

Quest hęc abijt iesus x̄c. **Expositio Cap. VI.**
 Ex his q̄ tradūt auctores ordinātes euāgelicā histo-
 riā cogimur dicere q̄ istud q̄ b̄ d̄ sit recapitulatio.
 Tempus enim dñice p̄dicatiōis a bap̄tismo. i. eius vsq̄ ad
 suam passionem solet diuidi in tres annos z dimidium. P̄t̄-
 mus annus compu-
 ratur istud spacium
 q̄ fuit a bap̄tismo
 christi vsq̄ ad incar-
 cerationem iohānis
 vbi est ann⁹: et quā-
 tum ē ab epiphania vsq̄ ad pascha: pro anno dimidio com-
 putatur: secundus ab incarceratione iohannis vsq̄ ad mor-
 tem eius: tertius a morte iohannis vsq̄ ad passionem domi-
 ni. Tradūt itaq̄ auctores: vt habes in quadā Glo. circa p̄n-
 cipium Marci q̄ tres euāgelistę facta p̄t̄mi anni oīno p̄-
 termiserūt: Facta quoq̄ tertij anni: sere oīno: de eis enī pau-
 cissima tetigerunt. Facta vero mediij anni sufficienter prose-
 cuti sunt. Iohannes autem qui pro supplemento scripsit euā-
 gelium: de factis mediij anni que alij plene tractauerant: oīno
 siluit: q̄ aut de p̄mo v̄l tertio fuerāt ab alijs p̄termisiss̄ / sup-
 pleuit. Suppleuit itaq̄ tā de p̄mo anno mutationē aque i vi-
 nū: et p̄mā electionē v̄ndentū: z alia quēdā. De tertio au-
 tem anno iam suppleuit sanationem paralytici qui languidus
 steterat diu ad piscinā: De qua. s̄. proximo. Et illuminatio-
 nem cęci: de qua habebis in sequentib⁹. j. ix. b. Et suscitatio-
 nem lazar̄i. j. xj. f. Unde potest colligi q̄ recapitulatio est q̄
 hic dicitur de refectione q̄ncq̄ missum: Si enī p̄missa sana-
 tio paralytici iuxta piscinam facta: est in tertio anno: certum ē
 factam esse post hanc refectionem z nō ante. Certum est etiā
 q̄ in p̄ncipio tertij anni circa pascha facta est decollatio ioh-
 annis: cui continuata est v̄traq̄ resectio q̄ncq̄ missum quā h̄
 habes: et Mat̄h. xliij. b. et Marci. vj. e. et Luc. ix. b. Et
 quattuor missū: de qua habes Mat̄h. xv. d. et Marci. viij.
 a. Decollato enī iohāne: fama iesu ascēdit statim ad herodē:
 et putauit esse iohannem quem decollauerat dicens: Surre-
 xit a mortuis: z ideo virtutes operantur i illo: z que rebat eū
 videre q̄s esset. Et hoc audiens christus: abijt trans mare ga-
 lileę: z secuta est eum multitudo quā resect / sicut dicit hic: et
 Mat̄h. xliij. Cum ergo constet hanc refectionem factā esse
 in p̄ncipio tertij anni statim post decollationē iohānis: ma-
 nifestum est q̄ p̄cessit sanationē paralytici iuxta piscinam:
 que facta est in eodem tertio anno in pentecoste: vt dictū est:
 et ita quod hic dicitur est recapitulatio. Alij dicunt et forte
 verius: vt credo: q̄ tres euāgelistę licet satis sufficienter prose-
 cuti sint facta mediij anni: tamē aliqua p̄termiserūt. Dicunt
 ergo p̄missam sanationē paralytici medio anno factam ab
 alijs tacitam z a iohanne suppletam. Et fm istos nō est reca-
 pitulatio: sed recta historię prosecutio: quia fm hoc p̄missa
 sanatio paralytici facta est in secundo anno in pentecoste. f. et
 resectio de qua hic sequitur: facta est in tertio anno in p̄nci-
 pio. s. ipsius anni tertij circa pascha. f. sequens. Istud capitu-
 lum diuiditur in tres partes p̄ncipales. P̄mo agitur de
 miraculo panum. Secundo de transitu super aquas: ibi: **At**
 autem sero factum est x̄c. Tertio rep̄hēdit dñs disci-
 pulos: et instruit de cibo permanenti: ibi: Amen amen di-
 co vobis: aueritis me: non quia vidistis signa x̄c.
 Et hęc pars protenditur vsq̄ ad finem capituli de instru-
 ctione eorum. Dicit ergo: **a** Post hęc abijt. Et cōtinua-
 tur fm ordinem temporis: quia p̄dicatum signū factum est i
 festo pentecostes: istud autem circa pascha sequens. Glo. ali-
 ter cōtinuat. Quia per superiora verba christus deitatis suę
 et humanitatis arcana monstrauit: ideo euāgelista post hęc
 agit de isto miraculo: in quo q̄ deus esset ostendit: non verbo
 sed facto. Chryf. videtur sic continuare. Sup̄ra offēsi erant
 iudęi de verbis eius: ideo misit nunc eorum furorem per
 suam secessionē. Vñ dicit: **Post hęc q̄ facta sunt.** **b** Ab-
 ijt iesus: Et sicut patet Mat̄h. xliij. vbi agit de hac refe-
 ctione: ipse secessit de iudęa: q̄ herodēs q̄rebat eū: credēs q̄ ip-
 se esset iohannes q̄ a mortuis resurrexisset. Unde patet q̄ iam

Capitulum VI
Quest hęc abijt ies⁹ tras

c mare galileę qd ē tyberiadis.
d Et seq̄bat eū multitudo ma-

decollatus erat iohannes circa illud pascha / ante illud mira-
 culum. **c** Trans mare galileę qd est tyberiadis.
 Stagnū erat dulcis aque / qd influitur a tozdane: sed hebrai-
 co idiomate dicitur mare: quia congregatiōes aquarum ap-
 pellat maria. Dicitur aut mare galileę / a regiōe adiacēte. Di-
 citur tyberiadis / a ci-
 uitate que sup̄ra sta-
 gnum sita est. Dicitur
 genefareth a na-
 tura loci: qz ex se vn-
 dis crispantib⁹ gene-
 rat auras. Dicitur stagnum: quia stat aqua. Et nota q̄ in hoc
 moraliter instrumur: vt dicit Chryf. vt furor cedamus: sic
 ipse facit. Et. s̄. iij. a. Et cognouit iesus qz audierunt p̄hari-
 sei q̄ iesus plures discipulos facit z bap̄tizat q̄ iohannes: re-
 liquit iudęam z iuit in galileam. Veruntamē in galileam mo-
 do abiens / non ad eadem vadit loca ad que p̄tus. Non enim
 in chana iuit: vt. s̄. iij. f. sed vltra mare. **d** Et seque-
 bat eū multitudo magna / populoz. Et subdit causam:
 Quia videbat signa

Abystice **a** Post hęc abijt iesus trans mare ga-
 lileę qd est tyberiadis x̄c. **b** Christus dicitur abire trans
 mare: quia semper in transitu fuit in mari huius mundi. In
 v̄la enim peccatorum non stetit vel sedit: vt dicit Ps̄. sed p̄
 nauē crucis transiit mare seculi presentis: et venit ad glori-
 am resurrectionis. Scdm illud Mat̄h. ix. a. Ascendens iesu-
 sus in nauiculam transfretauit et venit in ciuitatē suā **d** Et
 sequebatur eum multitudo magna: quia per p̄di-
 cationē ap̄torum

Moraliter **a** Post hęc abijt iesus x̄c. Per iesum in-
 telligitur p̄dicator: qui seipsum saluare debet per bonam v̄-
 tam: et alios per sanā doctrinā: Scdm illud. j. Timoth. iij.
 d. Attende tibi et doctrine: insta in illis: sic enī z teipsum sal-
 uum facies z eos q̄ te audiunt. Et Jaco. v. d. Qui cōuertit se-
 cerit peccatorem ab errore vię suę: saluabit animā suā a mor-
 te x̄c. Hic p̄dicator resecturus plebem verbo p̄dicatio-
 nis: p̄mo mare huius seculi transire debet z elongare. De
 quo Ps̄. Hoc mare magnum et spaciosum. Et ascendere in
 montē vitę eminentis: et tunc sequitur eū: id est imitabil mul-
 tudo magna plebis. Vñ Ben. xij. a. Egredere de terra tua /
 et de cognatione tua: z de domo patris tui: z veni in terram
 quam mōstrauero tibi: faciamq̄ te crescere in gentē magnā.
 Exo. iij. a. legitur q̄ moyses p̄uit gregem postq̄ egressus
 est de egypto z non ante. Similiter iacob. Ben. xxix. d. Nec
 legitur habuisse filios nec p̄uisse gregem donec egressus est
 de terra sua. Hoc est qd dicit: **d** Et sequebat eū mul-
 tudo magna. Similiter qui egressus esset de amore mū-
 di / multi peccatores sequerent eius doctrinā z vitam. Unde
 Ecch. iij. c. Assumpsit me spiritus: z audiui post me vocem
 commotionis magnę: benedicta gloria dñi de loco suo. Ibi
 dicit Greg⁹. Prop̄etam vox cōmōtionis magnę sequitur:
 qz post h̄bū p̄dicatiōis conuersozū atq̄ penitentū luctus
 audiuntur. Qui enim p̄tus quieti iacebant in vulnere / tacti
 postmodum manu medicinę / ad salutem redeunt cum dolore.
 De qua cōmōtione dicit Ps̄. Pedes eius steterūt z mota est
 terra. Et nota q̄ dicit hic: **a** Multitudo magna: quia mul-
 ta sūt peccatorum genera. Ipse etiam peccator multiformis
 est: qz habet diuersas formas siue facies deformitatis: Scdm
 illud Ps̄. Et facies peccatorum sumitis. Induit enī lupi for-
 mam per rapacitatem: leonis per superbiam: v̄ri per crude-
 litatem: et ita de alijs. Sunt etiam multiformes quantum ad
 diuersitatem z multitudinem voluntatum z affectionū. Pro-
 uerb. xij. a. Vult et non vult plger. Item Proverb. xv.
 a. Cor stultozum dissimile erit. Et fm diuersos affectus /
 diuersas habent linguas z confusas. Et hęc est confusio la-
 biozum: de qua habetur Ben. xj. b. Item fm diuersa gene-
 ra peccatorū obtinent diuersa nomina nationū. Ammonites
 dicitur avarus populus. f. turbidus. Conturbat enim domū
 suam qui sectatur auariciam: vt dicit Proverb. xv. c. Doa-
 biles: id est ex patre diabolo dicitur superbus: Scdm illud. j.

Abystice

Ps. i.

Moraliter

Ps. 103.

Ps. 81.

Euangelij scdm Iohannem

Quia videbant signa que faciebat: id est miracula: b Super his: id est de his. c Qui infirmabantur. Isti enim curiosi non veri sequaces. Unde dicit Chrysostomus. Non erat firmiter metis ista securio plebis. i. Cor. xliij. d. Signa infidelibus data sunt: non fidelibus. Alij sequebantur propter doctrinam: ut dicitur Matth. vij. d. Stupebant omnes in doctrina eius qm docebat eos ut potestatem habens. Alij propter sanctam habendam: ut infirmi. Unde dicitur Marc. vij. g. Percurrens uniuersam regionem illam: ceperunt in grabatis eos qui se male habebant circumferre ubi audiebant eum esse: et quocumq; introibat in vicus vel in villas aut ciuitates in plateis ponebant infirmos. Alij propter inuidiam ut caperet eum in verborum pharisei. Luc. xliij. a. Ipsi obseruabant eum. Alij ut pascerentur ab eo. Unde. j. eodem. c. Queritis me: non quia vidistis signa: sed quia ex panibus manducastis et saturati estis.

Et Abijt

agna: quia videbant signa que faciebat super his qui infirmabant. Subijt ergo in montem iesus: et ibi sedebat cum discipulis suis. Erat autem proximum pascha: dies festus iudeorum.

Et viderent noua miracula: ut comederent de panibus eius: ut sanitatem recuperarent: ut eum in sermone caperent: ut doctrinam eius acciperent: ut discipuli.

Sed querit h Chrysostomus. Propter quid non dicit euangelista illa signa que sequebatur multitudo: Et ad hoc respondet quod iste euangelista plus studuit enarrare sermones dñi et p̄ba ad plebem q̄ signa. Ut de signis vni⁹ anni integri non ponit nisi de paralytico. s. v. b. Et de filio reguli. s. liij. g. d. Abijt vel subijt. Chrysostomus. Abijt asit. Aug⁹. Subijt ergo in montem iesus. Chrysostomus. Propter quid ascendit in montem et illic sedet cum discipulis: Et respondet: propter id quod debebat fieri signum. Item ut per hoc erudiat tumultus et turbationes fugere: Aptum enim quid est ad philosophiam solitudo. Ideo sepe solus pernoctat et orat: Luc. vi. c. docens eum qui ad deum vadit locum a tumultu purum inquirere. Unde Eccl. xxxvij. c. Sapientiam scribe in tempore vacuitatis: et qui minoratur actu sapientiam percipiet etc. Et ibi sedebat cum discipulis suis. Per hoc accusatur turba de pigritia: quia discipuli soli sequuntur. Erat autem proximum pascha dies festus iudeorum. Et dicunt quidam quod post hoc pascha decollatus sit iohannes. Sed per ea que dicuntur Matth. xliij. b. de ista refectione patet: quod iam erat decollatus. Propter hoc alij dicunt: quod alia refectionis est ista de qua loquitur hic: et alia de qua loquitur Matth. xliij. Quia ista facta ante pascha ut dicitur hic: illa autem facta est post decollationem iohannis: qui post pascha decollatus fuit: ut dicitur comuniter. Sed querit hic Chrysostomus. quare christus non ascendit modo ad diem festum in hierosolimam: Et respondet: quod per hoc soluit et docet paulatim soluenda esse legalia. Occasionem autem secedendi sumpsit a iudeorum nequitia qui ei inuidebat. Et

Subijt ergo in montem iesus: quia post transitum huius maris subijt in celum in die ascensionis. Et ibi sedebat cum discipulis suis: cum angelorum et sanctarum animarum turmis cum quibus ascendit: Scdm illud Ps. Ascendisti in altum cepisti captiuitatem accepisti dona in hominibus. Exo. xv. c. Introduces eos et plantabis eos in monte hereditatis tue firmissimo habitaculo tuo quod operatus es dñe. Gen. xxxij. c. In baculo meo transiui iordanem istum: et nunc cum duabus turmis regredior. Esa. lxij. a. Quis est iste qui venit de edom tinctis vestibus de bosra? Erat autem proximum pascha dies festus iudeorum. Per ascensionem enim dñi fit proximus et propinquus transitus in terram promissionis sanctis

qui pascha: id est transitum habent pro festo: qui. s. gaudet de morte et luget de exilio: Scdm illud Ps. i. Desiderium habens dissolui et esse cum christo. Job. liij. d. Qui expectant mortem et non venit: quasi effodieret thesaurum: gauderet vehementer cum iuenerint sepulchrum. Ideo dicit dies festus iudeorum: id est vere contentium. Tales enim contenti: quia peregrini sunt et hostes super terram: ut dicitur Is. xli. c.

tem iesus: et ibi sedebat cum discipulis suis. Erat autem proximum pascha: dies festus iudeorum.

Et viderent noua miracula: ut comederent de panibus eius: ut sanitatem recuperarent: ut eum in sermone caperent: ut doctrinam eius acciperent: ut discipuli.

Sed querit h Chrysostomus. Propter quid non dicit euangelista illa signa que sequebatur multitudo: Et ad hoc respondet quod iste euangelista plus studuit enarrare sermones dñi et p̄ba ad plebem q̄ signa. Ut de signis vni⁹ anni integri non ponit nisi de paralytico. s. v. b. Et de filio reguli. s. liij. g. d. Abijt vel subijt. Chrysostomus. Abijt asit. Aug⁹. Subijt ergo in montem iesus. Chrysostomus. Propter quid ascendit in montem et illic sedet cum discipulis: Et respondet: propter id quod debebat fieri signum. Item ut per hoc erudiat tumultus et turbationes fugere: Aptum enim quid est ad philosophiam solitudo. Ideo sepe solus pernoctat et orat: Luc. vi. c. docens eum qui ad deum vadit locum a tumultu purum inquirere. Unde Eccl. xxxvij. c. Sapientiam scribe in tempore vacuitatis: et qui minoratur actu sapientiam percipiet etc. Et ibi sedebat cum discipulis suis. Per hoc accusatur turba de pigritia: quia discipuli soli sequuntur. Erat autem proximum pascha dies festus iudeorum. Et dicunt quidam quod post hoc pascha decollatus sit iohannes. Sed per ea que dicuntur Matth. xliij. b. de ista refectione patet: quod iam erat decollatus. Propter hoc alij dicunt: quod alia refectionis est ista de qua loquitur hic: et alia de qua loquitur Matth. xliij. Quia ista facta ante pascha ut dicitur hic: illa autem facta est post decollationem iohannis: qui post pascha decollatus fuit: ut dicitur comuniter. Sed querit hic Chrysostomus. quare christus non ascendit modo ad diem festum in hierosolimam: Et respondet: quod per hoc soluit et docet paulatim soluenda esse legalia. Occasionem autem secedendi sumpsit a iudeorum nequitia qui ei inuidebat. Et

Subijt ergo in montem iesus: quia post transitum huius maris subijt in celum in die ascensionis. Et ibi sedebat cum discipulis suis: cum angelorum et sanctarum animarum turmis cum quibus ascendit: Scdm illud Ps. Ascendisti in altum cepisti captiuitatem accepisti dona in hominibus. Exo. xv. c. Introduces eos et plantabis eos in monte hereditatis tue firmissimo habitaculo tuo quod operatus es dñe. Gen. xxxij. c. In baculo meo transiui iordanem istum: et nunc cum duabus turmis regredior. Esa. lxij. a. Quis est iste qui venit de edom tinctis vestibus de bosra? Erat autem proximum pascha dies festus iudeorum. Per ascensionem enim dñi fit proximus et propinquus transitus in terram promissionis sanctis

Docuit

Com subiecta... Quia videbant signa que faciebat... Erat autem proximum pascha...

ei inuidebant. **C**um subleuasset ergo oculos se-
sus sursum: vel quia prius circa suos discipulos oculos
habebat. **E**t vidisset quia multitudo maxima
venit ad eum: que stabat inferius. **D**icit ad phi-
lippum etc. Ecce pater de quibus tractabat cum discipulis:
de operibus. s. m. i. m. i. e.
ricordie. **C**hryf.

Hic ostenditur qd nunq inuicem se-
debat cum disci-
pulis suis: sed vi-
ligeter loquens qd
ad eos r docens:
et conuertens eos
ad seipsum: r co-
sedebat fortassis
quasi i corona ad

inuicem se videntes: in quo apparet eius procuratio r soll-
citudo r eius humilitas r cōdescensio. **D**icit ad philip-
pū: **U**n emem panes vt manducet hi. **C**ōtra:
Alij euāgelistę dicunt: vt **M**atthę. xiiij. b. **M**arc. vj. e.
et **L**ucas. ix. b. qd discipuli venerūt dicētes iesu vt dimitte-
ret turbas ire ad emendas escas: hic autem inducitur phi-
lippus primo interrogatus a iesu. **A**d h respondet **C**hryf.
Hic videntur vtraq esse vera: sed tñ non in eisdem fac-
ta temporibus: sed illa que alij euāgelistę dicunt esse anti-
quiora his que dicit iohannes. q. d. **C**hryf. primo dix-
erunt apostoli ad iesum vt dimitteret turbas: vt dicunt alij
euāgelistę: postea autem ipse allocutus est philippum: vt
dicit iste euāgelista. **E**t nota qd christus pot' alloquitur
philippum: quia nouit quis discipulor magis indigebat
doctrina: **H**ic enim est qui dicit. j. xiiij. a. **D**ñe ostende no-
bis patrem etc. **P**ropterea eum interrogādo erudit dicēs:
Unde ememus panes etc. **M**am si statim miraculū
fecisset nō tantū appareret: ideo cogit eū prius cōfiteri in-
optam: vt cognoscēs in qua necessitate erat: certius discat
eius qd debebat fieri miraculi magnitudinem. **E**t habet
simile **E**xo. xiiij. a. **Q**uia domin' non pus fecit signum qd
interrogaret: quid ē in manu tua. **Q**uia enim inopinabilia
quando repente r subito contingunt: in obliuionem eorū
que erant apud nos prius inducunt: ideo eum in confes-
sione p̄fētis necessitatis illigauit: vt stupore facto ex mi-
raculo memoriā eorum que confessus est non possit ab-
ūcere: et p̄terea vt a comparatione prioris status discat
magnitudinem signi. **I**stę sunt rationes quare interroga-
uit. **T**ertia ratio est ad probationem ipsius: **U**nde sequit̄

Hoc autem dicebat temptans eum: id est pro-
bans: non ignorans tñ quid erat responsurus. **E**t habetur
simile **Gen.** xxij. a. **T**emptauit de' abraam: r dixit: **A**c-
cipe filium tuum amabilem que amasti isaac etc. **E**t loqui-
tur humano modo: vt dicit **C**hryf. **S**icut enim cū dicit:
Scrutans corda deus: non ignorare scrutationem osten-
dit: sed certissime cognitiōis: **I**ta vtrq et cū dicitur: quo-
niam temptauit: nihil aliud significat qd quoniam sciebat cer-
tissime: sed r aliud est dicere. s. quoniam approbatorem eū
faciebat. **E**st ergo sensus. **C**temptans: id est pbās
r in certissimam sui cognitiōem per hoc inducens. **E**t ne
propter dicitōnis infirmitatem suspiceris aliquod incon-
ueniens: ideo euāgelista subdit: **I**psē enim scie-
bat quid esset facturus. **E**odē modo sciebat quid il-
le responsurus. **U**nde nō ignorando que siuit: sed proban-
do.

Respondit ei philippus: ducentorū de-
narioꝝ panes nō sufficiunt eis: vt vnusquisq
modicum quid accipiat. q. d. nescio vnde emanē pa-
nes vel vnde reficiantur plebes: quia si haberemus tot pa-
nes non sufficerent: multo minus possumus cum nihil ha-
beamus. **E**t ē verbū infirmi adhuc in fide: qd nō credebat
paucis tot refici posse. **D**eterminato igit hoc de philippo:
determinat de alio discipulo: qd aliquātulū in fide p̄fectior
erat. **U**n seq̄: **D**icit ei vn' ex discipulis ei' etc.

eadem simplicitate qua et philippus: id est confirmi: quia
vterq adhuc infirm' in fide. **E**t notificat istū a discipula-
tū: cum dicit: ex discipulis eius. **A** nomie: andreas:
A genere: frater simonis petri. **P**er quod innuitur
q pet' senior erat frate

bat quid esset facturus. **R**e-
spondit ei philippus: **D**ucē-
torum denarioꝝ panes nō
sufficiunt eis: vt vnusquisq
modicum quid accipiat. **D**i-
cit ei vnus ex discipulis eius:
andreas frater simonis petri:

quocūq regis p̄cepta veniebant: mira exultatio: epulę
atq p̄uicia r dies fest' inuātū vt plures alter' gētis r se-
te eoz religioni r ceremonijs iūgerent: **S**radis enī cūctos
iudaei nois troz iuaserat. **S**eq̄: **C**ū subleuasset q
oculos iesus. **P**rimo i' p̄dicatōe debet p̄dicator oculos
ad deū dirigere: **S**cōm illud **P**s. **A**d te leuauit oculos me-
os etc. **E**t postea se ad cōsiderandū fructū subditoz cōuer-
tere. **U**nde sequit̄: **E**t vidisset quia multitudo
maxima venit ad eū. **I**n hoc enī instrumur: vt nec ea
que dei sunt negligam' nec ea que pr̄mi. **U**nde. q. **C**or. i.
v. c. **S**ine mente excedimus deo siue sobite sumus etc. **C**

Dicit ad philippū: vnde emem panes vt mā-
ducet hi: **Q**d est quādo p̄dicator vidēs multitudinē
plebis expectantē pastum p̄dicatōis: conuertit ad seipsum
disqrens quid habeat in intellectu suo quo possit populū
satiare. **P**hilippus enī interpretat os lampadis: r significat
intellectum qd est q̄si os r ianua cordis. **Q**uia sicut homo
p̄mo cibum recipit i ore r masticat r postea trāsmittit i sto-
machū et inde nutrit: sic p̄mo recipit verbū in intellectu p̄
cognitiōē q̄si i ore: r postea decoquit i stomacho affect'
per amorē: et demum trāsmittit ad omnia verba p̄ opa-
tionē. **P**̄dicator ergo loquit ad philippū vnde emat pa-
nes: q̄si homo cogitat qd de intellectu r studio suo non ha-
bet vñ alios satiet. q. d. hoc modo non sufficit studiū meū
vel ingentiū vnde h possem hie qd sufficiat tantę turbe.

Hoc aut dicebat temptans eū. i. pbās qd h debet dicere
homo: nō p̄ desperationē: sed p̄ pbationē r elatiōis de-
pressionē: ne sibi attribuat qd non habet ex se. **I**psē
enī sciebat qd esset factur' ex dei munere: cui' ē pa-
nes multiplicare: sicut r christ' nō habuit ab hoste qd multū
plicaret panes s̄ ex deitate. **E**t in hoc significat qd licet nō
satis p̄fidat qd habeat donū p̄dicandi: debet ingentiū suū es
intellectū scrutari: vt vidēs suū defectū p̄fiteat. **U**n sequit̄

Respondit ei philippus: ducētorū denarioꝝ etc. **I**ta
r̄fider intellect' hois sib̄ip̄si. i. hoc intelligit homo et co-
gnoscit qd nō sufficit ad p̄dicatōē p̄fectio duoz talentozū
s. sciētę r eloquētę: nisi etiā assit donū gr̄ę diuine. **U**n. j.
xv. a. **S**ine me nihil potestis facere. **P**rouerb. xxij. a. **S**u-
per aurū r argētū gr̄a bona. **Q**uia mag' necessaria ē gra-
tia q̄ sciētia et eloquētia: et ideo sup hoc esse pot' accumu-
lariū: qd sciētę r eloquētę necessaria est additio gratię.
Breg'. **I**nuanū laborat exteri' lingua p̄dicatoꝝ: nisi in-
tus operet gr̄a saluatoris. **I**sti sūt tres panes: quos pete-
re debemus ab amico: **L**uc. xj. a. **A**mice accōmoda mihi
tres panes: qm̄ amic' me' venit de via ad me: nec habeo
qd ponā ante eum. **E**sa. iij. b. **I**n domo mea nō est panis
neq vestimētū. **D**icit ei vn' ex discipulis ei' an-
dreas frater simonis petri. **P**etr' interpretat agnoscēs:
et significat fidē: cui' frater ē andreas: qd interpretat virilis e
decorus statōe: et significat spem q̄ semp virilif agit r sur-
sum se erigit. **Q**ñ igit videt hō qd p̄ scientiā r eloquentiam
non sufficit r de se diffidit: sperare debet r p̄fidere de deo:
q si affectuose ad deum cōuertatur: dabit ei dominus ver-

AA 5 * bum: r verbo

Doralita

Et. foratione
p̄. 112.

intellect'

¶ qd petrus senior erat etate: sicut dicit Glo. s. j. a ¶ Est puer vnus hic. Glo. Iste puer vel vnus ex discipulis fuit: vlt aliquis de turba. b ¶ Qui habet quinq panes hordeaceos et duos pisces. Sicut dicit Chrys. ex celsior philippo erat in fide andreas: sed no perfect. Esti mo autem q non

Matth. 14. b. Marci. 6. e. Luc. 9. b.

simpliciter dixit b ex se: sed quia au dierat propheta- rü miracula: et si- gnü qd fecerat be luseus de panib. ¶ Est puer vnus hic qui habet quinq panes hordeaceos et duos pisces: sed hec quid snt

¶ Regi. liij. g. vnde et aliquantulum credens hoc come- morauit. Sed quia non ad perfectione fidei venerat sub- dit: c ¶ Sed hec quid sunt inter tantos: hoc im- becillitatis fuit. Credebat q a paucioribus pauciora: et a pluribus plura faceret q mirificabat: qd no erat verü. Si- militer enim erat ei facile et a plurib. et a pauciorib. facere manere panum naturam: Non enim materia subiecta indi- gebat: sed ipsis creaturis vititur ad materiam miraculorü: vt ostendat se esse auctorem eorum: contra marcionem et manicheum. Ideo etiam sicut diximus. s. ij. non creauit nouum vnum: sed de aqua fecit: et hic similiter no nouos panes creat: sed multiplicat sa procreatos. Et est notabi- le hic quantum ad instructionem nostram: q discipuli do- mini dicuntur habere tales et tam paucos panes. Vnde di- cit Chrys. Discamus hinc nos qui voluptati attendimus que comedebant mirabiles vtri illi et magni: christus. s. et apostoli: et quantitatem eorum que inferebantur ad men- sam magnam: quia quinq trñ: et qualitatem: quia hordea- ceis: vtilitatem mensę eorum videam. ¶ Dixit ergo iesus. Continuat sic. Sic desperauerat vterq discipulus vt dictum est: Quia ergo sic desperauerat: id circo mirificatur dicit: e ¶ Facite hoies discubere qsi comesturos. Idcirco eni prius qsierat ab eis: vt prius confessi rei difficultatem: postea cum factum fuerit magis discant dei virtutem. Et qz posset quis querere de aptitu- dine loci ad recubendu: ideo determinas subdit. ¶ Erat aut senu multu i loco illo: licet b factu sit ante pascha.

Moraliter *

¶ In terra eni illa büm: et verbo affectum ad populum pascendum. Remit- tit ergo andreas: id est spes homine ad puerum. i. ad puru affectum: dicens: a ¶ Est puer vnus hic qui habet quinq panes hordeaceos et duos pisces. Iste puer est affect: qui semper debet recurrere ad deum: sicut puer ad matre. Vnde. Ps. Sicut ablactat. est super ma- tre sua etc. Item Ps. Sicut oculi ancille etc. Ps. Oculi mei semper ad dominu etc. Affect. etiam debet esse pu- er: id est purus in se sine macula per innocentiam vel pgni- tentiam. Et debet esse vnus: quantum ad proximum per concordiam fraternam. Vel vnus: id est non diui- sus non discurrens per vanitates et insanas falsas: qz me- diuisa no impetrat. Et debet esse plenus: vt habeat quinq panes hordeaceos in memoria passionu dñi. Qui panes quia reficiunt: et dicuntur quinq: propter numerum vulne- rum: et hordeacei propter asperitatem tormentor. Sua- det ergo spes recurrere ad affectum: et de affectu compas- sionis ministrare plebi panes: id est verba de passionibus et vulneribus christi: Sicut apostolus. i. Cor. ij. a. Mi- hil me iudicauit scire inter vos nisi iesum christum et hunc crucifixum. Isti panes snt hordeacei: quia cum asperita- te quadam et amaritudine mentis debet recolli passio chri- sti. Vnde beatus Bern. Et tibi o amaritudo peccatorum meorum: propter quam tollendam tantam bone iesu opoz- tuit te pati amaritudinem. Cant. j. d. Fasciculus myrrhe dilectus meus mihi inter vbera mea commorabit. Sed nota q cum panibus adduntur pisces: quia non est amari- tudo sine consolatione. Ps. Scdm multitudinē dolorum meorum etc. Et. ij. Cor. j. c. Sicut abundat passiones chri- sti in nobis: ita et per christum abundat consolatio nostra. Et nota q nos sumus sicut pueri: qui datis sibi pane et pi-

Ps. 130. Ps. 122. Ps. 24.

Ps. 93.

sce: panem reficiunt et piscem comedunt: ita nos qd dulce est retinemus: qd amarü est reficim. Proverb. j. d. Da- ne confurgent et non inuenient me: eo q exosam habuerim disciplinam. q. d. non habebunt piscem: id est consolatio- nem in me: quia nolunt habere panem disciplinę. Duo au- tē pisces: snt spes et charitas. Spes quidē piscis ma- rinus ē: que per- trahit hamo suo de mari. i. de tri- bulatione: Dar.

inter tatos: Dixit ergo iesus: Facite homines discumbere. Erat autē senu multu in loco

¶ xvij. d. Quia tribulatio patientiam operatur: patientia probationem: probatio vero spem: Roma. v. a. Cha- ritas spō piscis est aque dulcis: et piscis mūdus fm legem: qui habet pennulas benignitatis: quia benigna est in sub- ueniendo miseris: et squamas patientię quib. munif. Th. j. Cor. xij. b. Caritas patiens ē benigna est. De his dicit Ps. Donam in mari manu eius sinistra. s. spem in tribula- tionibus: et in fluminib. dexteram eius. s. in bonis charita- tem: vt sit leua sub capite et dextera i amplexu. Cant. ij. b. Et nota q plus debet homo comedere de pane: et vtilius est ei q de pisce. Ita domi. in presenti plures dat tribu- lationes. Vodo eni est tempus tribulatiois. Esa. xxxvij. a. Dies tribulatiois et angustię dies hec. Item raro et no quotidie: sed in festiuis dieb. dat pauper homo pisces fa- milię suę: Ita christus suis non semper dat consolationes sed raro et in claris festis. Vnde Bern. Rara hora et par- ua mora. Et hoc ē vt auidi. quęrat delectatio eterna. Th. Cant. j. d. dicit: Fasciculus myrrhe dilect. me mihi inter vbera mea comorabit. Sed no dicit hoc de botro cypri.

- Utilitas vestium.
Naturitas sensuum.
Temperantia gulę.
Custodia lingue.
Labor manuum.
Cognitio sui.
Pudor commissi.
Dolor amissi.
Timor inferni.
Cognitio mundi.

Duo pisces Fides. Duo pisces Fides. Pgnitētia. Spes.

¶ Sed hec qd snt inter tatos: Ita dicit homo sibi ipsi: Presto snt panes: id ē passiones christi: sed hec parü prosunt multis: non sufficit eis predicatio pgnitentię: vo- lunt subtilia sibi predicari. j. Cor. j. d. Predicamus chri- stum crucifixum: iudeis quidem scandalum: gentibus au- tem stulticiam. Sed Esa. xix. b. dicitur: Confundant om- nes qui operantur linum plectentes et teretes subtilia. Vel aliter. Hec qd snt inter tatos: q. d. no valer pdicatio mea quantumcunq sit de bonis: nisi assit gratia saluatoris: q verba multiplicet et efficaciam satiadi donet. ¶ Dixit ergo iesus: facite homines discumbere. Sic bo- mo spe cōfortatus et habens fiduciam in dño: licet se insu- ficientem videat: tñ intellectum et ingenium suum et affe- ctum et omnes sensus et membra applicat et pemitit qua- si ministros ad parandam mensam: sperans de domino q cibum apponet et multiplicabit: scdm illud Ps. Dominus dabit verbu euangelicantib. frute multa. Darcl. viij. a. Accepit iesus septē panes gras agēs et fregit et dedit di- scipulis suis vt apponerēt turbe. Sic dñs pdicantib. dat septem panes: id est vniuersam refectionem scripturę. Et frangit: quia scripturam eis aperit: et hoc facit non vt abs- condant: sed vt turbe apponant: quia qui abscondit frumē- ta maledicetur in populis: Proverb. xi. d. Tob. liij. b. Si multu tibi fuerit etc. ¶ Erat autē senu multu i loco. Per senu intelligunt hoies carnales vel carnaliter hoim: qz omnis caro senu. Ibi ergo ē pdicandū: vbi snt carna- les hoies et peccatores: et qui non habent panes. Contra illos qui nolunt nisi i locis religiosis: vel parisiis pdicare

Ps. 38.

Ps. 67.

Esa. 40. b.

* vbi nimis abundant

In terra enim illa circa pascha habent noua grana: et praecipuntur offerri in pascha: Leuit. xxiij. b. et postea ponebat falces in messe. Unde cum collectio signi antecedar messem: non est mirum si tunc erat signum in loco: et etiam propter vicinitatem aquae. Chryf. Discipuli cum desiderio discumbere fecerunt turbas.

a Discubuerunt ergo viri numero quasi quinque milia. Numerus virorum ponitur ab eua gelista/ob stuporem magnitudinis miraculi. Et nota quod discubuerunt secundum ordinationem apostolorum quibus hoc iniunxerat dominus. Apostoli enim confestim obediunt: et non tumultuari sunt neque dixerunt: quid est hoc: qualiter iubet turbas recumbere: nullo adhuc cibo parato: sed ante visum signis credere inceperunt: qui in initio decreditabant et dixerant: Unde enim panes etc. Hoc autem secundum Chryf. lucrati sunt ex interrogatione domini priorum: et ex eo etiam quod ita secure nodum fractis panibus sufficit eos recumbere: ac si essent omnia parata mentes eorum suscitauerat ad fidem.

b Accepit ergo iesus panes. Jam eos multiplicauerat secundum Chryf. Dicit enim sic: Non dum panibus apparentibus miraculum fecit: ut discas quoniam non entia ut entia et subsistunt: secundum illud apostoli Ro. iij. c. Qui vocat non entia ut entia: siue quod vocat ea quae non sunt tanquam ea quae sunt etc. c. Et cum gratias egisset distribuit discumbentibus: per se et per apostolos. Idcirco quod sit Chryf. Quae do paralyticum curat non orat. s. v. b. nec quando mare compescit: Matth. viij. c. nec quando mortuum erigit: Matth. ix. c. cur ergo in panibus hoc facit: Et hoc soluit Chryf. tripliciter. Primo: quia per hoc vult ostendere: quod qui comestione incipiunt: gratias agere deo oportet. Secundo: quia in minoribus miraculis maxime hoc facit: ut discamus quoniam non indigens auxilio: sed descendens hoc facit: Si enim indigens: maioribus maxime hoc fecisset: vnde ex hoc quod maioribus facit cum auctoritate: ostendit quod qui erat in minoribus hoc facit non ex indigentia sed condescensue. Tertio soluit: quod coram turbis orat: ut ostendat quod deo non est parari: et per gratiarum actionem destruat suspicionem populi. Quando vero sine turbis facit aliquid signum: non ita oportet orare.

d Similiter et ex piscibus quantum volebat. Chryf. Et subiectis piscibus nunc factum est miraculum: post resurrectionem vero non de materia subiecta sed de nihilo. i. xxi. ut scias quoniam neque modo indiget materia sed ut obstruat hereticorum ora. Item alia ratio quare ex subiecta materia nunc facit: ut non phantasia esset credatur quod factum est. Quibus etiam gratia voluit fieri reliquias: et praecipit colligi et reponi. Unde sequitur: Et autem impleti sunt: id est saturati. Dixit discipulis suis: non turbis: quod discipuli erant seruitores. Colligite quae supauerunt fragmenta ne pereant. Hoc autem non ad ostentationem et gloria sua fecit:

vbi nimis abundant panes. Contra quos dicitur Esa. lxxi. a. Et mederer contritis corde et predicarem captiuis indulgentiam et clausis apertionem. Et Ps. In idumpha extendam clamamentum meum etc. Matth. ix. b. Non est opus valentibus medicis sed male habentibus. **a** Discubuerunt ergo viri numero quasi quinque milia. Per quod significat quod quod homo dei audiendo voluit attendere et in seipso dominum participare: debet sensus suos arcere et eis dominum perfecte: ut dicit Glo. Contra illos qui ventunt ad sermones ut videant et videantur: et cocupiscant et colloquantur cum mulieribus. Esa. xxvij. c. Quem docebit scientiam et quem intelligere faciet auditum: Ablactatos a lacte: auulsos ab uberibus. **b** Accepit ergo iesus panes et cum gratias egisset distribuit discumbentibus. Primo accipendi sunt panes: post cum gratiarum actione distribuendi: ut prius habeat subiectum in manu quam in lingua. Act. i. a. Cepit iesus facere et docere. Et hinc distribuendo: debet prius gratias agere: id est orare pro bonis habentibus: vel gratias referre pro habitis: sicut paulus dicens in epistolis iudis: frequenter incipit a gratiarum actione. Et nota

quod dicit: distribuit. i. diuersis tribuit: vnicuique secundum modum et statum suum: non vni tantum. Dat. xxiij. d. Quis putas est fidelis seruus et prudens quem constituit dominus super familiam suam: ut det illis cibum in tempore. **d** Similiter et ex piscibus quantum volebat: Contra illos qui inuiti predicant et tedio afficiunt

b militer et ex piscibus quantum volebat. Ut autem impleti sunt: dixit discipulis suis: Colligite quae supauerunt fragmenta ne pereant.

auditores pro nimia te. Id est. i. b. Vni abundanter praecipuus ponebat: nec erat qui nolentes cogeret ad bibendum. Et nota quod dicit: similiter et ex piscibus: Non solum

panes sed etiam pisces debet praedicator offerre: ut aliquando dura et cum duris solatoria intermiscat. Possunt autem plures panes assignari qui proponendi sunt in mensa domini spirituali. Primus est memoria mortis. Ps. Lincere tanquam panem manducabam: id est in itinere. Iste panis satiat esurientem terrae: nox. Unde Hiero. Facile contemnit omnia qui se semper cogitat esse moriturum. Secundus est cognitio vel cogitatio miseris praesentis: quia reficitur anima quando cogitat quod hoc sustinet propter peccata sua. Job. vi. b. Quae prius volebat tangere anima mea: nunc pro angustia cibi mei sunt. Iste panis expellit famem vitae longioris. Unde iob satiatus hoc pane dicit: Tederit anima mea vitae meae: Job. x. a. Et Gen. xx. viij. g. Tederit me vitae meae propter filias herbarum. Tertius est recordatio vitae praeteritae cum dolore: siue recordatio peccatorum quae vilia sunt quamuis graua. Ps. Fuerunt mihi lachryae meae panes die ac nocte. Et hic panis proprie est horum deaceus: repellens esurientem peccati. Mat. iij. b. Omnis qui viderit te refillet a te. Quartus panis est poenitentia siue labor poenitentiae: de quo dicitur Eccl. iij. c. Cibus tuus quo vesceris erit in pondere: quia secundum pondus culpe debet esse pondus poenitentiae. Item. Esa. xxvij. b. In mensura contra mensuram etc. Vel in pondere: quia poenitentia debet fieri cum discretione. Roma. xij. a. Rationabile sit obsequium vestrum. Eccl. iij. d. Panem suum comedent in pondere et in sollicitudine: ut nec nimis nec parum. Iste panis expellit esurientem voluptatis carnalis. Eccl. xj. d. Balcia vnius horae oblivione facit luxurie maxime. Quintus panis est cognitio ignorantiae vilitatis et fragilitatis propriae. Hunc panem offert melchisedech: id est christus abraham: id est cuiuslibet iusto redeuntis de victoria quinque regum. i. de subiectione quinque sensuum: quia ne homo supbiat de victoria peccati: dat ei dominus recognitionem sui. Mich. vi. d. Humilitas tua in medio tui. Duo pisces sunt exempla sanctorum quae proponuntur et praemittuntur quae pro mittunt. His duobus condiuntur praedicti panes: et dulciores fiunt. Greg. Facta praecedentium recolamus: et gratia nobis non erunt quae sustinemus. Item Greg. Consideratio praemij minuit vinum flagelli. Istos

Nota plures panes

Ps. 101.

In prologo bible ca. 8.

P. 41.

Sch. 14. d.

- Quinque panes { Contritio
- { Confessio
- { Satisfactio
- { Oblatio
- { Oratio
- { Dolor de omisso
- { Pudor de commisso
- Quinque panes { Timor iudicij
- { Horror inferni
- { Timor dei
- Pisces { Elitus: exempla sanctorum
- { Illus: exempla martyrum
- Pisces { Propositum melioris vitae
- { Spes veniae

panes et pisces debent comedere: et turbe praepone ad comedendum. Secundum Glo. Quinque panes sunt quinque libri moysi. Sed de his praemittit: quod mysterium planum est in Glo. Sequitur: Et autem impleti sunt: dixit discipulis suis: Colligite quae supauerunt fragmenta etc. Discipuli iesu sunt apostolici viri: praetati: quorum

Aliter exponit. Dixit discipulis suis: Colligite quae supauerunt fragmenta etc. Iesus est praedicator: ut diximus: quod postquam pavit alienos: debet pascere proprios discipulos. i. virtutes suas et affectiones bonas vel operationes vel sensus spirituales cibo spirituali nutrire: ut quae dixerit alijs: et ipse faciat: nec saturatis alijs.

Aliter

Johannem... In terra enim illa circa pascha habent noua grana: et praecipuntur offerri in pascha: Leuit. xxiij. b. et postea ponebat falces in messe. Unde cum collectio signi antecedar messem: non est mirum si tunc erat signum in loco: et etiam propter vicinitatem aquae. Chryf. Discipuli cum desiderio discumbere fecerunt turbas. a Discubuerunt ergo viri numero quasi quinque milia. Numerus virorum ponitur ab eua gelista/ob stuporem magnitudinis miraculi. Et nota quod discubuerunt secundum ordinationem apostolorum quibus hoc iniunxerat dominus. Apostoli enim confestim obediunt: et non tumultuari sunt neque dixerunt: quid est hoc: qualiter iubet turbas recumbere: nullo adhuc cibo parato: sed ante visum signis credere inceperunt: qui in initio decreditabant et dixerant: Unde enim panes etc. Hoc autem secundum Chryf. lucrati sunt ex interrogatione domini priorum: et ex eo etiam quod ita secure nodum fractis panibus sufficit eos recumbere: ac si essent omnia parata mentes eorum suscitauerat ad fidem. b Accepit ergo iesus panes. Jam eos multiplicauerat secundum Chryf. Dicit enim sic: Non dum panibus apparentibus miraculum fecit: ut discas quoniam non entia ut entia et subsistunt: secundum illud apostoli Ro. iij. c. Qui vocat non entia ut entia: siue quod vocat ea quae non sunt tanquam ea quae sunt etc. c. Et cum gratias egisset distribuit discumbentibus: per se et per apostolos. Idcirco quod sit Chryf. Quae do paralyticum curat non orat. s. v. b. nec quando mare compescit: Matth. viij. c. nec quando mortuum erigit: Matth. ix. c. cur ergo in panibus hoc facit: Et hoc soluit Chryf. tripliciter. Primo: quia per hoc vult ostendere: quod qui comestione incipiunt: gratias agere deo oportet. Secundo: quia in minoribus miraculis maxime hoc facit: ut discamus quoniam non indigens auxilio: sed descendens hoc facit: Si enim indigens: maioribus maxime hoc fecisset: vnde ex hoc quod maioribus facit cum auctoritate: ostendit quod qui erat in minoribus hoc facit non ex indigentia sed condescensue. Tertio soluit: quod coram turbis orat: ut ostendat quod deo non est parari: et per gratiarum actionem destruat suspicionem populi. Quando vero sine turbis facit aliquid signum: non ita oportet orare. d Similiter et ex piscibus quantum volebat. Chryf. Et subiectis piscibus nunc factum est miraculum: post resurrectionem vero non de materia subiecta sed de nihilo. i. xxi. ut scias quoniam neque modo indiget materia sed ut obstruat hereticorum ora. Item alia ratio quare ex subiecta materia nunc facit: ut non phantasia esset credatur quod factum est. Quibus etiam gratia voluit fieri reliquias: et praecipit colligi et reponi. Unde sequitur: Et autem impleti sunt: id est saturati. Dixit discipulis suis: non turbis: quod discipuli erant seruitores. Colligite quae supauerunt fragmenta ne pereant. Hoc autem non ad ostentationem et gloria sua fecit: vbi nimis abundant panes. Contra quos dicitur Esa. lxxi. a. Et mederer contritis corde et predicarem captiuis indulgentiam et clausis apertionem. Et Ps. In idumpha extendam clamamentum meum etc. Matth. ix. b. Non est opus valentibus medicis sed male habentibus. a Discubuerunt ergo viri numero quasi quinque milia. Per quod significat quod quod homo dei audiendo voluit attendere et in seipso dominum participare: debet sensus suos arcere et eis dominum perfecte: ut dicit Glo. Contra illos qui ventunt ad sermones ut videant et videantur: et cocupiscant et colloquantur cum mulieribus. Esa. xxvij. c. Quem docebit scientiam et quem intelligere faciet auditum: Ablactatos a lacte: auulsos ab uberibus. b Accepit ergo iesus panes et cum gratias egisset distribuit discumbentibus. Primo accipendi sunt panes: post cum gratiarum actione distribuendi: ut prius habeat subiectum in manu quam in lingua. Act. i. a. Cepit iesus facere et docere. Et hinc distribuendo: debet prius gratias agere: id est orare pro bonis habentibus: vel gratias referre pro habitis: sicut paulus dicens in epistolis iudis: frequenter incipit a gratiarum actione. Et nota

Euangelij scdm Iohannem

Et gloriam suam fecit: sed ad fidei confirmationem / vt fragmenta cre di faciant no fuisse pbafiam. Ideo dicit Ps. In reliquijs tuis preparabis vultum eorum: id est mentem eorum aprabis ad fidem. Item in hoc dat exemplum / no calcandi vel respuen di reliquias post veterem repletum. Proverb. xxvij. a. Anima sa tiata calcabit fauam.

Collegerunt ergo et impleuerunt duodecim cophinos fragmentorum: id est de fragmentis que reserua erant: c. Ex quibus panibus hordeaceis et duobus piscibus multiplicatis.

Quae fragmenta superauerunt his qui manducauerunt. Et querit Chrysostomus cur discipulis et non turbis dedit cophinos portare: Et respondet: Quoniam hos maxime erudire volebat et certificare de miraculo / qui orbis terrarum debebant esse magistri. Multitudo enim nihil magni fructificare debebat ex miraculis interim: sicut pater: quia confirmati sunt et petebant aliud miraculum. Et hoc fieret in eruditionem discipulorum / pater: quia eis hoc commemorat dicens Matth. xvi. b. Nonne intelligitis quod cophinos sumpsistis: Haec etiam de causa tot fuerunt cophini / quot erant apostoli: vt essent ipsi omnibus in eruditionem: iude vero soli in condemnationem. c. Illi ergo homines cum vidissent: id est cum experimento cognouissent: non solum visu / sed gustu et tactu: f. Quod fecerat signum: id est quod magnum et apertum et utile et opportunum. Vel: Cum vidissent illud signum quod fecerat: non solum in multiplicatione panum / sed etiam in reliquijs fragmentorum. d. Dicebant quia: id est quod: b. Hic est vere propheta: id est verus propheta: qui promittit in lege Deut. xviij. c. Propheta suscitabit tibi dominus etc. In cuius typo alij praecesserunt. Unde in greco habet: O propheta / cui articulo. f. Qui venturus est in mundum / per manifestationem: quia iam venerat per carnis assumptionem. Glo. Venturus est: id est magne salutis mundo praeco est futurus. Vel loquuntur pro tempore ante aduentum. Et habet simile Mat. xj. a. Tu es qui venturus es / an alium expectamus: id est tu es ille qui praedictus est veteris messias in lege. Chrysostomus. Ex hoc manifestum est / quoniam prophetam quandam praecipuum expectabant: Ideoque alij dicebant. j. vij. nunquid hic est o propheta. Et hi ideo dicunt in hoc loco: Hic est o propheta. Et nota quod post saturitatem confitentur ei: sicut illud: Confitebitur tibi cum benefeceris ei. Unde Chrysostomus. De castri magie superabundantia infinita: operatur est mirabiliora / et nusquam hoc confessi sunt: nisi quando impleti sunt. k. Iesus ergo cum cognouisset: quia omnia nouit vt deus: Quia venturi essent: id est venire proponerent et delibarent: m. Ut raperent eum: id est se violententer traherent. n. Et facerent eum regem: pro miraculo panum / volentes sub hoc esse sub quo videbant non egere: vt dicit Glo. o. Fugit iterum in montem ipse solus: a quo descenderat pascere turbas. Chrysostomus. Pater / quanta est castri magie tyrannus: quanta mentis est facilitas: non ultra legem vindicant: non ultra eis sabbati transgressionis cura est: non ultra zelantur pro deo: sed omnia eiecta sunt ventre repleto: et propheta erat apud eos: et regem intronizare debebant. Et nota quod christus fugit propter exemplum. Glo. doces nos prospera mundi fugere: et contra ea orare: ideo fugit ad locum orationis in montem. f. quod postea occurrit crucifixionibus. j. xvij. a. j. vij. f. Ego gloriam meam non quero. Item. Gloriam ab homine non accipio. Chrysostomus. Quid vtiq; fugit: Erudies nos mundanas contemere dignitates: et ostendens quoniam nullo indiget eorum que in terra sunt. Qui enim omnia vilia elegit et matrem et domum et ciuitatem et educationem et vestimentorum stolam: non debebat postea ab his que in terra sunt clarus apparere. Nam que quidem a cog-

lis erant et clara erant et magna et angeli et stella et pater clarus et spiritus testans et propheta a lege predicans: Quae ho i tra oia vilia elegit / doces nos contemere ea que h sunt: et nusquam horere neque stupere ob ea que i hac vita sunt clara: sed desiderare oia huiusmodi futura amare. Qui enim admirant ea que hic sunt: non

admirantur ea que sunt in celo. Ideo et pilato dicebat: Regnum meum non est hinc. j. xvij. g. Ideo ergo christus fugit gloriam / in exemplum. f. vt nos similiter faciamus. Matth. x. Si vos persecuti fuerint etc. Quia eligi regem vel i prelatum

persecutio est. Unde philosophus. Quae fortunae munera putamus / insidie sunt. Esa. xxxj. d. Pauebunt principes eius fugientes. Item fugit in montem / propter mysterium ascensionis: vt dicit Glo. vt significet ascensionem suam in celos: vbi semper viuens interpellat pro nobis: vt dicitur Heb. vij. d. Et dicitur solus ascendere: quia nullus ascendit nisi eius virtute membrum. f. cum capite. Item ascendit in montem / propter sacramentum: significans quod eius altitudo non potest intelligi: vt dicit Glo. Ps. Accedet homo ad cor altum et exaltabitur deus. Cant. vj. b. Auerte oculos tuos a me etc. Et nota quod fugit ipse solus in montem / multis rationibus. Primo: vt ostendat solitudinem orationis et contemplationis competere. Thren. iij. d. Sedebit solitarius et tacebit etc. Item fugit solus discipulis nescientibus: vt ostendat quod qui magis sunt famillares: magis prouident honores. Ideo non sultis discipulis fugit gloriam regni. Mich. vij. b. Inimici hominis domestici eius.

Alias duas rationes. * viri / prelati: quorum est fragmenta colligere: id est subtiliora sacramenta capere: quia grossos panes: id est grossam doctrinam debet simplicibus ministrare: vt dicit Glo. Fragmenta atuem: id est subtiliora et altiora / debet cophinis tradere: id est abiectis et despectis mundo / perfectis. f. Aliter: vt per discipulos christi intelligantur simplices homines et humiles qui ferunt iugum et disciplinam christi: Scdm illud Mat. xj. d. Discite a me quia mitis sum et humilis corde. Fragmenta sermone sunt quedam modica in sermone: vt forte aliqua exempla sanctorum / vel aliqua verba bona deuote prolata: que colligere debent simplices qui magna recolare nesciunt. Unde dicit Ruth. ij. a. h. deficiet interpretas / et simplices boves significat: ad socrum suam: Adam in agrum et colligam spicas: que fugerint manus metentium. Quod faciunt simplices homines: quoniam subtilitatem sermonis dimitunt et verba leuia que vix praedicator visus est auertere attendunt et recolunt. Et istud est valde utile homini / vt semper habeat apud se et recolat scriptura bonum quasi cibum vni uiuat / et morti. i. per oia temptacionis resistat: Scdm illud Ps. In corde meo abscondi eloquia tua vt non peccet tibi. In corde dicit quasi in sacculo: abscondi eloquia tua / quasi viaticum. Ps. Latabiles mihi erant iustificaciones tue etc.

* nec saturatis alijs se iunus maneat. Ita enim est de dispensationibus / quod postquam alijs pabulum ministrauerunt / pascat se ipsos. Unde Eccl. xxxij. a. Curam illorum habe et sic confidetur / et omni cura tua explicita recumbe. Duodecim cophini qui implentur ex fragmentis panum / sunt duodecim fructus: qui reportantur ex sermonibus siue praedicationibus: quos paulus enumerat / Gal. v. d. Fructus spiritus est charitas / pax / gaudium / patientia / benignitas / bonitas / longanimitas / mansuetudo / fides / modestia / continentia / castitas. Vel in futuro reportabuntur duodecim utilitates: Tres quartum ad tres dotes anime: quatuor ad dotes corporis: quinque quartum ad repletorem quinq; sensuum qui hic non possunt repleti. Unde Eccl. j. b. Non saturat oculus visu: nec auris auditu implet. Sed ibi replebuntur. An Phil. iij. b. Pax dei que exuperat omnem sensum. Et. j. Cor. ij. c. Quod oculus non vidit nec auris audiuit nec etc.

* Et possunt hic

Ps. 48.

... et gloriam suam fecit: sed ad fidei confirmationem / vt fragmenta cre di faciant no fuisse pbafiam. Ideo dicit Ps. In reliquijs tuis preparabis vultum eorum: id est mentem eorum aprabis ad fidem. Item in hoc dat exemplum / no calcandi vel respuen di reliquias post veterem repletum. Proverb. xxvij. a. Anima sa tiata calcabit fauam. Collegerunt ergo et impleuerunt duodecim cophinos fragmentorum: id est de fragmentis que reserua erant: c. Ex quibus panibus hordeaceis et duobus piscibus multiplicatis. Quae fragmenta superauerunt his qui manducauerunt. Et querit Chrysostomus cur discipulis et non turbis dedit cophinos portare: Et respondet: Quoniam hos maxime erudire volebat et certificare de miraculo / qui orbis terrarum debebant esse magistri. Multitudo enim nihil magni fructificare debebat ex miraculis interim: sicut pater: quia confirmati sunt et petebant aliud miraculum. Et hoc fieret in eruditionem discipulorum / pater: quia eis hoc commemorat dicens Matth. xvi. b. Nonne intelligitis quod cophinos sumpsistis: Haec etiam de causa tot fuerunt cophini / quot erant apostoli: vt essent ipsi omnibus in eruditionem: iude vero soli in condemnationem. c. Illi ergo homines cum vidissent: id est cum experimento cognouissent: non solum visu / sed gustu et tactu: f. Quod fecerat signum: id est quod magnum et apertum et utile et opportunum. Vel: Cum vidissent illud signum quod fecerat: non solum in multiplicatione panum / sed etiam in reliquijs fragmentorum. d. Dicebant quia: id est quod: b. Hic est vere propheta: id est verus propheta: qui promittit in lege Deut. xviij. c. Propheta suscitabit tibi dominus etc. In cuius typo alij praecesserunt. Unde in greco habet: O propheta / cui articulo. f. Qui venturus est in mundum / per manifestationem: quia iam venerat per carnis assumptionem. Glo. Venturus est: id est magne salutis mundo praeco est futurus. Vel loquuntur pro tempore ante aduentum. Et habet simile Mat. xj. a. Tu es qui venturus es / an alium expectamus: id est tu es ille qui praedictus est veteris messias in lege. Chrysostomus. Ex hoc manifestum est / quoniam prophetam quandam praecipuum expectabant: Ideoque alij dicebant. j. vij. nunquid hic est o propheta. Et hi ideo dicunt in hoc loco: Hic est o propheta. Et nota quod post saturitatem confitentur ei: sicut illud: Confitebitur tibi cum benefeceris ei. Unde Chrysostomus. De castri magie superabundantia infinita: operatur est mirabiliora / et nusquam hoc confessi sunt: nisi quando impleti sunt. k. Iesus ergo cum cognouisset: quia omnia nouit vt deus: Quia venturi essent: id est venire proponerent et delibarent: m. Ut raperent eum: id est se violententer traherent. n. Et facerent eum regem: pro miraculo panum / volentes sub hoc esse sub quo videbant non egere: vt dicit Glo. o. Fugit iterum in montem ipse solus: a quo descenderat pascere turbas. Chrysostomus. Pater / quanta est castri magie tyrannus: quanta mentis est facilitas: non ultra legem vindicant: non ultra eis sabbati transgressionis cura est: non ultra zelantur pro deo: sed omnia eiecta sunt ventre repleto: et propheta erat apud eos: et regem intronizare debebant. Et nota quod christus fugit propter exemplum. Glo. doces nos prospera mundi fugere: et contra ea orare: ideo fugit ad locum orationis in montem. f. quod postea occurrit crucifixionibus. j. xvij. a. j. vij. f. Ego gloriam meam non quero. Item. Gloriam ab homine non accipio. Chrysostomus. Quid vtiq; fugit: Erudies nos mundanas contemere dignitates: et ostendens quoniam nullo indiget eorum que in terra sunt. Qui enim omnia vilia elegit et matrem et domum et ciuitatem et educationem et vestimentorum stolam: non debebat postea ab his que in terra sunt clarus apparere. Nam que quidem a cog-

¶ Illas duas rationes ponit Chrys. Prima: vt ostendat qd grauis est et damnosa ei derelictio. Ps. Vbi adherere deo bonu est: Ergo derelinquere vel derelinqui malu. Hicere, ij. d. Scito et vide quia malu et amarum est dereliquisse te dnm deum tuu. Secunda: vt maiorem amorem operetur in eis amplius desiderantibus et auidius requirentibus amicum: et sollicito custodientibus inuentum. Sequitur: **a** **¶** Et autem sero factu est: ea die qua clamauit Iesus fugerat ab Ipsi discipulis et turbis: **b** **¶** Descenderunt discipuli eius a magistro relictis. **c** **¶** Ad mare tyberiadis. Cum enim cognouerunt se amisisse magistrum ad mare tyberiadis descenderunt: et ibi vsq ad vesperam: id est vsq ad noctem expectauerunt eum ibi: vt dicit Chrys. vturum eu esse putantes ad se. Facta autem nocte no vltra sustinent sed nauim ascenderunt: pura res trans mare eum inuenire in capharnaui vel in media via. Unde sequitur: **d** **¶** Et cum ascendissent nauim venerunt nauigio: id est venire ceperunt: **e** **¶** Trans mare in capharnaui: vbi credebant eum inuenire: vti in media via: qz in capharnaui mansionarius fuerat: et habitabat frequetius/et mater eius et fratres. Et sicut Aug. Venerunt dicitur pro lepsum siue participatione. Summatim enim proponit qd postea explicabit: vnde postea exponit quid i veniendo contigit. Scdm Chrys. plana est littera: que habet veniebant. i. i veniendo erant: siue veniendo tendebant in id qd vltra mare erat. I. ad capharnaui. Sed quia horam ascensus nauis no determinauerat: subdit: **f** **¶** Et tenebre iam facte erant: qm .i. ascenderunt nauim: quia vsq ad obscuram noctem expectauerant christum: putantes eum ad se venturu. **g** **¶** Et non venerat ad eos Iesus: quem expectauerat vsq ad nocte. Et nota feruorem discipulor i querendo magistrum: sicut dicit Chrys. Facta vespere non vltra sustinent vt querant eum: tantus eos detinebat amor: Nec enim dixerunt: vespere nunc est nec assumpsit nos: vbi nunc abibim? periculofus est locus et fallax tempus: sed ab amore igniti ascenderunt i nauim. Meq enim inaniter euangelista tempus designat: sed vt per hoc calidu et feruentem eorum amore ostendat. Quid autem in nauigando eis contigit: subdit: **h** **¶** Mare autem vento magno flante exurgebat. i. intumescibat cum iam essent in via.

¶ Et possunt hic ponit duodecim fercula in mensa dei qui sunt duodecim panes. ppofitiois: Leuit. xxiij. a. Sequitur: **a** **¶** At aut sero factu est descenderunt discipuli eius ad mare. Hysterium planu est sicut in Blo. Et incipit hic nouu mysterium et similiter nouu mysterium. Sero mundi est post ascensionem christi: qz tuc lux de mundo recessit ad celum: vel quia nos sumus in quos fines seculorum deuenimus: vt dicitur. j. Cor. x. c. In hoc sero descenderunt discipuli ad mare: id est ad laborem mundi: et regunt nauem: id est ecclesiam vt ducant eam in villam consolationis et pinguedinis: id est in celestem patriam. **b** **¶** Et tenebre iam facte erant: quia quanto accedit finis mundi: tanto charitas frigescit: Barth. xxiij. b. crescunt errores et crebescunt mala. **g** **¶** Et non venerat ad eos Iesus. Boni enim etiam sunt in presenti in tenebris ignorantie et miserie: quia nondum venit Iesus: id est salus q venit eis in morte. **h** **¶** Mare autem: id est mudus **i** **¶** Vento magno flante: id est omni genere temptationu et persecutionu: **k** **¶** Exurgebat: contra nauem ecclesie: que dicitur nauis: quia in principio tempore martyru arca fuit et i fine: sed in medio est Lara quatuor ad pacem et prosperitate: sed in medio tri est sentina per cupiditatem. De ista nau dicitur Prover. vi. b. Facta est quasi nauis institoris delonge portans panem suum. Mare autem dicitur mudus: quia ruit per superbiam: feruet per inuidiam: tepest per tracudiam: submergit per accitiam: cadet per auariciam: absorbet per castrimargiam: spumat per luxuriam. Item in mari: id est i mu-

do maior piscis deuorat minores. Abacuk. j. a. Quare taces impio cõculcante iustiorum se: et facies homines sicut pisces maris: Item in mari est cetus: id est diabolus. Dicit de cetone q esuriens aperit os suum et odorem emittit: quo odore pifces delectari et cecepti sequentes odorem currunt in os ceti: Sic diabolus delirans diuitias beatitudinem/odorem spiritali delectabilem/ sed medacem: et sic multos absorbet b odore deceptos: nec reuomit nisi iona q in-

capharnaui: Et tenebre iam facte erant: et non venerat ad eos Iesus. Mare autem vento magno flante exurgebat.

terpretatur dolens siue donat deo. Job. viij. c. Nunqd mare sum ego aut cer? Vel nauis qua transit mare e penitentia: hec est nauis simonis: altera nauis iohannis est innocentia: de quibus habetur Luc. v. a. Per altera istar oportet transire ad patriam celestem. Ps. Non prouabis eos bonis q ambulat in innocentia: Sed nec eos dicit Bern. qui in penitentia. Hec nauis penitentiae nobis necessaria est: si in sero: id est in tenebris huius vite volumus transire mare: id est pericula huius mundi: et venire in capharnaui: id est ad consolationem et pinguedine paradisi. Sap. xiiij. a. Et iugo ligno credunt homines animas suas: id est penitentiae: que parua est respectu peccatorum nostror que fecimus: et tormentorum que meruimus: et laborum quos pro mudo vel diabolo sustinuimus: et premiorum que expectamus. Et sequitur ibi: Et transientes mare: per ratem liberati sunt. Et in eodem: Spes orbis terrarum ad ratem confugiens/ remisit seculo semen natiuitatis: quia per penitentiam reditur ad statum innocentie prioris: q fuit semen natiuitatis spiritualis. Sap. x. a. Cum aqua delectet terram: id est cum delectatio subuerteret terrenos/ sanauit sapientia per contemptibile lignum iustum gubernans: quia per penitentiam quam multi contemunt sanatur quilibet et fit iustus. Vel iustus antonomastice et singulariter christus: q sanauit terram per contemptibile lignu crucis: et ipse ligno directus et gubernatus est vsq ad litus resurrectionis. Luc. vii. d. Nonne oportebat christum pati et ita intrare in gloria sua? Crux enim christi fuit nauis arca in principio et in fine: id est circa caput et pedes: et in medio amplata: ita nauis nostra e crux nostra: id est penitentia. Hec nauis indiget remis et remige siue rectore. Remi sunt bona opera. Vanus ad remos mittit: qui man ad opera bona extendit. Rector est discretio. Eccl. ix. d. Ego dicebam sapientiam: id est discretionem/ meliorem esse fortitudine. Sed non sufficiunt nobis remi: quia hoc mare nimis magnum et spaciosum manibus: sed indigemus vento: id est gratia dei: et tractu: id est exemplo christi et sanctorum. De primo dicit Ps. Spiritus tuus bone deducet me in terram rectam. De secundo/ Cant. j. a. Trahe me post te. j. eodem. e. Memo venit ad me nisi pater me qui misit me traxerit eum. Item nauis quanto latior est et longior: ratio securior: sic penitentia. Ideo stulti sunt qui cu possint habere bonam et magnam nauem intrant in modica et periculosam. Sic cur loth. Gen. xix. e. Est ciuitas hic iuxta ad quam possum fugere parua et saluabor in ea. Item nauis: id est penitentia vel anima penitens debet esse clausa ad aquas inferiores: et ad superiores aperta. Deut. xi. b. Terra ad qua ingredieris motuosam e et campestris de celo expectas pluuiam. Item nauigantes aliquando ascendunt/ aliquando descendunt: sic penitentes aliquando ascendunt ad superna: aliquando descendunt ad inferna per timorem. Ps. Ascendunt vsq ad celos et descendunt vsq ad abyssos. Item nauis quando ducitur velo et vento sine labore manuum/ no timet piratas: sed quando cu labore et fatigatione: sic quando penitentia cum fastidio agit timendum est a demonibus. Osee. viij. scdm aliam litteram. Fortitudo tua viri pirarum tui. Item in naui est fetor: sic penitentibus debet fetere et displicere peccatum suum. Esa. iij. d. Et erit pro suau odore peccati. I. fetor eiusdem. Item qui in naui sunt vilissimas aquas bibunt et cibos aridos comedunt et ad mensuram: sic qui in naui arte penitentiae sunt. Un-

* de ois in cruce

Ps. 85.

Ps. 105.

Ps. 142.

Ps. 106.

Euangelij scdm Iohannem

Et cum remigassent ergo: id est remis nauem impelle- rent. b Quasi stadia viginti quatuor aut triginta: et sic ia longe erat a terra. c Vident iesum ambulante supra mare: non tñ statim cognouerunt qz iesus esset: sed purabant phantasma esse: vt dicitur Matth. xliij. c. d Et proximu naui fieri: ita qz ex propinquo po- tuerunt discernere qz non erat vnda maris vel aliquid aliud nisi forma hominis. e

Matth. 14. 2. Marci. 6. 5.

Et timuerunt. Dat. xliij. c. dicitur qz turbati sunt et clamauerunt. Turbati autem sunt: vt dicit Chrysostomus. Propter tempus: tenebrositas eni erat: id est nox tenebrosa. Et propter tempe- statem: mare eni erigebat. Et ppter locum: qz i mari erat et longe a terra stadijs viginti quatuor. Et ppter inopinabile visu: viderunt eni eu supra mare ambulante. f Ille aut dixit vbi dicit eis: ita turbati: g Ego su nolite timere: me ee phantasma. q. d. non sum phantasma

De oratione * de dominus in cruce: per quam penitentia significatur: aceto potat: noluit bibere cu gustasset: dicitur. xxvij. d. ostendit qz paru debet sumere penitens etia de cibis aridis. Esa. xxx. c. Dabit tibi dominus panem artum et aquam breuem. Item nauis contra ventum et tempestatem duobus maxime indiget: videlicet ancora et sabburra: id est pondere ne fluctuet: Sic penitentia contra insultationes diaboli indiget ancora spei: et sabburra: id est pondere timoris. Spes eni est ancora mentis. Unde Heb. vij. d. Firmissimu solatiu habemus qui co- fugimus ad tenendam ppositam spem quam sicut ancoram habemus animę tutam ac firmam. Chrysostomus. Hanc ancoram si no habuissimus olim: vtiqz submersi essemus. Act. xxvij. c. Timentes ne in aspera loca incideremus: de puppi mittentes ancoras quatuor: oprabant diem fieri. Aspera sunt loca inferni: puppis est finis vite: quatuor ancorę sunt spes de misericordia pueniente: cooperante: consummante: glorificante. Non eni in spiritualibz solum: sed in temporalibus: in militia. Et in agricultura: nisi quis spem p:oponat non tanget opera. Et nota qz ancora figitur in solo et in arena: et no videtur multum firma: sic spes sanctoru in paupertate et tribulatione stabilitur: et ideo a malis infirma videt. Sap. liij. a. Et si cora hominibus tormenta passi sunt: spes illoru immortalitate plena e. In arenis est absconditus thesaurus salutis. Deut. xxxij. c. Thesauros absconditos arenaru. Matth. v. a. Beati pauperes spu. Prospera fuit i morte sua. i. p mortificatione sua.

Charibydos: id est vertigo aque: que comparatur inuidie. Scylla: id est rupes vel scopuli: que comparatur irę et odio. Ventus mollis et lentus: et gallice bonages: qui comparatur accidie. Sabburra etiam indiget: id est pondere timoris: contra ventu elationis: et ne eleuetur nimis ad flatum laudis et adulationis. Eccl. xxv. b. Timor dñi sup omnia se superposuit. Proverb. xvj. a. Spiritu ponderator e dominus. Item nota qz nauis aliquando periclitatur: In mari enim sunt multa pericula: scdm illud Eccl. xliij. c. Qui nauigant mare enarrant pericula eius. In eo sunt obices scandalorum. Matth. xvij. a. Ne mundo ab scandalis. Item vertigines perplexitatum siue voragine. Unde Esa. xix. c. Dominus miscuit in medio eius spiritum vertiginis. Item in eo sunt sirene alluciantu voluptatu. Gen. xliij. b. Vallis siluestris habebat multos puteos bitumis. Esa. xliij. d. Sirene i delubris voluptatis. Itę sirene sūt filie moabitay: qz venerunt ad illudendum populum israeliticum: Numeri. xxv. Item ibi sunt ceraunia quotidianor defectuum. Ceraunia enim sunt pericula vbi vtrinqz est arena et non potest se mouere nauis: Et ex hoc accidit tristitia seculi que mortem operatur: vt dicitur ij. Cor. vij. c. Item ibi sunt collisiones ventorum: id est diuersitates temptationu: que impellunt nauem penitentis. Unde Job. j. d. Cum comederent filij iob in domo primogeniti

irruit vetus a regione deserti etc. Job / dolens: id est penitens: filij eius: boni motus et voluntates: domus: puerlatio bona. Hęc omnia ventus temptationis destruit aliquado et ipsum penitentem facit ruere in peccatum. Eccl. j. a. Ecce vetus turbini ab aquilone: id est a diabolo. Job. xxvij. d. Collet est ventus viens: id est temptatio que vit virorem et flores pgnitens. Et sicut subito venit ventus et nescitur vnde: sic est de temptatione diaboli.

Sed nota qz qui fundat est super petram non deiciat a vento. Unde dicit Matth. vij. d. Generunt venti et irruerunt in domum illam et no cecidit. Sūt aut quattuor venti principales: Sic quattuor genera temptationu: que habent in pncipales: Sic bis a timore nocturno: A sagitta volante etc. Possunt aut alto modo sumi qz distinguant ibi in Glo. Temptat eni diabolus penitentem in experiendo no expertu dicens: Melius quata vel qualis est delectatio in hoc vel i hoc: Sic temptat eu de po mo vetito et inexplto. Proverb. ix. d. Aque furnus dulciores sunt et panis abscondit suauior. Item temptat de dimittendo bonu inceptu dicens: Illud melius est: et debes facere: et bdi mittere. Contra qd dicit aplos. j. Cor. vij. d. Unusquisqz in q vocatione vocat est in ea pmaneat. Item sollicitudo de pusillanimitate et timore: si homo velit mutare vitam suam in meli: et multa pericula fugiendo. Unde dicit rapsaces: Esa. xxxvi. a. Quę est ista fiducia qz confidis aut quo psilio vt fortitudine re bellare disponis: Item i eod. c. Et comedat stercore sua et bibant vnam pedum suor. Item Proverb. xxvj. c. et. xxij. b. Leo est foris: leena in itinere. Item temptat de differendo in posteru bonu ppositum. Soph. ij. d. Vox cantantis in festra coruus in supliminari. Coru eni cantat cras cras. Esa. xxxvij. a. Generunt filij vsqz ad partu etc. Matth. xliij. b. Et pregnantibz et nutriendibz etc. Nota aut qz sup oes vetos ille qui dicit mollis periculosior est: sic temptatio ex prosperitate. Contra istas aut temptationes facienda sunt ea qz fecerunt nauę: Jonę. j. vbi dicitur qz vasa proecerunt i mari: deinde ionam: tertio vouerunt vota: quarto imolauerunt hostias. Gasorum proiectio est elemosynarum largitio et temporalium abiectio. Profectio ionę in mare est filium dei nobis in tribulatione associare: vt quando dicimus domino: qz propter eum orta est tempestas: et qz propter odium quod habet diabolus contra dominum insurgit contra nos. Unde Ps Propter te mortificamur tota die. Vouere vota est recurrere ad beneficium orationis. Immolatio est beneficium deuotionis. Felix qui potest predicta pericula euadere et per nauem penitentę transire vsqz ad capharnaum: id est vsqz in paradisu: que est villa pulcherrima ad videndum. Unde Ps. Domine dilexi decorem domus tue. Et est villa consolationis. Unde Esa. xxv. c. Absterget de omnem lachrymam ab omi facie. Et Esa. lxxvj. d. Quomodo si cui mater blandiatur: ita consolabor vos. Sequit: a Cum remigassent ergo quasi stadia viginti quatuor aut triginta vident iesum ambulantem supra mare et proximu naui fieri. Nota qz non statim viderunt iesum quando inceperunt nauigare: contra quosdam presumptentes: qui statim in principio penitentę sue consolationes querunt. Proverb. xx. c. Hereditas ad qua festinatur in principio: in nouissimo bndictione carebit. Et timuerunt. Timuerunt esse phantasma: ita et sancti timent in principio illusiones diaboli: quia angelus sathanę transigurat se in angelum lucis. Hęc est differentia inter illusiones diaboli et reuelationes dei siue apparitiones bonoru angelor: qz boni angeli quando apparent primo reddunt timorosos et circumspetos: et in fine reddunt securos post apparitione: mali angeli ecouerso in ipsa apparitione solent qsi certos reddere: sed post incertos et dubios mittere. Et hic dicit primo: timuerunt: sed securi facti sunt a dño: qz dixit eis: g Ego su nolite timere. Sic et maria pmo turbata e in sermoe angeli vel i saluatione et post certificata: Luc. j. e. Et nota qd seqt

Uoluerunt g accipere

Vertical marginal notes on the right side of the page, including references to other parts of the text and commentary.

non sum phantasma. Et non dicit quod sit: quia ex voce poterat eum agnoscere: ut dicit Hieronymus super Matth. xiiij. Vel ut significet se esse illum qui dicit Exo. iij. d. Qui est misit me ad vos. **¶** Voluerunt ergo accipere eum in nauim / agnoscentes eum. s. ex voce et gaudentes de securitate. Vocem enim christi statim tranquillitas secuta est. **¶** Unde etiam sequitur: **¶** Et statim nauis fuit ad terram qua ibant: quia tranquillatus est ventus qui prius erat contrarius. **¶** Quere autem h. Chrysostomus. cur in nauim non ascendit? **¶** Et respondet: ut miraculum maius faceret: et deitate eius reuelaret apertius / duplici. s. miraculo: et

quod supra mare ambulabat: et mare suo precepto sedabat. In his etiam fuit maius miraculum: quod extra nauim existens potestatem suam usque ad eos qui in ea erant ostendebat. Hoc autem facit ut ostendat eis: quod cum gratias egit in miraculo panum / non habet indigens auxilio: sed descendens eis / ne crederent eum iudei contrarium deo. Ideo permisit tempestatem fieri: ut eum inquererent: et rursus quietavit: ut virtutem suam eis ostenderet. Item querit Chrysostomus. quare solus et solus discipulis apparuit supra mare: Et ad hoc respondet: quod propter imbecillitatem turbarum: que non caperent tam magna: et propter eruditio-nem discipulorum: ut specialiora viderent que erant futuri doctorum totius orbis. Unde seorsum discipulis multa dicebat in doctrina: et signa specialia ostendebat: sicut in transfiguratione / Matth. xvij. a. Et hic in mari. Et post resurrectionem. i. viij. Et per hoc etiam de alijs conuenit. Item solus eis apparuit et tunc: ut ostendat quod ipse solus est qui tempestatem soluit: nec alij attribuat: nec casu factum esse credatur. Item querit: vtrum hoc miraculum sit idem cum illo quod habetur Matth. xiiij. c. d. ambulatione supra mare et tranquillitate venti facta. Ad hoc respondet Chrysostomus. opinando magis quam asserendo: quod non est idem sed simile. Vultoties enim eadem facit signa. i. consimilia: ut minus stupeant ex frequentia et plus credant. Et quod non sit idem: multipliciter patet. Hic enim statim suasi sunt postquam dixit eis: Ego sum / nolite timere: Ibi vero non ita: sed dixit petrus: Domine si tu es iube me venire ad te. Item tunc post vocem christi tempestatem premit: quam et petrus timuit: hic autem cum voce christi statim tranquillitas venit. Item ibi dicitur ascendisse in nauim: hic ascendisse in nauiculam / sed ad primam vocem eius videtur cessasse ventus. Iste sunt rationes Chrysostomi. Sed tamen communiter dicit ab alijs quod idem fuit miraculum hic et ibi: sed quod ibi narratum est non oportuit euangelista hic omnino totum ponere. Sequitur: **¶** Altera die. Nota quod in sequenti mane / turbe viderunt et considerauerunt quod in litore a quo discipuli intrauerant mare non erat in precedenti vespere nisi vna nauis tamen in qua discipuli transfretauerant: et quod iesus non intrauerat cum eis: unde cum transfretassent turbe in capharnaum et inuenissent iesum cum discipulis suis / mirati sunt et quesierunt ab eo quando et quomodo illuc venerat. Et hoc est quod dicit hic: Altera die: id est crastina / s. h. Chrysostomus. **¶** Turba que stabat trans mare: turba. s. quam pauerat dominus que adhuc stabat in loco illo vbi discipuli mare ascenderant. **¶** Adit: id est considerauit et attendit: **¶** Quia nauicula alia non erat ibi in precedenti vespere. **¶** Hic vna: in qua. s. ascenderat discipuli. **¶** Et vidit supple: quia non introisset cum discipulis suis iesus in nauim / illam que sola erat ibi tunc. **¶** Sed soli discipuli eius abissent: sine eo. s. et propter hoc turbe remanserunt in loco illo circa mare: tum quod

non habebant naues: tum quia iesum videbant non ire trans mare cum discipulis sed citra remanere. **¶** Alio die superueniunt naues a tyberide: in crastina die: et ita habuerunt facultatem transfretandi quam prius non habebant pro defectu nauum. **¶** Iuxta locum vbi manducauerat

¶ Cum ergo vidisset turba quia iesus non esset ibi / neque discipuli prius: ascenderunt in nauiculas / et venerunt capharnaum querentes iesum. Et cum inuenissent eum trans mare: dixerunt ei: Rabbi quando hic venisti? Respondit eis iesus et dixit: Amen amen dico vobis: queritis me / non quia vidistis signa: sed quia manducastis ex panibus et saturati estis.

panem gratias agentes deo. Adhuc enim circa locum illum erat turbe. **¶** Cum ergo vidisset turba quod iesus non esset ibi. i. circa locum illum citra mare: neque discipuli eius. quod cum haberent facultatem nauum / pro quarum defectu prius remanserant citra mare: nec haberent iesum quem prius crederant citra mare

secum remanere. Illis ergo duabus causis mox eorum euacuatis: **¶** Ascenderunt in nauiculas / illas que venerant a tyberide. **¶** Et venerunt capharnaum querentes iesum. Illuc enim sciebant apostolos iuisse: sed de iesu nesciebant: suspicabantur tamen ne et ipse mare pede transiens illuc aduenisset. Et hoc dat intelligi euangelista: sicut dicit Chrysostomus. per hoc quod ita diligenter recitat quod turba considerauit de nauicula in qua transierunt discipuli: et quod sola erat: et quod non intrauerat cum discipulis. Et hec fuit causa admirationis. **¶** Tunc sequitur: **¶** Et cum inuenissent eum trans mare / in capharnaum. s. r. Dixerunt ei blandiendo: s. Rabbi quando hic venisti. Glo. qui nauem non intrasti. Et dicit Chrysostomus. quod post miraculum tam magnam transiit super aquas / licet suspicarentur vel possent suspicari quod transierat eas pede: non tamen scrutati sunt de hoc neque quesierunt qualiter pertransiit vel qualiter aduenit: sed quando: nisi forte quis dicat: quando: positum hic pro qualiter. Et vide facilem et leuem eorum mentem: Qui enim paulo ante dicebant: Hic est o propheta: et volebant eum rapere et facere regem: modo inuenientes eum / nihil tale consiliantur: sed ut estimo non ultra de prioribus admirabantur / sed alia inquerant: volentes rursus mensa potumque et pisces. **¶** Tamen mentem eorum aperiens: **¶** Respondit eis iesus: non ad questionem eorum / sed ad intentionem. **¶** Et dixit increpatiu. **¶** Amen amen dico vobis. Cum determinatione et certitudine loquitur: ut ostendat quod certissime sciat mentes eorum. **¶** Queritis me / non quod vidistis signa: quod potuistis me agnoscere: **¶** Sed quia manducastis ex panibus et saturati estis: id est manducastis usque ad saturitatem. quod non propter spiritum queritis / sed propter carnem: ne oporteat vos laborare. In hoc moraliter instruumur / ut non semper blademus / sed aliquando increpatiu loquamur: secundum illud. ij. Timotheo. iij. a. Argue / obsecra / increpa. Unde Chrysostomus. Mansuetudo et lenitas non vbi que vtilis est: sed quandoque percussione opus est magistro: et stimulo vbi oportet: maxime cum deses fuerit et grossus discipulus. **¶** Ecce vlt. d. Verba sapientum quasi strumuli et quasi clauis in altum defixi. Et nota tres causas sue responsionis talis: ut eos corrigat per redargutionem. Item ut eos in fide sue deitatis inducat per secretorum mentis sue indicationem. Item ut blandientibus et adulatoribus nostris nos dure respondere doceat per suam responsionem. **¶** Secundum illud Proverb. j. b. Si te lacrauerint peccatores ne acule /

scias eis. Item Eccl. **¶** Ita multi quando sciunt iesum / volunt eum rapere sibi: sed non possunt plene / donec veniant ad terram: id est ad eternam patriam. In nauem enim penitentem nondum est perfecta salutis eterne glorie: sed proxima est: vno tamen gradu distant siue vno pariete: qui rupitur in morte. Cant. ij. c. En ipse stat post parietem nostrum. Reliqua patet usque ibi: De quo dat mihi pater etc.

Doraliter

Euangelij scdm Iohannem

scas eis. Item Ecclj. xxvij. d. Sepi aures tuas spiritibus: et linguam nequam noli audire et ori tuo facito ostia: et seras auribus tuis. Ita christus fecit eis qui voluerant eum facere regem et modo blande loquebantur ei: Rabbi quando huc venisti: Respondit increpative ostendens quoniam honorem qui est ab hominibus non concupiscit: sed unum in spiritibus. s. salutem eorum. s. v. f. Ego testimonium ab homine non accipio. j. vij. f. Ego gloriam meam non quero. Sed notandum quod cum increpatione miscenda est mansuetudo: Scdm illud Gal. vj. a. Vos qui spirituales estis corripite in spiritu lenitatis. Unde Chryf. Parce eos redarguit: non abusus. Non enim dixit: O gulosi et ventris feru: tot mirificauit et nunquam secuti estis me: neque admirati estis: sed mansuete loquitur et quiescibiliter: Queritis inquit me: non quia vidistis etc. q. d. non vos stupidos fecit miraculum sed venter plenus. Et hoc probatur ex responsione eorum j. eod. d. Patres nostri manna manducauerunt: rursus ad cibum trahentes carnale: quod erat accusatio et criminatio maxima. Et nota sicut dicit B. Tales hodie multi sunt in ecclesia: qui querunt Iesum non propter Iesum: ut Greg. in horum persona eos detestatur: qui in ecclesia per sacros ordines non virtutum merita sed vitę presentis subsidia requirunt. Tales namque non pro signis sed pro panibus deum querunt. Ps. Confitebitur tibi cum benefeceris ei. Ecclj. vj. b. Est amicus socius meus etc. Proverb. xix. a. Multi colunt personam potentis: et amici sunt dona tribuentis. Aug. Multi hodie non querunt Iesum nisi ut illis bene sit secundum tempus: alius negocium habens querit intercessionem clericorum: alius premitur a potentiore et fugit ad ecclesiam: alius vult pro se interueniri apud illum apud quem parum potest: ille sic ille sic. Impletur quotidie ecclesia talibus: vix queritur Iesus propter Iesum. Tales sunt sicut vulpes que latent in sabulo punitentem et simulant se mortuas: ut possent aliquam auem rapere: id est aliquid commodum temporale. Ecclj. xij. a. Quasi vulpes in deserto prophete tui erant. Sequitur: a Operamini non cibum qui perit etc. Sicut dicit Aug. Quorum prius fatiuit panibus ventres: vult satiari sermonibus mentes: Unde etiam querentibus Iesum non propter sermones sed propter panes: primo respondet redarguendo: hic autem instruendo. Sapientis enim est non solum eradicare vitium sed plantare virtutem. Chryf. Post reprehensiones enim adiicit doctrinam dicens: Opera mini non cibum qui perit: sed qui permanet in vitam eternam: id est operam date et sollicitudinem et curam impendite ad cibum spirituales habendum non corporalem quem requiritis. q. d. non ad panes sed ad sermones meos attendite: qui sunt cibus non periens sed permanens: id est permanere facies in gratia vsque in vitam eternam. De hoc cibo dicitur Mat. iij. a. Non in solo pane viuit homo sed in omni verbo quod procedit de ore dei. Thes. iij. a. Paruuli petierunt panem etc. Esa. lviij. c. Frange esurienti panem tuum etc. Ecclj. xxxj. c. Splendidum in panibus bificat labia mitorum etc. Vel cibus qui permanet sunt bona opera. Unde. s. iij. e. Deus cibus est ut faciam voluntatem eius qui misit me.

Ps. 48.

Ps. 18.

Ps. 110.

inde aut quia magna dixerat de se: me scandaliscent: ad patrem recurrit: et per hoc sermonem suum credibilem reddidit: dicens: c. Nunc enim. i. filium hominis qui hoc vobis promittit: d. Pat signauit: non quilibetque patet: sed e. Deus. i. signum et posuit. i. proprio signo est a ceteris filiis hominum discernit: sicut dicit Ps. Anxit te deus deus tuus oleo exultatio: nis pro participibus tuis. Et est sensus: Nolite me premere quia filius hominis sum: quia sic sum filius hominis: ut non sim vnus ex vobis: sed signatus a patre et discretus a vobis: et ideo querite a me cibum non qui perit: sed qui permanet: quia possum illum dare: heres enim sum et filius: et ideo dona mea sunt stabilia. Hęc lectura est Aug. Chryf. legit sic. Filius hominis dabit vobis hanc escam: c. Nunc enim pater sigillauit deus. i. ad hoc misit ut hanc daret vobis escam: vnde quasi nuncius patris habet sigillum patris. Vel sic. Credere debemus quod filius hominis possit dare vobis hanc escam: quia hunc sigillauit deus pater: id est demonstrauit et reuelauit per suum testimonium: quod ipse est filius dei: Mat. iij. d. et. xvij. a. Et habetur simile. s. iij. d. Qui audit sermones meos sigillauit quoniam deus verax est: id est demonstrauit in contradietione et irrefragabiliter. Et notandum quod sicut dicit Chryf. quidam eorum qui volunt pigre nutriri abutuntur hoc verbo: Operamini non cibum qui perit etc. quasi christus operatione abscondat: et ideo oportunitus est contra eos dicere: Loti enim detrahunt christianismo: et in pigritia conuultum pati preparant christianos. Prius autem dicamus per eis. Luc. x. g. Martha martha sollicita es: et turbaris erga plurima: potius vnus est necessarius. Item Mat. vj. d. Nolite solliciti esse quod manducetis etc. Item nolite solliciti esse in crastinum. Necessarius est nunc oia hęc soluere: non solum ut quiescere faciam pigritates: sed ut strariu ostendam per eloquia dei. j. Thes. iij. b. Demozes facti estis fratres laboris nostri et fatigationis nocte et die operantes ne quem vestrum graueremus. Item. ij. Thes. iij. b. Non inquieti fuimus inter vos neque gratis panem manducauimus ab aliquo: sed in labore et fatigatione nocte et die operantes: ne quem vestrum graueremus: non quasi non habuerimus potestatem: sed ut nosmetipsos formam darem vobis ad imitandum nos: Nam et cum essemus apud vos: hoc denunciamus vobis: quoniam si quis non vult operari non manducet. Dicitur enim. j. Thes. iij. c. Rogamus vos superabundare et largiri: silere et agere que pro priis. Item Eph. iij. f. Qui furabatur iam non furetur: magis autem laboret manibus suis ut habeat vni tribuatur necessitate patienti. Item Act. xx. g. Quę mihi opus erant: et his que meriti sunt ministrauerunt manibus istis. Item. j. Cor. ix. c. Quę igitur est mihi merces vni euangelicis non sumptuosam ponam euangelis. Item Act. xvij. a. Danebat apud adham et phellam et operabatur: erant enim tabernaculorum factores arte. Hęc sunt seruire pugnantiã ostendit. Quid igitur dicemus ad hęc: Dicimus quod hoc. i. Non sollicitos esse: non est idem quod non operari: sed hoc significat: id est non affligi nimis secularibus rebus: Non idem est sollicitudo et operatio: sollicitudinem nimis prohibet: operatione iubet. Preterea quod ad martham increpative dicit: Martha martha sollicita es etc. hoc idem dicit: quia non oportet audientie tempus ad carnalia presumere. q. d. martha ego doctrinam accessisti: tu pro reliquens: audientiam circa pulmentum studuisti. Non ergo bo: spiritalitate phibet: sed quod non oporteat in audientie tempore circa talia occupari. Docet itaque et hic dicens: Non operamini cibum qui perit etc. non propter hoc dicit quod oporteat pigritari: sed operari magis et tradere. Pigritari enim maxime cibum peritios est. Vult enim maliciam docuit ociositas sive pigritias Ecclj. xxxij. d. Preterea notandum est: quod isti non ad sermones intendebant: sed ad panes: nec solliciti erant discere quod erat qui hoc operaretur et qua virtute: sed vnus solus volebat ventrem. i. voluptuose replere: nihil laborantes. Ideo talis escam conuenienter vocauit cibum pereuntem dicens: Non operamini cibum qui perit etc. q. d. nutritui corpora vestra ut ab hoc alia quereretis escam que manet et nutrit animam: vos autem rursus ad terrenis

Ps. 44.

Marginal notes on the right side of the page, including references to other biblical passages and commentary.

rursus ad terrenā carritatis. Sequitur: a **Dixerunt ergo ad eū**: quia intellexerunt q̄ per cibū intelligebat opus dei: b **Quid faciemus vt operemur opera dei**: id est quid obseruādo poterim? implere illud p̄ceptū qd̄ dicit de operando cibo qui non perit: **Et Quid faciemus?** rē. id est qd̄ operabimur vt ope-

Bra nra sint deo placētia & mereamur illū cibū q̄ nō perit: Et nota q̄ sic **Chryſ.** dicit q̄ castrimargia excecauerat eos: qz enī ad castrimargiā inhiabant & toti secularib⁹ intenti erant: ideo chryſt⁹ eos multis modis ad spūalia reuocauerat: primo arguendo: quēritis me / non quia vidistis signa rē. postea

Exo. 16. **Ps. 77.** **1p. 16. c.** docendo quem oportet cibum querere: sibi: **Operamini cibum qui non perit.** Posuit etiam eis brauium dicens: Sed qui manet in vitam eternam: et id quod obstabat eis curat dicens se esse missū a patre. Quid igitur illi? Ac si nihil audisset dicunt: **Quid faciemus vt operemur opus dei**: hoc autem dicebant nō vt discant et agant / sicut pater ex sequentibus / vbi manna requirit: sed ad cibi exhibitionē tendūt / vt sauret eos imitari volunt. **Chryſt⁹** vero ad fidem & cibū spiritualem inducit: Unde sequitur: **c Respondit iesus & dixit eis: Hoc est opus dei**: id est deo placitū vel a deo datum siue dandum: quia hoc nō habet homo a se sed a deo: **d Et credatis**: fide operante per dilectionem: **Gal. v. b. e** **In eū quem misit ille**: id est in filiū. Non dicit vt credatis ei vel eum / sed in eum. **f Dixerunt ergo ei**: qd̄ ergo tu facis signū rē. **Mo.** Quia ad fidem sui inuitabat: querunt signa quibus inducantur ad credendū. **Uti. j. Cor. j. d.** Iudei signa querunt. Dicunt ergo: **Qd̄ facis signū vt videam⁹**. q. d. multa promittis / sed fac aliquid: **g Ut videamus illud**: et credamus tibi: quid oparis. q. d. tu promittis magna: immo maiora q̄ moyses: cibum. i. qui permanet in vitam eternam: Moyses autem promisit terrā fluentem lacte & melle: et bñōi temporalia: **Deut. xi. b.** Tu sō non facis tanta quanta moyses. Moyses enī dedit panē de celo: tu sō panes hordeaceos. Item ille quadraginta annis: tu sō vna die Quasi ergo pro mīmo habētes qd̄ fecerat christus / quia maiora promittebat querūt: **Quid facis: qd̄ oparis.** Iteratio autem questionis est infidelitatis eorum expressio. **h Patres nostri manducauerūt manna in deserto.** Idic aperte ostendūt se comparare miraculum moysi miraculo christi quasi minori. **i Sicut scriptum est: Exo. xvj. d.** Et in **Ps.** Panē angeloz manducauit homo. Et hoc est: Panem de celo dedit eis māducare. Notandum q̄ signū querentes & dicentes: **Qd̄ facis signū rē.** nō volunt vt ipse eligat signū qd̄ faciat / sed in necessitatem putāt eum mittere / vt nullum aliud faciat q̄ tale quale factum est in progenitorib⁹. Propter h̄ dicunt: **Patres nostri māducauerūt manna in deserto**: per hoc estimātes eum irritare / vt tale faciat signum qd̄ eos nutrire possit carnaliter. **Uult** enī alia signa facta sunt in egypto et in mari & in deserto: sed huius solum meminerūt / qd̄ valde concupiscebant propter ventris tyrannidem. Et nota q̄ non dixerūt: moyses fecit signum in deserto: tu quod facis: estimātes percuti eum & offendi si ei aperte cōparēt moysen. Item non dicunt: Deus fecit signū in deserto: et tu qd̄ facis / ne videātur eum exequare deo. Neq̄ moysen inducūt vt nō videantur christum humiliare: sed simpliciter dicunt qd̄ factū est in deserto vt similia faciat: **Patres** inquit / **nostri māducauerūt rē.** **k Dixit ḡ eis iesus: Amē amē dico vobis rē.** Poterat dicere: quoniam maiora moysē fecit

nunc: nō indigens vīrga sicut ipse: neq̄ oratione / sed omnia faciens a me ipso: qd̄ nō fecit moyses: sed hoc non dixit / ne eum notaret de sacratiā / sed magis eos studet inducere in intellectum spiritualis escē / dicens: **Non moyses dedit vobis panem** / verum sed typicum & figuratum veri panis:

De celo / empyreo / s̄ de celo aereo / scdm̄ q̄ dicitur: **Uolucres celi comedunt illud**: **Barth. xij. a.** Et in **Ps.** In tonitru de celo domi nus. **n Sed pater meus dat vobis panem verum.** Panis enim verus est qui de celo descendit et dat vitam mundo. **Dixerunt ergo ad eū**: **Bñe semp da nobis panē hūc.** Dixit autem eis iesus: **Egō sū panis**

De celo / empyreo / s̄ de celo aereo / scdm̄ q̄ dicitur: **Uolucres celi comedunt illud**: **Barth. xij. a.** Et in **Ps.** In tonitru de celo domi nus. **n Sed pater meus dat vobis panem verum.** Panis enim verus est qui de celo descendit et dat vitam mundo. **Dixerunt ergo ad eū**: **Bñe semp da nobis panē hūc.** Dixit autem eis iesus: **Egō sū panis**

verbum caro factum est: sicut dicit **Breg⁹**: vt cibus angeloz fieret cibus iumentoz. Omnis quippe caro sensū dicitur: **Esa. xl. b.** Et dicit **Aug⁹**: q̄ verbum qd̄ est panis angelozum / conuersum est in lac paruulorum dū descendit in carnē. **p Panis enim verus est**: cor viuificās & confirmās: q̄ **Qui de celo descendit.** Ille enī typicus fuit panis non verus qui de aere pluit: non qd̄ falsum fuerit miraculum de manna: sed quia figuratiuū istius panis. Ideo de ipso dicitur **Sap. xvj. c.** Angelorum esca nutritiū populum tuum / et paratum panem de celo p̄stitisti eis sine labore / omne delectamentū in se habentem & omnis saporis suauitatem. **r Et dat / iste panis vt pater per hunc panem**: **s Vitam mundo** / qd̄ nō manna. **Abundo** / nō iudicis solum / sed orbis terraz. **Hee dicit**: dat cibum simpliciter: sed dat vitam / aliam. i. quandā & alteratam. **Vitam** autem dicit: qz omnes erant mortui. **Dat**: quia gratis. Item dum dicit: **dat vitam mundo**: i. celum eos mittit / vt saltem dolentes q̄ alij potuēt dono / non maneāt foris. **Dixerunt ergo ad eum**: non intelligentes de q̄ pane diceret: qz intelligebāt de sensibili & gustabili pane / ventrem lasciuire expectantes. Ad h̄ enī venerāt / vt dicit **Chryſ.** Et propter hoc honorādo & blandiēdo dicunt: **v Dñe sp̄ da nobis panē hūc.** Sic & mulier samaritana dicit. **Uti. b.** Domine da mihi hanc aquam. Et nota q̄ non dixerunt: roga vt pater det / sed da nobis: et tū nō dixerat quoniam ego do sed pater me⁹ dat. **Ex concupiscētia** enim cibi tracti eū fide dignū estimauerunt ad exhibitionem panis. Facile enim credit homo de his que placent & conferūt sibi. Sed quia erabāt / christus eos corrigit / et de q̄ pane dixerat aperit: **Unde sequitur**: **x Dixit autem eis iesus.** Incēperat eos instruere de pane spirituali: sed quia ipsi intelligebant de materiali / aperit q̄ imo de spirituali intelligēdi est / qui longe melior est / eo q̄ reficit eternaliter: **Unde dicit**: **y Ego sū panis vite.** **Chryſ.** Incipiens eos docere de mysterijs / pmū loquitur de deitate sua: **Ego sum panis vite.** Neq̄ enī de corpore suo dicitū ē hoc. De illo enī. **j. eodē. e.** dicit: **Panis quem ego dabo caro mea est.** Et enī illa propter dñi verbum panis est. Et nota q̄ non vititur hic testibus / sicut. **s. v.** quia ibi accusabant et contradicebant: hic vero fingebant propter panes quos sperabant. Item quia potens erat miraculum panum quasi testans. Et dicitur panis viuus ab effectu: quia viuificat. **Ps.** **Viuifica me** s̄m verbum tuum. **Beñ. xlix. c.** **Aser pinguis panis eius** s̄bebit delicias regib⁹. **Aser** interpretatur beatus: et significat christum qui ē beatitudo sanctorum. De quo dicitur in **Ps.** **Beatus vir qui non abiit in consilio impiorum rē.** Et dicitur pinguis ab effectu: quia impinguat pinguedine charitatis & deuotionis. Et ipse est delictū regum: id est vīrozum spiritualium. De quib⁹ dicit **Proverb. xxi. a.** Sicut diuisiones aquarum: ita cor regis in manu dei. De hoc pane dicitur **Esa. xxx. e.** **Panis frugum terre** **h̄ h̄** **tuq̄ erit vberim⁹**

Exo. 16. Ps. 77. 1p. 16. c.

Ps. 77.

Ps. 77.

Ps. 77.

Ps. 77.

Ps. 77.

Euangelij scdm Iohannem

Et tunc erit vberimus et pinguis. Et exponitur hec auctoritas d corpore christi qd ex frugibus terre conficitur in altari. Sap. xvi. c. Panem de celo pstitisti eis sine labore etc. qd de manna non potest intelligi bene: quia oportebat q illud colligeret et coqueret: qd sine labore fieri non poterat. a Qui venit etc. Possent respon dere: Tu dicis q da bis nob panem de ce lo videlicet teipsum: sed te quomodo pos sumus manducare: Ideo ostendit mo dum comestionis.

Ps. 16.

Qui venit ad me passibus fidei et charitatis: id est qui cre dit in me. Unde Aug. Et quid paras dntem et ventrem: cre de et manducasti: Non esuriet. Et exponit quod dixerat. c Et pro id est. d Qui credit in me non sitiet in eter num. Idem dicit non esurire et no sitire: utroqz eni sbo signifi catur eterna satietas. De quo Ps. Satiabor cum apparuerit gloria tua. Et hoc est: Non sitiet in eternu: id est in eterna vita. In presenti enim non sedatur oino sitis sed in futuro. s. liij. b. Qui biberit ex aqua quam ego dabo ei non sitiet in eternu. Apoc. viij. d. Non esurient neqz sitient amplius. Et Esa. lxx. c. Ecce serui mei comedent et vos esuriatis. Sed co tra. Eccl. xxij. c. Qui edunt me adhuc esurient. Sol. Esuri es et sitis duo important: defectum et desiderium. Dic sumit in semiplena significatione. s. pro defectu: in ecclesiastico ve ro sumitur p desiderio siue appetitu sine defectu. e Sed dixi vobis. Dixerat se esse panem et modum comedendi: Sed possent dicere: quare hoc dicis nobis. Et responder: Non qz manducaturi sitis: sed dixi hoc vobis: ad improperium vestre incredulitatis: f Quia vidistis me et non cre didistis. q. d. coram vobis habetis panem et non comedi tis credendo. Sed quid est qd dicit: Vidistis me et non cre didistis etc. cu fides non sit apparentium: vt dicitur Heb. xi. a. Sol. Vidistis me per miracula ad fidem ducentia: et tu non credidistis. Et nota q quidam nec viderunt nec credide runt: sicut illi de quibz dicitur Mat. xi. c. Si in tyro facte essent virtutes que facte sunt in vobis / olim egissent penitenti am. Item quidam viderunt et crediderunt: sicut thomas: cui dicit dominus. j. xx. g. Thomas quia vidisti me et credidisti. Alij non viderunt et crediderunt: vt gentiles: De quibus Ps.

Ps. 17.

In auditu auris obediuit mihi. Non dicit in visu oculi. Et j. xx. g. Beati qui non viderunt et crediderunt. Alij viderunt et non crediderunt: sicut isti de quibus dicit: Vidistis me etc. Dixi vobis quia vidistis me: id est signa et scripturas que testimonium perhibent de me: et vidistis me et tamen non credidistis. s. v. f. Scrutamini scripturas: ille enim sunt que testantur de me: et non vultis venire ad me. s. ij. d. Qd no vit loquitur et qd vidit testatur et testimoniu eius nemo acci pit. Et in eod. b. Qd scim loquimur et qd vidim testamur: et testimoniu nostru no accipitis. g Omne qd dat mihi pater. Sic cotinuat. Quasi dixi vobis pdicta exprobando icre dularate vestram: tu alij credunt in me quibz datum est a deo patre: Quia omne qd dat etc. Glo. sic continuat. Dixi vobis q non creditis: sed et si vos non creditis / non ideo inuult veni: non ideo alios perdo sed vententes recipio. Et hoc est: Omne qd dat etc. Chryf. Omnia facit christus propter electos qui saluantur: ideo ne videatur inaniter loqui ait: Omne qd dat mihi pater ad me veniet: id est nullus de illis est quos dedit mihi pater qui non ventat ad me per fidem: per hoc significat q nullus prohibet vel impedit veni re eu quem pater dederit filio. Item per hoc significat q no contingens res est fides / sed dono dei et voluntate et nutu eius indiget. Et per hoc tangit incredulitate illoz / eo q ipsi incre duli filio erant et transgressores voluntatis dei patris: et q indi gni erant dono dei: sine quo no ventur ad filium. j. eodem. e. Nullus potest venire ad me nisi pater meus traxerit eu. Dat pater siue trahit gratiam infundendo: qd licet filius et spiritus sanctus factat: tu qz hoc a patre habet / potius dicit de patre.

j. xvij. b. Serua eos quos dedisti mihi. Mat. xvij. c. Beatus es simon bariona: quia caro et sanguis no revelauit tibi sed pater meus. h Ad me veniet passibus fidei et bone operationis: vt dicit Glo. vel peccata relinquedo et iusticie fi dei adhgrendo. Esa. lx. a. Filij tui de longe veniet etc. Et sub dicit premium venien

didistis. Omne qd dat mihi pater ad me veniet: et cum q venit ad me / non eijciam foras: qz descendi de celo / non vt

Et cum qui venit ad me: id est qui per fidem mihi venit. h Ad eijciam foras: id est non expella a me qui sum refugium et

hospitium et vmbra culum iustoz. Ps. Petra refugiu beri nacijs. j. Joh. liij. d. Qui manet i charitate: in deo manet: qz si in proprio hospicio. Eccl. xxliij. c. Protector portetis / fir manerum virtutis / tegmen ardoris et vmbra culu meridiani. Vel / Non eijciam foras: a merito vel consortio vel beati tudine sanctorz / sed potius saluabo. Ad hoc eni carne assum psi et formam serui subintravit. Unde sequit: Quia descendi de celo: id est incarnatus apparui mudo. m Ad vt faciam voluntate meam: id est meo sensualitatis que

vult non mori ad me no eijcia foras. Nota q dñs eicit foras hominem ab ecclia. s. militare duobz modis. Uno mo a merito p gfe subtractione vel no appositionem. Eicit aut. s. eici perimitur sicut dicit Apoc. vi. c. Foras canes et venefici et impudici. Alio modo a numero per excommunicatione siue a consortio: Scdm illud Numeri. v. a. Eijce omne leprosum extra castra. Prover. xxij. b. Eijce derisorem et exibat cu eo iurgium. Jte apostolus. j. Cor. v. d. Cum huiusmodi nec cibum sumere. Item. ij. Joh. c. Nolite cum recipere in domo / nec aue ei vixeritis. Eicit etiam ab ecclia triumphante per extrema sententiam iudicalem. De qua Mat. xxv. d. Jte maledicti in ignem eternu. De prima que e a merito / habetur significati Mat. xxj. b. quando eicit emetes et vendetes de templo. De secunda habetur. s. ij. c. quando similiter eicit ementes et vendetes de teplo. Et nota q de illis qui eiciti snt Mat. xxj. non habetur q murmurauerit / neqz q dñs fecerit flagellum ad eijcendum eos. Sed de alia supra. ij. habet q murmurauerunt dicentes: Qd signu ostendis quia hec facis etc. et q flagellu fecerit de funiculis. Per hoc autem significat q nullus murmurat / quando eicitur aliquis ab ecclia merito per gratie subtractione: et q no cogitur quis exire: immo exire propria voluntate: sed quando eicitur aliquis per excommuni cationem / statim murmurat et coquerit. Et est ibi coactio: qd notatur in flagello facto. De tertia habet Mat. xxij. b. in illo qui eiectus est a nuptijs. Et Mat. xxv. a. Clausa est ia nua fatuis virginibus etc. De prima etia habetur Gen. ij. d. Emisit eos de paradiso voluptatis. Et subdit. Et collocavit ante paradisu voluptatis cherubin et flammeu gladiu. La tis enim licet sit adhuc in paradiso ecclie quantum ad sacra mentozu perceptione / tu non est in paradiso voluptatis: quia non sentit delitias spuales / sed modo eicetus est. Si aut vult redire / oportet q redeat per cherubin: id e p plenitudine scie tie: id est charitate: et flammeu gladiu: id est per celum peni tentie procedente ex charitate. De secunda habet Gen. liij. b. Ecce eijcis me hodie a facie tre: et a facie tua abscondar et ero vagus et profugus: ois igif q inuenit me occidet me. Excommu nicatus eni exponitur demonibz: quia est extra custodis ecclie. Et horum verborum sententia debet cogitare ho mo quando videt q debet excommunicari. Hiere. xv. a. Eijce illos a facie tua et egrediantur: Qu si dixerint ad te / quo egre diemur / dices ad eos: hec dicit dñs deus: qui ad mortem ad mortem: et qui ad gladium ad gladium: et qui ad fame ad fa mem: et qui ad captiuitate ad captiuitate. Sed vententibz ad se dicit dominus: Ad eijcia foras. Sequitur: Quia descendi de celo / no vt facia voluntate mea s voluntate ei q misit me. hoc deberet esse verbu religiosoz qui

* Debent esse stelle

Handwritten marginal notes on the right edge of the page, including references to other biblical passages and commentary.

S vult non mori pro homine. Unde **Matth. xxvj. d.** Tristis est anima mea usque ad mortem. **a** Sed voluntate eius qui misit me: id est patris qui vult me mori pro hominis redemptione. **Matth. xxvj. d.** Non sicut ego volo sed sicut tu vis. Et que sit illa voluntas patris / determinat dicens: **b** Hec est autem voluntas patris / **Et ego resuscitabo eum** sicut prius. Sed que rit **Chrysostomus.** Cur iterat et ponit totiens resurrectionem? Et respondet: Et non sentibus rebus coarctent dei providentiam sed in futurum extendant. **Itē** ut hi qui presentibus bonis non potunt pigrescere non sint nec desperent sed futura bona expectent. **Itē** ut mali qui hic non torquentur / aliam sciant vitam in qua torquebuntur. Ideo ergo repetit de resurrectione / ut sciamus futurum iudicium. **Chrysostomus.** Si avari esse voluerimus / et si rapere / et si inconueniens quid agere / confestim diem illam in mentem mittamus / et omni freno vehementius detinebit incoerentem impetum hęc cogitatio. Dicamus ergo adinuicem / et ad nos ipsos: resurrectio est / et iudicium nos expectat terribile. Et si aliquem viderimus elatum / et in presentibus bonis inflammatum: et si alium dolentem et si pigrescentem alium viderimus / et dissolutum: semper id dicamus: quoniam iudicium est et resurrectio. Sufficiens hoc verbum omni formato magis nostram curat animam: etenim est resurrectio / et resurrectio preest ostium non lege neque procul. Adhuc enim modicum quantumvis qui venit / non tardabit: **Abacuk. ij. a.** Et omnes nos manifestari oportet ante tribunal christi / et bonos et malos. **ij. Cor. v. b.** et **Roma. xliij. b.** Idos quidem ut as omnes verecundentur: illos autem ut ante omnes clariores efficiant. **Itē** **Chrysostomus.** Sed fortassis dicet quis: Et quando erit consummatio: quando autem erit resurrectio: ecce quantum factum est tempus et nihil tale contigit. Sed enim credite: etenim qui ante diluuium erant talia dicebant / et deridebant noe: et similiter tempore loth: sicut dicitur. **ij. Pet. ij. b.** et **Matth. xxliij. d.** ita et resurrectio erit. **j. Thessal. v. a.** Cum dixerint pax et securitas tunc repentinus erit. **D**ebent esse stelle et luminaria in celo: id est in claustro ad illuminandum eos qui sunt in terra ecclesie. Et notandum quod quidam cadunt de hoc celo: quidam expelluntur: quidam descendunt. **C**elū enim dicitur claustrum quasi casa hēstos: vel a celando scādalum si accidat inter eos. Cadunt autem de hoc celo qui sponte exeunt. **Apoc. vj. d.** Stelle ceciderunt de celo super terram sicut ficus emittit grossos suos cum a vento magno mouetur: id est cum temptatione concutitur. Et nota quod vni signum finis mundi est: casus stellarum: sicut **Matth. xxliij. c.** Et ita etiam dicit **Hiero.** Alii expelluntur propter facinorosa sua. **Apoc. xij. b.** Proiectus est ille draco magnus / serpens antiquus qui vocatur diabolus et sathanas. Et nota quatuor causas propter quas aliquis eicitur de claustro: et eicitus est: que notantur per quatuor nomina diaboli / que ponit ibi. **P**er hēnē quod dicitur draco: quia sicut sanguine elephantis / notatur vni casus siue vna causa / propter quam eicitur: hoc est homicidium. **A**li casus est furtum: quod notat in eo quod dicitur serpens. **D**iabolus enim accepit alium habitum. i. serpētem sicut fur: et furat est hōi virtutes et padisū. **I**tē eicitur propter vitium sodomie: quod notat in eo quod dicitur diabolus: qui interpretatur deorsum fluens. **I**tem propter suscitacionem discordie et schismatis: quod notat in hoc quod dicitur sathanas: qui interpretatur aduersarius siue criminator. **L**euit. xix. d. **N**ō eris criminator neque susurro in populo. **A**lii descendunt ab hoc celo: qui erunt per canonicam electionem: et descendunt a monte cōtemplacionis ad vallē actiōis et sollicitudinē predicacionis: sicut legitur **Ero. xix. d.** Qui descendit de monte. i. ad cendū populū. Et isti debent descendere ut ducant ad locū vbi est iesus: sicut **Matth. ij. b.** stella duxit magos ad iesū: et per suū descēsum notificauit donū: quia prior fuit in oibus alijs. **A**lia patet vsque ibi: **U**si māducaueritis carnē filij hoīs etc.

Sed voluntate eius qui misit me. **a** **H**ec est autem voluntas eius qui misit me patris / ut omne quod dedit mihi / non perdam ex eo: **b** **H**ec est autem voluntas patris / ut ostendat patrem concordare suę voluntati / et se cooperari patris voluntati: et in hoc ostendit se non ei contrariū: sed potius illos repugnare / et exprobrare patre quod non credebant filio. **c** **E**t omne quod dedit mihi / ad custodiendum: id est cui gratia dedit in me credendi. **d** **N**on perdam ex eo. **Matth. xliij. a.** non est voluntas dei ut pereat vnus de pusillis. **Contra. j. xviij. b.** Nemo ex illis perit nisi filius perditionis. **Sol.** Quosdam dat deus per presentem iusticiam: et illi possunt perire: alios per predestinationem: et illi non percutunt. **U**el signanter dicitur: **N**on perdam ex eo: quia si aliquis perditur / non ab eo perditur sed a se. **e** **S**ed resuscitabo eum in nouissimo die. **P**er primū notatur vitatio mali: id est perditionis gehennę: per istud notatur collatio boni glorie. **L**oquitur enim de resuscitacione gloriosa: quod patet / sicut dicit **Chrysostomus.** per id quod precedit et quod sequitur. **S**equitur enim de vita eterna: cui dicitur **U**t omnis qui videt filium / et credit in eum / habeat vitam eternam. **P**recedit enim de electione / et perditione remouenda: cum dicitur. **N**ō eiciam foras: et / non perdam ex eo: quod de bonis intelligitur. **V**ali enim eiciuntur de societate bonorum in tenebras exteriores: **Matth. xxij. b.** et **xxv. c.** **E**t ibi perditur / scdm illud **Matth. x. d.** **L**inete eum qui potest animam et corpus perdere in gehennam. **S**ed quia ad resurrectionem gloriosam venitur per fidem: ideo subdit: **H**ec est autem voluntas patris mei qui misit me: quasi / non solum vult pater ut saluemur per filium: sed etiam vult de nobis ut illam salutem mereamur credendo in filium. **E**t hoc est: **S**ed omnis qui videt filium / et credit in eum / in presenti. **H**abeat vitam eternam / in futuro quantum ad animam cui datur cognitio et fructus dei. **E**t ego resuscitabo eum in nouissimo die / gloriose: ut cum anima remuneret / et corpus. **S**ed videtur quod male dicat: **Q**ui videt filium et credit: **I**mmo potius: qui credit et videt: quia dicitur **Esa. vij. b.** **U**si credideritis non intelligetis. **Sol.** **L**oquitur de visione corporali: qui videt filium / miracula facientem: et credit / per hoc ductus ad fidem. **U**el: **Q**ui videt filium et credit: id est qui quis videat in carne patrem: tamen credit in eum. **U**el: qui videt et credit: id est qui videt credendo siue per fidem. **U**el aliter continuaat. **H**ec est autem voluntas. **D**ixerat quod voluntas patris erat / ut id quod dederat filio non periret quantum ad animam / sed resuscitaret etiam quo ad corp-

Doraliter

Euangelij scdm Iohannem

Et tunc repentinus eis superuenit interitus etc. Hoc autem fit ut semper sumus solliciti etc. in ipsa securitate non confidamus.

E

Matth. 13. g. Marc. 6. n. Luc. 4. d.

esse et iudicij scilicet et noxas et supplicia. Item sic et alijs christus antecessit nos: ita et in hoc: Et enim primogenitus propter hoc dicitur ex mortuis: Col. 1. c. Si enim resurrectio non esset ubi iusticia dei salua

retur: tot quidem iniquis prosperantibus: tot vero bonis con-

tribulatis: et in tribulatione vitam dissoluentibus: Sequitur:

Murmurabant ergo iudei de illo: id est de christo: id est contra christum.

Quia dixisset: ego sum panis viuus qui de celo descendi.

Quia dixisset: ego sum panis viuus qui de celo descendi.

Quia dixisset: ego sum panis viuus qui de celo descendi.

Quia dixisset: ego sum panis viuus qui de celo descendi.

Quia dixisset: ego sum panis viuus qui de celo descendi.

Quia dixisset: ego sum panis viuus qui de celo descendi.

Quia dixisset: ego sum panis viuus qui de celo descendi.

Quia dixisset: ego sum panis viuus qui de celo descendi.

Quia dixisset: ego sum panis viuus qui de celo descendi.

Quia dixisset: ego sum panis viuus qui de celo descendi.

Quia dixisset: ego sum panis viuus qui de celo descendi.

Quia dixisset: ego sum panis viuus qui de celo descendi.

Quia dixisset: ego sum panis viuus qui de celo descendi.

Quia dixisset: ego sum panis viuus qui de celo descendi.

Quia dixisset: ego sum panis viuus qui de celo descendi.

Quia dixisset: ego sum panis viuus qui de celo descendi.

Quia dixisset: ego sum panis viuus qui de celo descendi.

Quia dixisset: ego sum panis viuus qui de celo descendi.

Quia dixisset: ego sum panis viuus qui de celo descendi.

Quia dixisset: ego sum panis viuus qui de celo descendi.

Quia dixisset: ego sum panis viuus qui de celo descendi.

Quia dixisset: ego sum panis viuus qui de celo descendi.

Quia dixisset: ego sum panis viuus qui de celo descendi.

Quia dixisset: ego sum panis viuus qui de celo descendi.

Quia dixisset: ego sum panis viuus qui de celo descendi.

Quia dixisset: ego sum panis viuus qui de celo descendi.

Quia dixisset: ego sum panis viuus qui de celo descendi.

Quia dixisset: ego sum panis viuus qui de celo descendi.

Quia dixisset: ego sum panis viuus qui de celo descendi.

Quia dixisset: ego sum panis viuus qui de celo descendi.

Quia dixisset: ego sum panis viuus qui de celo descendi.

Quia dixisset: ego sum panis viuus qui de celo descendi.

Quia dixisset: ego sum panis viuus qui de celo descendi.

Quia dixisset: ego sum panis viuus qui de celo descendi.

Quia dixisset: ego sum panis viuus qui de celo descendi.

Quia dixisset: ego sum panis viuus qui de celo descendi.

Quia dixisset: ego sum panis viuus qui de celo descendi.

Quia dixisset: ego sum panis viuus qui de celo descendi.

Quia dixisset: ego sum panis viuus qui de celo descendi.

Quia dixisset: ego sum panis viuus qui de celo descendi.

Quia dixisset: ego sum panis viuus qui de celo descendi.

Quia dixisset: ego sum panis viuus qui de celo descendi.

Quia dixisset: ego sum panis viuus qui de celo descendi.

Quia dixisset: ego sum panis viuus qui de celo descendi.

Quia dixisset: ego sum panis viuus qui de celo descendi.

Quia dixisset: ego sum panis viuus qui de celo descendi.

Quia dixisset: ego sum panis viuus qui de celo descendi.

Quia dixisset: ego sum panis viuus qui de celo descendi.

Quia dixisset: ego sum panis viuus qui de celo descendi.

Quia dixisset: ego sum panis viuus qui de celo descendi.

Quia dixisset: ego sum panis viuus qui de celo descendi.

Quia dixisset: ego sum panis viuus qui de celo descendi.

Quia dixisset: ego sum panis viuus qui de celo descendi.

Quia dixisset: ego sum panis viuus qui de celo descendi.

Quia dixisset: ego sum panis viuus qui de celo descendi.

Quia dixisset: ego sum panis viuus qui de celo descendi.

Et hoc est: Nemo potest venire ad me: id est credere in me: Nisi pater qui misit me traxerit eum: id est nisi gratia dei illum preuenierit: nisi pater reuelauerit: que reuelatio est attractio. Et querit hic Chrysostomus, cur eis dicens: bus qui sit filius ioseph: non responderet: non sum filius ioseph: et respondet: quia nondum audire poterant mirabile patrum suorum: multo magis nec superiorum: et ineffabilem intelligerent. Item Chrysostomus: Vehementer eos scandalizabat ex illi esse patre et conringente: sed tamen non reuelauit: ne vniu-

modo ergo dicit hic: quia de celo descendit: Respondit ergo iesus et dixit eis: Nolite murmurare inuicem. Nemo potest venire ad me nisi pater qui misit me traxerit eum: et ego resuscitabo eum in nouissimo

dalum destrues aliud faciat. His ergo rationibus omisit respondere his que dicebant de eius generatione: et puertit se ad confirmandum ea que dixerat de dono patris qui venitur ad filium: et quod venientes reficit: quia ipse est panis. Unde dicit: Nemo potest venire ad me nisi pater qui misit me traxerit eum. Hoc est quod dixerat, scilicet eodem: Omne quod dat mihi pater ad me veniet etc. Et est sensus: Nolite murmurare contra me de hoc quod dixi: sed potius contra vos: quorum incredulitas obstinata meretur non trahi a patre. Chrysostomus: Hic insinuat manschet dicentes: Quomodo nihil in nobis positum est: id est in nostra potestate. Sol. Non facias vim in verbo trahendi: non enim notat violentiam: quia dicit Augustinus: Cetera potest homo nolens: credere autem non potest nisi volens. Item Chrysostomus: Non quod in nobis est destruit: sed ostendit nos auxilio indigentes: non enim tractum dicit inuitum sed multa portum cum pugnatione. I. auxilio: ut sit sensus: Nisi traxerit: id est adiuuerit. Et ne putes sensibile tractum: dicitur. Nisi quod pater vidit quicquid nisi is qui a deo est etc. Et nota quod dicitur propter duplex pondus quod est in nobis. scilicet pondus culpae: de quo Iob. xij. a. Deponentes omne pondus circumstantis nos peccatum. Item pondus penae: de quo Sap. ix. c. Corpus quod corrumptur etc. Et quia hoc trahere est magne portio: ideo patri attribuit tractus: qui tractus non est violentie sed misericordie. Unde Augustinus: Si potest licuit dicere: Trahit sua queque voluntas: non necessitas sed voluntas: non obligatio sed delectatio: quanto magis nos dicere debemus trahi hominem ad christum qui delectat virtute: delectatur beatitudine: delectatur iusticia: delectatur vita eterna: quod totum est christus. Da amantem et sentit quod dico. Nota quod dicit trahit ad ortum producedo. Ps. Tu es qui extraxisti me de ventre matris mee. Item trahit inspirando. Esa. vij. c. Sibilabit dominus musce etc. Glo. id est inspirabit. Item trahit flagellis quasi cogendo. Ps. Cum occideret eos querebant eum. Esa. lix. d. Cum venerit quasi fluitus violentus quem spiritus domini cogit. Item promittendo. Esa. j. c. Si audieritis me: bona terre comedetis. Item de his duobus insinuat dicitur Osee. xj. b. In funiculis adam traham eos: in vinculis charitatis. Item trahit ostendendo bona sua et prae gustatione eterne dulcedinis alluciendo: sicut trahit musca per dulcedinem mellis. Cant. j. a. Trabe me post te: in odore unguentorum tuorum curremus. Item trahit gratiam preterendo. Mat. xxj. a. In charitate perpetua dilecti te: ideo at traxit te miserans: id est dominus misericordiam: dicitur et gratiam. Item trahit nobis inherendo. j. xij. e. Si exaltatus fuero a fra oia traham ad meipsum. Sed multi sunt sic equi restitui vel retrogradi: quod quanto plus trahunt: tanto plus retrocedunt. Ps. Pro eo ut me diligeret detrahebant mihi. Mat. vij. e. Facti sunt retrosum et non ante. Zach. vij. c. Auertunt scapulam recedentes. Et subdit quod bonum sit venientium ad se. n. Et ego: equalis patris: Resuscitabo eum in nouissimo die. Glo. Facis eum videre quod creditur: madducare quod esurij: habere quod amavit et desideravit: quod non potest esse in presenti ubi trahit tamen. Et nota quod dixerat patrem trahere ad se: et neminem venire ad se nisi per patrem: ne propter hoc crederet filius non idem facte esse tanquam minus.

Et hoc est: Nemo potest venire ad me: id est credere in me: Nisi pater qui misit me traxerit eum: id est nisi gratia dei illum preuenierit: nisi pater reuelauerit: que reuelatio est attractio. Et querit hic Chrysostomus, cur eis dicens: bus qui sit filius ioseph: non responderet: non sum filius ioseph: et respondet: quia nondum audire poterant mirabile patrum suorum: multo magis nec superiorum: et ineffabilem intelligerent. Item Chrysostomus: Vehementer eos scandalizabat ex illi esse patre et conringente: sed tamen non reuelauit: ne vniu-

cere tanq̄ minor: ideo de se subdit: **Et ego resuscitabo eum ꝛc.** Chryſ. Non parua filij dignitas si pater ducit ꝛ ipse resuscitat. Hoc autem dicit: nō diuidēs opera sua ab operibꝫ patris: sed paritate ofidens virtutis. Inculcat autē sermone de resurrectione. propter quosdā q̄ de ipsa dubitabant: vt saducei. Et iterū ne crederēt aliqui q̄ nō mererentur qui de illo pane comederēt: quia dixerat de tali: non esuriet i eternū: et quater reperitur propt̄ quattuor doctes corpis: In nouissimo die: cui nō succedit nox. Unde Abacuk. iij. c. Sol et luna steterunt i hitaculo suo. a

Est scriptum in prophetis. Qd dixerat de tractu patris: probat ꝛ sermonē suum fidedignū reddit per prophetas: et ostēdit etiam qualiter trahit docendo. s. ne sensibilem tractum intelligas. Unde dicit: **Est scriptum in prophetis: de predicto tractu patris: sic: b. Et erūt omnes docibiles dei:** id est docentur a deo: qd est trahi. Et sumitur hoc de Iudice. xxxj. f. Non docebit vltra vir fratrem suum: quia omnes cognoscēt me ꝛc. Et Esa. liij. d. Donam vniuersos filios tuos doctos a dño. Et de Jobel. ij. f. vt dicit Glo. vbi dicit: Dedit vobis doctorem iusticie. Chryſ. Si omnes erūt docibiles dei: qualliter quidam non credunt: Sol. Omēs: id est plures. Vel omnes ait eos qui volunt. Magister enim p̄sident omnibus discipulis paratus effundere omnibus doctrinam. Simile. s. j. a. Illuminat omnem hominem ꝛc. Vel Omnes: id est alios quos de omnibus / sive de omni generatione hominū. Vel Omnes sunt docibiles: id est doctrina dei capaces naturaliter. Sed nōne ante erāt homines docibiles dei? Respondeo s̄m Chryſ. Tunc per homines discabant quę dei erant: nunc autem per vnigenitum ꝛ spiritū docet pater. Et Iob. j. a. Multifarie multisq̄ modis olim deus loquēs paribus in prophetis: nouissime diebus istis locutꝫ est nobis in filio. Vel Omnes docibiles dei: quia etsi homines foris loquuntur: tñ solus deus intrinsecus aperit. **Omnis q̄ audiuit a patre ꝛ didicit.** s. q̄ audiēdo didicit: id est diuina illustratione credit in patrem: vel cui pater dedit gratiam: qd est trahi a patre. **Venit ad me:** filium per fidem et amorē: sicut dixit. s. eodē. d. Qd qd dat mihi pater ad me veniet. Sed ne quis se excuset / dicens: Nunq̄ vidit patrem / quomodo ergo disco ab eo? Ideo subdit: **Non quia patrem vidit quisq̄:** quasi non dico hoc q̄ pater visibilis sit alicui vel audibilis: sed quia docet per filium qui eum nouit perfecte. Unde subdit: **Nisi is qui est a deo.** Chryſ. Non s̄m cause rationem dicit hic / ex deo / sed s̄m modum substantię: quia si hoc non diceret / omnes ex deo sumus. **Hic vidit patrem:** id est perfecte nouit sicut est. Matth. xj. d. Nemo nouit filium nisi pater ꝛc. Et nos docet patrem: et ideo credite: quia **amen amen dico vobis: qui credit in me / filium qui nouit patrem ꝛ sum ab eo: i. habet vitam eternam / per causam:** id est per gratiam pro qua datur vita eterna: Roma. vj. d. Gratia dei vita eterna. Vel **habet iam in spe:** Roma. viij. a. Vel promissionis certitudine: Matth. v. a. Vel **habet vitam eternam:** id est me qui sum vita eterna. Ben. xv. a. Ego merces tua magna nimis. Glo. Poruit dicere: habet me / sed reuelat quid ipse sit: id est vita eterna. Et bene dico q̄ habet vitā eternā: q̄ **Ego sum panis vite:** qui pascō / donec pastos iungam vite eterne. **Panis vite / intransitiue:** id est panis vita. j. xij. a. Ego sum via / veritas ꝛ vita: Vel **trāsitiue vel effectiue:** id est panis vitam mundo conferēs / in presenti vitam gratię: in futuro vitam glorie. Vel sic. **Ego sū panis vite:** id est

carnem meam in passione mortificatam / in resurrectione viuificās: q̄ caro digne sumpta est cibus vite. Et. j. eodē. f. Qui manducat carnem meam ꝛ bibit meum sanguinem habet vitam eternam. Chryſ. Panem vite se dicit: quia nostram cōtinet presentem ꝛ futuram. **Patres vestri manducauerunt māna in deserto ꝛ mortui sunt.** Hic est panis de celo descendens: vt si quis ex ipso manducauerit: nō morietur. Ego sum panis viuus qui de celo descēdi. Si quis manducauerit ex hoc pane / viuēt in eternū. Et panis quem ego dabo / caro mea est pro mundi vita. Litigābāt ergo iudei

multum tempus / neq̄ simul cum eis venit in terram promissionis: Iudice. ij. b. Item ille non descendit de celo sed de aere: hic autem de celo. Unde sequitur. **Hic:** id est in hoc loco: est panis ꝛc. Vel **Hic panis:** quem do: est de celo descendens: quem manna p̄figurauit. Chryſ. Quia petebāt panem de celo / continue dicit: de celo descēdi. **At si quis ex ipso manducauerit / credendo et amando: vel digne carnem eius ꝛ sanguinē sumēdo. p̄. nō morietur:** sicut mortui sunt qui manna comederunt. **Non morietur dico: quia / q̄ Ego sum panis viuus:** id est viuificans comedentem quantum in me est. **Qui de celo descēdi:** vt essem panis hominū qui prius eram angelorū. Aug. Quomodo sit panis determinat: non solum s̄m verbū quo viuunt omnia / sed etiam s̄m carnē assumptam promūdi vita. Chryſ. dicit. Sufficit dicere: **Ego sum panis viuus:** id est ego dabo vobis panem viuum: quare addit: **Qui de celo descēdi:** Responderet: quia iudei facientes mentionem de manna querebant cibum de celo: propterea continue dicebat: **De celo descēdi.** **Si quis manducauerit ex hoc pane:** s. si quis eucharistiā digne sumperit: vel quis christū fide ꝛ amore sibi iungerit: et verba eius et exempla in nutrimentū suū cōuerterit. **Viuet in eternū:** si in hoc perseuerauerit. Et quia adhuc vacillabant de hoc quomodo diceret se panem / et ad panes materiales vacillabant: ideo aperte dicit: **Et panis quem ego dabo / caro mea est pro mundi vita.** Bern. Non minister qui carnem in cibū ꝛ sanguinē ministrat in portū. Chryſ. Vide qualiter eos paulatim ad seipsum ducit: Hic enim seipsum ait dare non patrem: superius autem dixerat q̄ pater dar. **Litigabant ergo iudei ꝛc.** Semper crescit infidelitas in eis: Prius dicuntur murmurasse: hic dicuntur litigare. Sed sicut dicit Chryſ. Extranea quēdā erat doctrina potest quis dicere et alterata: et ideo non fuit mirum si litigabant. Cui respondeo / q̄ hoc iohānes enigmatice insinuaueat / agnum eū vocans. s. j. d. Sed neq̄ ita nouerūt / dicit. Et ego respondeo / q̄ nec discipuli nouerūt quid diceretur: et tñ suasi sunt ꝛ sequebantur / ꝛ cōstebant verba vite eterne eū habere. Hoc enim boni discipuli est / non circumscrutari ea q̄ magistri sunt: sed audire ꝛ suaderi / ꝛ cōgruū tempus expectare solutionis: ita ꝛ iudeos facere oportebat. Et q̄ discipuli nescierunt quid diceret de comestione carnis sue / pater: quia nescierunt de resurrectione. s. ij. d. Soluite templū hoc ꝛc. et tñ scripturę loquuntur et prophetę de resurrectione: sed quontam hominis carnem quis māducauerit / nisi quis dixit eorum. Item querit hic Chryſ. Quare dominꝫ hęc verba dixerit iudeis qui ex his scandalizantur: ex hoc enī abierunt retro: cur ergo nō solus hoc tradidit discipulis: sicut Barci. liij. d. dicitur. Seorsum autem loquebatur eis. Sol. Multa utilitas fuit horum verborum ꝛ necessitas: quia enim instabant petentes cibum corporalem et magnificantes manna: idcirco ostēdit q̄ māna typus

De. cōse. dif. 2. c. forte. et. c. re. uera

De. cōse. dif. 2. c. christus. et. c. vtrū. et. c. oia

dit q manna typus erat z vmbra: veritas autem hic p[re]sens: ideo meminit cibi spiritualis: Tempus em[er]at de mysterijs loqui: quia commendab[atur] vmbra[m]. Item quia quereb[atur] cibum de celo: ideo se ostendit cibum esse de celo. Propterea ob scuritas eorum que dicuntur / semper erigit auditorem z attentiozem operaf. Non ergo oportebat scan dalicari / sed interro gare / congruum erat et inquirere. Si eni propheta[m] eum pu tabat / oportebat cre dere no[n] recedere: q[ui] re illoz amentij scan

adinuicem / dicentes: Quo modo potest hic nobis carne[m] suam dare ad manducand[um] / Dixit ergo eis iesus: Amen amen dico vobis: nisi mandu

dalum erat: non quia essent indissolubilia ea que dicebantur a christo si solutionem quesissent in fide. Causa autem litigatio nis eorum erat infidelitas: Unde dicitur: Litigabant iu dei adinuicem dicentes: quomodo vel qualis po test hic / despectiue / nobis carne[m] suam dare ad ma ducand[um] / In quo pater eoz infidelitas: quia credeb[atur] q lo queretur de carne sua comedenda dentibus z dilaniada. Nec dicit hoc queredo vt discat / s[ed] desperatiue. E bryf. Cu que stione h[ab]et: id est qualis intraverit / simul intrat z infidelitas. Ita. s. ij. a. de nicodemo: Quomodo potest homo nasci r[ati]o. Sed si hoc / qualiter dicit: quare in panib[us] / Non dixisti: qua liter. s. quinq[ue] panes in tot extendit: Quonia[m] saturationis so lum erat serui: no[n] miraculose visionis. Sed dicit q experien tia eos tunc eruditit. Et ego respondeo q ex illa experientia oportebat illos credere eis q nunc dicebat de carne sua: ideo enim prius mirificauit / vt per illud edocti non vltra decrede rent his que dicerentur. a Dixit ergo eis iesus: Quia dubitabant / vel potius decredeb[atur] / que dixerat magis affir mat: qd si non eis t[ame]n nobis profuturum erat. Item quia dice bant impossibile: ideo asserit necessarium ee / dicens: b Amen amen dico vobis: nisi manducaueritis: quasi et si ig noratis quis sit modus dacti vel manducandi: t[ame]n / c Nisi manducauerit / q fide: s[ed] illud Aug[ustinus]. Crede z manduca st. Vel / Nisi manducaueritis carne[m] filij hominis z bi beritis eius sanguine[m] / no[n] habebitis vitam in vo bis: Vitam gratie vel glorie. Nota tria esse in sacramento eucharistie: Specie panis / corpus christi veru[m] / corpus chri sti mysticum. Primu[m] est signum t[ame]n: secundum signum e res: tertium res t[ame]n. Primu[m] sumitur t[ame]n sacramentaliter: secundu[m] sacramentaliter z spiritualiter: tertium t[ame]n spiritualiter. Pri mum et secundum potest sumere comuniter bonus z malus: sed malus ad mortem: bonus ad vitam. Tertiu[m] non potest su mere nisi bonus: Nam corpus christi mysticum manducare nihil aliud est q fide / spe et charitate vnitari ecclesiastice in corporari. Sequitur: c Qui manducat meam car nem et bibit meum sanguinem / habet / tam in spe / vt tam eternam. Hic aperit de qua vita dixerat / ne de tem porali intelligerent. Superius autem dixerat de futuro: Vi uet in eternum. Hic dicit quod plus est de presenti / Habet vitam eternam: quia tam habemus arram: Scdm illud Roma. viij. e. Spe salui facti sumus. Vel / Habet vi tam eterna[m] nunc s[ed] animam / cui est vita de[us]. Sed nec caro fraudabitur suo tempore remuneratione. Unde sequitur:

Tria s[un]t i sacre mento eucharistie

Doraliter

c Nisi manducaueritis carne[m] filij hominis z bi beritis eius sanguinem: non habebitis vitam i vo bis. Qd exponitur tripliciter. Nisi manducaueritis / spi ritualiter. s. per fidem. Vel vt sumatur antecedes pro conse quenti: Nisi manducaueritis: id est nisi vniti fueritis per charitatem filio dei / qui est filius hominis: qd fit digne man ducado carne[m] eius sub specie panis. d No[n] habebitis vitam in vobis: quia membra separata a corpore no[n] pos sunt viuere. Tertio exponitur de illis qui se non preparat ad hoc vt digni sint accipere corp[us] christi tempore suo: vt sit sen sus: c Nisi manducaueritis: id est ad manducandum

digne preparaueritis r[ati]o. Unde Numeri. ix. b. Si qd m[en] dus est z in itinere non fuerit / z t[ame]n non fecerit p[ar]te[m] / exter minabit anima illa de populis suis. Per hoc duo genera t[ame]n excluduntur a com[un]icatione: et omnes alij peccant mortaliter si non com[un]icant tempore suo. Per imundos intelligitur infi deles: qui no[n] sunt de ecclesia. Per il los q i itinere / ca thecumini: qui s[un]t in via ad suscipien dum sacramentum baptisimi z fide[m]. Neutri peccant si

caueritis carne[m] filij homi nis z biberitis eius sanguine[m] / no[n] habebitis vitam in vo bis. Qui manducat mea[m] car ne[m] z bibit meum sanguine[m] / habet

no[n] com[un]icent: q[ui] p[re]ceptum no[n] extenditur ad eos. Ex b etiam sumitur argumentum q[ui] p[ro]pter aliquam immu[n]di ciam / et etiam quado homo est in via / ad litteram / potest differre com[un]ionem: ita t[ame]n vt postea non omitat eam. Item Exo. xij. a. Tollat vnusquisq[ue] agnum per domos et familias suas: et nullu[m] excludit bebrum: id est christia num. Et p[ro]pter qnq[ue] causas peccant qui no[n] com[un]icant tempore determinato ab ecclesia. Prima est: quia quantu[m] in ipsis est scindunt vnitatem corporis christi mystici: id e[st] ecclesie. j. Cor. x. d. Quoniam vnus panis et vnus cor pus multi sumus: qui de vno pane z de vno calice partici p[ar]amus. Secunda p[ro]pter contemptum: quia vocati s[un]t ad cenam domini z nolunt venire: vnde est ibi cotemp[er]o. Unde Matth. xxij. a. Perdidit rex homicidas illos. s. qui venire contempserunt vocati. Homicidis ergo comparan tur / qui se non preparant ad com[un]icand[um] tempore suo. Tertia causa est: quia in hoc q[ui] no[n] vult corpus christi recu pere facit iniuriam ipsi: qui semel in anno nolunt redde re procuracionem domino quam debet ei in hospicio suo. Unde conqueritur Matth. xxv. d. Hospes fui z non colle gists me. Vere enim hospes est sub speciebus istis qua si sub veste pegrina. Matth. viij. c. Vulpes foueas habet et volucres celi nidios: filius autem hominis non habet vbi reclinet caput suum. Quarta causa est: quia sunt violato res testam[en]ti d[omi]ni: qui nobis corpus suu[m] tradidit sumendu[m] in com[em]orationem sue passionis. j. Cor. xi. f. Hic est ca lix noui testam[en]ti i meo sanguine r[ati]o. Quinta causa e[st] q[ui] tales a fonte plenitudinis gratiarum se diuidunt: et ideo no[n] est mirum si arefcunt. Job. viij. b. Nunqd vitere po test scirp[us] absq[ue] humore / aut crescere carectis absq[ue] aqua: e Qui manducat meam carne[m] z bibit meum sanguine[m] / habet vitam eternam. j. cod. Qui mandu cat me viuet p[ro]pter me: qui .s. sum vita viuens z viuifi cas. j. xiiij. b. Ego su[m] via / veritas z vita. Dicc. xi. b. De mortale tuum: id est corporis z sanguinis sacramentis: qd in com[em]orationem passio[n]is est institutu[m] / vt dicit Luc. xxij. b. et. j. Cor. xi. f. est sicut vinum de au[er]na. quod est me dicina z potus: quia sanat z satiat / et ita vitam conseruat et dat z restaurat. Unde. j. Reg. xxx. c. Cum comedisset reuersus est in eo spiritus eius z refocillatus: qui. s. panem et aquam et massam caricaram et vumpassam comedit. Panis significat corp[us] christi: quia corroboret z dat vir tutem resistendi peccato. Ps. Panis cor hominis confir mat. Gen. xviij. a. Ponam buccellam panis cora[m] vobis z confortetur cor vestrum. Sed Luce. j. b. dicitur: Facti sunt velut ardetes non inuenientes pasca: abierunt absq[ue] fortitudine ante faciem subsequenti. Item dicit aqua: q[ui] sitim cupiditatis z peccati extinguit. Hec est aqua que flu xit de petra christo. j. Cor. x. a. Bibebant autem de spiri tuali consequente eos petra. It[em] significat corpus christi per massam caricarum: quia mentem delectatione resper git. Deut. xxxij. b. Et sugeret mel de petra r[ati]o. Item sig nificatur per ligaturam vespasse: quia copunctione men tem iebzat. Quia enim passa / caro christi e[st] passa. Cant. i. d. Botrus cypri dilectus meus mihi. Cypus interpretatur

intelligitur infi / deles: qui no[n] sunt de ecclesia. Per il los q i itinere / ca thecumini: qui s[un]t in via ad suscipien dum sacramentum baptisimi z fide[m]. Neutri peccant si

Quinq[ue] mod peccat no[n] abn nicatio statu tempore

ps. 109

* m[ag]is vel tristitia

Et ego resuscitabo eum in nouissimo die. Chryf. Quia dixerat. s. eodē: Nō moriet in eternū: et hic similiter: habet vitam eternam: ne obijciant sicut. j. vij. g. Abraam mortuus est et propheta: soluens hoc ponit resurrectionem. Et ne putet enigma esse vlt parabolam qd dictum est: addit z hoc: b Caro enim mea vere: quasi nō parabolice: c Est

vita eterna: et ego resuscitabo eum in nouissimo die. Caro enim mea vere est cibus: et sanguis meus vere est potus. Qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem: in me manet et ego in illo. Sicut

sanguis sumitur sub speciebus panis et vini in sacramēto: Cōtra hereticos qui dixerunt qd id qd sumitur nō est verum corpus christi sed representatiuū. Et exponit illud verbū: Hoc est corpus meum: id est hoc significat corpus meum: sicut illud. j. Cor. x. b. Petra autem erat christus. Cōtra istos dicitur: qd caro vera et sanguis verus sumitur: id est vere ē cibus: quia famem pellit z veram facietatem facit: cibus autem corporalis nō naturā satiat: sed potus refocillat: ideo nō vere ē cibus. Sequitur: e Qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem in me manet et ego in illo. Chryf. Hoc videtur incompactum: habet tñ multā harmoniam: id est cōuententiā ad predicta. Quia enim septus dixerat: habet vitam eternam zc. probat hoc sic. In me manet: viuo autem ego: ergo z ille viuet. Quia autem viuat filius ostendit: quia z viuit pater in quo manet. Unde subdit: Sic misit me viuens pater et ego viuo ppter patriem: i. sic viuit pater meus qd misit me: ita ego viuo. Chryf. Hoc sicut cōparatiuū ē z assimilatiuū. q. d. viuo ego sic pater. Quia autem adiecit: ppter patriem: hoc dicit vt non ingentū estimes filium: sed a patre habere vitam. Unde. s. v. e. Sicut pater habet vitam in semetipso: sic dedit z filio zc. Glo. exponit de vita qua viuit christus homo: sic: Sicut misit me viuens pater: id est me hominem fecit. b Et ego viuo ppter patrem: id est sicut me hominem fecit: ita vitam in me conseruat gloriosam: et ad ipsum refero vitam ineam. i. Et qd manducat me z ipse viuet ppter me: quasi: sicut ego homo viuo ppter patrem viuū cui vniū: sic qui māducat me et mihi vniū ex me viuit: sicut membrum iunctū corpori viuit z separatum non viuit. f Hic est panis zc. Hic filius hominis: ad cuius esum carnis inuito: i. Est ille panis qui de celo descendit: id est filius dei: et ideo habet efficaciam viuificandi quod non māna. Unde sequit: nō sicut māducauerunt zc. Dico qui māducat me: sed nō sicut māducauerūt patres vestri māna: vtre et dente. q. d. nō sic comedoz: s. fide z sacramenti pceptōe. Vel nō sicut quātū ad efficaciam. An sequit: Et mortui sūt: s. potus: Qui manducat hunc

meroz vel tristitia: tñ compunctio illa que confertur in pceptōe corporis domini: plus habet dulcedinis q̄ amaritudinis vlt acetonis: sicut vna passa: et sic reuersus est spiritus egyptij: id est peccatoris. Sed quid est qd tollens dicitur qd iste cibus viuificat: quomodo ergo sacerdotes qd quotidie comedunt hunc panem moriunt spiritualiter z viuit. Et dicendū qd ppter quattuor causas. Prima est: quia nō masticeant ipsum cibum per cōsiderationē preciositatis z sanctitatis eius: naturę quemadmodum debēt sumere ipsum z vas eius esse: cum tñ dicatur Prouerb. xxiij. a. Quando sederis vt comedas cum principe: diligenter attende que sunt apposta ante faciem tuam cum principe: id est cū deo patre: vt comedas etiā ipsum principem. Prouerb. xxi. c. thesaurus desiderabilis quiescit in ore sapientis: id est in corde per diligentem cōsiderationem: stultus autem transglutit illud. Alij non nutri-

untur: quia non sapit eis dulcedo huius panis: et hoc aut quia habent affectum ad carnalia: et sic habent palatum infectum: aut quia tam impleti et satiati alijs cibis: cum deberent facere sicut illi qui p̄gustant vinū teiunt: vel postq̄ panem comederunt: de his etiam que faciunt ad habendum sa-

porum et appetitum vini: et ideo illis qui infecti sunt vel satiati: quia solū dulce nutrit: et ipsi non sentiunt dulcedinem: nō nutriuntur isto cibo. De p̄mis dicit Numeri. xi. b. In mentem nob veniūt cumeres z pepones porriq̄: cepe z allia. Misit me viuens pater: et ego viuo ppter patrem: et ipse viuet ppter me. Hic est panis qui de celo descendit. Nō sicut māducauerunt patres vestri manna: et mortui sunt:

Hoc dicebant fastidientes manna. De secundis habet Prouerb. xxvij. a. Anima satiata calcabit fauū: et anima esurtes etiam amarum pro dolci sumet. Alij non nutriuntur quia nō habent vim retentiuam: sed totum reijciunt z euomunt. Et cōtingit ex duobus. Ex debilitate stomachi: vel ex nimia impletionē. Esa. xxvij. e. Coangustatum est stratum: id est coacta vt alter decidat z pallium breue vt rursus operire non potest. Job. xx. b. Diuitias: id est corpus christi: quas deuora uit euomet zc. quia non vult dominus manere in sentina diaboli. Alij non nutriuntur: quia non habent virtutem assimilandi: sed degenerat cibus in putredinem et humorem corruptum. Hęc assimilatio debet esse i virtutibz exemplaribz z exemplaris christi z anime. Diuersę enim virtutes diuersa sunt membra spiritualis hominis. Job. xx. b. Panis eius in vtero eius vertetur in fel aspidum. j. Cor. xi. g. Iudiciū sibi māducat z bibit. a Et ego resuscitabo eum in nouissimo die: quasi nō solum anima habebit vitam: sed z corpus resurget in gloriam. b Caro enim mea vere est cibus zc. id est habet efficaciam cibi: quia satiat spiritualiter sicut cibus corporaliter. De hoc pane dicitur Daniel. x. a. Ego iugebam trium hebdomadarum dies: et panem desiderabilem non comedi: et caro et vinum non introierunt in os meum. Tres hebdomade ab adam vsq̄ ad legem: et a lege vsq̄ ad christum z a christo vsq̄ ad eius passionem quando instituit sacramētum hoc. Leuit. xxvj. b. Verissima veterum comedetis et nouis superuenientibus vetera proiectis. Verissima veterum sunt corpus z sanguis christi sub specie panis z vini: que in oblatione melchisedech figurata sunt: Gen. xlij. d. Vetera aut sūt legalia. Gen. iij. d. In sudore vultus tui vesceris pane tuo. e Qui manducat meam carnem z bibit meum sanguinem in me manet tanq̄ membrum in corpore. f Et ego in illo: sicut dominus in hospicio: sacerdos in templo: sicut sponusus i thalamo sponse. Et nota qd vtile est talem hospitem recipere honeste i domum suam: quia soluit omnes expensas totius familie: et dat singulis munera. Sap. vij. b. Venerunt mihi omnia bona pariter cum illa. Prouerb. iij. b. Dabit capiti tuo augmenta gratiarum z corona in dextera proteget te. Per sumptionem enim eucharistie confirmatur z radicitur z multiplicat in nobis gratia. Unde. j. Reg. vij. b. Misit dñs dāuid regi qd benedixisset dñs obeth edom: eo qd recepisset arcam dñi: id est corpus christi: in hospicio: id est in corde suo. Eccl. iij. b. Qui tenuerint illam vitam hereditabūt: z quo introibit benedict de. i. d. dabit z multiplicabit. Heb. xij. a. Hospitalitatis nolite obliuisci: per hanc enī placueit angelis hospicio receptis. Ergo qui deū suscipit: multo magis placebit ei. j. xi. f. Dñs lacrum suscitauit: qui erat hospes eius z de longinquo venit vt eum resuscitaret. Idem ergo speret qui se mortuū fuisse p p̄ctm timet: et nō ppter h dimittat sumere dñm: do nō sit in volūtate vel p̄ciētia mortalis. Irē. iij. Reg. xvij. d. Delias filiū hospiti sui suscitauit. Et similiter helisus. iij. Reg. iij. f. Cetera sūt: exposita sūt i p̄ma expositione zc.

De conse. dñi. 2. c. in christo Eadē dñi. c. inuitat. et. c. qui māducat

Qui manducat hunc panem vivet in eternum: in me qui sum vita. j. xiiij. a. Chryf. Eadem sepe circumvoluit verba vt infigat mentibus auditorum. Ultima enim que dam erat doctrina de his: id e eucharistia z de resurrectione z de vita eterna facere credere. Phil. iij. a. Eadem vobis scribere mibi quide non pigrum: vobis autē necessarium. Item toties promittit vi/ tā: quia hoc deside/ rabile hominib⁹: et nihil ita delectabile. Unde z in veteri te/ stamento erat pro/ missio longitudo vi/ te et mlti dies: Exo. xxx. b. Christus autē promittit non longi tudinem / sed vitam finem non habētem. Item sic promittē do ostendit se reuo/ care sententiam mo/ tis datam in adam:

24. q. 1. c. audiuim⁹ Depe. dif. 4. c. si ex bono B De cose. dif. 2. c. prima

Qui manducat hunc panem vivet in eternum. Hec dixit i synagoga docens in capharnaum. Multa ergo audientes ex discipulis eius dixerunt: Dur⁹ est hic sermo: Et quis potest eum audire? Sciens autem iesus apud semetipsū: quia murmuraret de hoc discipuli ei⁹ dixit eis: Hec vos scandalizat. Si ergo viderit

Señ. ij. c. Et nota q ne intelligerent de vita presentī semper duranda: ideo ponit simul resurrectionē. Sequit: b Hec predicta / c Dixit in synagoga. Chryf. In synagoga sepe z i templo docet: propter duo: Multitudine venari vo/ lens. Item ostendere q non est patri contrarius. d Do/ cens in capharnaū vbi plurimas fecit virtutes: et ideo oportebat eum ibi maxime audiri z credere ei. e Multa ergo audientes ex discipulis eius carnaliter sapien/ tes quasi particulatim carnē q indutus erat se eis distributu⁹ pmitteret. f Dixerūt in se. g Dur⁹ e hic sermo.

Durus ad } Audiendum hereticis
Credendum infirmis
Facendum peruersis
Intelligendū cunctis

Chryf. Quid e dur⁹: asper laboriosus anxietatē habet: Itā qz nihil tale dixerat: neqz em de republica loquebat: sed de do gmatib⁹ z fide. Quid igit est durus sermo: Qm vitam pro/ mittebat z resurrectionem: quoniam dicebat de celo se descē/ disse: et quoniam saluari impossibile eum qui non manducat eius carnem: Hec igitur dic mibi sūt dura: et quis vitqz hoc dicet? Quid igit est durus? Respondeo. Durus: id est diffi/ cile credibilis / superexcedens eorum imbecillitatem et sapi/ ens tumorem z elationem. Estimabant enim eum supra seip/ sum loqui. b Et ideo dixerunt: quis potest eum au/ dire: id est ei obedire: cum sit contra naturam carnes homi/ nis comedere. c Qui potest eum audire: id est susti/ nere loquentem tam alta de se z magna super se. Dicit enī se dare vitam z de celo descendisse. Chryf. Pro seipsis dice/ bant excusantes quia debebant resistere. d Sciens autem iesus / quē nil later: Heb. iij. d. et. j. Reg. xvi. b. k Apud semetipsum: id est nullo dicere. l Qz murmurarent de hoc discipuli eius. m Murmuraret dicit: quia sic illa dixerant / vt ab alijs non audirentur. n Dixit eis: quod fuit signū suę deitatis: occulta. s. eoz i mediū ferre. o Hoc vos scandalizat qd dixi de carne mea z sanguine. Item de vite datione z de descensu de celo. Et ad hoc respōdet sic: o Si ergo videritis filium hominis ascendentem vbi erat prius: qd dicens supple: Quasi vos scādalicami ni de hoc q dico magna de me / z q descendi de celo: qd ergo dicetis qn videbitis me in celū ascendere qd mai⁹ videret? Et nota q de duobus scādalicabant. Unum erat altitudo ver/ borum: et ad hoc respondet primo. Aliud erat absurditas de carne sua comedenda: et ad hoc respondet secundo dicens: Spiritus est zc. Sed querit Chryf. quare sic respondet de ascensu suo in celum iudejs scādalicatis: Videtur enim dubitationem z scandalum magis augere qz sedare. Et ad b respondet: q immo / dicendo vnū solum magnum de se / magi

scādalicasset: nam qui vnū quid magnum de seipso loquit / suspicabilis fit quasi fingens: qui autem tot dicit magna per ordinem / omnem tollit suspicionem: Ideo nō simpliciter dixit: quia de celo descendit: sed addidit / quia est panis vite: et q caro eius vita est mundi / et sicut misit me viuens pater z ego viuo propter patrem: et nunc vltimo dicit de ascensu in celum. Et dicit: Si ergo videritis zc. q. d. non fingo que dico: quia vos vide/ re poteritis et vide/ bunt quidam vestri matius de me. s. ascē/ sum i celum. Sic re/ spondit domin⁹ na/ thanaeli. s. j. g. Qm dixi tibi: quia vidi te sub ficu credis: maiora his videbis zc. Et nicodemus. s. ij. b. Nullus ascen/ dit in celum nisi fili/

us hominis zc. Aug⁹ legit sic. n Hoc vos scādalicat qd dixi de carne mea. o Si ergo videritis filium ho minis ascendentem vbi erat prius: Et est oratio sui pensua z defectiua: quasi / tunc intelligetis quia non do coz pus meum per partes dilantādum / vt putatis: quia me inte/ grum ascendere in celum poteritis videre: et sic videbitis vos carnali intellectu deceptos. Sequitur: p Spiritus est q viuificat: id est spiritualis intellect⁹ confert vitam. q. d. spi/ ritualiter oportet de me audire. Qui enim carnaliter audit / nil proficit. Unde sequitur: r Caro nō prodest acq. i. carnalis sensus. Sed obijcit Chryf. Quia. s. eodē dicit: Qui manducat carnem meam habet vitam eternam. Item. Nisi manducaueritis carnem filij hominis zc. qualiter igitur non prodest sine qua viuere nō est: Sol. Non de carne sua dixit: sed de carnali audientia. q. d. qui hęc carnaliter accepit: in nullo ei profunt sed obsunt. Aliter solet exponi. p Spi/ ritus est qui viuificat: id est spiritualis sumptio et mysti/ ca. r Caro non prodest quicqz: id est sacramentali sū/ ptio tm: immo obest sine spirituali. Vel Caro nō prodest quicqz / sic sumpta vt vos putatis. Vel p Spirit⁹: id est deitas. q Est qui viuificat animam. r Caro / sicut quibus mūda z sancta: s Non pdest quicqz / sine del/ tate. Prima expositio magi rñdet textui sequenti. t Cer/ ba que ego locutus sū vobis / i. spiritualia z vitalia sunt: siue spiritualiter intellecta viuificant: sed carnaliter intellecta mortificant: sicut patet in vobis. Unde subdit: u Sed sunt quidam ex vobis. Chryf. Dicēdo / quidā: quosdam apostolos excep/ pit. v Qui non credunt: et ita spiritualiter non intelli/ gunt: quia dicitur Esa. vij. b. Nisi credideritis non intelli/ gitis. Et ne credatur iesus tunc primo quando murmurabāt scī uisse eorum infidelitatem / subdit euangelista: z Sciebat enim ab initio iesus: id est ab eterno / vt a principio locu/ tions. a Qui essent credentes / apostoli. s. q nō sūt scā/ dalicati: et similit q erāt infideles alijs. Sciebat zc. Chryf. Qui non essent credentes: vel qui sunt q non credūt. b Et de apostolis etiam sciebat / c Quis traditurus esset eum. s. iudas: qui z tunc inter scādalicatos erat: vt dicit Aug⁹ et Beda et Chryf. Et nota q nō inanit dicit: ab ini/ tio: quasi non postq murmurauerunt: non postq scādali/ cati sunt sciuerat / sed ante: qd erat deitatis. An z a principio locutionis dixit eis. s. eodem: Dixi vobis quia et vidistis me et non creditis mibi: per quod ostendit se scire occulta eorum et futura: et q non loquebatur eis propter gratiam z gloriam eorum: quia sciebat se loqui non credituris. d Et dice/ bat: propterea qz qdā non credunt. e Dixi vobis. l Quid nemo pot venire ad me / nisi fuerit ei dātū

us hominis zc. Aug⁹ legit sic. n Hoc vos scādalicat qd dixi de carne mea. o Si ergo videritis filium ho minis ascendentem vbi erat prius: Et est oratio sui pensua z defectiua: quasi / tunc intelligetis quia non do coz pus meum per partes dilantādum / vt putatis: quia me inte/ grum ascendere in celum poteritis videre: et sic videbitis vos carnali intellectu deceptos. Sequitur: p Spiritus est q viuificat: id est spiritualis intellect⁹ confert vitam. q. d. spi/ ritualiter oportet de me audire. Qui enim carnaliter audit / nil proficit. Unde sequitur: r Caro nō prodest acq. i. carnalis sensus. Sed obijcit Chryf. Quia. s. eodē dicit: Qui manducat carnem meam habet vitam eternam. Item. Nisi manducaueritis carnem filij hominis zc. qualiter igitur non prodest sine qua viuere nō est: Sol. Non de carne sua dixit: sed de carnali audientia. q. d. qui hęc carnaliter accepit: in nullo ei profunt sed obsunt. Aliter solet exponi. p Spi/ ritus est qui viuificat: id est spiritualis sumptio et mysti/ ca. r Caro non prodest quicqz: id est sacramentali sū/ ptio tm: immo obest sine spirituali. Vel Caro nō prodest quicqz / sic sumpta vt vos putatis. Vel p Spirit⁹: id est deitas. q Est qui viuificat animam. r Caro / sicut quibus mūda z sancta: s Non pdest quicqz / sine del/ tate. Prima expositio magi rñdet textui sequenti. t Cer/ ba que ego locutus sū vobis / i. spiritualia z vitalia sunt: siue spiritualiter intellecta viuificant: sed carnaliter intellecta mortificant: sicut patet in vobis. Unde subdit: u Sed sunt quidam ex vobis. Chryf. Dicēdo / quidā: quosdam apostolos excep/ pit. v Qui non credunt: et ita spiritualiter non intelli/ gunt: quia dicitur Esa. vij. b. Nisi credideritis non intelli/ gitis. Et ne credatur iesus tunc primo quando murmurabāt scī uisse eorum infidelitatem / subdit euangelista: z Sciebat enim ab initio iesus: id est ab eterno / vt a principio locu/ tions. a Qui essent credentes / apostoli. s. q nō sūt scā/ dalicati: et similit q erāt infideles alijs. Sciebat zc. Chryf. Qui non essent credentes: vel qui sunt q non credūt. b Et de apostolis etiam sciebat / c Quis traditurus esset eum. s. iudas: qui z tunc inter scādalicatos erat: vt dicit Aug⁹ et Beda et Chryf. Et nota q nō inanit dicit: ab ini/ tio: quasi non postq murmurauerunt: non postq scādali/ cati sunt sciuerat / sed ante: qd erat deitatis. An z a principio locutionis dixit eis. s. eodem: Dixi vobis quia et vidistis me et non creditis mibi: per quod ostendit se scire occulta eorum et futura: et q non loquebatur eis propter gratiam z gloriam eorum: quia sciebat se loqui non credituris. d Et dice/ bat: propterea qz qdā non credunt. e Dixi vobis. l Quid nemo pot venire ad me / nisi fuerit ei dātū

23. q. 4. c. bucodonit

Nisi fuerit ei datum a patre meo: per qd significat/ uit/ qd nō oēs veniebant. Et tergit incredulitatē eorum: quia non meruerant vt eis esset datum a patre. Chryf. Cum audi eris: Datū nō destructionē v' fatum estimas: sed illud crede/ quoniam qui seipsum dignum tribuit vt accipiat/ ille suscipit. Per hoc autem qd dicit: Nisi fuerit ei datū a patre meo: suadet eis patrem eius estimare deum non ioseph: et ostendit quoniam non cōsingens est hoc. f. credenti in eū: sed indiget dei munere. b

nisi fuerit ei datū a patre meo. Ex hoc multi discipuloy ei abierunt retro/ et iam non cū illo ambulabant. Dixit ergo iesus ad duodecim: Nunquid et vos vultis abire? Rēspōdit

Ex hoc: id est post hoc: postq. f. hoc dixerat. **Al:** Ex hoc verbo: id est occasione verbi qd dixerat. f. de comestione carnis sug. **Multi non pauci:** **Discipuloy eius:** qui videbant discipuli/ et vere non fuerant. **Abierunt retro:** nō post christum/ sed post sathanā: non christum imitantes sicut petrus: cui dicitur **Matth. xvj. d. Vade retro sathanas**. **Chryf.** Bene euangelista/ non dicit recesserunt sed abierunt/ ad ea que retrosum: id est ab auditione que fm virtutem est abscessi sunt: et quam habebāt olim fidem perdidit ad statum infidelitatis prime reuersi: sic caro non prodest. **Abierunt retro: sū. Reg?** **Dētes carnaliū bona penfare non valent/ nisi que carnaliter vident.** **Proverb. xvij. a. Nō recipit stultus verba prudentie** et. **In hoc adimpletū fuit illud Esa. vij. c. Erat vobis credentib' i sanctificationē: i lapidem autē offensionis et petram scandalī duabus domib' israel.** **Et nota qd qnq. ppter scandalū multoy dimittēda est predicatio/ etiam si sit ibi salus aliquoy/ videlicet si alias potest fieri ita cōmodē: si autē alias non/ et inierit salus paucoy: non est dimittendū ppter scandalū multoy. Idē causa fuit hic: qz nisi hoc dixisset dñs: aliqui qui ibi erant alias non crederent. **f. Et iam non cū illo ambulabāt:** qz non solum mente sed corpore recesserunt. Sed non duodecim hęc passi sunt: vnde merent diuinā allocutionē specialē. **Uñ sequit' g. Dixit ergo iesus ad duodecim:** inter qd erat et iudas/ qui quidem de scandalicatis erat/ sed corpe cum alijs remansit ad insidiandum et tradendum christum. **h. Nunquid et vos sicut alij: vultis abire?** **Et querit Chryf.** quare istos modo non laudauit/ qz non recesserant/ neqz admirat' est: **Et ad hoc rōdet:** vt dignitatē seruet magistrālē/ cui non cōpetit rogare sed rogari. **Item ne videant ei in morādo gratiam facere.** **Item ne patiant quid humanū ex laude: id est gloriam inanem.** **Item quia cōuenientior fuit modus iste trabēdi ad se: ostēdit em se nō indigentē assecutiōe eorū/ detinuit magis. Item nec istis blanditus est/ nec recedentes accusauit manifeste ostendens qualiter nos oportet philosophari in talibus vt nec exultemus inaniter de accessu discipulorum: nec tristimur de recessu: qd est contra nos/ vt dicit Chryf. qui a propra possessi gloria omnia propter hanc agim': ideoqz minori estimam' nos vel nostra per recessum discipuloy. **Et nota qd dicit: Nunquid et vos vultis abire:** nō dixit abite: hoc enī expellenti esset: sed/ vultis/ quasi tollens vim et necessitatē et verecūdię coartationem: **Necessitate enī detineri par est cū hoc: id est abite.** **k. Rēspōdit ergo ei simon petrus/ vn' pro omnib'. Chryf.** **Vide fratru amatorē/ amicitie conseruatore: pro omni respondit collegio: non enī dixit: cognoui sed cognouimus.** **l. Dñe ad quem ibim':** q. d. non est similis tibi ad que ire velimus. **Exo. xv. b. Quis similis tui in fortib' domine: Ps. Deus quis similis sit tibi. Esa. xlvj. b. Cui similem me fecistis. Aug?** **Si vis me recedere a te/ da mihi aliu te/ vt a te fugiā ad te.** **Chryf.** **Vultę verbum hoc amicitie est ostensiuū: Dñe ad quem ibimus:** quoniam omnibus est eis christus honorabilior et patribus et matribus et alijs omnibus/ vt desitentes ab eo non reputent se alibi refugium inuenire. **Et ne putes dicere: nō habem' qui nos suscipiat/ subdit: m. Verba vite eterne habes:******

lō nō possum' recedere. **Chryf.** **Etenim si nō dixisset de carne sua/ scādalicari essent vtriqz et nō acquieuisent/ cibo attrēdēs semp corporali et terre affixi. Verba vite eterne habes:** ideo beati sūt q te audiūt. **Luc. xj. d. Beati q audiunt verbum dei et custodiunt illud. Eccl. xlvij. b. Beati sunt qui te audierunt et in amicitia tua decorati sūt. iij. Regl. x. b. Beati viri tui et beati serui tui: hi qui stant corā te semp et audiūt sapientia tuā.** **Chryf.** **Vides qm non verba illos qui abierāt scādalicabāt/ sed ne-**

gligentia et indevotio: **Ecce enī isti cum illis audierūt/ et peraria enunciauerunt. Illi cum argumentationibus humanis et carnaliter omnia audiebant: hi vero spiritualiter et fidei omnia concedebant. Ideoqz dixit. s. eodē: Verba que locutus sum vobis/ spiritus et vita sunt: id est spiritualiter intelligenda sunt: et sic viuificat non fm consequentiā humanā. **n. Et nos credimus:** **hi enī iam susceperant fidem.** **o. Et cognouim':** per fidem. f. **Esa. vij. b. Nisi credideritis non intelligetis: Vel per certissima signa scim'.** **p. Quia tu es christ' fili' dei.** **Chryf.** **habet hic: Fili' dei q viuit. q. d. scim' q potēs es dare vitā quā pmittis: qz filius es dei viuētis. Et nota fm Chryf. q non eadē sentit vel dicit cū iudeis: Nam illi dicebāt: Tu es filius ioseph: hic vero dicit: Tu es christus filius dei viuētis: Et quoniam verba vite eterne habes: per qd ostēdit q omnia detinet memorię que dicta sūt a magistro ipsoy recolens verboy. Dixerat enī magister: Et ego recusabo eū: et habebit vitam eternam. **q. Rēspōdit ergo eis iesus/ causa pbādī et examinādī eos r. Nōne ego vos duodecim elegi et. Chryf.** **Quia dixerat pro omnibus: Nos credim' et. excipit a collegio iudā. In Matth. xvj. c. laudatur petrus/ vbi non associauit discipulos confessioni: hic autē qz de omnib' dixerat: Nos credim': decenter non dimittit iudam in eoy collegio dicens: Nonne ego vos duodecim elegi: id est in apostolatū assumpsi: **s. Et ex vobis vnus diabolus est: iudas. f. Chryf.** **Alijs recedentib' et istis confitentib' non blandif christus istis. q. d. ne putetis q debeam vobis blandiri: malos arguam etiam in his quos elegi: neqz timeo redargui quasi insipiens elector. Neqz enī electio violenta est causa eorum q futu- ra sunt/ sed puer sua. f. hortatiua: quia enī vim nō inferit vocatio/ multos contingit vocatos perire. Unde manifestū est q in nostra mente positū est hoc: id est saluari et perire. **Matth. xx. b. Vultis sunt vocati et. Et vn' ex vobis et. Chryf.** **Cōmune tūc rem cōstituit/ dicens: Vñ. f. Sed cur modo nō querūt discipuli/ sic Matth. xxvj. b. Et. j. xlvj. c. Nunquid ego sum dñe et. Sol. Petrus adhuc non fuit increpatus: sicut Matth. xvj. d. Vade retro me sathanā: ideo hic de se non timuit: et ideo non queriuit. Item non dicitur hic: Vnus ex vobis me tradet: sed vnus diabolus est: qd ex qualibet tra alicui solemus dicere: ideo nescierūt quid diceret per hoc/ nisi q malum alicuius illorum estimabāt vituperare solum. **Et nota qd a longe ante maliciā percutit proditoris/ dicens: Vnus ex vobis et. sciens tñ q nihil proficeret ei: sed qd suum est agit corripiendo. Et vide sapientiam: neqz manifestū eum fecit/ nec latere omnino permisit hoc: ne inuerecundū faceret et litigiosior fiat. Hoc autē ne putatis latere/ sine timore operetur audaciā: ideo paulatim plus et plus arguit. Primo em eū cum alijs numerando arguit dicens: Sunt quidam ex vobis qui non credunt. Et q iudā cōnumeraret cum eis/ subdit eū/ gelista dicens: Sciuerat enim a principio iesus qui sunt qui non credūt: et quis est qui tradet eum. Quia vero mansit incorrectus/ vehementiorē induct redargutionē dicens: Vñ ex vobis diabolus et: Et i b cōmune oib' timore cōstituit illū cōnumerare volēs. Et de q dixerit/ apit euāgelista/ dicens: **g. Dicebat autē de iuda**************

De cōse. dist. 2. c. forte Matth. 16. c.

1. q. 4. f. plica

70.

Dicebat autē de iuda filio simonis scariothis. Dicitur enī scariothes a loco. **H**ic enī erat traditurus eū. Iam dispositus ad tradendum. **L**um: id est quod esset vnus ex duodecim apostolis.

P
A

Questio hęc autē ambulabat etc. **(Expo. Ca. VII.)**
In precedēti caplo positus euangelista dispensationē dicit ad iudeos propter quā multū discipulos abierunt retro: et iudei indignantes contra eū murmurabant et litigabant dicentes: Quomodo potest hic dare nobis carnē suā ad manducandū etc. In hoc autē capitulo subiungit euangelista primo de descēsu dñi de iudea in galileam ne interficeretur a iudeis: in quo docet nos fugam cautele. Secundo adiūxit de incredulitate cognatorū dñi: in quo docet nos semp veritatē dicere: ibi: **D**ixerūt autē ad eū fratres ei. Tertio loquitur de ascēsu dñi a galilea in iudeam et in templum: et disputatiōe ei cū iudeis et iudeorū cū eo: ibi: **U**t autē ascēderūt fratres ei etc. Quarto adiūgit de dissensioe turbe: cuius quedam pars dicebat ipsum esse bonū: et alia pars seductorem: ibi: **E**rilla ergo turba etc. Et licet hęc dictio post dicat ordinem et consequentiā nō tñ consequenter se habent ea que dicuntur in hoc capitulo ad ea que dicta sunt in precedenti: immo multū tempus fuit medium inter hęc et illa. scilicet quingz menses. Quod probat **L**hrys. hoc modo. Ea em̄ que predicta sunt facta sūt prope pascha: vt dicit in principio. vi. ca. hęc autē facta sūt prope scenophegiam: vt dicitur hic. Et de factis istoꝝ quingz mensium nihil narrat euangelista nisi signum panū et locutionem christi ad turbam: nihilomin⁹ tñ ipse indefinenter faciebat signa et miracula et disputabat cum iudeis die ac nocte frequētē: vt dicit **L**hrys. Que tacet euangelista: tum quia omnia non posset enarrare: tū quia ea dixit in cōsimilib⁹: tum quia illa maluit dicere ex quibus querela aut contradictio sequebat⁹: vt est incredulitas cognatorū iesu. **D**icit ergo: **P**ost hęc que facta sunt supra: nō tñ immediate: sed post quingz menses. **A**mbulabat iesus in galileā fugiens de iudea. Et subiūgit querere. **N**ō enim volebat in iudeā ambulare: quia querebāt eū iudei interficere: Non omnes sed maiores: vt scribe et pharisæi inuidia concitati: sicut fratres ioseph ex inuidia vendiderunt eum: **Gen.** xxxvij. f. Et caïn/abel occidit: **Gen.** liij. b. Et saul dauid persecutus est ad mortē. **i. Reg.** xix. b. Et diabolus hominem seduxit et occidit: non ferens prosperitatē ei⁹ et honorem. **Unde Sap.** ij. d. Inuidia diaboli mors intravit in orbem terrarum. Nihil inuidia detertus et luore: quo mors in mundum venit. Fugit autē iesus: nō timore mortis: cuius habet potestatem: vt dicit **Aug.**: sed dat infirmis exemplū: ne eis obijciat latibulū: id est quia latuerint. **Unde **D**ar. r. c.** Si vos persecuti fuerint in vnam etc. Et fm̄ hanc doctrinam paulus dimissus est per fenestram in sporta: vt dicitur. **i. Cor.** xj. g. Sed obijcitur contra. **B**lo. **Aug.** de littera grecorum quam ponit **L**hrys. que talis est. **P**ost hęc ambulabat iesus in galileā: non enī habebat potestatem in iudeam ambulare si veller. Sed hoc soluit **L**hrys. dicens: quod euangelista alia dicit de iesu que sūt deitatis: vt cū stare dicit eum in medio persecutorū et non teneri: alia que sūt humanitatis: vt cum dicit eum non habere potestatem. Sequitur: **E**rat autē in proximo dies festus iudeorū scenophegia: id est fixio tabernaculorū: quod festum faciebant iudei singulis annis in memoriam bñficioꝝ que dñs eis cōtulerat in deserto: vbi quadraginta annis fuerunt in tabernaculis. De quo festo habetur **Leuit.** xxij. et **Numeri** xxvij. et. xxix. Et dicitur scenophegia dies festus singulariter: non quod tñ vno die fieret: immo septem: sed quia vn⁹ dicuntur: propter vnam festiuitatem. Simile **Numeri**. vij. a. Obtulerunt duces in dedicationē altaris die quā vnctus est obla-

tionē suā. **Itē** in eodē. **g.** **H**ęc i dedicationē altaris oblata sūt i die quā psecraturū ē. In die die singlarit: cū tñ eēt duodeci dies. **D**ixerūt autē ad eum.

Abhoraliter **Post** hęc autē ambulabat iesus in galileā etc. Galilea que interpretat rota vt transigratio significat erūnas et miserias in quibus rotant et affligunt in hac vita scilicet: quod i ea sicut erules et peregrini. **P**s. **Incola** ego sum etc. **P**s. **Per** iesum intelligitur aliq̄s volēs se et alios saluare. **Unde**

Phyl. ij. b. **C**um metu et tremore vestram salutem opamini. **I**udea interpretatur gloriificatio: et significat adulationem siue curiā pncipiū: vbi sūt adulationes. **D**ar. xj. b. **E**cce quod molli⁹ vestm̄ etc. **B**onū est quod boni querēt salutē: vt magis gratiorā tribulatiōis et defectiōis que iudea adulationis. **D**icit enī hęc exprobratores que laudatores. **h** **Q**uia querebāt eū iudei interficere: i. laudatores. **E**sa. liij. c. **P**opule me⁹ quod te beatū dicūt etc. **j. xx. e.** **E**ū sero eēt die vna sabbatorū et fores eēt clausę: p̄t̄ merū iudeorū etc. **Ecc.** xxvij. d. **S**ept̄ aurel tu as sp̄ntis. **E**rat autē i proximo dies festus iudeorū scenophegia: quod est fixio vmbraz siue tabnaculorū: quod significat gaudium mundiale: **De** quod **E**sa. xxij. d. In die illa vocabit dñs de⁹ exercitiū ad flētū et ad plāctū et ad caluitiū et ad cingulū facti: et ecce gaudium et læticia occidere vitulos et iugulare arietes: comedere carnes et bibere vinū. **H**oc est festus iudeorū. **I** adu latoy: quod mollia ḡrūt i alimentis et pinguis i cibis. **D**ar. xj. b. **Q**ui molli⁹ iduunt etc. **Ecc.** x. d. In risu faciūt panē et vinū. **E**t nota quod scenophegia dicitur fixio vmbraz: **A**mbraz enī sūt tpalia et trasēfina. **Ecc.** xxxij. a. **Q**uasi quod apphēdit vmbraz et p̄fēf estū: sic quod attendit ad visa mēdacta: i. ad tpalia. **U**n̄ fatuūsimi et infanti sūt quod volunt ea figere: vel quod fixa credunt. **Sap.** v. b. **T**rānsferūt oia velut vmbra. **Job.** xx. a. **G**audium hypocritę ad instar pūcti. **Itē** xxj. b. **D**ucūt i bonis dies suos etc. **E**t nota quod vmbraz dicitur solatia tpaliū rerū: quod imaginē bonitatis habēt et nō firmitatē. **U**n̄ **P**rouer. vii. d. **F**allax ḡra etc. **I**te pueri sequūt vmbraz et volūt apphēdere et ludūt cū ea: sic infensati et pueri sensib⁹ tpalia. **P**rouer. j. c. **U**sq̄ p̄uuli diligit infantiā: et stultū ea que sibi noxia sūt ḡrūt: **De** b. xij. b. **O**ptimū ē ḡra stabilire cor: nō efel quod nō p̄ferūt ambulātib⁹ i eis. **I**te vmbra longior ē vesp̄e: sic amor: tpaliū sole ḡre occidente creſcit: vel quod cupiditas maior ē in senili gr̄te. **U**n̄ **B**iere. vi. a. **U**q̄ nobis quod declinavit dies quod longiores factę sūt vmbraz vesp̄er. **I**te vmbra sequit fugientē et fugit sequētē: sic temporalia. **Ecc.** xj. b. **S**i secur⁹ fueris nō apphēdes et nō effugies si p̄cucurreris. **B**reg⁹. **G**loria hui⁹ mundi vmbraz similis ē: quod fugientē sequit et fugit sequētē. **P**rouer. xij. b. **S**ubstantia festi nata minuet. **E**t nota quod vmbraz ille ad sram fiebat de salicib⁹ infructuosis: per quas bñ significant tpalia: scdm̄ illud **P**s.

In salicib⁹ in medio ei⁹ suspendim⁹ organa nra. **P**redicatio enī et doctrina et orō et p̄tēplatio: p̄t̄ curā et sollicitudinē tpaliū suspendit frequētē. **Job.** xl. c. **P**roregunt vmbraz vmbraz ei⁹: et circūdabit eū salices torētis. **S**alices fructū nō habēt sed virozē: vnde quā fructū p̄mittit: nō soluit. **S**ic diuitię. **Ecc.** v. c. **Q**ui amat diuitias fructū nō capiet ex eis. **I**te bibentes succū suū reddunt steriles a bono ope. **L**ibere enī est cū auiditate sibi p̄ amore p̄tūgere diuitias. **Numeri.** v. c. **I**n grediant aq̄e maledictę in ventrē tuū et vtero tumescēt p̄vrescat femur. **I**te in eodē. **P**utrescere faciat femur et tumēs vterus tuus dirumpat. **I**te salices frigidū reddūt: sic crescente cupiditate frigeſcit charitas. **D**ar. xxij. b. **A**būdabit iniquitas et refrigeſcet charitas multorū. **I**te salices dant infirmis in solatiū: sic temporalia dat dñs infirmis in solarium: sed a sanis. i. a spūalib⁹ retrahit. **U**n̄ populo iudatco infirmo dicit **Esa.** j. c. **S**i audieris me bona terrę comedet etc. Sed p̄lo euāgelico dicit **D**arth. xix. c. **S**i vis p̄fect⁹ esse vade et vende oia que habes etc. **A**d h̄ festū inuitāt amatores: mūdī. **U**n̄ festi: **D**ixerūt fratres ei⁹

[Marginal notes on the right edge, including references to 'Dixerunt autem ad eum' and other biblical passages.]

Dixerunt autem ad eum: id est ad Iesum: **fratres eius.** **Et** id est consanguinei eius: et ideo fastidientes eum. In quos erant iacobus et iudas: ut dicit Chrysostomus. qui miraculo vni interfuerat in chana galilee. s. ij. b. Unde ergo eis tanta infidelitas? Chrysostomus. Ex optione et invidia: id est ex electione voluntatis proprię. Cognatio enim consuevit in inuidia esse apud proximos: et quia isti cognati eius erant: ideo fiducialius loquebatur: **Transi hinc:** id est de galilea. **Et vade in iudęam:** ubi est principatus gentis et civitas caput regni. s. hierusalem.

Chrysostomus. De verbum incredulitatis locuti sunt: rogantes eum miracula: Ergo multę quę de incredulitate erant audacia et intemperantia palatio. Esti mabant enim a cognitione oportere eos cum propalatio loqui. Et videtur quidam inuitu sermonis esse: **Transi hinc et cetera.** **Dicitur** hoc pro amaritudinis erant quod dicebatur: **Dic enim eum et formidinis et amoris glorie vituperant:** Nam hoc quidē. j. dicere. **Nullus quippe in occulto facit:** formidinem inculantium erat simul et suspicantium quę fiebant: hoc non vere facta: **ut autem:** id est quere in manifesto: esse glorie amorem.

quippe in occulto aliquid facit et querit ipse in palam esse. Secundo monstrat se esse incredulos: cum dicunt: **Si hec facis et cetera.** Unde sequitur: **Memor enim fratres eius:** id est consanguinei eius: **quod credabant in eum:** cuius signum est audacia et intemperantia propalatio: ut dicit Chrysostomus. Qui exponit hoc de pinguis cognatis dicit: In quos ponit iacobus et iudas. **Et alij sancti exponunt hoc de remotis cognatis.** **Dicit ergo eis Iesus:** corripiens eos glorie cupidos et incredulos. **Tempus meum nondum aduenit:** id est tempus glorie meę manifestade: quale fuit tempus resurrectionis et ascensionis. **Chrysostomus.** Hic mihi videretur aliquid enigmatice insinuari: fortassis enim volebant eum prode re et tradere iudeis: Et ad hoc dicit: **Tempus meum nondum aduenit.** s. tempus crucis et mortis. **Tempus autem vestrum semper est paratum:** id est vos etiam semper sitis cum iudeis non interficient: eadem cum ipsis celantes: me vero statim vellent interficere: quare vobis quidē semper est tempus coexistendi cum eis non periclitantibus: mihi autē tunc tempus erit: cum crucis tempus insisterit: cum mori me oportuerit. **Motada est blada christi respōsio:** ut dicit Chrysostomus. **Mō enim respondit:** Vos qui estis qui docetis me: Sed mansuete respondit: **Tempus meū nondum aduenit:** et in hoc docemur: non indigne ferre etiam viles existant qui consiliant nobis. **Si enim christus humiliter sustinuit consiliantes quę non oportebat:** qua fruimur venia nos terra et cinis ad eos qui consiliantur vitia graves existētes: Sicut multi de quibus dicitur Amos. v. c. **Odio habuerunt corripientem in porta: et loquentem perfecte abominati sunt.** Sequitur: **Non potest mundus odisse vos:** id est iudei amatores: qualiter enim odissent vos: qui eadem cum eis vultis et per eisdē curritis? **Propheta autē odit:** quod testimonium prohibeo de illo: quia opera eius

mala sunt. **Uti Sap. ij. a.** Dixerunt impij cogitantes apud se non recte: **Circumuentiam iustum:** quoniam inuis est nobis et perarius operibus nostris: et impropereat nobis peccata legis: et diffamat in nobis peccata discipline nostre. **Sequitur:** Vos ascendite ad

Dixerunt autem ad eum fratres eius: **Transi hinc et vade in iudęam:** ut et discipuli tui videant opera tua quę facis. **Nemo quippe in occulto aliquid facit:** et querit ipse in palam esse. **Si hec facis:** manifesta te ipsum mundo. **Memor enim fratres eius credebant in eum.** **Dicit ergo eis Iesus:** **Tempus meum nondum aduenit:** tempus autem vestrum semper est paratum. **Non potest mundus odisse vos.** **Unde autem odit:** quia ego testimonium prohibeo de illo: quia opera eius mala sunt.

*** a Dixerunt ad eum fratres eius:** **Transi hinc et cetera.** **Uti Esa. xxij. d.** **Comedam et bibam et cetera.** **Sap. ij. b.** **Venite et fruamur bonis quę sunt: et utamur creatura tanquam in iuueture celerit: vino pisco et vinguent nos impleamur: et non pretereat nos flos temporis: coronemur nos rosis antequam marcescat: nullum partu sit quod non pretereat luxuria nostra: nemo vestrum exors sit luxurie nostre: vbiq; relinqm signa leticie: quoniam hec est pars nostra et hereditas nostra. Ita inuitat multi et maxime fratres: quod inimici hominis domestici eius: **Dicitur.** vij. b. **Ipsi enim magister persuadent diuitias et honores tenere vel acquirere.** **Sed christus non acceperit carnem et sanguinem.** **Unde et nos similes faciamus sicut et christus fecit: Ascendam ad hunc festum die festo mediante: ut subsidium spiritualium accipiamus: tamen ad necessitatem corporis: anima vero non in eis: sed in celestibus gratia sua delectatione.** **Quod significatur per claudicationem iacob: Gen. xxxij. g.** **quod vno pede possumus herere terre. s. quantum ad necessitates corporis: sed alium debemus subleuare. s. affectum mentis.** **Sed peccatores omnino volunt terre herere et totum non solum pedibus: sed et ventre et corde.** **Gen. iij. c.** **Pectore et ventre repes.** **Ps. lxxv. d.** **Et glutinatus est terra veteris nostre.** **Ps. Adhesit pavimento anima mea et cetera.** **Uti hunc festum scenophegie totum celebrare volunt. s. fixationem vmbra: quantum ad cupidos: vel fixationem tabernaculorum: quantum ad illos quę carne sua volunt procurare et nutrire ac si esset semper duratura: hunc figere tabernaculum: vitam corporis velle stabilire et solidare carne superfluis cibis et potibus: et alijs delectabilibus.** **Sed recto dei iudicio tanto citius cadit paries sic dicitur Eccl. xxxvij. d.** **Propitius erapula m' tibi obierunt et cetera.** **Ps. Utri sanguinis et dolosi et cetera.** **Job. xv. d.** **Antequam impleat dies eius pibit.** **Eccl. xxxi. c.** **Vigilia et cholera et tortura viro instrumto.** **Item Eccl. xxxvij. d.** **In multo eslet erit infirmitas et cetera.** **Ita enim est de carne nostra: sic de luto vel late re quę tunc dicitur vel igne solidat et atq; resoluta.** **Uti Ps. lxx. c.** **Intra i luto et calca subigēs tene laterē.** **Job. xij. b.** **Optimum est gra stabilire cor et cetera.** **Uti dicitur eis Iesus: tempus meum non aduenit et cetera.** **Multi habent motum spiritus sui et sabbata sua: sed in futuro ieiunabunt et vigilabunt.** **Peruerunt enim ordine.** **Uti Amos. viij. c.** **Dies festi vestri conuertentur in luctum.** **Item Tob. ij. b.** **Et i. Nachab. j. e. Tere. j. c.** **Viderunt eam hostes et cetera.** **Esa. j. d.** **Memoria et sabbata et festiuitates alias non ferat et cetera.** **Tria dicit quę referunt ad tria peccata.** **Memoria enim obseruat. s. festum lunę quę gaudet de abundantia spiritualium significat per lunam.** **Eccl. xxvij. b.** **Stultus ut luna mutat.** **Sabbatum. s. octium colitur delitiosum.** **Festiuitates alias. s. dignitates et honores superbi.** **Sap. xv. c.** **Esti maueft lusu vitam nostram: hunc ad delitiosos. Et puerfatione vitę cōposita ad lucy: hoc ad auaros. Et postea subdit de superbiis: **Dei insipientes et infelices supra modum anime sue superbi sunt.** **Pro verb. xij. b.** **Extrema gaudij luctus occupat.** **Ecce vigilia pro festo.** **Ad hunc significadum quod christus per gloriam venit ad passionem: ut dicit beatus Hieronymus: in ramis palmarum euangelium gaudij legis ante passionem. Sicut autē e contrario facit hunc vigiliam: et in futuro habebunt spiritus suum festum.** **Item dicit christus: Tempus meum nondum aduenit.** **Sap. iij. b.** **Tanquam aurum et cetera.** **et erit in tempore terminus eorum.** **Hic ieiunat vigiliam: sed in futuro comedet in festo pinguta.** **Ps. Inebriabunt et cetera.** **Dat. v. a.** **Uti quę esuriant et cetera.** **Deus vult nos hunc ieiunare ut famelici melius comedamus in mensa sua.** **Esa. lxx. c.** **Serui mei comedent et vos esurietis et cetera.** **Zach. viij. d.** **Ieiunium quartum et ieiunium quintum et ieiunium septimum et ieiunium decimum erit domui iuda in gaudium et leticiam et in solennitates preclaras: veritatem tamen et pacem diligite.** **s. ij. a.** **Implete hydrias aqua.** **Item. j. xvj. d.** **Tristitia vestra verteretur in gaudium.** **o Non potest mundus odisse vos: me autē odit.** *** Simile. j. xv. c.** **Si mundus******

Doralter

Ps. 43 Ps. 118

Ps. 54

Ps. 35

Euangelij scdm Johannem

Vos ascendite ad die festu hunc: vbi queritis humanam gloria...

Vos ascendite ad die festu hunc: vbi queritis humanam gloria... Ego autem non ascenda ad die festu istu...

Frates eius: id est confanguinei... Et ipse ascendit postea ad die festu quarta die...

Et dabit capiti meo... Et dicitur: Non ascendam ad die festu istu...

B. Et furor:

In occulto

Memo tamē pal... de illo pper... alcedu istu...

Nemo tamē qui esset dīme opinionis: b **N**alam loquebat de illo ppter metū iudeorum: id est primcipum et sacerdotū: qui non solum christum sed omnes adhe-
rentes ei persequerentur. c **N**am autem die festo mediate: id est ad medietatē veniente: d **A**scendit iesus in templum: id est in atrium templi vbi
populus poterat cō-
uenire: sed in medio
quarte diei / siue i q̄-
ta die: que erat me-
dia dies illius festi:
Nam illud festum se-
ptem diebus ageba-
tur. e **E**t doce-
bat: vtens auctoritate
scripturę. f **E**t
mirabant iudei:
audientes eum litte-
raliter et sapienter lo-
quētem: g **D**icen-
tes: Quomō hic
litteras scit cum
non didicerit: h **D**oc bene sciebant. i. q̄ non habuerat ma-
gistrum: quia cum eis educatus fuerat. Augustinus. Omnes
admirabant sed non cōuertebant. Sed cum iudei prius que-
rerent eum / quare non capiebant eum modo in medio eorum
existentem: maxime cum nullus auderet de eo loqui bonum:
Chrysostrōm dicit / q̄ ipse tenebat impetum eorum: sed quia
vt dicit Augustin⁹ admiratio insinuādę veritatis est occasio:
Ideo sequit: h **R**espōdit eis iesus: saluare eos volens
et docere quomō sciat litteras cum non didicerit: i **E**t di-
xit: Mea doctrina: id est quam doceo: k **N**on est
mea: id est mei hominis / sed mei dei. q. d. q̄ scio illud quod
non didici / nō est humanū sed diuinum. Deus enim nihil po-
test adiscere: quia nihil potest ignorare. l **M**ea do-
ctrina non est mea: id est istud quod scio et doceo / nō ha-
beo a meipso: sed patre a quo sum. Chrysostrōm. Ex hoc q̄
litteras sciebat quas non dicerat: poterant cognoscere q̄ hoc
non erat humanū: sed quia ipsi stupent et nolunt hoc reuela-
re: ipse respondēs eorum suspicioni / mittit eos ad patrem / di-
cens: Mea doctrina non est mea: sed eius qui mi-
sit me / in carnem / vel in mūdum / vel ad p̄dicandū. De hoc
dicit Proverb. xxx. a. in persona ipsius christi: Non didici
sapientiam / et noui scientiam sanctorum. Querit autē Chry-
sostrōm: quare nō dixit: Doctrina hęc non est mea: sed p̄s
dicēs / quoniam mea est / et suam propriam faciens: tūc induxit /
non est mea: qualiter ergo idem potest esse eius et non eius?
Et respondet. Eius quidem erat / quoniam non edoctus scie-
bat: non eius autem / quoniam patris erat doctrina: id est a
patre. Filius quidem scit omnia: sed nihil discit a patre: quia
discere nescientia ponit. Sed rursus opponit Chrysostrōm:
qualiter hic dicit iesus: Mea doctrina non est mea / sed
patris: cū alibi dicat: Oia q̄ patris sūt mea sūt: et q̄ mea sūt pa-
tris sūt. Si em̄ q̄ patris ē doctrina / p̄pterea nō ē mea: falsū ē il-
lud: Oia q̄ patris sūt mea sūt: et q̄ mea sūt patris sūt: propterea
em̄ q̄ patris ē / debet eē tua. Ad hęc sūma respōsiōis: q̄ p̄ hęc
ppositionē: Doctrina mea nō ē mea s̄ patris / ostēdit vna
eē doctrina patris et filij: s̄ diuersę p̄sonę. Vna patris / a q̄ h̄s
filius q̄cqd h̄s et q̄cquid ē. Et idē ostēdit p̄ illā: Oia q̄ sūt patris
mea sūt: et q̄ mea patris sūt. Vñ sequit: **S**i quis volue-
rit voluntatem eius facere: id est credere in eum et cre-
dere per virtutem: m **C**ognoscet de doctrina vtrum
ex deo sit: id est sciet virtutē eorum que dicunt. Et si quis
attenderit prophetas / sciet vtrum ego loquar s̄m eas vel nō.
Et hoc est quod sequit: n **A**n ego a meipso loquar:
q. d. si quis est amator virtutis / et vult viuere s̄m voluntatem
dei / pendet q̄ in doctrina mea nihil est dissonum volunta-
ti dei. o **Q**ui a semetipso loquitur: id est aliquid pro-
prium et separātū: p **G**loriam propriā querit: nō dei

gloriā nec salutem hominū. q. d. qui propriā vult habere do-
ctrinam / propriam querit gloriam. Sed quia ego non quero
propriam gloriam sed patris: ideo doctrina mea non est mea
propriā / sed cōmunis patri. Augustin⁹. Ego ex deo loquor et
gloriam dei quero / nō meā. q **Q**ui aut querit gloriā
ei qui misit illū:
sicut ego: r **H**ic
verax est / in ore. **E**t
in iusticia i
illo non est: id est
in opere illius. q. d.
illius doctrina vera
est et vita iusta / q̄ mis-
sus ab aliquo querit
eius gloriam et non
propriā. Sicut chri-
stus missus a deo / nō
sui hominis sed dei /
omnib⁹ operib⁹ suis
gloriā q̄sivit. Chri-
stus igitur fere vbique
humilia de se loquit
et raro sublimia. Vñ
sepe vocat se filium hominis: raro autē filium dei. Et ideo sup
locum illum / ponit Chrysostrōm / quib⁹ causas quare christ⁹
de se humilia loquitur: et vnicam quare sublimia. Prima
causa quare de se humilia loquitur est / vt ostēdat se non ingeni-
tum esse. Secūda / vt ostēdat se non esse contrariū deo. Ter-
tia / vt ostēdat se esse verum hominē: qui naturaliter debet
esse humilis. Quarta est imbecillitas audientū qui non pos-
sunt capere alta. Quinta est / vt doceat homines moderata
de se sentire: et nihil de se dicere magnum. Alta vero de se lo-
quēdi vnam inueniet quib⁹ causam. i. naturę magnitudinem:
id est deitatem. Unde et dixit. j. vij. g. Anteq̄ abraam fieret
ego sum. Et tunc fuerunt iudei scandalizati: quid igitur face-
rent homines si sepe fuisset de se magna locutus: Sequitur:
t **N**onne moyses dedit vobis legē etc. Chrysostrōm.
Domin⁹ consuevit malas suspensiones quas iudei habebant
in mēte / auferre. Duo autem obijciebant ei: Vnum q̄ sabba-
tum violaret. s. v. c. Et aliud q̄ faciebat se parē deo. Pariti-
tatis suspensionem destruere noluit: quia verum erat: sed con-
firmavit p̄ ea que dicta sūt in sexto capitulo / vbi dicit: Sic pa-
ter suscitauit mortuos et viuificat: sic et filius quos vult viuifi-
cat. Hic autē de sabbaro inducit solutionem / ostendens q̄ nō
soluit eum s̄m moysi intellectu: sed ipsi potius soluerunt. Vñ
dicit: Nonne moyses dedit vobis legem: et nemo
ex vobis facit legem: Quia lex dicit / Exo. xx. c. Nō occi-
des: vos autem queritis me occidere: et multos alios contra
legem occidistis. Unde et si ego solui sabbarum sanando ho-
minem s̄m iudiciū vestrum: vos magis soluitis / hominem
occidendo. Et ita transgressio mea est in salutem / vestra au-
tem in perditionē: Ideo nō potestis qui magnā facitis trans-
gressionem me iudicare minus transgredietem. Unde. j. vij.
a. **Q**ui sine peccato est vestrum / primus in eam lapidem mit-
tat. v **Q**uid me queritis interficere: id est qua de cau-
sa: r **R**espōdit turba: turbans et turbata: y **E**t di-
xit: furore agitata: z **D**emoniū habes. Augustinus.
Non prinētia ad ordinem / sed ad turbationē respondit. Hoc
enim nō diceret nisi demoniū haberet. Unde et Matth. xij.
b. dixerūt: In beelzebub p̄ncipe demonior̄ et cetera demonia.
a **Q**uis te arit interficere: Negare conant quod ta-
men volebant: vnde et blasphemī et mendaces sunt. Blasphe-
mī quidem dicentes: Demoniū habes. Mendaces vero
dicētes: Quis te querit interficere. Omnes enim que-
rebant eum interficere: vt dicit Chrysostrōm: ad minus om-
nes maiores. Quia vero dñs dixerat q̄ ipsi soluunt legem:
quoniam illud idem posset ei obijci / ostendit q̄ sanando homi-
nem non soluit ipse legem: ponens ad hoc plures rationes.
Unde sequitur: b **R**espōdit iesus: non perturbatus
vt illi: sed tranquillus / non reddēs maledictū pro maledicto.

L

Quis cause q̄ re christus de se humilia loquitur

Vna causa q̄ re christ⁹ de se sublimia loquitur

17.b

Et dixit eis

Et dixit eis: pacificus/furiosus: b) Unum opus feci sanando paralyticum in sabbato. S. v. b. c) Et omnes miramini: id est tumultuamini qui magis deberetis cogitare sanato: et laudare sanantem deum. Hic dicit Chrysostomus. Ubi excusare oportet et crimine suscipere de hoc quod factum est: non meminit paralyticus sed suam personam inducit dicens: Unum opus feci. Dumittit autem hic redarguere eos: ne faciat iurisdictionem: sed rursus per sabbatum ponit excusationem a lege syllogizans hoc modo. Circumcisio fit in sabbato

sine sabbati violatione: sed curatio totius hominis est melior circumcisio: ergo potest fieri in sabbato sine sabbati violatione. Vel si per circumcisionem vos soluitis sabbatum: ego propter hominibus curationem possum soluere sabbatum. Sicut ergo nemo vestrum arguit si circumcidat in sabbato: ita nec ego debui a vobis iudicari: quia totum hominem in sabbato sanavi. Et hoc sic Chrysostomus punctat: Et omnes miramini: propter hoc moyses dedit et. Augustinus sic: Propterea: id est propter causam consimilem: id est propter hominum curationem: e) Moyses dedit vobis circumcisionem: id est legem in qua est mandatum de circumcisioe facienda. f) Non quia ex moyse est: id est a moyse incepta: g) Sed ex patribus: quia abrahe prius data est a deo: Gen. xvij. b. triplici ex causa: ut dicit B. Primo in signum magne fidei abrahe. Secundo: ut per hanc a ceteris nationibus iudeorum natio distingueret. Tertio: ut facta in virili membro per quod creatura mortalium generatur castitatem mentis debere observari indicet. h) Et in sabbato circumciditis hominem: si occurrit octava dies: quod tamen iubet lex servari. Ex hoc format syllogismum suum dominus dicens: Si circumcisionem: que est tamen signum vere salutis: k) Accipit homo in sabbato: quo vacare iubemini: l) At non solvatur lex moysi: que iubet octava die puerum circumcidi. m) Vobis indignamini quia totum hominem sanavi in sabbato: id est totum genus humanum innovo. Vel ad litteram: paralyticum corporaliter et spiritaliter sanavi. q. d. vos non dicitis quod lex solvatur si circumcisio fiat in sabbato: ergo non debetis dicere quod ego solverim legem: quia sanavi totum hominem in sabbato. Vel si circumcisionem patimini rumpere legem sabbati: quia principalior est sabbato: ergo et curationem totius hominis debetis pati rumpere legem: cum sit ipsa circumcisioe principalior et melior: quia illa partis est: hec totius hominis salutis est. Itē illa signum est: hec est res. Unde si sustinetis solum sabbatum ut homo accipiat signum: id est circumcisionem: multo amplius debetis sustinere solum sabbatum ut homo accipiat rem signi: id est integram sanitatem. Hec autem sabbati solutio non est legis prevaricatio: sed confirmatio: quoniam lex precepit hec. Unde Chrysostomus. Vides quoniam sabbati solutio servatio est legis: ut si non solueret sabbatum: necesse erat legem solum que precepit hominem sabbato circumcidi. Iniquum enim est iudicare quod lex precepit hominem sabbato circumcidi: et prohibeat hominem totum sanari. Unde sequitur: n) Nolite iudicare secundum faciem. Augustinus: id est personaliter. Et quis est qui non iudicat personaliter: nisi qui diligit equaliter: Chrysostomus: Nolite iudicare secundum faciem: id est secundum visum. Quid est autem secundum visum nolite iudicare: Hoc est non a dignitate personarum sed a rerum natura ferre sententiam. Non enim in iudicio debemus respicere personam sed iusticiam quam habet persona. Exod. xxij. a. Non declinabis in iudicium pauperis. Deut. i. c. Ita parvulus sicut magnum audietis: nec accipietis personam cuiusquam: quia domini iudicium est. Chrysostomus. Hoc non bis qui tunc erant: dictum est solum sed et non

bis: ut nulla re corrumpanus iusticiam: sed omnia pro hac faciamus: siue inops siue dives fuerit quis: non attendamus personam. Sed quia non sufficit declinare iniquitatem in iudicio: sed oportet facere et servare equitatem: Ideo sequitur: o) Iustum iudicium iudicate. Augustinus: id est secundum veritatem rerum qua cognita nec me nec moysen damnabit: nec me illi contrarium dicitis. Iustum iudicium est quod solo intuitu equitatis omnibus equaliter secundum visum cuiusque meritum exhibet: quod nec amore vel odio vel timore personę vel munerum cupidine pervertitur vel differtur. Unde iero dixit moysi: Exod. xvij. d. Elige tibi viros potentes et timentes deum: in quibus sit veritas: et qui oderint avariciam: et constitue ex eis tribunos et. Potentes et timentes deum dicit: ne timore hominum corrumpanus iudicium. Eccl. vij. a. Moli querere fieri iudex nisi virtute valeas trumpere iniquitates: ne extimescas faciem potentis: et ponas scandalum in agilitate tua: id est timiditate tua. Item: In quibus sit veritas: dicit: ne amore vel odio corrumpanus scientiam. Item: Qui oderint avariciam: ne cupidine munerum abstrahant a veritate.

non solvat lex moysi: mihi indignamini: quia totum hominem sanavi in sabbato. Nolite iudicare secundum faciem: sed iustum iudicium iudicate. Dicebant ergo quidam ex hierosolymis: Nonne hic est quem querunt interficere?

nerum cupidine pervertitur vel differtur. Unde iero dixit moysi: Exod. xvij. d. Elige tibi viros potentes et timentes deum: in quibus sit veritas: et qui oderint avariciam: et constitue ex eis tribunos et. Potentes et timentes deum dicit: ne timore hominum corrumpanus iudicium. Eccl. vij. a. Moli querere fieri iudex nisi virtute valeas trumpere iniquitates: ne extimescas faciem potentis: et ponas scandalum in agilitate tua: id est timiditate tua. Item: In quibus sit veritas: dicit: ne amore vel odio corrumpanus scientiam. Item: Qui oderint avariciam: ne cupidine munerum abstrahant a veritate.

- Temeritatis: De quo Matth. vij. a. Nolite iudicare et non iudicabimini.
- Presumptionis: De quo Roma. xij. a. Tu quis es qui iudicas alienum servum?
- Preceptationis: De quo. i. Cor. iij. a. Nolite ante tempus iudicare.
- Discussionis. i. Corinth. xi. g. Si nosmetipsos discipularem: non vultis iudicari.
- Disciplinationis. Jobel. iij. a. Congregabo omnes gentes et deducam eas in vallem iosephar: et ibi discipulabo cum eis.
- Condemnationis. i. iij. c. Qui non credit iam iudicatus est.
- Contentionis. s. v. d. Habet vitam eternam qui in iudicium non venit.
- Excitationis. i. ix. g. In iudicium ego in hoc mundum veni: ut qui non vident videant et.
- Discretionis. Ps. Judica me deus et discerne causam meam et.
- Approbationis. Matth. xix. d. Sedebitis et vos super sedes duodecim: iudicantes duodecim tribus israel.
- Comparationis. Matth. xij. d. Viri niniuite surgent in iudicio cum generatione ista et condemnabunt eam.
- Diffinitionis. Jobel. iij. c. Consurget et ascendent gentes in vallem iosephar: quia ibi sedebit iudicem omnes gentes in circuitu. Sequitur: p) Dicebant ergo quidam ex hierosolymis: quibus plura beneficia conlata: et qui sapientiores inter aliquos videbant. q) Nonne hic est quem iudici querunt interficere. q. d. querebant absentem: quare ergo non tenent presentem: Chrysostomus. Nihil in divinis scripturis inaniter positum est: spiritu enim sancto dictę sunt: idcirco omnia cum diligentia scrutemur. Etenim ab una dictione licet invenire integrum intellectum: ut hic. Cur enim adlectus est: ex hierosolymis: Quia per hoc ostendit evangelista: quoniam qui maxime potiti sunt signis: hi omnibus erant miserabiliores. Hierosolymis si quidem deitatis et maximum signum viderant: et tamen ea omnia iudicio principum corruptorum permittabant. An non magnum signum erat quod infantiles circumdantes querebant eum ut occiderent: et modo tenentes in manibus quiescunt? Quis extinxit infantiam eorum: Et de qualiter seipos accusant et nihil ei dicunt.

Est multiplex iudicium

Dei. a. b.

Ps. 44

Handwritten marginal notes on the right edge of the page, including phrases like 'Eccē palam loquor' and 'Eccē palam loquor'.

Sant et nihil ei dicunt. **a** **E**cce palam loquitur: et contra ipso: **b** **E**t nihil ei dicunt. **Augustinus**. Et si occultus ad festum ascendit: tamē palam loquitur: et apparet potestas que putabat timiditas. **Dirā** aliq̄ potētia nō tenet: cui⁹ mox tantopere querebat: et nōdū plene intelligētes eius esse potētiam: putant esse scientiam principū qz cognouerunt eū esse christū. **Sed non est verū: ū ipsi bierosolymite sibi met obijciunt: dicentes:**

c **N**ūquid vere cognouerūt principes sacerdotum qui tenebant primū locum in synagoga. **d** **Q**uia b̄ ē christus. q. d. bierosolymite: vere principes cognouerūt quoniam hic ē christus: et ideo non tenent eum.

J. 8. 5.

Sed nos hunc scimus unde sit. **f. de nazareth:** unde et nazarenus vocatus est. **f. Chri** stus autem cum venerit nemo scit unde sit. **Unde Esa. liij. c.** Generationem eius quis enarrabit: Sed miseri contradicunt sibi. **J. ix. f.** ubi dicunt: Nos scimus quia moysi locutus est deus: hunc autem nescimus unde sit. **Chrysostomus:** O de nequitia: o de contradictione: neqz principum sequuntur sententias: sed aliam proferunt corruptam et propria amentia dignam. **g** **C**lamabat ergo iesus: quia surdī erant: **h** **I**n templo docens: quia stulti erant. **Esa. xliij. c.** Surdī audite et cœci intruemini. **Protierb. j. c.** Sapientia foris predicat: in plateis dat vocem suam: in capite omnium turbarum clamitat. **Contra: Esa. xliij. a.** Non clamabit neqz accipiet personam: nec audietur vox eius foris. **Solutio.** **E**stas loquitur de clamore commotionis: hic autem agitur de clamore predicationis. **i** **E**t dicens: **E**t me scitis. **Augustinus.** i. effigiem vultus mei cognoscitis. **k** **E**t unde sim scitis: id est parētes meos carnales cognoscitis: quod est fm carnem me nostis: non fm divinitatem. **Unde sequit:** **l** **E**t a me ipso non veni. **Et** ponit pro quia. **M**esciebant enim ipsum esse dei filium: nec a patre missum. **m** **S**ed est verus: genitor me: **n** **Q**ui misit me in mundū: **o** **Q**ue vos nescitis. **Cōtra. j. viij. g.** Quem dicitis: quia t̄ de⁹ noster est. **Solutio.** Sciebāt deum patrem essentialiter: sicut. **j.** nesciebant autem patrem personaliter: sicut hic. **Sed** unde possent cognoscere patrem: ostendit subdicens: **p** **E**go scio eum. q. d. si vos vultis eum scire: potestis: quia ego scio eum qui libēter docebo vos. **ſ. vj. e.** Patrem non vidit quis nisi is qui a deo est. **Matth. xi. d.** Nemo novit patrem nisi filius: et cui filius voluerit revelare. **q** **E**t si dixerō: quia nescio eum: quod est impossibile: **r** **E**ro similis vobis mendax: id est ero mendax sicut vos: quod iterum est impossibile: quia veritas non potest mentiri. **s** **S**ed ego scio eum: quod pater: **t** **Q**uia ab ipso sum: eternaliter genitus. **v** **E**t ipse me misit: temporaliter in mundū. **Esa. lxj. a.** Spirit⁹ dñi super me: eo qz vixit me domin⁹: ad annūciandū māsuetis misit me. **Dicteqz. v. a.** Ex te egrediet qui sit dominator in israel: et egressus eius ab initio a diebus eternitatis. **x** **Q**uerēbant ergo eum apprehendere: irritati per hoc quod dixerat eis: qz nesciebant patrem: et qz mēdaces erāt. **Sed** qui: Non multitudo que principatum non concupiscebat: neqz liuore capī poterant: sed sacerdotes querebant eum apprehendere. **y** **E**t tamē nemo misit in illum manus: quia inuisibiliter furorem eorum reſignauit. **z** **Q**uia nondū venerat hora ei⁹. **i. opoz** turpas patient⁹ siue hora mortis a se disposita et ordinata.

Simile. ſ. ij. a. **a** **D**e turba autem: hoc principes persequerent: ut dictum est. **b** **A**utem: pro sed: **c** **M**ulti crediderūt in eum: morti p̄dicatione et miraculis. **In** re quārum est humilitatis verborū lucrum: quia dixerat humiliter: **A**b ipso sum et ipse me misit: multi crediderunt in eum: et dicebant: **Ch**ristus cum venerit: nūquid plura signa faciet q̄ que hic facit: **A**udierūt pharisei turbam murmurantē de illo hęc: et miserūt principes et pharisei ministros ut apprehenderent eum. **D**ixit ergo eis iesus: **A**d huc modicū temp⁹ vobiscū sum: et vado

aperient oculi cecorum: et aures surdorum patebunt. **T**unc sallet sicut ceruus claudus: et aperta erit lingua mutorum. **Unde** **Esa. xxxij. a.** Ecce in iusticia regnabit rex: et principes in iudicio p̄erūt: et erit sic vir q̄ abscōdet a v̄to. **Et** sequit: **N**on caligabunt oculi videntū: et aures audientium diligēt auscultabunt: et lingua balborum velociter loquetur et plane. **Vel** aliter: **d** **C**hrist⁹ cū venerit: per synegresim. q. d. turba principibus: ponatur qz iste non sit christus: sicut dicitis: nunquid christus plura signa faciet: **S**ed queritur: que signa dicunt eum fecisse: **E**uangelista enim nōdū narravit nisi pauca de vino. **ſ. ij. b.** **Et** de paralytico. **ſ. v. b.** **Et** de filio reguli. **ſ. liij. g.** **Et** de quinque panib⁹ et duob⁹ piscibus. **ſ. vj. a.** **S**olutio. **S**icut dicit **Ch**rysostom⁹: hinc manifestum est qz multa signa que facta sunt p̄termittunt euan geliste: et de his loquūtur de quibus principes malignabantur. **Unde** sequitur: **e** **A**udierunt pharisei turbam murmurantem: id est murmurando contra principes dicentem: **f** **D**e illo: id est christo: **g** **D**ixit: **C**hristus cū venerit: nūquid plura signa faciet. **h** **E**t: **i** **m**agis mori invidia contra eum: miserunt principes seculares: vel potius principes sacerdotum. **i** **E**t pharisei ministros suos: ut apprehenderent eum. **N**on enim audebant per se ipsos subire periculum propter turbam. **Ch**rysostomus. **O** de tyrannide et infania principum: magis autem: **o** de amentia populi: multotiens conati sunt apprehendere eum et nequeunt: famulis hanc rem commiserunt: simpliciter furorem suum quiescere facientes. **E**t certe multa alibi locutus est: et in piscina. **ſ. v.** **E**t nihil tale fecerunt: sed quęsierunt quidem: non autem temptauerunt apprehendere: hic autem non vltra ferunt: turbam videntes attendere ei. **E**t nota qz supra sabbati violationem p̄tendebant quasi velamen inuidie: sed hic non possunt aliquid arguere: neqz in dicitis neqz in factis. **Unde** patet qz sola invidia mouebatur: quia scz turba laudabat eum. **k** **D**ixit ergo eis: id est ministris ad apprehendendum missis: **l** **I**esus: potens loqui dure: potius humilia loquit. **m** **A**d huc modicū temp⁹ vobiscum sum. **A**c si diceret: quid festinatis me interficere et persequi: parū expectate tempus et tunc sine festinatione vestra detineri sustinebo. **E**t nota qz non dixit simpliciter: **D**ic sum: sed vobiscum sum: id est ad vilitatem vestram. q. d. et si persequamini me: paruo tamē tempore nō cessabo docens et monens vilia. **n** **E**t: **p** **o**stea vel tunc vado ad eum qui me misit. **P**er quod ostendit qz non extinguere in morte: sed per mortem iuit ad patrem. **E**t in hoc ostendit qz indigebunt eius auxilio ad patrem. **In** hoc

J. 8. c.
E

I autem quod dicit **V**ado: ostendit q̄ voluntarie moritur: et q̄ nulla facta est ei vel fienda violentia vel lesio ab insidijs eorum. Item in hoc etiam ostendit suam deitatem: quia non est humane mentis suum obitum prescire vel predicere: quia nec etiam psalmista sciebat. Unde **P**s. **M**orum fac mihi domine finem meum / et numerum dierum meorum quis est ut cognoscam / quod deficit ego. Item in hoc ostendit se deum q̄ respōdet ad intentionem eorum: et significat se scire causam adventus eorum. **A**dhuc modicum tempus vobiscum sum: et tunc vado ad eum qui me misit. q. d. expectate parum / per et erit quod queritis. s. mors mea. Et nota q̄ sic dicit **C**hrystostomus: q̄ per hęc verba simpliciores flexit ad misericordiam cum dicebat: **A**dhuc modicum tē. Studiosiores ad audientiam animavit: quando / modicum tempus / doctus dixit. Audaciores s̄o terruit p̄ id qd sequit: **Q**ueritis me et non inuenietis: et vbi ego sum vos non potestis venire. Sed vbi querit̄ eū iudei: scdm **B**lo. et **A**ct. ij. f. quādo compuncti sūt de scelere mortis eius. Vel s̄m **C**hrystostomus / **L**uc. xxiij. d. quando mulieres plangebant et lamentabantur. Per hoc etiam conijctur de multis alijs. Item in destructione civitatis a romanis credendum est multos meminisse eius et miraculorum suorum / et presentiam eius optasse / vt diceret eis ventura et oraret pro eis. **E**t non inuenietis: in carne vobiscum v̄ presentiam in tribulatione: vel per gratiam in presenti. **P**roverb. j. d. **V**ane consurgent ad me et non inuenient me. Alia littera: **Q**uerit me mali et non inuenient: quia exosam habuerūt disciplinam. **I**ta etiam multi hodie querunt iesum / sed non inueniūt: quia non querunt iesum propter iesum: vel qz querūt iesū nascarum: id est floridum. **C**ant. ij. a. **I**n lectulo meo per noctem questui quē diligit anima mea: questus et non inveni. **D**uo em̄ impediuerūt querentem: **L**ectulus voluptatis: et non ignoꝝrantie et infidelitatis. Item queritis in iudicio sero pgnitētes: et non inuenietis / gloriā adipiscentes. **M**art. xxv. a. **D**omine domine aperi nobis. Et sequit̄ ibi: **E**t clausa est sanua. **P**roverb. j. d. **T**unc inuocabunt me et non exaudiam: mane consurgent et non inuenient me. **E**t subdit quare non inuenient. **E**t id est quia: **U**bi ego sum: id est ad eandem incommutabilitatem vel ad bonum glorie in qua iam sum qua fruebatur ille homo. **U**el sum: id est in proximo ero s̄m hominē: vel propter vnionem verbi ille homo dicit esse in celo. **U**n. s. ij. b. **F**ilius hominis qui est in celo: **I**deo meli⁹ dicit sum / q̄ ero: vt dicit **B**lo. **V**os non potestis venire. **N**on dicit / poteritis: sed / non potestis: tales scz quales nunc estis. **S**imile. j. xij. d. de petro: **N**on potes me modo sequi tē. Et nota q̄ p̄ hoc q̄ dicit hic / **U**bi ego sum / vos non potestis venire: ostendit q̄ non manebit in morte. **S**i enim maneret in morte: tunc omnes possent ire ad eum: **O**mnes enim illuc ibimus. ij. **R**eg. xij. c. **O**mnes morimur: et q̄si aque dilabimur in terrā tē. **D**ixerūt ergo iudei ad semetipsos: id est intra se: vel inter se / non ad ipsum: more suo / sicut dicit **B**lo. verba domini carnaliter intelligentes: **Q**uo hic iturus est / quia non inuenimus eum. q. d. nescimus de qua via loquitur. Et licz nescirent / tamen aliquid quod futurum erat nescientes pronunclauerunt. s. q̄ per apostolos doceret gentes. Unde dicunt: **Q**uid in dispersionem gentium vel in disseminationem: s̄m **C**hrystostomus: iturus est / et docturus gentes: quod quidem futurum erat. Sed q̄ hoc nesciendo dicerent / manifestant cum predictam questionem replicant / dicentes: **Q**uis est hic sermo quem

dixit: queritis me et non inuenietis: et vbi sum ego vos non potestis venire. q. d. q̄ vadat ad gentes: non vult dicere q̄ illuc bene possemus ire. **E**o enim tempore quo **C**hrystus hęc verba dicebat / iudei vbiqz terrarum erant dispersi: vt dicit **C**hrystostomus. Et est notandum q̄ dispersionem siue disseminationem vocabant iudei ipsas gentes: quia vbiqz disseminatione erant et ad inuicem mixte imperterrite: quia enim gens iudeorum antiquitus in vnum collecta erat: et non erat alibi iudeum inuenire q̄ in palestina: ideo gentes vocabant disseminationem / exprobantes et magna glorianes in semetipsis: sed modo opprobriū idem sustinebat: Erat enim disseminatio: quia vbiqz dispersi. Sed nota q̄ querunt: **Q**uid in dispersionem gentium iturus est et docturus gentes: **N**on dixerunt ledere vel seducere gentes: sed docere: per hoc patet / vt dicit **C**hrystostomus / q̄ iam quidam eorum submiserant iram: et his que dicta erant creditar. **N**isi enim creditissent nequaqz ita sollicitate questissent quo esset iturus: et quis esset sermo quem dixerat. **N**os em̄ qui desiderabāt eo carere / non oportebat hoc querere: sed dicere: libenter hoc volumus. s. q̄ tu vadas: et quando hoc erit. Sed hoc non dicunt: quia qui prius odiebāt flexi sunt ad misericordiam quando dicit: **A**dhuc modicum tempus vobiscum sum: et ideo quo iturus erat querebant. Sequitur: **I**n nouissimo autem die magno festiuitatis: id est in vltima die. **P**rima enim dies et vltima magna erat: vt dicit **L**eu. xxiij. a. Et dicit̄ ibidem / q̄ dies octauus huius solennitatis erat celeberrimus quo ad opera seruilia: et hoc quia tunc fiebat collecta ad sartatecta templi: et ad necessitates ministrorū qui offerebant sacrificia et ad emenda sacrificia. Sed vltimū nouissimus dies dicit̄ hic septimus vel octauus / non est certum: sed probabilius q̄ octauus. **S**tabat iesus / et cretus vt omnes viderent: **E**t clamabat / vt omnes audirent: sicut dicit **C**hrystostomus. **C**lamabat / propter turbam multā vt omnes audirent. Item propter presentiam suam omnibus ostendendam / ne dicerent q̄ se occultaret. **T**ertia ratio potest esse / vt affectum suū ostenderet. **H**ieronymus dicit sup **J**onā. ij. q̄ omnis sermo **C**hrysti clamor dicitur: quia de magnis agit. **D**e autē dicit **E**sa. xli. a. **N**on clamabit tē. intelligitur tumultuose. s. non erit clamorosus et contentiosus. Unde ibi dicit **B**lo. **N**on clamabit mitis et mansuet⁹. Et nota q̄ licz prima dies et vltima essent solennes: tamē prima die non predicauit **C**hrystus nec secūda nec tertia: quia nondum venerat ad festum: sed furorem eorum quietescere aliquantulum sinebat. **I**n quarta autē die cepit predicare / vt se venisse ostenderet: et tunc obijcentibus respondit. **A**lijs autem diebus siluit vsqz ad diem vltimū solennitatis: et tunc publice et generaliter predicauit omnibus / in die. s. magno festiuitatis et vltimo. Et sūt ad hoc plures rationes. **P**rima: qz tunc oēs fertabāt et adesse poterāt. **S**ecūda: quia sicut dicit **C**hrystostomus / medios dies magis ad voluptatem consumabant: non ergo locutus est eis debentibus ire ad voluptatem: sed iam recessuris viatica dat ad salutem. Et est hic argumentum q̄ non est bonum hominē arguere vel monere quādo est in seruire voluptatis sup. **C**ōtra illos predicatores qui volum predicare ad choreas et ludos cum quadam violentia. **E**sa. ij. d. **Q**uielate ab homine tē. Sed dicit **E**ccl. viij. a. **O**mnī negotio tempus est et oportunitas. Et **E**ccl. ij. b. **T**empus tacēdi et tempus loquēdi. Item **E**ccl. xx. a. **E**st tacens non habens sensum loquēdi: et est tacens sciens tempus apti temporis. **C**lamabat / inqz / dicens: **S**i quis sitit veniat ad me et bibat. **N**on omnes vocat ad potum / sed sitientes. Unde **E**sa. lv. a. **O**mnes

[Marginal notes in a smaller script, including references to other biblical passages and commentary.]

Esai. lv. a. Omnes sitientes venite ad aquas. q. d. nullum ne- cessitate aut vi traho: sed si quis habet desiderium multum et exardet cupidine verbi/bsic ego voco. **Wester. j. b.** No erat qui noleres cogere ad bibendum. **S. vj. b.** Ex piscibus quantum volebat. **Chryostomus.** Eos qui accedunt ad predicacionem vel fidem sitientium: desiderium oportet in eis esse: Ita enim poterunt ea que di- cunt cum multa desi- nere gustodia: nec la- borabunt ebibendo: Id est non fastidio sa- rigabunt in audien- do. **Matth. v. a.** Be- ati qui esuriunt et si- tiunt iusticiam. **Esai.**

xxj. d. Occurrentes sitienti ferte aquas. Aqua autem est do- ctrina. **Unde Eccl. xv. a.** Aqua sapientie salutaris potabit il- lum. **Prover. x. b.** Vena vite os iusti. Item aqua est gratia: quia comunis: quia potus pauperum. **j. Pet. v. b.** Humili- bus dat gratiam. Item fluit ad valles. **Ps.** Inter medium montium etc. Item trahit leuia/ no aurum. **Item sicut sedat. Et** alias pprietates habes. **S. liij. b.** Qui biberit de aqua quam ego dabo ei etc. Item in hoc q dicit / **Si quis:** excludi- tur acceptio psonarum. **Act. x. e.** Nunc comperi: quia non est acceptor psonarum deus etc. **Item nota q dicit: Si quis** sitit: quod potest intelligi duplici. Uno modo per / quis/ no- ratur paucitas: et legitur de siti iusticie. **Luc. j. e.** Esurientes implevit bonis etc. Alio modo notatur multitudo eorum qui sitiunt. Et hec significatio haberi potest ex modo pnunciati- onis: et legitur fm hoc de siti beatitudinis: Omnes enim si- tiunt beatitudinem. **Eccl. vlt. d.** Antim vestre sitiunt vbe- menter. **a** **Veniat ad me:** recedendo ab amore mundi: et se ad gratiam pparando: **b** **Et bibat/ credendo.** **Vel** **a** **Veniat ad me/ per fidem:** **b** **Et bibat/ per dilectio- nem:** vel p spiritus sancti receptione. **c** **Qui credit i me.** **Chryostomus.** Ostendens q de spirituali potu loquat/ non de corporali/ dicit: **Qui credit in me. q. d.** credere/ est bibe- re. **Tamē fm Augustinu/ credere est venire ad eum. Et dicit/ in me: non mihi vel me.** **d** **Sicut dicit scriptura: flu- mina de ventre ei/ fluent aque viue.** Hoc sumptu est de puerbijs: vt dicit Hieronymus: et forte de illo loco **Prover. v. d.** Deriuent fontes tui foras. **Vel de Prover. x. b.** Vena vi- te os iusti. **Vel pot sumi de Esai. lviij. c.** Eris quasi hortus ir- riguus: et quasi fons culus non deficient aque. **Chryostomus** tamē alit exponit dicens. **Ubi dicit scriptura hoc qd dicit hic: Flumina de ventre eius fluent etc: Mulq. Quid igitur: Qui credit i me sic dicit scriptura/ crededu: supple in me: Esai. vij. b.** Nisi credideritis: hic distinguere oportet. **Or aut sequit: a** **Flumina de ventre eius fluent aque viue:** siue/ fontis viuētis: verba sūt christi/ no scripturę. **Et lege sic littera: Flumina/ doctrine/ f** **De ventre ei/ fluent:** id ē de memoria vel de corde. **Flumina/ dico/ aque viue: vt sit nominatiu/ vt pot/ genitiu/ fm Chryf. q habet/ fōtis vi- uentis.** **Et nota sicut dicit Chryostomus/ q vbertatem gra- tie/ et indicientia doctrine significat per hoc qd dicit/ fontem/ et flumina: non vnum flumen sed ineffabilia. Item per hoc de- signat violentiam et impetum doctrine. **Ps.** Fluminis impe- rus lenificat ciuitatem dei. **Chryostomus.** Videbis manifeste qd hic dicit implerum esse/ si ad stephani sapientia/ et ad petri linguam/ et ad pauli fluxum inspexeris: nihil enim eis resiste- bar: non plebis furor: non tyrannorum insurrectiones: non de- monu insidie: non mortes quotidianę: sed sicut flumina mul- to strepitu delati omnia secum trabentes abibant. **Act. vj. c.** Non poterant resistere sapientie et spiritui qui loquebatur. **f** **De ventre:** id est de mente vel de corde. **Chryostomus.** Ventrem cor/ ait: sicut alibi: **Et legem tuam in medio ventris mei: id est cordis. Item Diere. liij. e.** Ventrem meū doleo:**

id ē mētē. **Eccl. liij. a.** Venit tu/ com edet: et viscera tua reple- bunt volumine isto. **Job. xxxij. d.** Plen/ sū fmonib/ et coar- tar me spūs vteri mei: **g** **Fluet. q. d.** q crediderit no solū bi- bet/ s etia alijs infudet. **Prover. v. c.** Bibe aqua de cisternis tuis: et fluente putei tui: deriuent fontes tui foras etc. **b** **Aq- uę/ vel viuētis:** id est viuere faciētis: hic per gratiam: et in futuro per gloriam. **Eccl. xlvij. b.** Om- nia viuēt ad que ve- nerit torrens. **Interf.** id est euangelica do- ctrina. **Simile. S. liij. b.** Qui biberit de aq- uam ego dabo ei/ si et in eo fons aque sa- llentis in vitam eternam. In quo videt vbertas gratie p fon- tem et eternitas glorie. **Vel/ viuētis: fm Chryf.** id est semp agentis/ et scaturientis/ et currentis. **Spiritus em sancti gratia** cum in mentē intrauerit/ omni fonte magis manat/ et neq de- ficit/ neq euacuat/ neq stat. **Prover. xvij. a.** Aqua pfun- da verba ex ore viri. **Et Matth. xij. c.** **Luc. vj. g.** Ex abun- dantia cordis os loquit. **Sequit:** **Uoc autē/ qd dicit:** flumina de ventre eius etc. **k** **Dixit/ christus/ de spiritu/ sancto. f.** **l** **Quem accepturi erant credētes in eu:** in die pentecostes: **Act. j. a. et. x. g.** quando post resurrectio- nem eis insufflauit. **j. xx. e.** Et est verbum euangelicę: qui ex- ponit quid per flumina dominus intellexerit: et quando esset ille fluxus. **m** **Nōdum enim. q. d.** bene dico accepturi: quia/ nondum erat spūs datus/ ad modum fluminis/ supple: sed ad modū stille vt gutte: vel nōdū sub signo visibili: vt in statu post resurrectionem: vel in igne post ascensionem: vel nō ad robur vel ad cōstantiam fidei et reuelationem secre- torum: et noticiam omniū linguarum. **n** **Quia iesus nō- dum erat glorificatus:** resurrectione et ascensione. **q. d.** ante resurrectionē et passionem quando christus cū apostolis erat in carne/ min/ capaces erant spiritualis intelligentie. **Item** decuit vt cum deesset christus/ et non ante spiritus sanctum eis mitteret loco sui. **Unde. j. xiiij. b.** Ego rogabo patre et alium paraclētū dabit vobis. **Item** decuit vt non in tempore misse- rie sue sed glorie tanq rex in sua coronatione diuersa dona distribueret familie sue et militie sue. **Ps.** Ascendisti in altum cepisti captiuitatem: dedisti dona hominib/. **Item** christus noluit q predicaret ab apostolis eius gloria viq post resur- rectionē: sicut dicit **Matth. xvij. b.** Memini dixeritis visionē donc filius hominis a mortuis resurgat. **Et** idem non opoz- tuit vt ante daret eis spiritus sanctus: qui post datus ē eis ad loquēdū. **Dug** autem morales rationes tangunt in Glo. **Prī- ma:** vt significet q charitatē non habemus nisi a vitis resur- gamus: **Ideo** ergo post resurrectionē dat spiritū: vt in resur- rectione nostra flagret charitas. **Secūda** ratio est: vt significet q qui spiritus sanctū habent vitam hanc pntem habent in cōtempu: et vitam futurā in spe et desiderio. **Chryf.** sic expo- nit: **n** **Iesus nōdū erat glorificat/:** id est crucifixus. **Gloriam** em vocat crucem: quia em inimici eramus et peccā- tes et deo odibiles: donū autem non inimicis sed amicis dat: oportebat pūs offerri eam que erat p peccatis oblationē. **i.** **christū in cruce: et inimicitia in carne eius dissolui: Eph. ij. c.** et factos esse dei amicos/ et tūc suscipe donū. **i.** **spiritus sanctū.** **o** **Ex illa g turba cū audisset hos sermones ei/ di- cebat/ aliqui. f.** **Eū** em christus pdicta loqueret/ nata est de illo in turba dissensio: qz aliqui dicebat: **p** **Hic ē vere p/ pheta:** hi ceperant bibere/ sed nō plene. **q** **Alij dicebat:** **Hic est christus:** hi pdictis concordabant/ sed pfectiores erant. **r** **Quidā autē dicebant:** contrarij pdictis: qui nōdum bibere inceperant: **r** **Quid a galilea venit christus:** **Simile. S. j. g.** **A nazareth pot aliquid boni esse:** **Itō** intelligebant em qd dictum erat: quoniā nazarenus vo- **EL 3** **S** cabit: sed qd

ps. 103.

ps. 67.

ps. 45.

ps. 39.

Euangelij scdm Johannem

cabst: sed qd de bethleem dictu erat: Dich. v. a. attendebat. Unde sequit: a Nonne scriptura dicit: quia ex semine dauid: sicut dicitur in Ps. Juravit dñs dauid veritatem etc. Item Ps. Semel iuravi in sancto meo etc. Itē Die re. xxiij. b. Suscitabo dauid germē iustum. b Et de bethleem castello vbi erat dauid frequē

Michae. 5. a. Matt. 2. a.

B

Uenit christus: sic dicit Dich. v. a. Duo dicunt et genus et locū. Et nota q quia nouerant in nageareth fuisse nutritum locum natiuitatis nō attendebat: et ideo errabant. Dissensio itaq facta est in turba propter eum: id ē de eo. Alij enim dicebant q erat ppheta vel christus: alij q non de galilea sed de bethleem venit christus. Alij dicebant q christus cum uenit nescim? unde sit: sicut dicit. s. eodē. d. Chryostom. Diuersa erat mēs eorū: tanq in multitudine nō ordinata. Illi enim diligenter attendebant hīs quē dicebant a christo: neq discēdi gta uenerāt vel hrebāt: p hoc eis hrebāt: Mūquid a galilea uenit christus: nihil respōdet nec docet: nathanaelē sō qui magis despectiue et ironice dixit. s. i. g. A nageareth potest aliquid boni esse? non solum respondit sed et laudauit: quia ipse ueritatis concupitor: hoc dicebat. Isti sō dicebant non uolentes discere: sed euertere intendentes quoniam christus est: ideo ipse nō reuelauit eis scripturas quē de se erant. Qui enim etiam sibūp̄s contraria dicebant: quia quandoq dicebāt: nullus scit unde uenit christus: quādoq autem quia a bethleem: quia manifestum est quoniam et si christus eis scripturas differuisset aduersarent ei. Quidam autem ex ipsis uolebant apprehēdere eum: petores p̄dicationis: quia non solum credere uolebant nec uerbo persequi sufficit: sed opere persequi uolebant. Sed tamē nemo misit: id est mittere potuit: g Super illū manus: quia nō dum ipse uoluit. In quo apparet malicia eorū obstinata: quia sicut dicit Chryostom: et si nihil aliud esset hoc solum sufficiens erat in compunctionem eos ducere. Sed nō sunt compuncti: sicut ait ppheta: discissi sunt et non sunt compuncti. Tale qd est enim nequicia: nulli uult cedere: ad unū cōspicit solū ut eum cui insidiatur interficiat. h Uenerunt ergo ministri. Rediit euangelista ad narrādum de ministris qui missi fuerant ad captiendum christum. Et dicit q conuersi ad sermonē domini redierunt: Ad pontifices et pharisaeos qui eos miserant: Et dixerunt eis: id est ministris: Illi pontifices et pharisaei: m Quare non adduxistis eum: qui ad hoc missi estis? n Responderunt ministri ostendentes causam suę cōuersionis: o Nunq̄ sic locutus est homo purus sicut hic homo loquit. q. d. aliquid habet ultra hominē. Simile. s. iij. d. Venite et uide te hoies q dixit mihi oia q̄cunq̄ feci. Itē. j. Reg. xij. d. Di sit saul licetores ut raperēt dauid etc. Chry. Nihil h̄itate manifestū: nihil simpliciter nisi malignemur nos: quēadmodū malignātib⁹ nihil difficilius. Ecce enī sapientes scribe et pharisaei qui signa uiderant et scripturas legerāt: ueritate lesi sunt et exegati: ministri sō qui nihil horum uiderant ab vna locutione manucapri sunt: et abeuntes ut eum ligarent rediere ligati admiratione doctrinē: nec signis egerunt sed ex doctrina sola capri sunt. Unde non dixerunt: nunq̄ sic misit fecit homo: sed nunq̄ sic locutus est. Sed queritur: Cur non remanserūt cum christo: sicut dicit. iij. Reg. ix. d. Transi et sequere me. Uel cur non manserunt in aliquo loco: ut non uenirent ad pharisaeos: Et respōdet. Datus fecerūt: preciosiores effecti sunt christi sapientiā cū multa fiducia loquētes ad phar

Nonne scriptura dicit: quia ex semine dauid et de bethleem castello vbi erat dauid uenit christus? Dissensio itaq facta est in turba propter eum. Quidam autem ex ipsis uolebant apprehēdere eum: sed nemo misit super illū manus. Uenerunt ergo ministri ad pontifices et pharisaeos: et dixerunt eis illi: Quare nō adduxistis eum? Responderunt ministri: Nunq̄ sic locutus est homo sicut hic loquit. Responderunt ergo eis pharisaei: Nunq̄d et vos seducti estis? Nunq̄d quid ex principibus aliquis credidit in eum: aut ex pharisaeis? Sed turba haec quae non nouit legem maledicti sunt.

risaeos qui christum impugnabant. Unde nota q laudant doctrinam dicentes: Nunq̄ sic locutus est homo. Non dixerunt: quoniam non potuimus eum adducere propter turbam: quibus per hoc possent excusari: sed suam rectam mētem ostendunt. In hoc enim non solum christum admirabantur: sed et eos accusabāt qui miserāt talē ligare quē audire oportebat. Et nota q isti non audierant longum sermonem sed breuē: quia sicut dicit Chryostom: cū mens incorrupta fuerit nō opus est longis sermonibus: Tale quid enim est ueritas. Potest autē exponi sic: o Nunq̄ sic locutus est

homo: id est ita potestatiue. Unde Barci. j. c. Erat enim docens eos sicut potestatem habens: et non sicut scribe. Uel Nunq̄ sic: id est ita doctrinaliter. Barci. j. c. Stupebant omnes super doctrina eius. Matt. v. a. Apertens os suum docebat eos. In apertione oris uidetur facultas doctrinē. Proverb. xiiij. a. Doctrina prudentium facilis. Uel Nunq̄ sic: id est ita suauiter. Unde Luc. xi. d. mulier audito sermone eius coacta ē p̄ dulcedine dicere: Beatus uenter qui te portauit. Unde dicit ei sponsa Cant. iij. c. Uel et lac sub lingua tua. In melle dulcedo: in lacte facultas. Unde Nunq̄ sic: id est ita uiliter. s. vi. g. Dñe: ad quem ibimus: uerba uitę eterne habes. Uel Nunq̄ sic: id est ita discrete et sapienter: quia cum omnes insidiabant ei nunq̄ poterant capere eum in uerbo. p Responderunt ergo eis: id est ministris q pharisaei: cum congruū esset eos compungi contrarium faciunt reaccusantes eos. r Mūquid et vos: sic alij de turba: s Seducti estis: qui delectati estis sermone eius et creditis ei: Probant autem eos seductos: quia maiores non credunt: Unde sequit: t Mūquid ex principibus sacerdotum aliquis credidit in eum: aut ex pharisaeis. q. d. nullus aut pauci. Et nota sicut dicit Chryostomus: quando dicunt: Nunquid et vos seducti estis? Propter quid nullus principum credidit in illum: nisi quia malus est: eis adhuc blandiuntur: nec duro utuntur sermone: timentes ne prostris abscondant a se sequentes christum. Item cū congruū esset querere quid locutus est: et admirari ea quę dicta sunt: hoc non faciunt: nouerāt enim quoniam caperent a sermone. Sequit: u Sed turba haec despectiue: quę non nouit legem maledicti sunt: quia credunt isti seductori. q. d. principes non credūt: sed isti fatui et idiotę: et ideo maledictione sūt digni. Sed dicit Augustin: in me sit haec maledictio. Chryostom. Haec est uestra maior accusatio: quoniam turba quidem credidit quę legem nesciuit: vos autē scientes eam non credidistis: et nimirum ea quę sunt eorum qui cognoscunt legem faciebatur turba: qualiter legi maledicti sūt: vos magis maledicti qui nō obseruatis legē: nec ei creditis. Deut. xxvij. d. Bledictus qui nō permanet in sermone legis huius nec eos opere perficit: Ideo pphete eos maxime accusabant. Esa. j. c. Audite principes sodomorum. Et i eodē. f. Principes tui infideles etc. Alia littera: Principes tui non obediunt. Itē Dich. iij. a. Mūquid nō ueritatem estis cognoscere iudicij: qui odio habetis bonū et diligitis malū. Ita etiā i ecclesia et fuit et est q simpliciōres sūt meliores frequēter. Esa. j. a. Cognouit bos possessorē suū et asin⁹ p̄sepe dñi sui: israel autē me nō cognouit. j. Cor. j. d. Videte uocationem uestram: quia non multi sapientes sūt in carnem: nō multi potentes: non multi nobiles: sed quę stulta sunt mundi elegit deus ut confundat sapientes etc. Unde Augustin: Surgunt idiotę et rapiunt regnum celorum: et nos cum doctrinis nostris ad inferos

Ps. 34.

Marginal notes on the right side of the page, including references to other biblical passages and commentary.

nostris ad inferos demergimur. Sequitur: a Dicit nicodemus ad eos: principes et pharisaeos qui se de scientia legis extolles turbam quasi nescientem vituperaverant.

b Ille qui venit ad eum: id est iesum. s. iij. a. c. n. h. o. c. t. e. ad litteram: timens sciri: et volens illuminari doctrina christi. d Qui vnus erat ex ipsis/

principibus et pharisaeis: non tamen incredulus cum ipsis: et quod ex ipsis erat: ausus est et potuit loqui. Et nota quod quia dixerat quod nullus principum credit in eum: id euangelista designat quod iste vnus erat ex principibus qui et creditur: et alij etiam alij si auderet profiteri. Un. j. xij. f. Et principibus autem multi crediderunt in eum. e. h. u. i. d. i. c. i. t. l. e. x. n. o. s. t. r. a. i. u. d. i. c. a. t. r. e. Et nota quod quia dixerat: Numquid ex principibus etc. quasi sciret legem et turba nesciret: Ideo tangit eos primo et mox dicit: Numquid lex nostra iudicat hominem nisi prius audierit ab ipso: ostendens per hoc eos neque scientem legem neque facere: qui in christum capiendum et occidendum impetum fecerant antequam audissent et examinassent eum. Hoc enim non ita aperte dicit: quia adhuc timidus erat: et ut posset eos sedare. Chrysostomus. Uide qualiter cum paritate et modestia reprehendit eos. Non enim dixit: Vos autem vultis eum interficere et sine iudicio condemnatis hominem ut seductorem: sed mitius loquitur: ne ferociores faciat: et impetum eorum abscedat. Propter hoc ad legem mittit sermonem: dicens: f. Nisi prius audiat: vel audierit ab ipso diligenter. s. Unde sequitur: g. Et cognouerit. Chrysostomus: quasi neque audientia opus est: sed diligentia. Hoc enim est: Et cognouerit quid faciat: id est quid vult: et propter quid: et in quo: vtrum in euersione reipublice et vtrum inimicus faciat aliquid. Job. xxx. c. Causam quam nesciebam diligentissime inuestigabam. Act. xxv. c. Non est consuetudo romanis damnare aliquem hominem priusquam is qui accusatur presentes habeat accusatores: locumque defendendi accipiat ad absolue da crimina que ei obijciuntur. j. Timoth. v. d. Testor coram deo ut hec custodias sine preiudicio nihil faciens in alteram partem declinando. Deut. xij. c. Quere sollicito et diligenter rei veritate prospecta: si inueneris certum esse quod dicit: statim percuties habitatores vrbis etc. h. Responderunt et dixerunt ei: id est nicodemus: i. Numquid et tu galileus es: a galileo seductus. Galileus enim dicebatur iesus quoniam de nazareth erat parentes eius mansionem. s. non originis stirpitem. k. Scrutare scripturas: cum sis doctor legis: l. Et vide: id est intellige: m. Quia a galilea propheta non surgit. Non legitur surrexisse vel esse: in dominius prophetarum inde surrexit: qui dicit nazareus: Esa. xj. a. Chrysostomus. Quia dixerat quod nullus principum credit in magis anxiante contra illum nicodemum qui princeps erat et credebatur: ideo vehementer inuehunt in eum: et quasi nescienti litteras sic ei loquuntur iniuriose: Interroga et vide etc. Chrysostomus. non habet in suo libro scripturas. Item Augustinus non habet per textum: s. suppleuit de expositione. q. d. vade et discere: tunc cognosces quod propheta a galilea non surgit. Et nota quod rustice et sine ordine et cum furore loquitur: Respondet enim ad ea que non dixerat nicodemus. Non enim dixerat quod propheta esset: sed quod lex non iudicat quem sine examinatione. Item non respondit ad ea que dixerat. Quia enim consequentiam habent: dicente illo: Lex nostra non iudicat quem etc. dicere illos: Numquid et tu galileus es: Nulla. Poterant tamen satis se excusasse et dixisse: Nos recte missimus ministros ad captandum eum: vt sic seorsum possemus examinare secundum legem. Vel poterat dicere: non est examinandus sed puniendus tanquam apertus et notorius criminiosus et nefarius. Sed hoc

non dixerunt: sed rusticius et fractidius vtuntur contradictione aduersus nicodemum dicentes: Interroga et vide etc. Sequitur: n. Et reuersi sunt nullo pacto negotio: o. An quisque in domum suam ad litteram: vel secundum glo. ad malitiam suam conuersi sunt.

Expo. Ca. VIII.

I. Iesus autem dicit etc. In precedenti capitulo determinauit euangelista qualiter quidam voluerunt comprehendere iesum: sed propter stuporem admirabilis doctrine ipsius non miserunt in eum manum: Quia pharisaei red-

Luc. 21. 5.

pturas et vide: quia a galilea propheta non surgit. Et reuersi sunt vnusquisque in domum suam.

I. Iesus autem (Ca. VIII.) praeiit in montem oliueti: et diluculo iterum venit in templum: et omnis populus venit ad eum: et sedens docebat eos.

arguentes ipsos ministros: indixerunt quod nemo principum et scientium legem crederet in eum: et super hoc latente falsificati sunt ab vno principum. s. nicodemus: Ideo nunc non audent ipsum iesum ad eos publice venientem tenere: sed dolis iterum sicut antea insistant. Unde patet qualiter istud octauum capitulum post immediatum precedentem ordinem. Diuiditur autem in duas partes: sicut fere totus liber. s. in factum de adultera: et in disputationem quam habuit cum iudeis. Sic enim modus est euangelistae fere in omnibus capitulis: facta disputationi premittere. Primo ergo ponitur de iudicio adulterae. In secunda parte ponuntur verba christi et obiectiones pharisaeorum plures: quae incipit ibi: Iterum locus est eis iesus etc. Prima pars diuiditur in quatuor partes. Primo ostendit quod iesus vespere exiens de hierusalem: in mane ad docendum rediit: et locus predicationis et multitudo populi audientis et habitus docentis describit. Secundo questio pharisaeorum de adultera recitatur: ibi: Adducunt autem scribe etc. Tertio quid egerit dominus: et quae sententia protulerit: respondens ad temptatores demonstrat ibi: Iesus autem inclinans se. Quarto quod benigne et misericorditer locutus sit mulieri: et de absolutione ipsius mulieris ostendit ibi: Ergo autem se iesus etc. Dicit ergo: p. Iesus autem postquam predicauerat in hierusalem de die: q. Surrexit in montem oliueti: in bethania in domum lacari vbi deitauit strepitus hominum: In hoc docens apostolos et alios doctores vt post predicationem quietem contemplationis querant. r. Et diluculo. i. diei luculo: id est parua luce. s. in mane ante plenum ortum solis: s. Iterum venit in templum: quia ibi multitudo congregabatur: et quia ibi erat locus docendi: et vt palam se pharisaeis ostenderet: quasi ipso facto de pertinacia arguat quod sibi insidiantur: cum tamen non possint eum capere nisi velit: et sic per consequens probat se esse deum per omnipotentiam. Hos autem erat ei: vt dicit glo. de die docere in templo: vespere autem reuertit in bethaniam: quae est in monte oliueti: Matth. xxi. a. Et dicit diluculo: i. quo notat christi sollicitudo: et impietate predicandi: et oportunitas temporis ad docendum: quia magis solis sunt in mane. Unde Luc. xxi. g. Omnis populus manserunt ad eum: id est mane veniebat. Unde sequitur hic: t. Et omnis populus venit ad eum: tali hora et ad talem locum vt audiret eum docere. La magna enim fuerat quam ultimo docuit: quod etiam ipsos aios ministro ceperat quod venerat ad capiendum eum: Ideo adhuc populus recolens libenter eum audit. Vel potuit esse causa quare venit ad eum populus. s. disceptatio quam fuerat inter eos: quia alij dicebant: quia bonus est: alij vero: quia malus. Ut igitur ex verbis eius qualis sit perpendant: currunt ad eum. v. Et sedens: in cathedra siue in loco ad predicandum vel exponendum legem deputato. Et in hoc notatur ipsius docentis benignitas: quia familiariter se habet doctor ad eos quos sedens docet: quod ad eos quos stans docet. Vel: v. Sedens. i. assiduus existens: r. Docebat eos. Chrysostomus. Docebat et non tenebatur: quod nondum pati dignabatur.

CC 4 s. Adducunt autem etc.

Johnannem... non addunt... sic locum... non habet... ripturas

Euangelij scdm Iohannem

¶ Adducit autem et. Hec secunda pars dividit in duas partes. Primo enim dicitur qualiter accusat mulier a pharisaeis. Secundo dicitur causa quare hoc faciebatur: ibi: Hec autem dicebant temptantes eum etc. Nota quod hanc historiam istam de adultera et a principio capituli usque ad finem ipsius dicunt quidam esse anticipatio nem. Hoc enim factum fuit: ut dicitur in una dierum inter receptionem chasti in ramis palmarum et passionem eius. Alij coniungunt hoc ad precedentia et sequentia: sicut etiam facit Augustinus: et quaedam dicitur et sicut textus etiam videtur sonare. Chrysostomus autem totum hoc quod dicitur de adultera interpretatur: nec aliquid tangit de hac historia in originali: et continuat id quod. i. eod. b. dicit: Ego sum lux mundi: ad finem precedentis capituli. Causam autem huius permissionis assignat Burgundio iudeus pisanus: qui transtulit librum Chrysostomi in prologo eiusdem libri. Dicit enim quod ista historia in libris antiquis in grecia non inuenitur: sed nec in ecclesia grecorum legitur: quia putat a quibusdam apposita: sicut fabula dicitur de susanne ad danielum: Unde greci iudicant hanc historiam hanc apocrypham. Sed quia sancti latini exponunt: et quia in ecclesia latinorum legitur: nos etiam exponemus: respondentes grecis: quod potuit esse quod post perfectionem a iohanne euangelista est addita: et ideo non vniuersaliter est in omnibus libris inuenta: Quis enim tante temeritatis esse credat: ut tanto euangelista aliquid audeat addere: Dicit ergo: Adducit autem: dum docebat. b. Scribe et pharisaei: quia hi regerant populum. Scribe propter scientiam: pharisaei propter fictam vitam. Sed cum ante dictum sit: quod miserunt ministros ad captendum ipsum: quare non statim in eum miserunt manus cum eum viderunt: Respondeo: potuit esse quod timuerunt populum: et ideo publice voluerunt eum conuincere quod contra legem facerent ut haberent excusationem: precipue quod nuncodimus improperauerat eis quod contra legem facientes iuberent eum detineri. Sed quia christus in multis locis mansuetudinem docuerat: ideo talem casum inueniunt in quo vel sibi inueniatur contrarius: vel legi. Et ideo: adducunt scribam et pharisaei mulierem in adulterio: per testes: deprehensam: recentem. Non enim fecerat expiationem propter quam dimittenda esset: quia ita cito post adulterium fuerat deprehensa: quod non licuerat ei se purgare: quia res erat euidentis. De qua purgatione habet Numeri. v. b. Vir cuius uxor errauerit maritusque etc. Nota adulterium est violatio fidei mutue castitatis: qua sibi maritus et uxor in matrimonij obligantur. Vel adulterium est diuisio corporis a suo in non suum. c. Et statuerunt eam in medio. s. populi: id est in publico coram omnibus quasi iudicandam. Sed quare statuerunt eam in medio: Nihilquid ut seruet forma iudicij: Sed h non potest esse: quod deus non erat iudex: sed tanquam sententiam vel consilium ab ipso querebant. Ideo forte hoc faciebant: quia videbatur eis questio perplexa et insolubilis: et ideo ut aperte conuincant in medio statuerunt. Vel legatur sic: d. In medio. s. ipsorum: et tunc causa fuit: ut omnes quasi in circulo stantes omnibus responsis eius obuiarent: sicut dicit Ps. Etenim sederunt principes etc. e. Et dixerunt ei. s. christo: deprecates: sed per malitiam blandicij et adulationibus coepientes. Unde dicunt: f. Magister: qui pietatem doces. Adulans ei ut non caueat sibi ab eis. g. Hec mulier modo: id est recentis: ita quod non se potuit purgare: unde adhuc ita est. h. Deprehensa est in adulterio. q. d. non est purgata. Et supposita culpa: statim adisunt auctoritatem legis: et faciunt etiam mentionem ipsius latozis: dicentes: i. In lege autem moyses: id est dominus per moysen: k. Mandauit: id est mandatum dedit: nobis huiusmodi lapidare. Leuit.

Leuit. 20. b.

xx. b. Si mechatus quis fuerit cum uxorē primi sui/mortē mortat et mech et adultera. Et Deut. xxij. d. Si dormierit uir cum uxorē alterius: uterque morietur. Supposita autē allegatione legis: quereunt ab eo sententiā dicentes: Tu ergo: qui mansuetudinem doces: m. Quid dicis: sup hoc: id est quid consulis nobis: quid determinas faciendum. Sed quare primo allegabant legem: et etiam legislatozem: cum intertio eorum esset esse capere in lege: et hoc melius facerent si ei dicitur legis non ostēderent. Respondeo: quia firmiter supponebant ex doctrina precedente: quod non condempnaret mulierē. Et igitur aperte contra legem dicentē deprehendat: et quod etiam se latozi legis preferat: primo supponunt auctoritatem legis et legislatozis: precipue propter populum stantem qui legē nesciuit. Quia autem mente hęc dixerint: euangelista aperit: dicens: n. Hec autem dicebant temptantes eum: id est temptantes capere eum in alloquio: o. Et possent accusare eum: apud eum cui caprum offerret. s. pilatum: vel etiam apud populum quem timebant non audebant capere eum: nullam accusationem aduersum eum habentes. Et possent: in quod accusare eum: vel de misericordia si iuberet lapidari: vel de iniusticia et violatione legis si iuberet dimitti. Unde Augustinus. Animaduenerunt eum nimis esse mitem et mansuetum. De illo quippe ante fuerat predictum: Accingere gladio tuo super femur tuum potentissime: Specie tua et pulchritudine tua: intende prospere procedere et regna: Propter veritatem et mansuetudinem et iusticiam. Attulit enim veritatem ut doctor: mansuetudinem ut liberator: iusticiam ut cognitor. Cum loqueretur: ueritas agnoscebat: cum contra inimicos non moueret: mansuetudo laudabatur. Cum ergo de duobus istis: id est de ueritate et mansuetudine et inimici timore et inuidia torquerent: in tertio: id est in iusticia scandalum posuerunt. Dixerunt enim apud seipos: uerax putatur: mansuetus uidetur: de iusticia illi querenda est calumnia: Offeram illi mulierem deprehensam in adulterio: dicamus quid de illa in lege preceptum sit. Si eam iusserit lapidari: mansuetudinem non habebit: si eam dimiserit: censuerit: iusticia non tenebit. Et autem inquit mansuetudine non perdat: in quam populus amabilis factus est: sine dubio eam dimitti debere diciturus est: et sic eum dicem? hostem legis et reum mortis: cum ipsa etiam adultera lapidandum. p. Iesus autem ostendens quod populi meditari sunt inania. q. Inclinans se deorsum digito scribebat in terra. Hic statim proferre sententiā: ne leuem eum in iudicij arguerent: et ut doceret quod prius deliberanda est: et etiam scribenda sententia antequam proferat. Item ut det eis tempus respiciendi a questione tali. Item ut quasi animatus se respondere ostēdat ad consensionem. Item scribebat in terra: ad significandū quod ipsi et omnes mali in terra scribunt: non in celo. Hiere. x. v. b. Recedentes a te in terra scribentur. Ps. Vocauerunt nomina sua in terris suis. Vel in terra scripsit: ad significandum quod terra in iudicio domini afferet suum libellum conquerendo de malis et terrenis: et testificabitur contra eos. Sap. v. d. Pugnat bit cum eo orbis terrarum contra insensatos. Job. xxxij. d. Si aduersum me terra mea clamat: et cum ipsa sulci eius deflent etc. Hiere. xxij. g. Terra terra terra: audi sermonem domini: Hec dicit dominus: Scribe uirum istum sterilem. Septuaginta: Scribe uiros istos abdicatos. Item per hoc quod digito scribit in terra antequam proferat sententiā: significat ut dicit Glo. quod debemus nos prius digito discretionis discutere antequam alios presumamus iudicare. Unde etiam dicit: Qui sine peccato est uestrum primum in illa etc. Item digito scribit ut dicit Augustinus: ut ostēdat se datorē legis quod digito dei scripta est:

5. q. 7. et postulat

Ps. 118.

Ps. 44.

Ps. 11.

Ps. 44.

Handwritten marginal notes on the right edge of the page, including references to Psalms and other biblical passages.

¶ **U**t scripta est: sicut postea ostendit se custodē ipsius legis cum dat sententiam non contra legem sicut illi putauerant sed sūm legem. In hoc etiam q̄ in terra scribit/ostendit q̄ sicut legem scripserat in lapide: id est in lapideis iudeis: ita scriberet euāgelii in terra: id est in gentibus quę fructū redderent boni operis. Quid autem scripserit/ ad litteram: nō est determinatum in

scriptura: sed quidā dicit/ et credo q̄ Augustinus/ q̄ scriberet id quod erat respōdurus: Qui sine peccato est vestrum etc. Ambrosi⁹ in quādā epistola ad Stū-

a Cūm tergo perseverarent interrogantes/ erexit se et dixit eis: Qui sine peccato est vestrum/ primū in illam lapidem mittat. Et iterum

Unde Esa. vi. c. primo purgata sunt labia eius: et postea statim cepit increpare/ dicens: In crassatum est cor populū huius. Itē Sap. i. a. Diligite iusticiam/ in vobis: qui iudicatis terram: id est terrenitatē in alijs. Proverb. xxxvij. a. Vir pauper calūniāns pauperes similis est imbrī vrbēmenti in quo parat fames. Ex eo autem q̄ nihil dixerunt

se inclinās scribebat in terra. Audiētes autē hęc/ vn⁹ post vnū exibat/ in cipientes a seniorib⁹: et remāsit solus iesus/ et mlier ī medio stās.

patet q̄ ex lectione scripturę pulchē erāt vt non possent aliqd̄ dicere. Sed q̄re non dixit aperte/ q̄ ipse esset maior moysē: vel q̄ temptātes eū talia q̄rerēt. Rūdeo: Sicut supra habitū

est. v. maius testimonium fuit qd̄ sumebatur ab operibus: et cum non possit alicui cōuenire secretum conscientię nosse nisi deo: ideo non verbo sed opere ostendit se nosse cogitationes cordium: et sic esse deum vt veritas sit incontradictibilis. Et nota qualif vici sūt in quo vincere voluerunt: quia volētes ostendere christum cōtrarium legi: ipsi legis destructores sunt probati. Ne autem nimiam vercundiam faciat eis si eos respiciat: et vt eis det locum recedendi tanq̄ confusis: ideo: **¶ Iterum se inclinans scribebat in terra.** Unde non est eadem causa secunde scripturę et prime. Augustinus. Dominus cum illos telostitice percussisset: nec dignatus est eos cadētes attendere: sed auerso ab eis obtutu rursus digito scribebat in terra. Scdm̄ hoc ergo illa auersio fuit iusticię: sed sūm altam. Blo. fuit misericordię: quia dicit Blo. q̄ data sententia iusticię qua ibi conscij malorum percussi sunt/ iterum scribit in terra ex more vultum alio vertens/ vt illis sit liberum exire: quos p̄uidebat citius exituros q̄ plus interrogaturos. Docet autem nos per hoc sicut et ante correptionem alterius: ita et post nosipfos inuestigare humiliter ne idem vel aliud simile in nobis sit vel etiam maius. Esa. xlvj. c. Redite p̄uaricatores ad cor. Ezech. j. d. Anima/ lia ibant et reuertebant. **¶ Audiētes autē hęc** quę dixit christus: Qui sine peccato est vestrum etc. et sup̄ple videntes qd̄ scripserat: **¶ vnus post alium exibat/ vel abibant:** sūm qd̄ successiue forte legerant scripturā. Simul venerūt: sed dispersi recedūt. Deut. xviij. c. Per viam vnā egrediaris: et per septem fugias. **¶ In cipientes a senioribus:** quia primi fuerūt in fuga/ qui primi fuerunt in culpa. Et dicit Augustinus/ q̄ diuina voce quę plena erat iusticia quasi trabat/ telo percussos se inspicientes et reos inueniētes ita cōfusi recesserunt. **¶ Et remansit solus iesus/ absq̄ pharisęis:** non tamen discipulis. Dicitio exclusiua nō excludit nisi contrarios iesu/ scz scribas et pharisęos. **¶ Et mulier in medio.** Blo. discipulorum/ stans. Augustin⁹. Relicti sunt duo: misera et misericordia. Vel/ **¶ In medio:** populū qui forte remansit pharisęis et scribis recedentibus. Vel medium dicitur locus: qui prius erat medius quādo accusatores astabāt. **¶ In medio:** id ē ī dubio. Nesciebat em̄ adhuc qd̄ de se esset iudicaturus. Aug⁹. Plus credo/ territa erat illa mulier q̄ ante cum audisset a domino: Qui sine peccato ē vestrum etc. Relictam enim se etm̄ grandis peccato videbat ei qui erat sine peccato: et ideo ab ipso se puniendam timebat. Sed queritur/ an iudex debeat omnino immunis a peccato esse: vel etiam testis qui accusat vel reprehēdit aliquem: Hoc enim videt ex hoc qd̄ hic dicit: et tamē ita non tenet hodie. Respōdeo q̄ tenet esse sine notorio criminali. Si autē nō sit: nihilomin⁹ tenet exeq̄ officij suū. Et si nō faceret/ adderet pctm̄ pctō. Pctā autē istoz criminalia erāt/ et de qb⁹ ex lege poterāt cōdēnari ad mortē. Et forte scriptura illa etiā testes aliquos resp̄sentauit: et sic planū est qd̄ dicitur. Ille autem qui aduersarios eius expulerat lingua iusticię/ leuat ī eam oculos mansuetudinis suę. Unde sequit:

¶ Erigens autē se

diūm/ videtur velle eum scripsisse: Terra terra terra absoz/ be hos viros abdicatos: id est digne iudicandos: et sumif de hēre. xxij. g. Vel in epistola ad Frengum: Terra/ terram accusat. Blo. dicit q̄ scribebat peccata eozum. Quidā dicit/ q̄ scribebat quādā figuram quam videntes recordabānt omnū peccatorum suozum. Alij volunt dicere q̄ scripsit quasdam litteras in quibus vnusquisq̄ legit peccatum suum: ratione cuius ipse erat iudicandus. Et licz hęc litterę essent vnus significati/ figurę tamē respectu huius et illius habuerunt virtutem representandi vniuersaliter vni/ cuiq̄ suum peccatū: sūm qd̄ cōparabānt ad diuersos legētes: sicut etiam dicit de voce apostolorū q̄ tm̄ fuit hebraica: et tamē sūm qd̄ p̄ferebat ad diuersos audientes habuit virtutem immutandi auditum sūm diuersa genera linguarū. Et hoc videtur trahi ex hoc q̄ dicit q̄ vnus post vnus exibat quasi verecūdantes: quia aliter bene potuissent respōdisse christo/ se nō esse in peccato criminali: qd̄ sūm legem puniri debeat pena mortis. Quare autem scripsit/ p̄ter p̄dictas causas potest hęc assignari ratio: quia noluit voce prodere peccata eozum: sed voluit vt scripta latenter legerent: p̄cipue cum scriptura illa non fuerit cōmunis/ vt vnus ex ea legere posset peccatū alterius: sed tm̄ vnusquisq̄ suum. Et in hoc docet corripitētes quātum cauere debeant/ ne peccatum latens publicēt/ ne infament personas. Sequit: **¶ Cum ergo p̄seuerarent interrogantes eum:** eo magis instantes/ quo credebant eum non audere respondere. **¶ Erexit se:** forte indicans eis vt legerēt quod scripserat. **¶ Et dixit eis: Qui sine peccato est vestrum:** id est inter vos: **¶ vnus in illam lapidem mittat.** q. d. puniat peccatū sūm legē: sed non a peccatorib⁹: in qua seruat et iusticiam legis et mā/ suetudinem. Augustin⁹. Peruersitas rectitudini insidiat: falsitas veritati/ corruptum cor cordi recto: stulticia sapientię. Sed quādo illi laqueos p̄pararent/ in quos non prius ipse caput iniiceret: Ecce domin⁹ iusticiā seruat et a mansuetudine non recedit/ dicens: **¶ Qui sine peccato est etc.** Hęc vox omnino iusticię est: puniat peccatū/ sed non a peccatoribus. Et est hic argumentū q̄ peccator in simili crimine nō potest esse iudex. Unde Blo. Qui sine peccato est etc. quasi prius sitis iusti/ vt post ream puniatis. Item argumentū est/ q̄ qui cum peccato est manifestus: nō digne et decenter alium lapidat. s. obiurgat. Roma. ij. a. In quo alium iudicas teipsum cōdemnas. Quod est contra quosdam obiurgatores aliorum et sibi parcētes. j. Paraf. xvij. a. Non edificabis mihi domū: qz vit sanguinū es. Vbi dicit Gregori⁹. Nō pure maculam in membro cōsiderat ocul⁹/ quē puluis grauat. Ibidē. Supietas sordes tergere non valent man⁹ quę lutū tenent. Ibidē. Qui carnalib⁹ acibus adhuc incubat/ vitam aliorum spiritua/ liter instruere necesse est erubescat. Itē ibidē. Vndus debet esse a vitijs/ q̄ curat aliena corrigere. Quod significatū est. liij. Regl. ij. d. vbi dixit helisus/ vt poneret sal in vas nouum. Per sal culus est arcere putredinem/ intelligit in/ crepatio: quę non competit nisi vasi innouato: id est iusto.

margin notes on the left edge of the page, including 'Iohannem' and other fragments.

Euangelij scdm Iohannem

Erigen autem se iesus de scriptura: Dixit ei: Mulier ubi sunt qui te accusabunt de adulterio...

B

Erigen autem se iesus dixit ei: Mulier ubi sunt qui te accusabunt...

Dixit autem iesus: Nec ego te condemnabo: a quo te forte damnari timuisti: quia in me peccatum non inuenisti. Vel non condemnabo plus importat: et debet exponi per affirmationem...

Ps. 24.

Quarto dicit unde sit ipse. f. de celo: et unde sint ipsi. f. de mundo: et ideo ipse in celum vadit: et ipsi in mortem...

Nec ego te condemnabo: Uade et iam amplius noli peccare. Iterum ergo locutus est eis iesus: dicens: Ego sum lux mundi.

Sexto pre dicit suam mortem: et quibusdam credentibus permittit veritatis cognitionem...

Responderunt ei: Semen abrae sumus. Et iterum de patre abraam gloriantibus ostendit quod non faciunt opera abrae... Dixit ergo eis iterum iesus: ego vado. Prima duas habet partes...

in mundo lux sum

In mundo lux sum mundi. ij. Corinth. vj. c. Aug. conventio lucis ad tenebras: Abacuk. iij. a. Ante facie eius ibit mors: quasi ante presentiam eius per gratiam recedit peccatum: sicut tenebrae ad litteram fugiunt lucem. Item: **Ego lux:** quia sicut orto sole feruntur: sic demones nato christo fugerunt de mundo. ij. xij. e. Muc princeps mundi huius eijctus foras. Item orta luce hic per gra-

Qui sequit me non ambulat in tenebris sed habebit lumen vite. Dixerunt ergo ei pharisei: Tu de teipso testimonium perhibes: testimonium tuum non est verum. Re-

ps. 105. tiam in anima: fugiunt demones et peccata. **ps.** Ortus est sol et congregati sunt et in cubilibus suis collocabunt. Item lux colores deperditos restaurat: sic lux gratie similitudinem dei in anima. **ps.** Signatum est super nos lumen vultus tui domine. Item lux via veritatis et iusticie ostendit. **ps.** Domine in lumine vultus tui ambulabunt. ij. xij. e. Ambulate dum lucem habetis. Item macula peccati ostendit que non cre later. s. iij. c. Omnis qui male agit odit lucem: et non venit ad lucem ne arguantur opera eius. Item mercatores docti vendunt in obscuro ut decipiant simplices: sic diabolus vendit cattum in sacco. Job. xliij. c. Oculus adulteri obseruat caliginem. Propter has rationes dicit christus lux. Dicit ergo: **Ego sum lux mundi:** non iudei tamen vel pharisei tamen sed mundi totum: illuminans. s. mundum luce naturae: fortunae: doctrine: gratie: sicut illud: Illuminat omnem hominem. **Ego inquit lux:** id est sol iusticie: licet tegar nube carnis: ut sit hominibus lux tolerabilis. Ezech. xxxij. b. Solem nube tegam. Esa. xlv. c. Vere tu es deus absconditus. Habitat enim lucem inaccessibilem: ut dicitur. j. Timoth. vj. c. Non poterat videri sol in rota: ideo venit ad nos divinitas calcata vel obumbrata. Luc. j. d. Viri altissimi obumbrabit tibi. Et subiungit beneficium quod consequitur accedentes ad ipsum: dicens: **a Qui sequit me non ambulat in tenebris.** Duplex erat tenebra: que fugata est presentia christi. s. tenebra peccati: quia sicut dicit **Da-**

masceus: peccatum nihil aliud est quam tenebra intelligibilis. Secunda tenebra est obscuritas figurarum veteris testamenti. Est ergo sensus: **a Qui sequit me:** lucem et iustis. s. et exemplis obediendo: **b Non ambulat:** gressibus affectionum. Vel **Non ambulat:** in non vivit: **c In tenebris:** ignorantie vel peccatorum. Vel sic: **a Qui sequit me:** id est aduentum meum in carnem credendo: et doctrinam quam doceo: **b Non ambulat:** per observantias legales: **c In tenebris:** id est obscuritatibus figurarum. Sequit inquam: non qui precepsit: quia sicut dicit beatus Gregorius: sancti qui ante incarnationem fuerunt: lucem desideraverunt: sed non viderunt. Et de his dicit Job. iij. c. Qui concepti non viderunt lucem. Et est simile de his qui procedunt lumen: quia hi licet lucem aliquantulum videant: tamen in tenebris umbratum ambulat: qui pro lumen sequuntur: non ambulat in tenebris sed in lumine. Sed quia non sufficit eundem piculum: ideo infert de adeptione boni dicens: **d Sed habebit lumen vite:** nunc gratia: et in futuro gloriam.

ps. 35. **ps.** Quonia apud te est fons vite: et in lumine tuo videbitur lumen. Doctrina enim christi duo facit. s. illuminat intellectum: et ratione eorum que docet reficit affectum. Et dicit Chrysostomus: quod per hoc quod dicit: **Qui sequit me etc.** ministros laudat et nicodemum qui lucem sequebantur. Item per hoc notat phariseos: qui in tenebris dolos complicabant. Item nicodemo recollit verborum eorum que dixerat ei: s. iij. c. Qui male agit odit lucem. **e Dixerunt ergo pharisei:** hec audientes. s. quod se lucem mundi diceret: in quo deum se significavit vel aliquem magnum. Pharisei: quia hi propter fictionem vite lux mundi esse voluerunt. **f Tu de teipso testimonium perhibes:** id est laudem tuam predicans et manifestans. Et legit interrogatue: et sic est indigna-

to: vel remissive: et sic est ironia et derisio. q. d. tu habes malos vicinos: quia non perhibent tibi testimonium: sed tuipe tibi. **g Testimonium tuum non est verum:** id est inspectum est: et non pro vero habendum: quia te laudas: et tua causa non est tuum testimonium recipiendum. Proverbia. xxvij. a. Laudet te alienus et non os tuum etc. Ratio dicitur eorum est: quia cum aliquis laudat se ipsum: non consuevit ei credi: eo quod natura corrupta peius sit ad appetitum suae laudis. Hic exclamat Chrysostomus: dicens: O de insipientia: superius eos ad scripturas miserat: et testimonia plura adduxerat. s. v. et tamen non dicit: **Tu de teipso etc.** Et dicit Augustinus: quod tam obliti erant promissorum testimoniorum. Chrysostomus dicit: quod hoc dicit obijcientes ei quod. s. v. e. dixerat: Si ego testimonium perhibeo de meipso: testimonium meum non est verum. Quid igitur christus: Evertens id quod dixerat superius: et ostendens quoniam illud ad eos et suspicionem eorum locutus est: qui cum nudum hominem suspicabant. **h Respondit iesus et dixit eis: Et si ego etc.** Sed quare non instat eis christus per iohannem: Videt enim quod possent confutari per hoc: quia supra in principio libri mittunt ipsi ad iohannem ut testimonium ferat de seipso. Respondeo: quia intendebat manifestationem. Et hoc est: **i Et id est etiam: k Si ego sicut quod deus:** Testimonium perhibeo de meipso: id est si sic esset quod ego tamen ferret: cum tamen et iohannes ferat ad quem misistis. **m Verum est testimonium meum:** id est inspicabile a me et de me perhibitum. Et huius causam subiungit: **n Quia scio unde veni et quo vado.** Et hoc exponit Chrysostomus: dicens: quia deus ex deo sum et dei filius. Deus autem ipse sibi fidedignus testis est. Sed ipse non totum dicit quod est in verbis illis: et ideo accipienda sunt duae glo. Interlium. Unde veni. s. a patre: et quo vado. s. ad patrem. q. d. pater me misit in mundum: et in quantum ab eo venio non loquor nisi quod ab eo per generationem eternam audiui: in quantum autem ad ipsum vado non loquor nisi quod est de eius voluntate: reducens rationalem naturam ad se per redemptionem in me dispositam. Et igitur sic inter hos duos terminos omnis mea doctrina versetur: impossibile est non esse verum meum testimonium. Augustinus. Prima veritas sibi testatur: sicut et lux seipsam: et alia demonstrat. Vel aliter sicut glo. **m Verum est testimonium meum:** id est pro vero habendum: **n Quia scio unde veni et quo vado:** id est quia patris testimonio confirmatus a quo missus sum in carnem: et ad quem vado per mortem. Vel aliter: Ideo pro vero est habendum: quia scio etc. id est quia non perhibeo testimonium nisi de scitis. Scio enim a quo sum: et ideo testimonium possum perhibere de mea veritate. Item scio quo vado: et ideo possum predicere de mea ascensione: sicut etiam dicit. i. eodem. c. Ego vado et gressus meos. Vel aliter: **m Testimonium meum verum est:** quia scio unde veni aut quo vado. q. d. non dicere mendacium et illic venies: et illuc vades. s. ad deum verum. **o Vos autem nescitis unde venio aut quo vado.** i. simularis vos nescire me esse christum: quia voluntarie malignamini. Vel **p Nescitis.** i. discreditis: **q An venio.** i. a patre missus sum. **r Aut quo vado.** i. ad patrem. s. et in celum ascendam. Vel **Nescitis.** i. ignoratis: quia danabilis fuit eorum ignorantia. Un die Chrysostomus. Voluntarie aut malignamini: et scietes simulatis vos nescire. Sed hoc est quod dicit apostolus: Si cognovissent etc. Et Anselmus. ij. lib. Cur deus homo dicit: quod nullus unquam scieter potuisset fecisse tantum nefas. Rideo. Est igitur voluntaria dupliciter. s. quoniam est affectata: et hec non est talis: et quando

to: vel remissive: et sic est ironia et derisio. q. d. tu habes malos vicinos: quia non perhibent tibi testimonium: sed tuipe tibi. **g Testimonium tuum non est verum:** id est inspectum est: et non pro vero habendum: quia te laudas: et tua causa non est tuum testimonium recipiendum. Proverbia. xxvij. a. Laudet te alienus et non os tuum etc. Ratio dicitur eorum est: quia cum aliquis laudat se ipsum: non consuevit ei credi: eo quod natura corrupta peius sit ad appetitum suae laudis. Hic exclamat Chrysostomus: dicens: O de insipientia: superius eos ad scripturas miserat: et testimonia plura adduxerat. s. v. et tamen non dicit: **Tu de teipso etc.** Et dicit Augustinus: quod tam obliti erant promissorum testimoniorum. Chrysostomus dicit: quod hoc dicit obijcientes ei quod. s. v. e. dixerat: Si ego testimonium perhibeo de meipso: testimonium meum non est verum. Quid igitur christus: Evertens id quod dixerat superius: et ostendens quoniam illud ad eos et suspicionem eorum locutus est: qui cum nudum hominem suspicabant. **h Respondit iesus et dixit eis: Et si ego etc.** Sed quare non instat eis christus per iohannem: Videt enim quod possent confutari per hoc: quia supra in principio libri mittunt ipsi ad iohannem ut testimonium ferat de seipso. Respondeo: quia intendebat manifestationem. Et hoc est: **i Et id est etiam: k Si ego sicut quod deus:** Testimonium perhibeo de meipso: id est si sic esset quod ego tamen ferret: cum tamen et iohannes ferat ad quem misistis. **m Verum est testimonium meum:** id est inspicabile a me et de me perhibitum. Et huius causam subiungit: **n Quia scio unde veni et quo vado.** Et hoc exponit Chrysostomus: dicens: quia deus ex deo sum et dei filius. Deus autem ipse sibi fidedignus testis est. Sed ipse non totum dicit quod est in verbis illis: et ideo accipienda sunt duae glo. Interlium. Unde veni. s. a patre: et quo vado. s. ad patrem. q. d. pater me misit in mundum: et in quantum ab eo venio non loquor nisi quod ab eo per generationem eternam audiui: in quantum autem ad ipsum vado non loquor nisi quod est de eius voluntate: reducens rationalem naturam ad se per redemptionem in me dispositam. Et igitur sic inter hos duos terminos omnis mea doctrina versetur: impossibile est non esse verum meum testimonium. Augustinus. Prima veritas sibi testatur: sicut et lux seipsam: et alia demonstrat. Vel aliter sicut glo. **m Verum est testimonium meum:** id est pro vero habendum: **n Quia scio unde veni et quo vado:** id est quia patris testimonio confirmatus a quo missus sum in carnem: et ad quem vado per mortem. Vel aliter: Ideo pro vero est habendum: quia scio etc. id est quia non perhibeo testimonium nisi de scitis. Scio enim a quo sum: et ideo testimonium possum perhibere de mea veritate. Item scio quo vado: et ideo possum predicere de mea ascensione: sicut etiam dicit. i. eodem. c. Ego vado et gressus meos. Vel aliter: **m Testimonium meum verum est:** quia scio unde veni aut quo vado. q. d. non dicere mendacium et illic venies: et illuc vades. s. ad deum verum. **o Vos autem nescitis unde venio aut quo vado.** i. simularis vos nescire me esse christum: quia voluntarie malignamini. Vel **p Nescitis.** i. discreditis: **q An venio.** i. a patre missus sum. **r Aut quo vado.** i. ad patrem. s. et in celum ascendam. Vel **Nescitis.** i. ignoratis: quia danabilis fuit eorum ignorantia. Un die Chrysostomus. Voluntarie aut malignamini: et scietes simulatis vos nescire. Sed hoc est quod dicit apostolus: Si cognovissent etc. Et Anselmus. ij. lib. Cur deus homo dicit: quod nullus unquam scieter potuisset fecisse tantum nefas. Rideo. Est igitur voluntaria dupliciter. s. quoniam est affectata: et hec non est talis: et quando

ipsum: non consuevit ei credi: eo quod natura corrupta peius sit ad appetitum suae laudis. Hic exclamat Chrysostomus: dicens: O de insipientia: superius eos ad scripturas miserat: et testimonia plura adduxerat. s. v. et tamen non dicit: **Tu de teipso etc.** Et dicit Augustinus: quod tam obliti erant promissorum testimoniorum. Chrysostomus dicit: quod hoc dicit obijcientes ei quod. s. v. e. dixerat: Si ego testimonium perhibeo de meipso: testimonium meum non est verum. Quid igitur christus: Evertens id quod dixerat superius: et ostendens quoniam illud ad eos et suspicionem eorum locutus est: qui cum nudum hominem suspicabant. **h Respondit iesus et dixit eis: Et si ego etc.** Sed quare non instat eis christus per iohannem: Videt enim quod possent confutari per hoc: quia supra in principio libri mittunt ipsi ad iohannem ut testimonium ferat de seipso. Respondeo: quia intendebat manifestationem. Et hoc est: **i Et id est etiam: k Si ego sicut quod deus:** Testimonium perhibeo de meipso: id est si sic esset quod ego tamen ferret: cum tamen et iohannes ferat ad quem misistis. **m Verum est testimonium meum:** id est inspicabile a me et de me perhibitum. Et huius causam subiungit: **n Quia scio unde veni et quo vado.** Et hoc exponit Chrysostomus: dicens: quia deus ex deo sum et dei filius. Deus autem ipse sibi fidedignus testis est. Sed ipse non totum dicit quod est in verbis illis: et ideo accipienda sunt duae glo. Interlium. Unde veni. s. a patre: et quo vado. s. ad patrem. q. d. pater me misit in mundum: et in quantum ab eo venio non loquor nisi quod ab eo per generationem eternam audiui: in quantum autem ad ipsum vado non loquor nisi quod est de eius voluntate: reducens rationalem naturam ad se per redemptionem in me dispositam. Et igitur sic inter hos duos terminos omnis mea doctrina versetur: impossibile est non esse verum meum testimonium. Augustinus. Prima veritas sibi testatur: sicut et lux seipsam: et alia demonstrat. Vel aliter sicut glo. **m Verum est testimonium meum:** id est pro vero habendum: **n Quia scio unde veni et quo vado:** id est quia patris testimonio confirmatus a quo missus sum in carnem: et ad quem vado per mortem. Vel aliter: Ideo pro vero est habendum: quia scio etc. id est quia non perhibeo testimonium nisi de scitis. Scio enim a quo sum: et ideo testimonium possum perhibere de mea veritate. Item scio quo vado: et ideo possum predicere de mea ascensione: sicut etiam dicit. i. eodem. c. Ego vado et gressus meos. Vel aliter: **m Testimonium meum verum est:** quia scio unde veni aut quo vado. q. d. non dicere mendacium et illic venies: et illuc vades. s. ad deum verum. **o Vos autem nescitis unde venio aut quo vado.** i. simularis vos nescire me esse christum: quia voluntarie malignamini. Vel **p Nescitis.** i. discreditis: **q An venio.** i. a patre missus sum. **r Aut quo vado.** i. ad patrem. s. et in celum ascendam. Vel **Nescitis.** i. ignoratis: quia danabilis fuit eorum ignorantia. Un die Chrysostomus. Voluntarie aut malignamini: et scietes simulatis vos nescire. Sed hoc est quod dicit apostolus: Si cognovissent etc. Et Anselmus. ij. lib. Cur deus homo dicit: quod nullus unquam scieter potuisset fecisse tantum nefas. Rideo. Est igitur voluntaria dupliciter. s. quoniam est affectata: et hec non est talis: et quando

1. Cor. 2. b.

Euangelij scdm Iohannem

Nalis: & quando est vincibilis defacili siue p̄suasibilis: et hęc ignorantia est damnabilis: sed tamē diminuēs peccatū sequeus: sic habet ex libro Anselmi: quia facile scire poterāt ex doctrina et miraculis. De hac ignorantia loquens ait: Vos autem nescitis unde venio aut quo vado: quia invidia ex parte eorū: et caro ex parte christi impediuerunt cognitionem eorum: aliquo modo nescierunt.

Vos fm carnē iudicatis: quasi quia nescitis unde venio aut quo vado: ideo fm carnem iudicatis: hoc est: hominē p̄rum putat: cui in laude sua credendum nō sit: et etiā damnatis. Chryso- stomus. Vos nescitis deū: propter hoc fm carnem iudicatis. i. carnaliter. i. male. Sicur em̄ fm carnē viuere: male vi-

uere ē: ita fm carnē iudicare iuste iudicare ē. q. d. nihil p̄ eo qđ videtis vultis intelligere. Itē fm carnē iudicatis: id est fm psonarum acceptionem. Chryso- stomus. Qui enim tot audierunt cōiecturas & redargutiones: adhuc dicunt: nō est verus: & moysen dignū fide in his que de se & in his que de alijs dicunt estimabant: christum autē non ad huc: hoc fm carnem iudicare est.

Ego non iudico quecūq; . Possent dicere: si iniuste iudicamus: vt dicit: propter quid non accusas: propter quid non cōuincis: propter quid nō cōdemnas: Et respōdet: quia non iudico quecūq;. id est ad hoc non veni modo in primo aduentu. s. iij. b. Non misit deus filium suum in mundū vt iudicet mundū: sed vt saluet mundus per ipsum . c. **Et si iudico ego vel iudicem**: id est est esse vellē nunc iudicare et cōdemnare: possent quidem: quia iudicium meum verum est . Porius videt debere dicere: Iudiciū meū rectū est. Sed hoc soluit per Anselmum in libro de veritate: vbi dicit i sine: q. veritas est rectitudo sola mente pceptibilis. Unde dicendū q. fm hanc diffinitionem bene iudiciū est verum: et est eius veritas rectitudo ipsius. Vel sic legat: **Et si iudico ego vel iudicē**: id est quādo iudicabo in secūdo aduentu: d. **Iudicium meū verū est**: id est iustum & infallibile. Et ita hęc dictio: si iudicē: & hęc dictio: iudico: h3 cōsignificationē tēps cōsulā ad futurū iudiciū: fm qđ depēdet ex meritis eorū in p̄senti: fm qđ dē de aliquo q. iudicā etiam ante sententiā: quādo agit aliquid vnde iudicari habet. Vel sic fm glo. b. **Ego nō iudico quecūq;** fm carnem: id est iniuste: sicut vos. c. **Et id est quia si iudico ego iudicium meū verum est**: id ē nō fm psonarum acceptionem sicut vestrū: nec ex dubijs vel falsis procedens. Esa. xj. a. Non fm visionem oculoꝝ iudicabit: neq; scdm auditum aurium arguet: sed iudicabit in iusticia pauperes et arguet in equitate pro mansuetis terre. Et subdit causam veritatis iudicij. e. **Quia solus non sum**: supple in iudicio vel in iudicando vos. q. d. si cōdemnarē vos: iuste hoc facerem: quia et pater vos cōdemnat. Vel ideo verū est iudiciū meū: quia non sum solus: quia verus dei filius sum vnum cum patre. q. d. et si hic sum vt videtis: patrem tamē non deserui: et si missus p carnem: tamē ego et pater simul per deitātē. Et hoc est qđ dicit: **Solus non sum: sed ego & qui me misit pater**: id est qui me incarnari constituit: me non deseruit. Vel sic: **Quia solus nō sū: sed ego & qui me misit pater**. q. d. sicut nunc cōmunita que ago: illius voluntate ago tanq; mittētis: ita vos tunc mecū iudicabit vna voluntate: ideo: quia eum quem ille misit abieciſtis. Et in hoc percutit eos: quia ipsi gloriabant se obsequium prestare deo in persecutione eius. Unde etiam id quod supra dixit sic potest exponi: **Ego non iudico quecūq;** vt sit sensus: Pater est quem vos deum vestrum dicitis: qui iudicat p me:

Ego autem non iudico nisi eodem iudicio secum. Sequitur: **Et in lege vestra scriptum est**. Dicunt aliiud argumentū. Dixerat suū iudicium esse verum de ipſis: et quia non solum iudex erat eorum: sed & testis contra eos: ostendit q. verum est testimonium eius cōtra ipſos: quia duorū est ipſi. i. et patris. Vel aliter. Dixerat q. verum est testimoniu suum de se: et q. verum erat iudicium suum de ipſis: ostenso ergo de iudicio suo quoniam verum sit: redit ad ostendendum de testimonio suo: quod probat esse verum auctoritate legis: dicens:

Et in lege vestra vobis a deo data: scriptum est: quod duorū hominū testimoniu verū est: id est p. verū recipiēdum: non quia aliquando fallat. Et sumit de Deut. xvij. b. et. xix. d. In ore duorū vltriū testis stat omne verbum: id est non paucorum. b. **Ego sum qui testimoniu perhibeo de me ipſo. q. d. ego sum iudex & testis: sed nunc et si differo iudiciū: non differo testimoniu. Et testimoniu perhibeo de me qui me misit pater: in baptismo. Vel etiam pater testat induitso opere: operans cum filio opera miraculoꝝ: sicut ipse s. v. f. dixit: Ego habeo testimoniu malus iohanne: Opera que ego facio testimoniu perhibent de me. Si ergo duobus hominib; creditur qui possunt falli & mentiri: quare non mihi et patri vbi est stabilis veritas: Sed contra hoc obijcitur: quia lex non intelligit de duobus quozum alter sit in causa: quia vt dicit Chrysoſtomus: cum duo etiam alieng rei testant: hoc etiam duos testari: Videtur ergo q. christus male probet testimoniu suū verum esse: q. erat in causa. Solutio. Pater in voce in scripturis testimoniu perhibebat de ipſo: fili; vero fm deitatem faciens opera que nemo alius fecit: & docendo tam efficaciter sicut nemo vnq; docuit: testimoniu perhibuit sibi homini. Homo em̄ i causa erat: & veritas testabatur. s. opponit hic hereticis q. pat & fili; duo sūt numero: sic duo hoies duo sūt numero. Solutio. Duo sūt in h testimonio: id ē duę psonę vt sit ibi dualitas psonarū nō substantiarū. Vñ. pp hoc p̄misit: **Non sum solus &c. quasi pater est in me & ego in ipſo: vt notetur substantialis identitas. Sed quare non dixit etia: **propter**: Ego sum deus: Ad hoc dicit Chrysoſtomus: q. propter humilitatē fecit. Chrysoſtomus aliter legit ab illo loco: **Ego nō iudico quecūq;** vt ponat h. ego: dicitur: tunc abſq; patre. i. vel contrarium vel separatam a iudicio patris. Simile. s. v. c. Pater non iudicat quemq; iudicio. i. separato a iudicio filij. Et hoc est: **Et id est quia si iudico ego iudicium meum verum est: quia solus non sum: sed ego et qui me misit pater. q. d. cōmune est iudicium quozum cōmunitis est substantia. Et per hoc etiam ostendit auctoritatē iudicij sui: Nō enim estimabant dignum fide esse filium nisi testimoniu patris assumpsisset. Et in lege vestra scriptum est: quia duorū hominū testimoniu verum est. Per hoc ostendit auctoritatē suam: ostendēs se non indigere alio testimonio: & ostendēs q. nihil minus habeat a patre. q. d. apud homines duo testes requiruntur: nec alicui creditur in sua causa: sed in me non est ita. Unde sequit: **Ego sū qui testimoniu perhibeo de me ipſo. q. d. non indigeo alio testimonio sicut alij homines: sed possū testari mihi ipſi. Et ne dicerent incompetēs esse testimoniu dicit q. immo a patre approbatur. Unde sequitur: Et testimoniu perhibet de me qui me misit pater. q. d. idem est testimoniu vtriusq;: in quo se ostendit consubstantialē patri et equalem: et ideo suum testimoniu p̄ponit: vt ostēdat cōqualitatē horū. Sequit: **Dicebant ergo ei**********

Deut. 17. d. et. 19. d. s. f. De testib; c. i. ol

Marginal notes on the right side of the page, including references to Deuteronomy and other biblical texts.

Dicebant ergo ei scribae et pharisaei: quia hi amplius ce-
teris iminebat ei. **U**bi est pater tuus? **S**ecundum Augusti-
num: secundum carnem iudicantes patrem christi carnaliter accepe-
runt: sed erat homo in aperto: verbum patris in occulto. Sed
ab alia parte stupore doctrine et miraculis prefocati trabe-

bant ad cogitandum
aliquid minus de pa-
tre quam esset ioseph.
Unde secundum Chryso-
stomum: scientes ut
nescientes interroga-
bant: ut temptates
eum: **U**bi est pa-
ter tuus: quasi te
videmus: sed non pa-
trem tecum. **R**es-
pondit iesus: men-
ti non sermone coram.

Dicebant ergo ei: **U**bi est pa-
ter tuus? **R**espondit iesus: **N**ec
scitis nec patrem meum.
Si me sciretis forsitan et pa-
trem meum sciretis. **H**ec verba
locutus est iesus in gaesophylacio
docens in templo. **E**t nemo ap-
prehendit eum: quia necdum

Nec me scitis. q. d. putatis me noscere: quia noscitis
hominem de foris: sed tamen quod in occulto sum nescitis. **E**t ideo
nec patrem meum scitis: cuius et mei eadem est substantia.
Si me sciretis etc. **C**hrystostomus. **C**ausam ponit
nesciendi patrem: nolle scire filium. q. d. non potestis scire
patrem sine me. **U**nde etiam dicit: **S**i
me sciretis predicto modo: **S**orsitan
et patrem meum sciretis. **H**oc
autem dicit: ut vel ita eos attrahat ad sui
cognitionem: quia enim dimittentes eum
semper patrem querebant discere: dicit:
non potestis patrem scire sine me. **I**tem
in hoc significat quod non sit alterius sub-
stantie a patre. **I**tem. **P**hilippe qui
videt me: videt et patrem meum. **U**nde
Chrystostomus. **S**i filius solum docuis-
set patrem alterius aut substantie esset:
possibile esset eum ignorantem scire pa-

trem: nec sequeretur scientes eum omnino scirent et patrem.
Non enim qui hominem scit: novit angelum: nec qui creatu-
ras novit: novit et deum: multi enim creaturas novierunt et vi-
derunt: et deum non viderunt. **S**equitur: **H**ec verba
locutus est iesus in gaesophylacio. **I**n quo notat
magna eius confidentia: quia intrepidus verba divinitatis
coram inimicis aperte loquitur et docet. **E**t nota quod gaesophylacio
perfica idem est quod opes: philaxe pro grece servare dicitur. **G**aesophylacio
ergo dicebat arca quedam desuper foramen habens: posita ad dexteram ingredientibus circa altare holocau-
storum: in qua mittebatur pecunia offerentium ad sartatecta
templi reparanda et servabatur. **E**t de hoc habet **L**uce. **xv**. **a**.
quod divites mittebant munera sua in gaesophylacio. **E**rat autem
ibi quedam specialis arca in qua soli sacerdotes mittebant do-
naria sua: que vocabatur corbanan: ut habet **M**atth. **xxv**. **a**.
vel corban. **M**atth. **vii**. **b**. **E**rat et ibi tertia: in qua rex vel
principes tribuum mittebant: que dicebatur musach. **T**amen
quidam aliter distinguunt: quia quandoque legitur musach sab-
bati: ut. **iiij**. **R**eg. **xvi**. **d**. **E**t dicitur in illa arca reponi obla-
tiones solennium dierum: unde dicitur musach sabbati: id est
arca festivitatum. **E**t quia corban votum sonat: dicunt in cor-
banan reponi vota. **I**n gaesophylacio vero aliorum dierum
munera et spontanea: **T**amen quelibet earum generali nomine
gaesophylacio dicebatur: et etiam locus in quo erant posite:
ut hic: **H**ec verba locutus est iesus in gaesophylacio:
id est in illo loco in quo sitae erant predictae arcae. **I**n ezechiele
autem thalami sacerdotum dicuntur gaesophylacia: **E**cce. **xl**. **g**.

Docens in templo: id est in atrio templi. **C**hrystostomus.
In templo loquebatur et in ordine magistrum: quod suffi-
ciens erat eos erigere in iram: maxime quia hec loquebatur

super quibus mordebant: sed quia inferebat se auctoritati pa-
tris: ut associando sibi eum quasi socium in testando et de se-
ipso. **U**nde hoc designans evangelista dicit: **H**ec verba
locutus est iesus: predicta scilicet in quibus se equabat patri:
In templo: in loco publico et in quo solebant doctores lo-

o venerat hora eius. **D**ixit ergo
iterum eis iesus: **E**go vado et
querit me: et in peccato vivo
moriemini. **Q**uo ego vado
vos non potestis venire. **D**i-
cebant ergo iudei: **N**unquid interficiet
semetipsum: quia dicit quod ego
vado vos non potestis venire?

q et magistri: et ideo
magis indignaban-
tur. **E**t licet in
medio eorum doce-
ret: tamen nemo
apprehendit eum:
id est apprehendere
potuit: et si vellent.
Quare? **N**on
necdum venerat
hora eius. **I**n qua vo-
luit crucifigi. **C**hrysto-
stomus: id est quod non

dum erat tempus aptum secundum quod voluit crucifigi. **S**imile
est. **vij**. **d**. **Q**uerebant eum apprehendere. **H**oc autem dicit
evangelista: sicut dicit **C**hrystostomus: ut sciamus quia et tunc
non illorum virtutis factum est opus: sed dispensationis eius.
Ipsi enim et olim voluerunt: non autem prevaluerunt. **N**on
igitur neque tunc prevaluissent utique nisi eis concessisset. **I**tem
Chrystostomus. **D**e amentia iudaeorum: ante pascha querentes
eum: deinde in medio accipientes: et multoties temptantes
detinere: et per seipsum et per alios et nequeunt: neque ita eius
virtutem admirabant: nec a malicia desistebant. **D**icit
ergo iterum eis iesus: ad hoc quod intendebant eum capere
et occidere: respondet: **E**go vado. q. d. queritis me
ad occidendum: sed ego vado: id est sponte moriar: non vestra
coactione. **i**. **x**. **d**. **A**nimam meam ponam: **E**t ideo vos fru-
stra laboratis. **I**tem in hoc terret eos de sua resurrectione.
q. d. non moriar ut putatis: ita quod a morte detinear: sed ego
vado: id est per mortem ad patrem tendo. **E**t dicit: **V**ado:
id est in primo est ut vadam: **U**el quod futura sunt ei quasi pre-
sentia: ut dicit **I**nterlin. **U**el quia iam presens erat mors eius
quod ad iniquas machinationes pharisaeorum: quia iam com-
ceperant mortem eius: dicit: **E**go vado et queritis me
odio persequentes assumptum in celis: in apostolis. **i**. **n**on
amici habere cupientes. **U**bi eis pena dicitur: **E**t in pec-
cato vestro permanentes: peccato. **i**. infidelitatis et crudelitatis in
scris: **M**oriemini: morte eterna. **U**el quod queritis me
tempore destructionis per romanos. **A**mos. **vii**. **d**. **E**t circum-
sunt querentes verbum domini et non inveniunt. **U**el que-
ritis me: in iudicio sero penitentes. **E**t in: id est pro-

peccato vestro moriemini: id est morte eterna trade-
mini. **S**uper hoc dicit **C**hrystostomus. **Q**ui non deponit in la-
uacro veterem hominem: et iam iudicatus est: non solum quia
non credit: sed etiam quia prima peccata habens abit. **s**. **vij**.
e. **Q**ueritis me et non inveniatis. **E**t est hic argumentum quod po-
test revelari alicui sua damnatio. **S**ed solvendum est: quia pro-
phetia comminationis est hic et est conditionalis. **U**el aliter. **N**on
revelat alicui suam damnationem: quia loquitur multis in simule
et de quibusdam eorum dicebat: non de omnibus: et propterea
ipsi non credebant ei. **U**o ego vado vos non po-
testis venire. q. d. moriemini in inferno: quia ad gloriam meam non
potestis venire tales quales estis. **U**el vos detinemini in mor-
te: nec ad resurrectionem ibitis per mortem sicut ego: et tunc secu-
rus sum a vobis. **E**t hoc maxime turbavit eos: cum audirent
quod nec morte ei nocere possent. **C**hrystostomus autem hoc dicit: ut face-
re: quod illi soli est sua virtute morte non detineri: etiam cum in mor-
te existat. **S**ed quod obscure locutus est: ideo non intelligentes et pariter
malignantes ex ipso: quod non debebant detinere. **D**icebant ergo
iudei: ex conturbacione: vel omnia carnaliter sapientes et quod dixit non
intelligentes: **N**unquid interficiet semetipsum: quia dicit:
quo ego vado vos non potestis venire. **A**ugustinus. **S**tricta
serba et oino insipientie plena: quasi si de morte diceret: non posses
eum sequi ad mortem

et cum sequi ad mortem

Eum sequi ad mortem. Dicebat ergo non de morte sed de gloria ad quam ibat per mortem. Vel potest dici quia homo sui conseruationem desiderat naturaliter natura prohibente seipsum interficere non potest: et sic verum dicunt. Sed quia carnales erant et carnaliter sapiebant. Et dicebat eis iesus: Vos de deo sum estis: id est carnales et terreni estis: quod patet ex iudicio vestro: et ideo terram sapitis: quia sicut serpens terram māducatis. Beñ. iij. c. Terram comedes cunctis diebus vite tuę. Esa. lxxv. d. Serpenti puluis panis eius. Dich. vii. d. Lingent puluerem sicut serpentes. Et sic. Quod potestis venire quia ego vado: quia de deo sum estis: id est quia corda vestra prompte onere peccatorum. Unde Ps.

37. Sicut onus graue etc. Exod. xv. b. Submersi sunt quasi plūbium etc. Chrysostomus sic continuat: destruens eorum suspensionem et ostendens quoniam hec res peccatum est. Interficere se ait: Vos ex inferioribus estis. q. d. carnales estis: et ideo nil mirabile est vos tanta cogitare: Sed non agam quid tale: quia. Ego de supernis sum: id est deus sum: vel a deo missus in carnem: vel: id est iustus sum. Et repetit quod dixerat alijs verbis: vel exponit quomodo sint de deo sum: dicens: Vos de mundo hoc estis: id est de numero mundanorum et amantium mundum. Chrysostomus. Vādum hic mundanas cogitationes et carnales ait. Simile. j. Job. ij. c. Quicquid est in mundo etc. Ego non sum de hoc mundo: et ideo non afficio vt vos. i. concupiscentia et inuidia. Idę duas passionē impellebant phariseos vt christū sequerentur. Vel. Non sum de hoc mundo: id est non heredo mūdantis per amorem: vel non sum de numero talium qui sequuntur mundalia: vel non sum de mundo cōmuni lege nascendi. Sed obicit manicheus: quod si nō est de hoc mundo: ergo non vere habuit naturam humanā: quia illa est de hoc mundo: et ergo non vere fuit homo. Responsio: quod mūdus nomen est male affectio: sicut quod dicit. j. Job. v. d. quod mūdus totus in maligno positus est. Et eadē. ij. c. Quicquid est in mundo etc. Chrysostomus. Per hoc non dicit se carnem non suscepisse: vt heretici dicunt: sed per hoc ostendit se procul esse a mundi nequitia. Unde et de discipulis ait. j. xvij. c. De mundo nō sunt: non quia carnem non haberent: sed sicut Paulus dicit: Vos in carne non estis sed in spiritu: Roma. viij. b. Et nota quod debemus esse de celo non de mundo: Quod pluribus signis ostenditur. Primo per sedulam meditationem et cōtemplationem celestium: Sicut ad litteram dinoscitur quod aliquis est de ciuitate aliqua: quando in magnis festiuitatibus vadit illuc cum familia sua: Sic anima in solēnitatibus maxime vacans contemplationi ascendit in celum cum familia bonarum cogitationū et sanctorum affectionum. ij. Corinth. iij. d. Nos reuelata facie gloriā dei specularis etc. Job. vij. c. Suspendium eleigit anima mea. Itē per saporem: id est per amorem celestium probamus nos esse de celesti territorio: sicut de vino ostendit sapor in qua terra creuerit. Col. ij. a. Aug sursum sunt sapite etc. Phil. j. d. Desideriū habens dissolui et esse cum christo etc. Itē per linguagium. s. iij. d. Quem misit deus vobis deus dei loquitur. Matth. xij. c. Ex abundantia cordis os loquitur. Matth. xxvi. g. Vere et tu ex illis es: nā et loquela tua manifestum te facit. Itē Baruch. xij. g. Vere ex illis es: nā et galileus es. Itē mores. Phil. iij. d. Nostra conuersatio in celis est: id est celestis: quia in carne preter carnem viue re angelica vita est. ij. Corinth. x. b. In carne enim ambulantes non secundum carnem militamus. Eodem modo cognoscitur per hec quattuor si homo est de mundo. Primo per studium et excogitationem mundanorum. Baruch. iij. c. Filij agar qui exquisierunt sapientiam que de terra est. Luc. xvi. g. Filij huius seculi prudentiores sunt filij lucis in generatione

sua. Secundo per saporem. Phil. iij. d. Quorum deus venter est: et gloria in confusione ipsorum qui terrena sapunt. Sicut vinum sentit territorium vel dolum: vel sicut vas vinarium dicit sapere vinum: ita qui terrena continent odorem eorum et saporem reddunt. Et similiter de spiritualibus: quia quod noua testa capit inueterata sapit. Roma. viij. a. Qui secundum carnem sunt: quod carnis sunt sapunt: qui vero secundum spiritum sunt: que sunt spiritus sentiunt. Tertio per linguam. Loquunt enim acortice. Heemij. xij. d. Et filij eorum ex media parte loquebant acortice.

Et dicebat eis: Vos de deo sum estis: ego de supernis sum. Vos de mundo hoc estis: ego non sum de hoc mundo. Dixi ergo vobis: quia moriemini in peccatis vestris. Si enim non credideritis quia ego sum: moriemini in peccato vestro. Et icē bāt ſ ei: Tu quis es? Dixit eis iesus: Principium quod et loqr vob.

tur antiquum: non timent deum: neque custodiunt ceremonias eius atque iudicia et legem et mandata. Sequit: Dixi ergo vobis: quia estis de mundo: id est peccatores infidelis/terra sapientes: depressi in peccatis. Quia: id est quod moriemini in peccatis vestris: infidelitatis et crudelitatis. Unde causam exponens subdit: Si enim non credideritis etc. Vel sic. Quia: dixerat: moriemini in peccatis vestris: ostendit quod hec est propheta comminationis/non determinatiōis: Unde subdit: Si enim nō credideritis: cum sufficientem habeatis peruationem: Quia ego sum: versus deus: id est si finaliter discredideritis: moriemini in peccato vestro: antonomastice: infidelitatis: id est pro eo damnabimini. Per quod innuit quod si vellent credere saluarent: Significat etiā inter eos fuisse aliquos quod credituri erant. Infidelitatem sequit mors: sicut fidem vita. Abacuk. ij. a. Iustus ex fide viuut. Et nota quod dicit: moriemini in peccato vestro: vel peccatis: quasi sepulti in eis et in veteri homine absorpti. Ezech. xxxij. f. Descenderit ad infernum cum armis suis: et fuerunt iniquitates eorum in ossibus eorum sicut gutta in ossata. Dicebant ergo ei: carnaliter sapientes eterne essentie ignari. Tu quis es: q. d. quem facis teipsum vt talia commineries: Augustinus. Quia dixisti: ego sum: et nō addidisti quis: dic ergo quis es vt credamus. Et nota quod ad hanc questionem fit responsio: Exod. iij. d. Ego sum qui sum: vel qui est misit me ad vos. Verū. Verū esse est quod nec ab esse per se: nec ab erit ex-pungit. Dixit eis iesus: respondens ad questionem eorum: Principium sum supple: id est eternus ab eterno primogenitus ante omnem creaturam. Eccl. xlij. Primum principium viarum dei: id est creaturarū secundum deitatem. Qui et loquor vobis: ex tempore factus homo ad vestram docens instructionem. Glo. Factus homo propter vos vt possitis me intelligere. Unde duas naturas hic ostēdit in se: diuinam et humanā dignitatem. Et dignationem suam aperiens Heb. j. a. Multis modis olim deus loquens patribus in prophetis: nouissime diebus istis locutus est nobis in filio quem constituit heredem vniuersorū: per quem fecit et secula. Per hoc quod ultimo dicit: tangit rationem principij. Vel aliter secundum Augustinum: Principium: credite me supple esse. In greco enim potest esse accusatiuum et feminini generis: ac si diceret: veritatem. i. credite me esse qui et loquor vobis. Vel aliter vt referatur ad superiora sic: Nisi credideritis me. i. esse principium etc. Sed videtur incompetenti respondere ad questionem: quia dicebant: quis: quod querit de propria nominatiōe et persona: et non quid quod querit de essentia: principij autem significat diuinam essentiam. Unde Augustinus super hoc: Principium etc. dicit: Ecce quod vel quid est esse. Solutio. Quis non querit semper propriam nominatiōem: sed quāque speciem in comparatiōe ad actum. Unde cum principij dicat diuinā essentiam in comparatiōe ad actū: proprie responderet: vñ nec ipsi postea interrogat.

Molta habeo... quia est... me verat... etc. Marginal notes in Latin script.

Euangelij scdm Johannem

Itē in corde: sibi: mecum ē. Itē in tribulatiōe: sibi: nō reliq̄t me solū. Et b̄ q̄d̄ hō vult facere ei? volūtātē: nec repugnat voluntati diuinę. De primo dicit Esa. xxvj. c. Omnia opera nostra operatus es in nobis domine. j. xv. a. Sine me n̄ bil potestis facere. P̄hil. ij. b. Operat in nobis velle et perficere etc. De secundo P̄s. Dñs dabit verbum etc. Itē Diffusa est gratia in labijs tuis. De tertio. j. Cor. xv. b. Sia dei mecum. De quarto P̄s. Cum ipso sum in tribulatione. Sequit. a. **N**ec illō loquēte multi crediderūt in eū. Dicebat ergo iudeos: Si vōs māseritis in sermōne meo: v̄rē discipuli mei eritis: et cognoscetis veritatem et v̄ritas liberabit vos. Respondērūt ei: Semen abraę sumus: et nemini serui uimus vnq̄: Quōmodo tu dicis liberi eritis? Respondit eis iesus: Amen amen profunda daturus sū vobis incisionē quasi medicus: manere tamē semper et nō cōcutamini: quia per hoc volo a mēte auferre tumorē et percussibilibus sermonibus fodere animā: vt non in superficē sit fides: sed figurat in profundū. b. **E**t cognoscetis veritatem. i. me qui sum veritas vmbra r̄ legis. q. d. vestra sunt typos: et per hoc significat q̄ ignozātes erant: licz se de scientia legis iactarent: et in hoc percussit eos et humiliat. **E**t veritas: id est ego q̄ sum veritas. **L**iberabit vos: a peccatis. Per hoc significat eos seruos: et in hoc etiam percussit eos. Unde cū deberent magis humiliari sc̄ntur/ostendētes q̄ nō erāt veri discipuli. Unde indignati: **R**esponderūt ei: illi qui prius crediderant: s̄m Chrysostomū: sed s̄m Augustinum/ alij in turba qui non crediderant: qui audito verbo indignati sunt se vocari seruos: putantes dixisse de carnali libertate. **S**emen: id est filij/ **A**braę sumus: qui fuit liber libertate carnis. **S**enus efferunt supbi. **E**t nemini serui uimus vnq̄. Duo dixerat dominus: cognitionem et libertatem. Ad primū non respondent: sed ad secundū. Unde querit Chrysostomus: Cur nō respōdēt ad primū/ et dicit: Nūquid nunc nō cognoscimus veritatē legis et mandatorū: Solutio. Mō erat eis cura magna nisi mundanozū. Unde et maxime de seruitute indignabant. Unde dicit: Semen abraę sumus. q. d. seruos nos vocasti qui de semine abraę sumus et ingenui. Sed quid est q̄ dicunt: **N**emini serui uimus vnq̄: mentiunt s̄m p̄suetudinē Chrys. Sūt et nūc multi q̄ in indifferētibus quidē verecūditur/ vt i fuitate hac: cęsari in tributo: **D**arth. xxij. b. Idē dicit Chrys. **D**ētiunt: q̄ in egypto seruierūt quadrīgētis annis: in babilone septuaginta: sub diuersis etiā iudicib: modo viginti annis: mō septē: mō duo in seruitute s̄o peccati nō erubescūt: et uierūt quadrīgētis annis: in babilone septuaginta: sub diuersis etiā iudicib: modo viginti annis: mō septē: mō duo in seruitute serui q̄ hac semel. **L**abus: et nunq̄ seruire desierunt. **T**amē ideo forsitan hoc dicit: q̄ nūq̄ seruire runt sine reclamatiōe nec de iure: sed p̄ aliā fuitatē nisi hāc. **V**iolentiā ad temp. **V**idebat em̄ eis q̄ nō seruiret: q̄ lex p̄miserat eis libertatē. **L**eu. i. xxv. f. Seruus et ancilla sint vobis de natiōib: q̄ in circūitu vestro sunt. **E**t postea sequit: **F**rates aut̄ v̄ros filios isrl̄: ne opprimatis p̄ potentiā. **I**bi habet alia littera: **N**ō erit vectigal pendēs in isrl̄. **P**otest ergo dici: **N**emini serui uim⁹ vnq̄. i. nullius serui fuim⁹ vnq̄: **I**tē Chrys. **T**ales sūt iudeoz gloriatio nes: **S**emē abraę sumus: israelitę sumus: s̄m hoc mētiunt. **S**ed tñ dñs nō redarguit eos de mēdacio: quia aliud erat in p̄posito. i. p̄suadere se esse verum dei filium: cuius solius etiam s̄m cōfessio/ nem est peccata dimittere. **P** **Q**uo modo tu dicis liberi eritis. **E**t olentes generationē in nobilitate abraę: **L**uc. iij. b. **I**deo quasi admirando inconuenientiā dicit chris̄ti submiserūt: **Q**uomō tu dicis liberi eritis: quasi quomō tu p̄mittis libertatem cum eam habeamus. **E**t nota q̄ non dixerat dominus/ **L**iberi eritis: sed veritas liberabit vos: in quo tamen verbo non intellexerunt nisi libertatem carnalem/ cum dominus intelligeret de spiritali. **R**espondit eis iesus: exponens quē sit seruitus/ et quē libertas quam p̄miserat: et ostendens/ quia est alia seruitus cui subiacbant: cui nō subiacuit abraam. **R** Amen amen: id est vere vere. **H**is dicit/ amen/ p̄pter confirmationē: et vt attēstatores faciat. **D**ico

Itē in corde: sibi: mecum ē. Itē in tribulatiōe: sibi: nō reliq̄t me solū. Et b̄ q̄d̄ hō vult facere ei? volūtātē: nec repugnat voluntati diuinę. De primo dicit Esa. xxvj. c. Omnia opera nostra operatus es in nobis domine. j. xv. a. Sine me n̄ bil potestis facere. P̄hil. ij. b. Operat in nobis velle et perficere etc. De secundo P̄s. Dñs dabit verbum etc. Itē Diffusa est gratia in labijs tuis. De tertio. j. Cor. xv. b. Sia dei mecum. De quarto P̄s. Cum ipso sum in tribulatione. Sequit. a. **N**ec illō loquēte multi crediderūt in eū. Dicebat ergo iudeos: Si vōs māseritis in sermōne meo: v̄rē discipuli mei eritis: et cognoscetis veritatem et v̄ritas liberabit vos. Respondērūt ei: Semen abraę sumus: et nemini serui uimus vnq̄: Quōmodo tu dicis liberi eritis? Respondit eis iesus: Amen amen profunda daturus sū vobis incisionē quasi medicus: manere tamē semper et nō cōcutamini: quia per hoc volo a mēte auferre tumorē et percussibilibus sermonibus fodere animā: vt non in superficē sit fides: sed figurat in profundū. b. **E**t cognoscetis veritatem. i. me qui sum veritas vmbra r̄ legis. q. d. vestra sunt typos: et per hoc significat q̄ ignozātes erant: licz se de scientia legis iactarent: et in hoc percussit eos et humiliat. **E**t veritas: id est ego q̄ sum veritas. **L**iberabit vos: a peccatis. Per hoc significat eos seruos: et in hoc etiam percussit eos. Unde cū deberent magis humiliari sc̄ntur/ostendētes q̄ nō erāt veri discipuli. Unde indignati: **R**esponderūt ei: illi qui prius crediderant: s̄m Chrysostomū: sed s̄m Augustinum/ alij in turba qui non crediderant: qui audito verbo indignati sunt se vocari seruos: putantes dixisse de carnali libertate. **S**emen: id est filij/ **A**braę sumus: qui fuit liber libertate carnis. **S**enus efferunt supbi. **E**t nemini serui uimus vnq̄. Duo dixerat dominus: cognitionem et libertatem. Ad primū non respondent: sed ad secundū. Unde querit Chrysostomus: Cur nō respōdēt ad primū/ et dicit: Nūquid nunc nō cognoscimus veritatē legis et mandatorū: Solutio. Mō erat eis cura magna nisi mundanozū. Unde et maxime de seruitute indignabant. Unde dicit: Semen abraę sumus. q. d. seruos nos vocasti qui de semine abraę sumus et ingenui. Sed quid est q̄ dicunt: **N**emini serui uimus vnq̄: mentiunt s̄m p̄suetudinē Chrys. Sūt et nūc multi q̄ in indifferētibus quidē verecūditur/ vt i fuitate hac: cęsari in tributo: **D**arth. xxij. b. Idē dicit Chrys. **D**ētiunt: q̄ in egypto seruierūt quadrīgētis annis: in babilone septuaginta: sub diuersis etiā iudicib: modo viginti annis: mō septē: mō duo in seruitute s̄o peccati nō erubescūt: et uierūt quadrīgētis annis: in babilone septuaginta: sub diuersis etiā iudicib: modo viginti annis: mō septē: mō duo in seruitute serui q̄ hac semel. **L**abus: et nunq̄ seruire desierunt. **T**amē ideo forsitan hoc dicit: q̄ nūq̄ seruire runt sine reclamatiōe nec de iure: sed p̄ aliā fuitatē nisi hāc. **V**iolentiā ad temp. **V**idebat em̄ eis q̄ nō seruiret: q̄ lex p̄miserat eis libertatē. **L**eu. i. xxv. f. Seruus et ancilla sint vobis de natiōib: q̄ in circūitu vestro sunt. **E**t postea sequit: **F**rates aut̄ v̄ros filios isrl̄: ne opprimatis p̄ potentiā. **I**bi habet alia littera: **N**ō erit vectigal pendēs in isrl̄. **P**otest ergo dici: **N**emini serui uim⁹ vnq̄. i. nullius serui fuim⁹ vnq̄: **I**tē Chrys. **T**ales sūt iudeoz gloriatio nes: **S**emē abraę sumus: israelitę sumus: s̄m hoc mētiunt. **S**ed tñ dñs nō redarguit eos de mēdacio: quia aliud erat in p̄posito. i. p̄suadere se esse verum dei filium: cuius solius etiam s̄m cōfessio/ nem est peccata dimittere. **P** **Q**uo modo tu dicis liberi eritis. **E**t olentes generationē in nobilitate abraę: **L**uc. iij. b. **I**deo quasi admirando inconuenientiā dicit chris̄ti submiserūt: **Q**uomō tu dicis liberi eritis: quasi quomō tu p̄mittis libertatem cum eam habeamus. **E**t nota q̄ non dixerat dominus/ **L**iberi eritis: sed veritas liberabit vos: in quo tamen verbo non intellexerunt nisi libertatem carnalem/ cum dominus intelligeret de spiritali. **R**espondit eis iesus: exponens quē sit seruitus/ et quē libertas quam p̄miserat: et ostendens/ quia est alia seruitus cui subiacbant: cui nō subiacuit abraam. **R** Amen amen: id est vere vere. **H**is dicit/ amen/ p̄pter confirmationē: et vt attēstatores faciat. **D**ico

Ps. 67. Ps. 44. Ps. 90.

Itē in corde: sibi: mecum ē. Itē in tribulatiōe: sibi: nō reliq̄t me solū. Et b̄ q̄d̄ hō vult facere ei? volūtātē: nec repugnat voluntati diuinę. De primo dicit Esa. xxvj. c. Omnia opera nostra operatus es in nobis domine. j. xv. a. Sine me n̄ bil potestis facere. P̄hil. ij. b. Operat in nobis velle et perficere etc. De secundo P̄s. Dñs dabit verbum etc. Itē Diffusa est gratia in labijs tuis. De tertio. j. Cor. xv. b. Sia dei mecum. De quarto P̄s. Cum ipso sum in tribulatione. Sequit. a. **N**ec illō loquēte multi crediderūt in eū. Dicebat ergo iudeos: Si vōs māseritis in sermōne meo: v̄rē discipuli mei eritis: et cognoscetis veritatem et v̄ritas liberabit vos. Respondērūt ei: Semen abraę sumus: et nemini serui uimus vnq̄: Quōmodo tu dicis liberi eritis? Respondit eis iesus: Amen amen profunda daturus sū vobis incisionē quasi medicus: manere tamē semper et nō cōcutamini: quia per hoc volo a mēte auferre tumorē et percussibilibus sermonibus fodere animā: vt non in superficē sit fides: sed figurat in profundū. b. **E**t cognoscetis veritatem. i. me qui sum veritas vmbra r̄ legis. q. d. vestra sunt typos: et per hoc significat q̄ ignozātes erant: licz se de scientia legis iactarent: et in hoc percussit eos et humiliat. **E**t veritas: id est ego q̄ sum veritas. **L**iberabit vos: a peccatis. Per hoc significat eos seruos: et in hoc etiam percussit eos. Unde cū deberent magis humiliari sc̄ntur/ostendētes q̄ nō erāt veri discipuli. Unde indignati: **R**esponderūt ei: illi qui prius crediderant: s̄m Chrysostomū: sed s̄m Augustinum/ alij in turba qui non crediderant: qui audito verbo indignati sunt se vocari seruos: putantes dixisse de carnali libertate. **S**emen: id est filij/ **A**braę sumus: qui fuit liber libertate carnis. **S**enus efferunt supbi. **E**t nemini serui uimus vnq̄. Duo dixerat dominus: cognitionem et libertatem. Ad primū non respondent: sed ad secundū. Unde querit Chrysostomus: Cur nō respōdēt ad primū/ et dicit: Nūquid nunc nō cognoscimus veritatē legis et mandatorū: Solutio. Mō erat eis cura magna nisi mundanozū. Unde et maxime de seruitute indignabant. Unde dicit: Semen abraę sumus. q. d. seruos nos vocasti qui de semine abraę sumus et ingenui. Sed quid est q̄ dicunt: **N**emini serui uimus vnq̄: mentiunt s̄m p̄suetudinē Chrys. Sūt et nūc multi q̄ in indifferētibus quidē verecūditur/ vt i fuitate hac: cęsari in tributo: **D**arth. xxij. b. Idē dicit Chrys. **D**ētiunt: q̄ in egypto seruierūt quadrīgētis annis: in babilone septuaginta: sub diuersis etiā iudicib: modo viginti annis: mō septē: mō duo in seruitute s̄o peccati nō erubescūt: et uierūt quadrīgētis annis: in babilone septuaginta: sub diuersis etiā iudicib: modo viginti annis: mō septē: mō duo in seruitute serui q̄ hac semel. **L**abus: et nunq̄ seruire desierunt. **T**amē ideo forsitan hoc dicit: q̄ nūq̄ seruire runt sine reclamatiōe nec de iure: sed p̄ aliā fuitatē nisi hāc. **V**iolentiā ad temp. **V**idebat em̄ eis q̄ nō seruiret: q̄ lex p̄miserat eis libertatē. **L**eu. i. xxv. f. Seruus et ancilla sint vobis de natiōib: q̄ in circūitu vestro sunt. **E**t postea sequit: **F**rates aut̄ v̄ros filios isrl̄: ne opprimatis p̄ potentiā. **I**bi habet alia littera: **N**ō erit vectigal pendēs in isrl̄. **P**otest ergo dici: **N**emini serui uim⁹ vnq̄. i. nullius serui fuim⁹ vnq̄: **I**tē Chrys. **T**ales sūt iudeoz gloriatio nes: **S**emē abraę sumus: israelitę sumus: s̄m hoc mētiunt. **S**ed tñ dñs nō redarguit eos de mēdacio: quia aliud erat in p̄posito. i. p̄suadere se esse verum dei filium: cuius solius etiam s̄m cōfessio/ nem est peccata dimittere. **P** **Q**uo modo tu dicis liberi eritis. **E**t olentes generationē in nobilitate abraę: **L**uc. iij. b. **I**deo quasi admirando inconuenientiā dicit chris̄ti submiserūt: **Q**uomō tu dicis liberi eritis: quasi quomō tu p̄mittis libertatem cum eam habeamus. **E**t nota q̄ non dixerat dominus/ **L**iberi eritis: sed veritas liberabit vos: in quo tamen verbo non intellexerunt nisi libertatem carnalem/ cum dominus intelligeret de spiritali. **R**espondit eis iesus: exponens quē sit seruitus/ et quē libertas quam p̄miserat: et ostendens/ quia est alia seruitus cui subiacbant: cui nō subiacuit abraam. **R** Amen amen: id est vere vere. **H**is dicit/ amen/ p̄pter confirmationē: et vt attēstatores faciat. **D**ico

Stiores faciat. a Dico vobis: quia omnis qui facit peccatum: ex amore non ex languore naturę: dicit Glo. b Seruus est peccati. q. d. vos intelligitis male quod dixi de seruitute carnali: quia loquor de alia: quia q facit peccatum seruus est peccati: id est diaboli vel ipsius peccati. Si mile. ij. Def. ij. d. A q quis superatus est hu-

No. 6. d. Et nota: quia facere su-

a dico vobis: quia omnis q facit peccatum/seruus est

bunt vel mala dicunt. Alij de aurib: alij de oculis etc. Berni. Inter scularis nuge sunt: in ore sacerdotu blasphemie: In terdum tamen si incidant ferende fortassis referende nunq. Berni. Consecrasti os tuum euangelio/nugis iam aperire illi- citum/ assuescere sacrilegu est: labia em sacerdotis custodit

Malach. 2. b.

peccati. Seruus autem no manet in domo in eternu.

scientiam z legem requi- rent de ore eius: no nu- gas profecto vel fabu- las. Verbu scurrile qb- faceti vrbani ve nomie colorant: no sufficit pe-

E

regriuari ab ore/ procul z ab aure relegadu. Sede ad cachin- nos moueris: sedius moues: porro detrahere/ an detrahentē audire/ quid horu damnabilis sit non facile dixerim. Tales q facit cophinos de lingua sulo: z ita seruiunt in vili opere: quia sordes aliozum portant in ore. Nota pbarao: id est dia- bolus facit seruire suos in trib. In luto z latere. Exo. j. c. Et paleis: Exo. v. b. Per lutu intelligit vanitas in diuitijs. In- quinat em diuitie sicut lutu. Abaeuk. ij. b. Ue ei qui multipli- cat non sua: Aliquo aggrauat cōtra se densum lutum: In opere lateris intelligit nimia cura carnis. Later enim quanto pl' lauaf: tanto magis sordescit. Naum. ij. c. Subigēs tene laterem. Per paleam intelligit vanitas superbie. Matth. ij. c. Paleas autem comburet igni inextinguibili. Item in tri- bus oppressi sunt generibus operum: fm Iosephum. In la- boze edificandi qd est superborum qui edificant i memoriale sui: vt Bern. xj. a. Venite edificemus nobis ciuitatem z turre- culus culmē ptingat ad celu: z celebremus nomē vestru. Itē Esa. xxij. e. Quid tu hic/ aut quasi quis hic: quia excidisti tibi sepulchrum: excidisti in excello memoriale/ diligēter in petra tibi tabernaculu. Item in exportatione luti z sordium: vt cu- pidi. Tot em cophinos luti vel sordium habes: quot pben- das. Unde z clerici diuites sunt vasa stercozaria. Osee. vij. b. Deuozatus est israel: nunc factus est in nationibus quasi vas immudu. Esa. lj. d. Quidamini qui fertis vasa domini. Itē in diuisione fluuij. Fluuius est concupiscentia carnis: qua di- uidunt luxuriosi per quinq sensus: vel per diuersa genera vo- luptatis. Ergo iam duo prima pudorem perdiderunt: vt sine ruboze etiam cophini stercozum: id est beneficia congregent. Bene ergo dictum est: **Omnis qui facit peccati seruo est peccati: id est diaboli vel ipsius peccati. Sequit de lite- ra: Seruus autem non manet in domo in eter- num. Bern. xij. b. et Gal. ij. d. Etce ancillam z filium eius. Et nota q hic vult ostēdere: q illi non sunt de domo dei: si- cut se iactabant: id est de consortio pphetaru z patriarcharu z cognatione sanctoru patrum: qui fuerūt domus dei: vt di- ctur Esa. v. b. Item per hoc significat q ipsi qui erant serui peccati: per hanc seruitutem amittebant ius celestis heredi- tatis que est domus dei. De qua. j. xlij. a. In domo patris mei mansiones multe sūt. Itē p hoc significat: vt dicit Chry- sostom' q iudex qui i seruitute pcepta dei fecerat repellerent a domo dei z gentes eis succederēt. Unde dicit Chryf. Per hoc paulatim legem submittit. i. euacuat: ne em dicant/ habe- mus immolationes quas intunxit moyses: ille nos possunt eripere a seruitute peccati: Ideo hic dicit: **Seruus no ma- net in domo in eternu. i. no potest in ea manere. q. d. om- nes homines peccauerūt z ita serui sunt: et ideo egent gloria dei. i. libertate per filiu: Roma. ij. d. Etā ipse sacerdos p se offerre debet/ eo q circūdar' est et ipse infirmitate. Heb. v. a. Ergo non potest alios liberos facere cum sit seruus. Nota ergo hic summatim expositiones plures. Seruus no manet in domo in eternu. i. vos qui estis serui peccati/ non estis de familia dei: vt abraā z ceteri boni. Vel/ **no ma- net in domo: id est vos non habebitis partē in tegno dei. Vel/ Seruus non manet in domo in eternum: id est seruitus legis euacuabit/ et filiaro p filium inducet: quia lex vetus non fuit imposta nisi vsq ad tēpus correctionis: sicut dicit Heb. ix. c. Vel fm Chrylostomū: Seruo no manet in domo in eternu. i. seruus qualis fuit moyses vel abraā non habet potestatem largiendi libertatē. Hoc enim est/ non******

Et nota: quia facere su-

res sunt peccati

75.

80.

z pro facere interiori z exteriori: sicut etiam accipit Ambro- sius in illa diffinitione peccati: Peccatu est dictum vel factu vel concubitu contra legem dei. Sed hic sumit generaliter facere ad dicere z concupiscere/ et pro pziuationibus ho- rum: tam ex parte intellectus/ tum ex parte potentie opera- tiue vbi fuerunt pziuationes debiti. **b Seruus est pec- cati.** Anselmus dicit/ q homo habet vnde sit seruus pecca- ti: sed peccatum non habet vnde dominat homini. Et hoc sa- tis explanat Dionysius in libro de diuinis nominibus: in tractatu de malo: vbi dicit q malum siue peccatum nihil aliud est nisi defect' naturalis harmonie modi z cōmensura- tionis. Unde ista seruitus no occupat nisi volentem: Necessse est enim vt rationalis creatura: quia libertatem habet condi- tionis: qua quidā libertatem a coactione appellant/ submittat se libera volūtate seruituri peccati si seruire debet: sicut dicit Anselmus in libro de libertate arbitrii. **Qz autem peccatores sint serui peccati et diaboli/ patet multis rationibus. Et pri- mo: quia seruozum est multu laborare. Unde dicitur. xvj. c. Seruientis dñs alienis die ac nocte qui non dabunt vobis re- quiem. Unde Exod. v. Aggrauata est manus pharaonis super iudeos intantū vt de nocte coquerent lateres: et de die colligerent paleas: quia de nocte vult seruire libidini: z de die cupiditati. dicitur. ix. b. Et inique agerent laborauerunt. Se- cūdo: quia peccatores tanq serui vilissimis cibis vescuntur. Unde Luc. xv. c. de filio prodigo dicitur/ q cupiebat imple- re ventrem de siliquis porcorum. Thren. iij. a. Qui nutrie- bantur in croceis amplexati sunt stercoza. Item Job. xxx. a. Radix iuniperorū cibus eorum. Radix iuniperi mollis est: sed producit fruticem spinosum: sic peccatum habet mollici- em in delectatione: sed profert spinas: id est amaritudinē men- tis: z remotionem cōscientie: z mortem gehenne. Gregori'. Radices spinarum molles: sed ex ipsa mollicie pferunt vnde pungūt. Tertia ratio: quia nihil qd lucratur seruus suum est/ sed totum domini sui: sic peccator nihil facit sibi vtile ad vitā eternam: quia diabolus domin' suus semper apponit aliquid de suo: propter qd totum sibi calumniatur. i. malam intentio- nem si facit opus bonum. Osee. vij. b. Culmus stans non est in eis gerimen non facit farinam: qd si fecerit alieni comedent eam. Culmus gen' spicē est q sine grano est: Sic tales: vnde non intrabit in hozreum domini. Itē bona naturalia z cor- poralia z temporalia sua omnino dant diabolo ad consumen- dum. Osee. vij. c. Comederūt alieni robor eius. Quarta ra- tio: quia tanq serui reputantur viles opprobriu hominū et abiectio plebjs. dicitur. ij. g. Qz vills facta es nimis: iterans vias tuas. ij. Reg'. j. c. Ego et filius tuus salomon erimus peccatores: id est reputabimur viles. Quinta ratio: quia non possunt cōtrahere: sed si quandoq faciunt pactum: vt in con- fessione: statim diabolus retractat per malum opus. Sexta ra- tio: quia non possunt condere testamentū. Unde videmus de multis peccatozibus z maxime clericis: aut moziunt intestat: aut cōmittunt dispensationē rerum suarum alijs. Job. xxvij. d. Diues cū dormiterit nihil secum defert: quia nihil dat pro anima. Ps. Nihil inuenerunt omnes vtri diuitiarū in mani- bus suis: quia nihil posuerūt in manibus pauperū. Septima ratio est: quia vilissima opera faciunt z laboriosissima. Unde Ps. Danus eius in cophino seruserunt. Multi de manib' suis faciunt cophinos: colligentes stercoza temporalia. Sed etiam clerici z religiosi: quozum os debet esse consecratum do- mino: de ipsis linguis suis faciunt cophinos: dum alijs detra-**

Manet: id est non potest largiri sicut dominus domus: siue lex data a seruo non liberos facit. Unde in hoc ostendit honorem filij respectu moysi et euangelij respectu legis. Unde et ad Heb. ij. a. dicit: Moyses quidem fidelis in tota domo eius: tanquam famulus in testimonio eorum que dicenda erant: christus vero tanquam filius in domo sua. Et loquitur ibi apostolus de differentia moysi et christi: quemadmodum et hic ipse christus. Unde sequitur hic: a. Filius autem: id est ego qui sum veritas antiquae

Manet in domo in eternum: Notat immobilitatem noui testamenti. Vel sic: a. Filius manet in domo in eternum: id est filius verus dominus est domus: et ita potest libertatem dare. Unde sequitur: c. Si ergo filius vos liberauerit: hic a seruitute peccati: et a corruptione in futuro. d. Vere liberi eritis: quod non poteratis habere per seruum. Siabile enim est donum filij qui est verus heres. Et licet seruo dederit hostias placationis: non tamen perfectae reconciliationis: sed hoc datur per me qui sum filius. Chrysostomus. Per hoc ostendit consubstantialitatem sui ad patrem et quod eadem habeat potestatem. Si enim filius liberauerit: nullus est qui contradicat: sed certissima est libertas. Deus enim qui iustificat: quis est qui condemnet? Roma. viij. f. Item in hoc ostendit se purum et liberum a peccatis: qui se liberaturus alios promittit. Item per hoc quod dicit: Vere liberi eritis: insinuat libertatem de qua gloriabantur non esse veram sed nuncupatiuam tantum. Hanc enim homines dant: illam deus: et propter hoc non amplectendam. Et per hoc etiam persuadet non fundi in seruitute hac terrena. Unde. i. Corinth. viij. d. Seruus vocatus non sit tibi cura. e. Scio quia filij abrae estis: secundum carnem: et ita liberi esse creditis. Sed non estis filij per imitationem: et ideo non estis liberi secundum mentem: Quia queritis me interficere etc. Chrysostomus. Quia poteratis dicere: Nos peccatum non habemus: et ita serui non sumus: etiam seruitute de qua dicitis: Ideo respondet dominus: ostendens eos esse peccatores. Et alia peccata eorum dimittens: hoc quod per manus erat quod adhuc agere volebant adducit in medium et ait: Scio quia filij abrae estis: sed queritis me interficere. q. d. si cognatione gloriamini: et vitam ostendere oporteret. Quiescibilis et paulatim percutit illos a cognatione illa: et non dicit statim: non estis filij abrae iusti: vos homicidae: sed concorditer interim loquitur: Scio quia filij veli semen abrae estis. Sed hoc est quod queritur: unde addit redargutionem quam intendit: f. Sed queritis me interficere: et ita degeneres vos probatis. Sed ne possit dici: quoniam iuste hoc querebatur: ideo subdit causam: g. Quia sermo meus non capit in vobis. Chrysostomus. Quia liter igitur ait. s. eodemque credebatur in eum? Solutio. Transpositi erant rursus: ideo et valde eos tangit. Non dixit: non capit sermo meus: sed non capit meus sermo in vobis. Per hoc altitudinem doctrine sue ostendens. q. d. vos queritis me occidere: quia alta dico de me: cum potius honorare me et colere oporteret: et vos illa alta possitis discere. Sed quia possent dicere: Tu a teipso loqueris: ideo non capit in nobis sermo tuus: Ideo subdit: i. Ego quod vidi apud patrem: meum loquor: non a meipso fingo. m. Et vos que vidistis apud patrem: verum facitis. q. d. sicut ego et a verbis et a veritate ostendo patrem: ita et vos a rebus. Non enim eandem substantiam habeo solum: sed eandem veritatem habeo patri. Augustinus. g. Sermo meus non capit in vobis: quia non capitur a corde vestro. Sermo enim dei est: et hanc: quod capit deus capit. Unde Job. xl. d. Nil quid poteris extrahere leuiathan hano: Item sermo domini recte est: unde deberet omnes capere. Et ideo mirum est quod illi non capiebant: sed nimis inbebant luto. Bere. xvi. c.

Ecce ego mitto piscatores multos et piscabunt eos. Thren. j. e. Expandit rete pedibus meis: conuertit me retrosum: id est ad ea que posueram retrosum. Matth. xij. f. Simile est regnum celorum sagene missae in mare etc. Item Luc. v. a. Duce in altum et laxate retia in capturam. j. xxi. b. Distite in vetera nauigij rete etc.

di apud patrem loquor: et vos que vidistis apud patrem verum facitis. Responderunt et dixerunt ei: Pater noster abraam est. Dicit eis iesus: Si filij abrae estis: opera abrae facite. **h** di apud patrem loquor: et vos que vidistis apud patrem verum facitis. Responderunt et dixerunt ei: Pater noster abraam est. Dicit eis iesus: Si filij abrae estis: opera abrae facite.

fm comune modum loquendi: quo dicit: Res ista non potest capi in arca ista. Eccl. xxi. c. Cor fatui quasi vas confractum: omnem sapientiam non continebit. Et tamen bene deberet capere: quia: Ego quod vidi apud patrem: meum loquor: id est veritatem que egolipse sum manifesto. Vel sic: i. Ego quod vidi etc. q. d. ita dicitis quod vos estis filij abrae: sed signum filiationis non habetis: sed loqui ea que filius dicit a patre. i. Ego quod vidi per eternam generationem recipiendo naturam sibipsum in sapientia sufficientem: k. Apud patrem meum. Prepositio notat equalitatem et distinctionem filij a patre. l. Loquor in mundo. m. Et vos que vidistis apud patrem vestrum: diabolus: cuius filij estis imitatione: et quod ei suggestionem in mentem concepistis et reuolulistis: n. Facitis: id est opere implere disponitis. In hoc iam innuit aliam patrem que abraam: cuius filij sunt non natura sed imitatione. Unde propter hoc magis adherent ut se dicant filios abrae. Et hoc est: o. Responderunt et dixerunt ei. Augustinus. Quia arguit eos facere mala opera patris: fatentes patrem suum abraam: puocant aliquid mali dicere contra abraam: ut sit eis occasio faciendi quod volebant. Unde dicunt: p. Pater noster abraam est: quasi quid contra istum dicitis: Sed dominus et abraam laudat et istos degeneres probat ostendens de qua filiatione intelligat. Unde sequit: q. Dicit eis iesus: Si filij abrae estis: ut vos facitis: s. Opera abrae facite: id est facitis probate vos esse filios veros: non verbis. Vel si filij estis eius secundum carnem: sitis per imitationem.

Si filij abrae estis etc. Moraliter notandi quod dicitur ostendit superius per opera eorum quod non erant filij abrae neque filij dei: quia filiatione probatur per operationem. Unde dicit: Si filij abrae estis: opera abrae facite. Primum opus abrae et filiorum: promissionis: est egressus de terra et cognatione et domo. Gen. xij. a. Egressus est abraam sicut preceperat ei dominus. Hoc autem est: dimittere peccatum. Unde Bere. ij. a. Recedite de medio babilonis. Et Esa. li. c. Recedite exite inde: pollurum nolite tangere. Sed Dicitur j. c. Non est egressa que habitat in exitu. q. d. licet in exitu vite sue sit: id est in senectute: tamen non recedit a peccatis. Unde supra eodem. c. In peccato vestro moriemini. Secundu opus est quod nomen dei inuocat et altare edificat. Gen. xij. c. quia debet orare et interpellare misericordiam dei: ut cum coadiuuet ad egressiendum: et gratias agere de bono proposito dato. Unde Bere. viij. d. Hoc postquam euasit diluuium: hostias immolauit domino. Tertium est: quia sarai dissimulat esse uxorem suam: et habet pro sorore: Bere. xij. c. Sarai est affectio: que omnia vult trahere ad se. Sed hanc debemus habere pro sorore: et non eam cognoscere ut sequamur affectionis voluntatem: nec secundemus eam operibus carnis. Eccl. xvij. d. Si prestes animam tuam concupiscentias eius: faciet te in gaudium inimicis tuis. Quartu est quod loth declinat: Bere. xij. c. id est confortia malorum vitat: quia qui tetigerit picem inquinabit ab ea: et qui comunicauerit superbo induet superbiam: Eccl. xij. a. Et Ps. Habituauerunt inter gentes et didicerunt opera eorum. Quia ex conuictu trahunt mores. Ps. Cum sancto sanctus

Et vos que vidistis apud patrem: verum facitis. q. d. sicut ego et a verbis et a veritate ostendo patrem: ita et vos a rebus. Non enim eandem substantiam habeo solum: sed eandem veritatem habeo patri. Augustinus. g. Sermo meus non capit in vobis: quia non capitur a corde vestro. Sermo enim dei est: et hanc: quod capit deus capit. Unde Job. xl. d. Nil quid poteris extrahere leuiathan hano: Item sermo domini recte est: unde deberet omnes capere. Et ideo mirum est quod illi non capiebant: sed nimis inbebant luto. Bere. xvi. c.

Si filij abrae estis etc. Moraliter notandi quod dicitur ostendit superius per opera eorum quod non erant filij abrae neque filij dei: quia filiatione probatur per operationem. Unde dicit: Si filij abrae estis: opera abrae facite. Primum opus abrae et filiorum: promissionis: est egressus de terra et cognatione et domo. Gen. xij. a. Egressus est abraam sicut preceperat ei dominus. Hoc autem est: dimittere peccatum. Unde Bere. ij. a. Recedite de medio babilonis. Et Esa. li. c. Recedite exite inde: pollurum nolite tangere. Sed Dicitur j. c. Non est egressa que habitat in exitu. q. d. licet in exitu vite sue sit: id est in senectute: tamen non recedit a peccatis. Unde supra eodem. c. In peccato vestro moriemini. Secundu opus est quod nomen dei inuocat et altare edificat. Gen. xij. c. quia debet orare et interpellare misericordiam dei: ut cum coadiuuet ad egressiendum: et gratias agere de bono proposito dato. Unde Bere. viij. d. Hoc postquam euasit diluuium: hostias immolauit domino. Tertium est: quia sarai dissimulat esse uxorem suam: et habet pro sorore: Bere. xij. c. Sarai est affectio: que omnia vult trahere ad se. Sed hanc debemus habere pro sorore: et non eam cognoscere ut sequamur affectionis voluntatem: nec secundemus eam operibus carnis. Eccl. xvij. d. Si prestes animam tuam concupiscentias eius: faciet te in gaudium inimicis tuis. Quartu est quod loth declinat: Bere. xij. c. id est confortia malorum vitat: quia qui tetigerit picem inquinabit ab ea: et qui comunicauerit superbo induet superbiam: Eccl. xij. a. Et Ps. Habituauerunt inter gentes et didicerunt opera eorum. Quia ex conuictu trahunt mores. Ps. Cum sancto sanctus

Et vos que vidistis apud patrem: verum facitis. q. d. sicut ego et a verbis et a veritate ostendo patrem: ita et vos a rebus. Non enim eandem substantiam habeo solum: sed eandem veritatem habeo patri. Augustinus. g. Sermo meus non capit in vobis: quia non capitur a corde vestro. Sermo enim dei est: et hanc: quod capit deus capit. Unde Job. xl. d. Nil quid poteris extrahere leuiathan hano: Item sermo domini recte est: unde deberet omnes capere. Et ideo mirum est quod illi non capiebant: sed nimis inbebant luto. Bere. xvi. c.

Si filij abrae estis etc. Moraliter notandi quod dicitur ostendit superius per opera eorum quod non erant filij abrae neque filij dei: quia filiatione probatur per operationem. Unde dicit: Si filij abrae estis: opera abrae facite. Primum opus abrae et filiorum: promissionis: est egressus de terra et cognatione et domo. Gen. xij. a. Egressus est abraam sicut preceperat ei dominus. Hoc autem est: dimittere peccatum. Unde Bere. ij. a. Recedite de medio babilonis. Et Esa. li. c. Recedite exite inde: pollurum nolite tangere. Sed Dicitur j. c. Non est egressa que habitat in exitu. q. d. licet in exitu vite sue sit: id est in senectute: tamen non recedit a peccatis. Unde supra eodem. c. In peccato vestro moriemini. Secundu opus est quod nomen dei inuocat et altare edificat. Gen. xij. c. quia debet orare et interpellare misericordiam dei: ut cum coadiuuet ad egressiendum: et gratias agere de bono proposito dato. Unde Bere. viij. d. Hoc postquam euasit diluuium: hostias immolauit domino. Tertium est: quia sarai dissimulat esse uxorem suam: et habet pro sorore: Bere. xij. c. Sarai est affectio: que omnia vult trahere ad se. Sed hanc debemus habere pro sorore: et non eam cognoscere ut sequamur affectionis voluntatem: nec secundemus eam operibus carnis. Eccl. xvij. d. Si prestes animam tuam concupiscentias eius: faciet te in gaudium inimicis tuis. Quartu est quod loth declinat: Bere. xij. c. id est confortia malorum vitat: quia qui tetigerit picem inquinabit ab ea: et qui comunicauerit superbo induet superbiam: Eccl. xij. a. Et Ps. Habituauerunt inter gentes et didicerunt opera eorum. Quia ex conuictu trahunt mores. Ps. Cum sancto sanctus

Et vos que vidistis apud patrem: verum facitis. q. d. sicut ego et a verbis et a veritate ostendo patrem: ita et vos a rebus. Non enim eandem substantiam habeo solum: sed eandem veritatem habeo patri. Augustinus. g. Sermo meus non capit in vobis: quia non capitur a corde vestro. Sermo enim dei est: et hanc: quod capit deus capit. Unde Job. xl. d. Nil quid poteris extrahere leuiathan hano: Item sermo domini recte est: unde deberet omnes capere. Et ideo mirum est quod illi non capiebant: sed nimis inbebant luto. Bere. xvi. c.

Manet in domo in eternum: Notat immobilitatem noui testamenti. Vel sic: a. Filius manet in domo in eternum: id est filius verus dominus est domus: et ita potest libertatem dare. Unde sequitur: c. Si ergo filius vos liberauerit: hic a seruitute peccati: et a corruptione in futuro. d. Vere liberi eritis: quod non poteratis habere per seruum. Siabile enim est donum filij qui est verus heres. Et licet seruo dederit hostias placationis: non tamen perfectae reconciliationis: sed hoc datur per me qui sum filius. Chrysostomus. Per hoc ostendit consubstantialitatem sui ad patrem et quod eadem habeat potestatem. Si enim filius liberauerit: nullus est qui contradicat: sed certissima est libertas. Deus enim qui iustificat: quis est qui condemnet? Roma. viij. f. Item in hoc ostendit se purum et liberum a peccatis: qui se liberaturus alios promittit. Item per hoc quod dicit: Vere liberi eritis: insinuat libertatem de qua gloriabantur non esse veram sed nuncupatiuam tantum. Hanc enim homines dant: illam deus: et propter hoc non amplectendam. Et per hoc etiam persuadet non fundi in seruitute hac terrena. Unde. i. Corinth. viij. d. Seruus vocatus non sit tibi cura. e. Scio quia filij abrae estis: secundum carnem: et ita liberi esse creditis. Sed non estis filij per imitationem: et ideo non estis liberi secundum mentem: Quia queritis me interficere etc. Chrysostomus. Quia poteratis dicere: Nos peccatum non habemus: et ita serui non sumus: etiam seruitute de qua dicitis: Ideo respondet dominus: ostendens eos esse peccatores. Et alia peccata eorum dimittens: hoc quod per manus erat quod adhuc agere volebant adducit in medium et ait: Scio quia filij abrae estis: sed queritis me interficere. q. d. si cognatione gloriamini: et vitam ostendere oporteret. Quiescibilis et paulatim percutit illos a cognatione illa: et non dicit statim: non estis filij abrae iusti: vos homicidae: sed concorditer interim loquitur: Scio quia filij veli semen abrae estis. Sed hoc est quod queritur: unde addit redargutionem quam intendit: f. Sed queritis me interficere: et ita degeneres vos probatis. Sed ne possit dici: quoniam iuste hoc querebatur: ideo subdit causam: g. Quia sermo meus non capit in vobis. Chrysostomus. Quia liter igitur ait. s. eodemque credebatur in eum? Solutio. Transpositi erant rursus: ideo et valde eos tangit. Non dixit: non capit sermo meus: sed non capit meus sermo in vobis. Per hoc altitudinem doctrine sue ostendens. q. d. vos queritis me occidere: quia alta dico de me: cum potius honorare me et colere oporteret: et vos illa alta possitis discere. Sed quia possent dicere: Tu a teipso loqueris: ideo non capit in nobis sermo tuus: Ideo subdit: i. Ego quod vidi apud patrem: meum loquor: non a meipso fingo. m. Et vos que vidistis apud patrem: verum facitis. q. d. sicut ego et a verbis et a veritate ostendo patrem: ita et vos a rebus. Non enim eandem substantiam habeo solum: sed eandem veritatem habeo patri. Augustinus. g. Sermo meus non capit in vobis: quia non capitur a corde vestro. Sermo enim dei est: et hanc: quod capit deus capit. Unde Job. xl. d. Nil quid poteris extrahere leuiathan hano: Item sermo domini recte est: unde deberet omnes capere. Et ideo mirum est quod illi non capiebant: sed nimis inbebant luto. Bere. xvi. c.

Credidit enim abraham deo: Gen. xv. b. Roma. liij. a. **N**unc autem queritis me interficere. Quasi contraria opera et factis: in quo probamini non esse filij abrae. Et dicitur: **Q**ueritis in quo notatur studium eorum. Ps. Corrupti sunt et abominabiles facti sunt in studijs suis. Sic etiam tangit corda eorum: ut ex hoc experimentu habeant: quia ipse est verus deus qui solus corda scrutatur. **H**omo enim: cui copati debetis. Et ne dicat:

Nunc autem queritis me interficere hominem qui veritatem vobis locutus sum quas

quia propter hoc et violat legem et sabbatum: querunt occidere: subdit: **Q**ui veritatem vobis locutus sum: ideo debuitis grati esse et pro veritate et utilitate: quia vobis: id est ad utilitatem vestram loquor: in quo notat malicia et ingratitude. Ps. Pro eo ut me diligerent etc. Ps. Retribuebant mihi mala pro bonis. Ps. Dicitur. xvij. d. **N**ihil reddidit pro bono malum etc. Patet etiam hic quod expresse veritatem impugnabat: et peccabant peccato in spiritu sanctum: sicut illa speciem que est impugnatio veritatis agnitae. Sed ne dicant quod a se fingit que dicit: dicit quod non sua sed patris auctoritate: Et hoc est: **Q**uam audiui a deo: id est quam nascendo accepi a patre. Chrysostomus. Quam veritatem: Quoniam par est patri: propter hoc eam volebant interficere. Vel **V**eritatem: quia eos arguebat. Amos. v. c. Odio habuerunt corripientem in porta etc. Proverb. xv. b. Non amat pestilens etc. **L**ullus de amicitia. Obsequium amicorum: veritas odium parit. **H**oc: id est consimile: **A**braam non fecit: cuius filios vos dicitis. Et si enim aliquos interfecit: non tamen innocentem et iustum. Sed est vobis alius pater: cuius opera factis. Unde sequitur: **N**os facitis opera patris vestri. Non dicit cuius patris: sed significat quod diaboli et non abrae. Chrysostomus. Quae sunt opera abrae: Vanitas / humilitas / obedientia / fides. Vos autem contrario estis immiter cordes / crudelis / infideles. **D**ozaliter nota quod isti gerunt personam quorundam gloriatorum: de genere suo: cum tamen habeant mores et opera demonum / non suorum parentum. De quibus dicitur **D**ice. ix. c. Gloria eorum ab utero: quia a tali matre: et a conceptu: quia a tali patre: et a partu: quia in natiuitate mea fuit ille episcopus: et consimilia. Vel a partu: id est a consanguinitate. Sed contra tales dicit **D**igen. **V**ilis nobilitas que in locis turpibus generat. Job. xvij. d. Putredini dixi etc. Et propter hoc dicit dominus per **D**alachias. ij. b. **N**ihil non pater vnus omnium nostrum: **N**ihil non deus vnus creatur nos: Quare ergo despicit vnusquisque vestrum fratrem suum vnolans pacem etc. Et Seneca. **N**obilitas nihil aliud est quam diuinitas inueterata. Deut. xxxij. a. Qui dixerit patri suo et matri suae nefcio vos: et fratribus suis etc. **D**is etiam dicit dominus: **S**i filij abrae estis: opa abrae facite. q. d. si ingenui estis carne: ingenui sitis mente. **D**oc etiam debet dici nobilibus: quod habeant memoriam bonorum alicuius suorum. Esa. li. a. **A**rtedite ad abraham patrem vestrum et ad saram matrem vestram: quia vnum vocaui eum: et benedixi ei et multiplicauit eum. Hieronymus. **N**ihil aliud video in nobilitate appetendum nisi quod quadam necessitate astringat: ne a maiorum probitate degeneret. Eccl. xij. c. Erubescite a patre et a matre de fornicatione: id est propter honorem patris et matris. Vel ne degeneretis. **U**bi Exo. xxxvij. b. **P**ortabitque aaron nomina eorum. i. duodecim patriarcharum super humerum ob recordationem: videlicet ut non degeneret a factis eorum bonis: **D**ec est tota utilitas generositatis. Sequitur de littera. **D**ixerunt itaque ei: iam intelligentes non de origine carnis: sed de vita hominum loqui.

Mos ex fornicatione eris etc. Quintus opus est: quod de rebus quattuor: triumphat: Gen. xlij. c. id est demonibus: vel temptationibus quattuor: quas habes super Ps. **A** sagitta volante in die etc. **D**iaabolus enim iustos impugnat. Eccl. ij. a. **F**ili accedens peccatum relinquit: a d. s. fructu dei: orando: sta in iusticia: carnis concupiscentias refragando: et in timore: cantemque cauens. i. a malo-

rum consortio: et prepara animam tuam ad temptationem: hoc est quintum. **E**zech. iij. c. **A**ssumpsit me spiritus: et audiui post me vocem comortuosis magna. Sextum opus est: quod decimas dedit melchisedech post victoriam: ut dicit Gen. xlij. d. et **D**eb. vij. a. **S**ic nos debemus attribuire deo victoriam temptationis: unde filij israel post victoriam egyptiorum ediderunt: **C**antemus domino etc. Exo. xv. a. **P**s. **N**on nobis dicit etc. Deut. xxxij. d. **S**ed

audiui a deo. **H**oc abraham non fecit. **V**os facitis opera patris vestri. **D**ixerunt itaque ei:

propter iram inimicorum distulit: ne forte superbit hostes eorum: et dicerent: **D**anus nostra excelsa et non dominus fecit haec omnia. **S**eptimo offert aues et animalia: Gen. xv. b. quia debet habere promptam voluntatem seruendi deo: et corpore et anima post victoriam. **C**orpore. **U**nde Ro. xij. a. **O**bscuro vos fratres pro misericordia dei: ut exhibeatis corpora vestra hostiam deo. **E**t anima. **U**nde Ps. **A**nima mea in manibus meis semper: id est parata ut offeram eam. Sap. iij. a. **I**ustorum animae in manu dei sunt: sicut oblatio in manu sacerdotis. s. iij. d. **S**piritus est deus etc. **O**ctauo spem prolis concipit et hismaelem generat: Gen. xvj. d. **P**er quam significat timor qui concipit per haec haec dicta. **E**t bene per hismaelem significat timor: quia de eo dicit Gen. xvj. c. **D**anus eius contra omnes: et manus omnium contra eum: quia filius dei per adoptionem timere debet omnia: tam bona quam mala opera: sicut illud Job ix. d. **V**erebar omnia opera mea. **I**deo dicit Eccl. i. b. **I**ntimium sapientiae timor dicitur: et cum fidelibus in vultu coeatus est: et cum electis feminis gradit etc. **M**ono: circuncidit se cum tota familia sua: Gen. xvij. d. quod fit per circumspectionem: quod quod timor dei nihil negligit. Eccl. vij. c. **I**re Eccl. xv. a. **Q**ui timet deum faciet bonum. **D**iere. iij. a. **C**ircumcidite domino proputia cordium vestrorum viri iuda. **D**ecimo: cum domino epulatur quoniam inuitat angelos ad conuiuium: Gen. xvij. a. quod est quoniam incipit delectari in domino post haec dicta. **P**rouer. xv. b. **S**ecura mens quasi iuge conuiuium. **I**n hoc conuiuium mutat aqua in vinum. s. ij. b. **D**oc conuiuium parat assuer: **D**ester. j. a. **I**re **L**uc. xv. g. **E**pulari optebat et gaudere etc. **U**ndecimo: duo ei secreta reuelant: videlicet subuersio sodomorum: et quod haberet filium isaac. **P**er quod intelligit quod deus scitis aptius declarat et penas malorum et gaudia sua et suorum. **E**t **p**er h duo de Esa. xliij. c. **S**ecretum meum mihi: secretum meum mihi etc. **E**t. j. xv. b. **I**am non dicam vobis suos sed amicos: quia omnia haec audiui etc. **S**ed prima bonorum et tormentorum malorum. **D**uodecimo: sara vxorem suam adhuc fingit sororem: quia timet abimelech et in occulto locatur cum ea: Gen. xx. a. quia non debemus tamen abstinere ab operibus concupiscentiae: sed etiam a bonis coram hominibus: ne amittamus ea per inanem gloriam: sed in occulto debemus ea facere: et tunc nascitur isaac. i. risus. i. spes eternorum et desiderium et dilectio: et hismael: id est timor etiam: quia charitas foras mittit timorem. j. **J**ob. iij. d. **S**al. iij. d. **E**t ecce ancilla etc. s. eode. **S**eruus non manet in domo in eternum. **P**recipit autem isaac. i. risus spiritualis imolari. i. repugnare neluxuriet per presumptionem: Gen. xxij. a. **U**nde Eccl. vij. a. **D**elusus est ire ad domum lucrum: quod ad domum conuiuium etc. **T**amen non imolat isaac sed artes: quia quod spirituale est in gaudio remanet: sed carnalitas quae aliquando admisceat et leuitas vel ineptitudo presumptionis mactat. **E**t ita implet quod dicit **P**rouer. xlij. b. **C**or quod nouit amaritudinem anime suae in gaudio eius non miscebit alienum vel extraneum. **E**t tunc moritur sara. i. concupiscentia ex toto extinguitur: sicut illud **S**al. ij. d. **Q**ui ego iam non ego. **E**t deinde coniungit isaac cum rebecca. i. gaudium cum patientia: ut sit voluntaria sustinentia: et expectat in spe vita eterna: sicut illud **I**er. vlt. b. **E**cce agricola expectat preciosum fructum terrae: patienter facies donec accipiat repanem. i. donec accipiat: et serotinum. i. donec corpus: quod sero datur. i. in fine. **A**d vltimum iungit abraam et saram: quae interpretatur copulata: et significat preplationem: quae tanto vinculo vtroque copulatio coniungit: ut nunquam recedat ab eo: sicut nec ista ab abraam. **U**bi **L**uc. x. g. **M**aria optimam partem elegit quae non auferretur ab ea. **E**t tunc moritur abraam carnis aetate: sicut illud **C**ol. ij. a. **D**ormus estis et vita vestra abscondita est cum christo in deo.

13. a. 52.

Ps. 108. Ps. 37.

oraliter

liter * Ps. 90.

Ps. 113.

Ps. 118.

Nos ex fornicatione non sumus nati. q. d. tu dicis qd non sumus imitatores abrae. Sed hoc falsum est: quia non sumus ex idolatriis nati: sed unum deum colimus sicut abraa. Vel sic in Interli. Et si non sumus cannino similes abrae: tamen idolatre non sumus: et semper unum deum colimus. Et hoc est: **Unum patrem habemus deum:** non plures deos. Et nota: quia vsu scripturarum sciebant fornicationem spiritualem dici: cu anima falsis dñs subijct. Sicut habetur Sap. xij. b. Inritum fornicationis est exq̄sistio idoloru. Et Hier. iij. c. De cha- ta e cu ligno et lapide. Et quia dominus uibil dixerat contra abraam: modo dicunt se patrem habere deum: ut per hoc aliquam occasionem contra ipsum inueniant. **Ho.** Sicut p̄ostendit de abraam: ita nunc ostendit deum non esse eis patrem: quia non cognoscunt filium quem misit nec diligunt. Unde subditur: **Dixit ergo eis iesus: Si deus pater vester esset: id est si eū tanq̄ patrem honoraretis et amaretis: Diligeretis vtiq̄ me: cum sim omnino idem deus cum illo.** Vel sic arguit: Si deus pater vester esset diligeretis eum: et ita cum idem omnino sim cum eo: diligeretis me: Sed non diligitis eum: quia non diligitis me: qui sum idē illi: Ergo non colitis eū. Et subdit duas causas quare deberent eum diligere. Quia eiusdem substantie est eum patre: **Ego enim ex deo processi:** per generationem eternam: habens eandem essentiam ab eo. Item per missionem temporalem in carnem: Unde subdit: **Et veni in mundum in carnem.** q. d. si diligeretis dominum: diligeretis et n̄ctum: s̄m qd solet dici vulgariter: Qui me diligit: et canem meum diligit. **Nec enim a me ipso veni:** id est non sum sine genitore: s̄m qd deus: nec in quantum homo sine mittente: sed ille me misit. Sed quia possunt dicere: hoc nescimus: ideo ostendit qd per verba eius deberent cognoscere: sed nolunt. Unde dicit: **Quare loquelam meā non cognoscitis:** id est non intelligitis ea que dico: Et subdit causam: **Quia non potestis.** Chrysostomus: id est non vultis. **Audire.** i. cu perscrutatione intelligere: sermonem meum. q. d. inuidia vestra et voluntas maligna et terrena est causa quare non cognoscitis celestia verba. Esa. vi. c. Audite audientes et nolite intelligere. Et subdit: Incuratum est cor populi huius: per carnalem intelligentiam. Item simile Act. vij. g. ubi dicit qd continuerunt aures suas et imperum fecerunt vnanimiter in eum. Et supra: Audientes autem hec dissecabatur cordibus suis: et stridebant dentibus in eum. i. stephanum. Vel: **Non potestis:** tales quales nunc estis: audire id est credere. Vel aliter: ut sit sensus: qd non intelligebant ea que dicebant: quia nec audire ea poterant: sed cum gravitate ea audebant. Grauis enim erat eis et ad videndum et ad audiendum: Sap. ij. c. Et non possunt libenter homines discere nisi libenter audiant et diligant magistrum. Et nota qd sermo dñi requirit ut audiantur intelligendo et obediendo. De primo Eccl. v. c. Esto mansuetus ad audiendum verbum dei ut intelligas. De secundo J. x. e. Oves meę vocem meā audiūt. Quia vero sine contradictione probavit qd non sunt filij abrae: nec etiam dei: et quia tam inuenerat alium eos patre habere q̄ abraam vel deum: ideo consequenter acris eos arguens tanq̄ obstinatos: aperte determinat de quo patre intelligat: dicens: **Uos ex patre diabolo estis.** q. d. ideo me non auditis: quia ex diabolo estis: filij eius: non nascendo: ut manichei dicunt: sed imitando. Unde et alibi iudeis dicitur: Pater tuus amor- xus rē. Ecce. xvj. a. Chrysostomus. Uos ex patre diabolo estis: non dei: non abrae ut vos iactatis: sed dia-

boli filij estis. Et hoc probat argumēto. **Et dicit qd: n. Desideria patris vestri vultis facere: me. i. occidere.** Hoc enim: id est occisiones meditari diabolicę malicie est. Item mentiri diabolicū est. Item odire eum qui non legitur diabolicum est: que omnia factis: sicut postea ostenditur. Et nota qd non dicit: opera ei: sed desideria ei: vultis facere: ostendens quomō et ille et bi vobementer ab occisionibus possident: et vobementer nocere volūt. Et quomō inuidia erat causa: nec enim habens aliquo incusare adam interfecit: sed inuidens solum: ita et isti christi: Unde et ostendit que sunt desideria diaboli et eorum. i. homicidii: mendacii et odium veritatis. Et vult dat qd illi imitant: aperit qualis est diabolus: dicens: **O Ille homicida spiritualis: p. Erat ab initio hominis. i. sive ex quo fuit qui posset occidi.** i. Job. iij. b. Ab initio diabolus peccat. Augustinus. Nota homicidii: non solum qui ferro sed et qui verbo occidit: ut diabolus primos parentes. Unde Ps. Lingua eorū gladius acutus. Vel: **Ab initio:** id est in septenario die: qd dicit quasi initium mundi et temporis. Vel: **Ab initio:** id est in initiali plaga mundi et originali. Simile Gen. ij. b. Plantauerat dominus deus paradysum voluptatis a principio. Vel: **Ab initio:** creationis sue dicitur est homicida suipius: quia dicitur homo: **Dabit. xij. d. Inimicus homo hoc fecit.** Dicit enim homo ab homine devicto: sicut paulus sic dicitur est a paulo sergio. **Et in veritate non stetit.** q. d. sicut homicida ita et mendax est: quia hominē que occidit mendacio seduxit: dicens: **Eratis sicut dii rē. Gen. ij. a.** Et ostendit radicem mendacii: **Quia veritas non est in eo.** q. d. in veritate non stetit: sed in falsitate quā homini suavit: qd falsus erat in se. Et falsitate enim concepta in se falsitatem prulit: loquēs homini per serpentē. Unde sequit: **Cum loquit mendacii:** suadendo: sicut tunc homini: **Ex proprijs loquit:** quia non aliunde habet: sed a se concepit. Vel sic lege: **In veritate non stetit:** id est in innocentia: vel in rectitudine nature non permansit: vel in deo qui est veritas. Et hoc: **Quia veritas non est in eo:** id est quia ipse deus qui est veritas: non fuit in eo: id est qd eum repulit et ab eo discessit. q. d. ideo rectitudine nature amiserit: qd a deo qd est veritas recessit: pdidit suā firmitatē: qd a sumā veritate recessit: et qd a sua firmitate ceciderat: homini in rectitudine nature existēti inuidit et occidit. Unde hoc ordo verborū ostendit: **Ille homicida erat ab initio:** et ideo homicida. **Et id ē quia: In veritate: i. qua fuit cōdit: Non stetit:** qd nec diu fuit in celo. Et quare non stetit: **Quia veritas non est in eo.** Augustinus. Recedendo a veritate: non habet veritatem. Vel sic: **In veritate non stetit:** id est a via recta: vel a deo cecidit: s̄ sit lipiose. Et qd hoc verū sit: patet quotidie: **Quia veritas non est in eo.** Semp enim decipit quātū potest. Et bene dico qd non est veritas in eo: sed: **Cum loquit mendacium ex proprijs loquit:** quia non aliunde habet: sed a se postq̄ cecidit a veritate. Vel sic: **Ille homicida:** hoc q̄strum ad alios: q̄strum ad se autē: **In veritate non stetit:** quā p̄ceperat: s̄m illos qui dicunt qd creatus erat in gratuito. Vel p̄cepturus erat s̄m horū p̄rarios. **Ab initio:** i. nō p̄ceperat. He autē p̄ter qd ideo non stetit: quia deus sibi non dedit: subdit causam ex pte ipsius diaboli. **Quia veritas in eo non est.** i. in eo fuit causa defectus a veritate: nō in deo. Et sumit hic veritas large p̄ rectitudine vite sola mente p̄ceptibili. Et qd defectus veritatis fuit ex pte sua: ideo suū p̄p̄riū fuit mendacii. Et tō: **Ubi loquit mendacii:** de fraudado hominē. **Et ex proprijs: adinuetionibus**

f

Job. 14

Job. 14

Aliter

[Marginal notes on the right side of the page, including references to Job 14 and other biblical passages.]

Cecidit a veritate. Unde subdit: **a** Quia mendax est: Et non solum mendax: sed: **b** Et pater eius: id est mendacij. Augustinus. Mendacij qd loquit pater est: quia ipse genuit mendaciu suum: et hoc est de pprijs loqui. **Et pater eius.** Chrysostomus. Ille enim parturivit mendaciu primus. **Ben.** luj. a. Quocunq die comedertis ex eo: aperient oculi vestri et eritis sicut dii. **Et ipse primo vsus est mendacio vt pprio: Na homines vtunt quidem non vt pprio / sed vt alieno.** Augustinus. Diabolus mendax e: et pat mendacij: Na tu forte mendax es: quia mendaciu loqueris: sed non es pater eius. Si enim qd dicit a diabolo accepisti / et diabolo credidisti / mendax es: sed pater mendacij non es: Ille ho / quia non aliunde accepit mendaciu: q mendacio tanq veneno serpēs hominē occideret / pater e mendacij: sic deo pat est veritatis.

pprijs / adinuētioib. / s. loquit: a Quia mendax est. **habitu** notat: quia rectitudinem veritatis qua semel abiecit actu / semp abijcit voluntate. **b** Et pater eius. / s. mendacij: quia ipse primo adinuenit illud. **Sequit: c** Ego autem etc. **Der contrarium** probat dictum suum: quia qui amant mendaciu / fm qd hmoi / odiunt veritatem: et ideo dicit: **Ego autē si: id est quonia / veritate dico: / et non habetis alia causam non acquiescendi: d** Non creditis mihi: quia. / s. in / micti estis veritatis: et ita probatis vos esse filios diaboli mendacis / non dei. **Ne autē possint dicere: / q licz veritatem dicat: tamen non est speciosa laus in ore peccatoris: ideo pueniens hoc subdit: e** Quis ex vobis arguet me de peccato etc. **Vel sic** conuina: quia possent dicere se nō esse homicidas neq mendaces: sed ideo eum psequi / quia peccator erat / et facinorosus: ideo dicit: **Quis ex vobis arguet me de peccato. q. d.** quare vultis me interficere ex quo nō potestis me de peccato arguere: **Vel** Quis ex vobis arguet me de peccato: sicut ego arguo vos / et patre vestru: **Et cū nullus possit arguere vitam: quare nō recipitis doctrinā: Et hoc est: g** Si veritatē dico: id est me veritatē manifesto / vel veram doctrinam vt homo: **h** Quare vos non creditis mihi: veritati: nisi suple: quia estis filij diaboli mendacis: **Unde nō** ignorat sed manifestat maliciā eozū: vt salte confusi redeant ad veritatem / et liberent. **i** Quis ex deo est: nō natura / sed fide / et gratia: **k** Verba dei audit. / s. amat / et cum deuotione recipit: **Scdm** qd solet dici: Qui diligit regē diligit eius legē. **Et ex hoc** includit qd intendit. / s. q sint filij diaboli. **l** Propterea vos non auditis. / s. auditui tradere: vel obedire contemnitis. **m** Quia ex deo non estis. / s. quia ex diabolo estis: nō p naturā sed p maliciā. **Et hoc nō** est ex pte dei: sed ex pte vestra: qui nō vultis esse ex deo: quia ei gratiā / et quem ipse misit abijcitis. **Eccī. luj. d.** Auris bona cū omni concupiscentia audit sapientiā. **Nota** qd hic quasi subit dñs iudiciū cum homine / dicens: **e** Quis ex vobis arguet me etc. **Unde** Job. xxxi. b. Si cōtempsi iudiciū subire cū seruo meo etc. **Ek. v. a.** Iudicate inter me / et vineā meā etc. **Est. xliij. d.** Reduc in memoriā / et iudicemur simul. **Pō. At** iustificeris in sermonib / tuis: / et vincas cū iudicaris. **Christus** em non potest argui de peccato: quia peccatū nō fecit: nec inuentus est dolus in ore ei. / s. j. **Pe. ij. d.** Job. xxxv. a. Nūquid iustificabis homo cōparatus deo: **Itē** Job. xxxi. d. Quis arguet corā eo vias ei: **f** De peccato: avaricię: a q doctor debet se excutere: sicut samuel. / s. Reg. xij. a. et moyses / Numert. xvj. c. Job. xv. d. Ignis deuorabit tabernacula eoz etc. **Vel** de peccato supbię vel cōcupiscentię. **Cōtra** supbiā / et honorem dicit postea: **In** honoraui me. **Cōtra** delectationē carnalē / dicit: **Tulerūt** q lapides vt iacerēt in eū. **Contra** coplā / et avariciā dicit: **Nūquid** tu maior es patre nro

abraam: qui. / s. habuit aurū / et bonos. **Nota** qd p dicator primo debet ostendere vitam bonam. **Unde:** **Quis** ex vobis arguet me etc. **Et** postea debet ostendere sanam / et veram doctrinam. **Unde** sequit: **Si** veritatē dico etc. **Sicut** Job xxxij. d. Quis me potest arguere. **Itē** Job. vi. d. Cū nullus ex vobis sit qui possit arguere me. **h** Quare vos non creditis mihi: **Pro**pter tres ratios nō credunt: quia nutriti sunt in mendacijs. **Un** sicut rusticus libentē comedit fabas q galinas: sic ipsi audiat libentius mendaciū q veritatē. **Un** p cōtra / triti dicit. / s. xvij. g. Qui est ex veritate audit vocē meā. **Itē** Numert. xj. b. iudei repudiabant manna dulcissimū cibū: qz nutriti erant de alijs egypti. **Secūda** ratio est: quia eoz affectus est ad aliud inclinatus: / et ad idē inclinatur rationē / et intellectū: / et ita nō recipit veritatē. **Unde** Job. xxxi. a. p contrariū: **Si** secutus est oculus meus cor meū. / s. intellectus affectum. **Tertia** ratio est: qz veritas cōtraria est eis. **Accusat** enim eos de malis. **Unde.** / s. iij. c. Qui male agit odit lucē etc. **Matth. v. d.** Esto cōsentiens aduersario tuo: id est scripture. **Sequit:** **n** Responderūt igit iudei / et dixerūt ei. **Aug.** Quia putati sūt nō esse filij abraę vel dei: sed diaboli: ingerūt cōuitia. **Et** h est: **o** Nō bene dicim / nos: id est vere / et iuste: **p** Quia samaritanus es tu. **Samaritanus** / s. odiēs nos tanq samaritanus: et ideo talia dicit nobis. **q** Et demoniū habes. / s. insanus es: et ideo talia dicit de te: te expurgans deo: qd e insanū / et absurdū. **Vel** **p** Samaritanus: id e peccator / et iustus in lege. **Et** hoc dicit: qz videbat obloqui legi. **q** Et demoniū habes. / s. arrogans es sicut diabolus. **Et** nota qd dicit: **Bene** dicim. **Chrys.** Nusq die euāgelista superius q eum vocauerunt samaritanū: **Sed** intelligendū est hoc ab eis multotiens dictū esse. **Itē** nota qd quasi querēdo hoc maximū cōuitiū dixerūt: quasi supponēs certū esse: et ideo querit p / **Nō** bene: cui cōsuevit semper affirmatiua respondere. **Sed** humiliter / et paciēter / **r** Respondit iesus / dicens: **Ego** demoniū non habeo. **Ad** primū nō respondet / attendens interpretationē / et significationē nominis: qz samaritanus interpretat custos: / et ipse custos est. **Unde** Ps. lxxv. d. Dormitabit neq dormiet qui custodit israel. **Et** Est. xxij. c. Custos qd de nocte etc. **Aliud** autē vt falsum negat: sed vt patiens conuictū nō reddidit: fm illud Roma. xij. d. Nulli malo p malo reddentes etc. **Unde** hic in duobus nos instruit. **Primo** / s. quia cū crimē nobis imponit / debemus leui excusatione nos expurgare: ne pereat fama que necessaria est ppter primū. **Secundū** est: quia iniuriā dei debemus omnimodis vindicare: nostrā autē paciēter tolerare. **Et** ideo dure reprehendit eos: cū dicebant se esse filios dei: hic aut remissus loquit. **Unde** Chrys. Cū dicerēt. / s. eodē: **Patre** habem / abraam / et deū / vehementer eos tetigit / et increpauit: hic autē quādo vocat eū demoniū habentē / remisso vni sermone / et humiliter: per hoc erudiēs nos / que ad deū sūt vindicare: qd nō ad vos / despiciere / et nō curare. **Unde** Matth. xvj. d. Vade retro sathana: in ptozib nō increpauit. **Itē** in hoc q vnū negat / aliud nō negat: dat nobis formā q si improperet nobis paupertas vel vilitas / nō debem defendere nec tanq cōtumeliā reputare: sed si peccatū imponat / possum nos simpliciter et humiliter / et benigne excusare / et defendere. **Chrys.** Si dixerit te inopē / deride: si dixerit te pauperē / deride: si dixerit insipientem / geme: non p te sed p illo. **Item** dñs non negauit se esse samaritanū: qz omnes bñ sciebāt / qz iudeus erat. **Nec** de hoc dubitabant / licz hoc cōtumeliose dicerēt. **Item** nō reputauit hoc opprobriū nec negauit / ne significare videret qd ipsi essent despiciendi: sicut iudei putabant. **Item** enim despiciat ab istis qui dicit: **Nō** venit vocare iustos sed peccatores: **Matth. ix. b.**

7. c. testes reticis. c. c. iuncto

7. c. testes reticis. c. c. iuncto

7. c. testes reticis. c. c. iuncto

7. c. testes reticis. c. c. iuncto

De psump. c. nonne 5. 7. c. et. 7. 10. .do.

Chrys. accipit p eodē samaritanū / et demoniū acum dicere. / s. insanum

Ps. 130.

Matth. ix. b.

¶ **D**icit. (x. b.) **S**ed honorifico patre meo. q. d. non curo de vestra contumelia: quia non curo de mea gloria sed patris. Hieronymus. Qui non querit gloriam non sentit contumeliam. Vel sic. Licet me reputeris demoniacum: quia patri me comparo sabbata eius violans / et me ei expromissum: ut dicitur: tamē nō ē ita: Sed honorifico / eius auctoritatem et in omnibus attribuis. **E**t vos in honorastis me. q. d. facio quod debeat patrem honorans: ne arrogans vobis videar: sed vos nō facitis quod debetis: quia in honorastis me p...

¶ **U**l. gustabit

¶ **D**icit. 32. c.

¶ **D**icit. 18.

¶ **D**icit. 41.

¶ **D**icit. 102.

omem boni / sicut ad euasione periculi. Et constat q. mali erant quibus loquebatur. Sed iudei vere mortui non intellegentes mortem eternam / putant dici de morte hac: Unde irascens respondens: Et hoc est: **I** dixerunt ergo iudei: Nunc cognouimus: quasi hoc tuum dictum nobis signum est:

¶ **E**t tu dicis: si quis sermonem meum seruauerit / non gustabit mortem in eternum. **N**iquid tu maior es patre nro abraam qui mortuus est: **E**t prophete mortui sunt: que teipsum facies? **R**espondit iesus: Si ego glorifico meipsum / gloria mea nihil est. **E**st pater meus qui glorificat me / que vos dicitis: quod de nro est:

¶ **E**t tu dicis etc. Naturalem mortem intelligunt: non de alia cogitantes. Chrysostomus sic legit: **S**i quis sermonem meum seruauerit / mortem non considerabit. s. v. d. dictum est: **E**tiam eternam habebit. **H**ic autem dicit: mortem nō considerabit. In quo notatur adeptio vite et euasio pene. Simul autem et per hoc enigmatice insinuat / quoniam nihil possunt ei facere. Si enim qui sermonem eius seruat non morietur: multo magis ipse. **H**oc denique nō intelligentes: et ipsi dicunt: **N**unc cognouimus / quia demonium habes. **A**braam mortuus est: et prophete mortui sunt: et tu dicis: si quis sermonem meum seruauerit: non gustabit mortem in eternum. **H**oc est: qui sermonem dei audierunt mortui sunt: et qui tuum audiunt non morientur: **N**iquid tu maior es patre nostro abraam: qui tantus fuit ut sibi daretur primus circumcisio: et facta est promissio terre promissionis et seminis: in quo benedicentur omnes gentes. **Q**ui mortuus est: licet tantus fuerit. **E**t prophete mortui sunt: quibus deus locutus est per seipsum. **C**hrysostomus. **Q**uod va nagloria: rursus ad cognationem abrae defugit: et mirum consequens erat dicere: **N**unquid tu maior es deo: aut qui te audiunt maiores sunt q. abraam: cui scilicet locutus est deus. **S**ed nō dicitur hoc: quia minorem esse q. abraam eum reputabant. **Q**uem teipsum facies: id est fingis vel pretendis: qui dicit ex tuo sermone nō mori: cum abraa et prophetas scias mortuos. **C**hrysostomus. **S**uperius dixerat q. mortuos erigit. **S**up. v. d. **S**icut pater suscitauit mortuos et uiuificat: sic et filius quos uult uiuificat: **H**ic autem dicit: q. non considerabit mortem qui credit: quod multo maius erat q. nō concedere teneri a morte: ideo magis sequebant. **Q**uid igitur illi: **Q**uem teipsum facies: et hoc iniuriose. q. d. tu gratias tibi habes et te laudas. **A**d hoc igitur / **R**espondit iesus: referens gloriam suam ad patrem: de quo etiam est qd deus est. **S**i ego glorifico meipsum / gloria mea nihil est: id est si priuam gloriam quero separata a patre / gloria mea peccata est. **V**el aliter sicut Chrysostomus. **S**icut illud. s. v. c. **T**estimonium meum nō est verum: ad illorum suspicionem dictum est: ita et hoc: **N**ihil est: quo ad vos: id est pro nihilo reputatis. **E**st pater meus qui glorificat me. q. d. vos arguitis me de insania / et de sacrantia / et arrogantia: sed ego non lauto me: sed pater meus me ostendit in baptismo: **D**icit. iij. d. **I**n monte: **D**icit. xvij. a. **I**n operibus et signis et in scripturis: **Q**uem vos dicitis: id est de quo vos dicitis: **Q**uia deus noster est: quasi non recense deum annuncio: sed illum de cuius cognitione gloriari soletis. **E**t percutit eos hic. q. d. vos dicitis vos deum colere et persequeudo me: cum ipse me glorificet: **S**icut vos perse-

¶ **N**on cognouimus: quasi hoc tuum dictum nobis signum est: **Q**uia deum habes: id est q. infans es. **S**ed si demonium habes: sicut dicit Chrysostomus: sicut seipsum reprobabit: qui demoniacus est: studiose attendit. **A**braam mortuus est et prophete. **P**ro uocant eum ut contra abraam aliquid dicant. **N**aturalem mortem intelligunt: non de alia cogitantes. **C**hrysostomus sic legit: **S**i quis sermonem meum seruauerit / mortem non considerabit. **H**ic autem dicit: mortem nō considerabit. **I**n quo notatur adeptio vite et euasio pene. **S**imul autem et per hoc enigmatice insinuat / quoniam nihil possunt ei facere. **S**i enim qui sermonem eius seruat non morietur: multo magis ipse. **H**oc denique nō intelligentes: et ipsi dicunt: **N**unc cognouimus / quia demonium habes. **A**braam mortuus est: et prophete mortui sunt: et tu dicis: si quis sermonem meum seruauerit: non gustabit mortem in eternum. **H**oc est: qui sermonem dei audierunt mortui sunt: et qui tuum audiunt non morientur: **N**iquid tu maior es patre nostro abraam: qui tantus fuit ut sibi daretur primus circumcisio: et facta est promissio terre promissionis et seminis: in quo benedicentur omnes gentes. **Q**ui mortuus est: licet tantus fuerit. **E**t prophete mortui sunt: quibus deus locutus est per seipsum. **C**hrysostomus. **Q**uod va nagloria: rursus ad cognationem abrae defugit: et mirum consequens erat dicere: **N**unquid tu maior es deo: aut qui te audiunt maiores sunt q. abraam: cui scilicet locutus est deus. **S**ed nō dicitur hoc: quia minorem esse q. abraam eum reputabant. **Q**uem teipsum facies: id est fingis vel pretendis: qui dicit ex tuo sermone nō mori: cum abraa et prophetas scias mortuos. **C**hrysostomus. **S**uperius dixerat q. mortuos erigit. **S**up. v. d. **S**icut pater suscitauit mortuos et uiuificat: sic et filius quos uult uiuificat: **H**ic autem dicit: q. non considerabit mortem qui credit: quod multo maius erat q. nō concedere teneri a morte: ideo magis sequebant. **Q**uid igitur illi: **Q**uem teipsum facies: et hoc iniuriose. q. d. tu gratias tibi habes et te laudas. **A**d hoc igitur / **R**espondit iesus: referens gloriam suam ad patrem: de quo etiam est qd deus est. **S**i ego glorifico meipsum / gloria mea nihil est: id est si priuam gloriam quero separata a patre / gloria mea peccata est. **V**el aliter sicut Chrysostomus. **S**icut illud. s. v. c. **T**estimonium meum nō est verum: ad illorum suspicionem dictum est: ita et hoc: **N**ihil est: quo ad vos: id est pro nihilo reputatis. **E**st pater meus qui glorificat me. q. d. vos arguitis me de insania / et de sacrantia / et arrogantia: sed ego non lauto me: sed pater meus me ostendit in baptismo: **D**icit. iij. d. **I**n monte: **D**icit. xvij. a. **I**n operibus et signis et in scripturis: **Q**uem vos dicitis: id est de quo vos dicitis: **Q**uia deus noster est: quasi non recense deum annuncio: sed illum de cuius cognitione gloriari soletis. **E**t percutit eos hic. q. d. vos dicitis vos deum colere et persequeudo me: cum ipse me glorificet: **S**icut vos perse-

Qualiter eum. **a** **Et non cognouistis eum/ patrem**
vel deum in operibus suis: quia de alia cognitione non re/
 prehendant. **Non cognouistis inq̄ per fidem, q. d.**
 lactatis vos de eo q̄ deus vester sit: sed eum ignoratis: qz
 et qui omnia pro eo et dicit et facit vt ipse glorificetur/ inu-
 riamini/ et missum
 ab eo non recipi-
 tis. **b** **Ego au-**
tem noui eum/
per unitatem no-
ticie et sapientie z
essentie. Et qz no-
vi: ideo a me ad-
discere potestis si
vultis. Barthe-
l. d. Memo nouit
patrem nisi filius
z cui voluerit fili-

7. d.

reuelare. Et ne videat esse gloriatio q̄ dicit se eum noscere/
 subdit: **c** **Et si dixerō quia non scio eum:** cum
 sciam: **d** **Ero similis vobis mendax:** qui dicitis
 scire eum nescitis. q. d. hoc quod dico/ nō dico pro gloria/
 stione: sed quia hoc negare mendacium esset. Augustinus.
 Sic caueatur arrogantia vt veritas non relinquat. Unde
 adhuc sequitur: **e** **Sed scio eum:** ideo me nescire nō
 possum dicere. Ergo videt q̄ chris̄ potuit mēiri. Respō
 sio: q̄ ē cōsecutio ex impossibili: qz impossibile erat eū dicere
 cōtra cōsciētā. Tñ anselm⁹ soluit/ q̄ si pferret orationē in
 se falsū significātem/ q̄ eolpō q̄ ipse pferret/ aliquā verita-
 tem significaret. **f** **Et sermonem eius seruo:** id est
 in carnem missus sum/ ex eius pcepto: z eius voluntatem
 in salute generis humani facio. Per hoc autem ostendit
 q̄ de scientia informata loquitur quando dicit eos nescire
 deum: quia opere repugnabant illi cognitioni. Sequit:
g **Abraam pater vester zc.** Supra dixerat chris̄tus:
 Si quis sermonem meū seruauerit/ mortem nō gustabit in
 eternum. Contra q̄b opposuerant dicētes: Nūquid tu ma-
 ior es patre nostro abraam? Ad quod respōdit se nō dixit
 se illud propter iactantiam vel inanem gloriam: hīc autē
 ostendit se nihilominus esse maiorem abraam: quia/ **Ex-**
ultauit zc. Item sicut dicit Chrysostomus: quia glo-
 riabantur de abraam: Nunquid tu maior es patre no-
 stro abraam. Et alibi: Mos filij abrae sum⁹: Ideo eos all-
 enos ab abraam esse: quia in quibus ille letabat/ hī dolent.
 Unde dicit: **h** **Exultauit vt videret diem meū:** id
 est cum exultatione desiderauit. Exultans per spem: desi-
 derans per rem. **i** **Diem meū.** Augustin⁹. Incertum
 est an diem temporalem quo erat venturus in carnem: an
 diem eternitatis. Sed vtrūq̄ abraam vidit: Unde sequit:
k **Vidit/ per fidem diem incarnationis:** vel per spiritum
 pphetie: quod significauit Gen. xliij. a. vbi pcepit ele-
 cer q̄ poneret manum subter femur suum z iuraret zc. In
 hoc enim significauit q̄ aliquid sacrum in femore suo late-
 bat/ per quod iurabat. s. chris̄tus. Item per hoc quod sub-
 ter femur pcepit manum ponere/ significauit q̄ chris̄tus
 qui de eo erat nasciturus esset super omnē carnē. Hoc etiā
 vidit Gen. xvij. a. vbi tres angelos vidit z vnū tm̄ adora-
 uit: quia filium incarnandum in illo intellexit: per alios du-
 os angelos/ legem z pphetas/ p̄dicentes incarnationem
 eius. Unde/ **h** **Exultauit vt videret/ per speciem:**
i **Diem meū/ diem eternitatis:** que ē ipse chris̄tus: quia
 hęc est vita eterna vt cognoscant te solum deū verū: z quē
 misisti lesūm chris̄tum: Job. xvij. a. **k** **Vidit/ per fidē:**
l **Et gauisus est/ per spem.** Chrysostomus dicit. Dic-
 tibi videt dicere eum qui crucis quam in arietis z Isaac
 oblatione p̄figurauit. Et in hoc significauit se maiorem
 abraam. Primo: quia dicit/ **Exultauit vt videret:** q̄ si
 studiosus fuit ad hoc pro beneficio. Itē/ **Diem meū:**
 tanq̄ maioris. Quia em̄ semper dicebant: hīc est filius sa-

bat: Barthe. xij. g. Barci. vi. a. et nihil plus de eo ma-
 ginabant: paulatim eos inducit ad altam mētem: quasi ad
 alta sentiendum de se. **l** **Vidit/ vel sciuit:** s̄m Chryso-
 stom⁹: id est intellexit in oblatione arietis diem passionis.
Et gauisus est/ pro redemptione sua et humani ge-
neris. Per b̄ ostē-
 dit chris̄tus q̄ nō
 inuitus venit ad
 passionē: quia scz
 laudat abraam q̄
 letat⁹ est in cruce:
 hoc em̄ sal⁹ orbis
 terraz erat. Simi-
 liter Paul⁹ Gal. 7. q. 1. c.
 vj. d. Vbi abist
 gloriari nisi i cru-
 ce dñi nostri lesu
 chris̄ti zc. m̄ **Di-**
dei ad eum: Quinquaginta
annos nondum habes et ab-
raam vidisti: Dixit eis iesus:
Amēn amen dico vobis: an-
teq̄ abraam fieret ego sum.
Tulerūt q̄ lapides vt iacerēt
in eum. Iesus autē abscondit
se: z exiit de templo.

7. q. 1. c. aduersitas 23. q. 3. post p̄n.

xerunt ergo iudei ad eum/ fratris solam in eo gratiam
 carnis penitantes: z diuinam naturam non considerantes.
n **Quinquaginta annos nondum habes et**
abraam vidisti. Videtur q̄ debuerunt dicere. Et abra-
 am vidit te vel diem tuum. Sed tamen satis bene di-
 cunt/ vidisti: s̄m communem modum loquendi: id est ful-
 si in tempore eius: aliter enim non vidisset eum abraam
 vt putabant. Item nota q̄ per hoc quod dixerat: Vidit
 diem meum/ significauerat se maiorem. Unde verbum il-
 lud non sustinentes dicunt: **Abraam vidisti. q. d. tibi nō**
competit vt dicas abraam vidisse te: sed econuerso. Item
 nota q̄ dicunt: **Quinquaginta annos nondū ha-**
bes zc. Mirum est q̄ tantū annorum numerum profe-
 runt. Sed dici potest q̄ dominus multum laborauerat: et
 terra calida est valde: et ita consumperat z labor z calor et
 inopia naturam eius delicatissimam: vnde et apparebat
 multo maioris etatis q̄ esset. Chrysostom⁹. **Quadra-**
ginta annos nondum habes zc. quia quasi pro-
 pe quadraginta annos iam erat chris̄tus. **o** **Dixit/ ergo**
eis iesus: ab intuitu carnis ad diuinitatem trahens.
p **Amen amen dico vobis: anteq̄ abraam fie-**
ret: Nō dicit/ esset: sed/ fieret: quia creatura. q **Ego**
sum: Non dicit/ factus: sed/ sum: quia creator: cuius est
 esse non fieri. Chrysostom⁹ querit: cur nō dicit/ ego eram:
 sed/ ego sum. Respōdeo: sicut pater eius vitur hac di-
 ctione/ sum: Exod. ij. d. Ego sum qui sū: Ita et ipse. Con-
 tinue enim essendi est significatiua ab omni eruta tempore:
 propterea z blasphemum eis videtur hoc verbum. Unde
 sequit: **Tulerūt ergo lapides zc.** Vel sic: **q** **Ego**
sum: id est eternitate illum p̄cedo. Sū autem dicit/ nō
 fui: quia p̄sens tempus solum est q̄ est in esse: p̄teritū
 autem fluxit in non esse: et ideo p̄sens magis conuenit
 cum eternitate z cum imobilitate subst̄tie diuine. Quod
 ipsi non sustinentes: **r** **Tulerunt lapides:** ipsi durī
 vt lapides: Et quia desecerūt verba: **s** **Ut iacerent**
in eum: quia putabant eum dixisse blasphemiam: et quia
 comparabat se abrae. Augustinus. Ad lapides currunt:
 Tāta enim duricia quo curreret nisi ad similes: **t** **Ie-**
sus autem abscondit se: vt homo humilis: quia com-
 mendanda erat patientia non exercenda potentia: vel quia
 nondum erant impleta omnia. **v** **Et exiit de tem-**
plo: id est de loco vbi sū sequebant. Chrysostom⁹. Fugit
 humane z occultatur: z cum sufficientem eis doctrinā iam
 tradidisset: z que sua erant compleisset/ exiit de templo/ et
 recessit ad sanationem cęci: per omnia credi faciēs/ quoniā
 ante abraam est. Item per hoc q̄ exiit de templo et iuit
 ad cęcum sanandum/ significat q̄ de figuris iudeorum ve-
 nitret ad sanationem gentium: vt dicit Glo. Item per hoc
 significat q̄ deus a lapidibus cordibus recedit. Unde Au-
 gustin⁹. Tanq̄ homo a lapidibus fugit: sed vt illis a quo-
 rum lapidibus cordibus deus fugit.

Præteriens iesus etc. Hoc (Expo. Ca. IX. capitulum continet miraculum de ceco illuminato. Et dividit in nouem partes. Primo ponit questio discipuli etc.

Al. n.3 by tictur

Præteriens iesus vidit hominem cecum a natiuitate

Quidam excecantur diuersis curis et sollicitudinibus temporalium: et significant per sedechiam: qui excecatus est i rebi...

Quidam excecantur diuersis curis et sollicitudinibus temporalium: et significant per sedechiam: qui excecatus est i rebi...

Dystice Mystice. Et præteriens iesus vidit boiex cecum a natiuitate. Cæcus iste significat gentem humanam: vel specialiter gentem populi: que christi extens de repleto etc.

Dozaliter

Multiplex excecatio

Ps. 61.

Ps. 43.

Ps. 6.

Ps. 39.

Peccatorum sunt rationibus

Ps. 106.

Marginal notes on the right side of the page, including 'Peccatorum sunt rationibus' and 'Ps. 106.'

Et interrogauerunt eum discipuli eius: non tempta-
tes: sed discere volentes: unde et magistrum vocant: b. Rabbi
bi quid. i. in quo: vel: quis peccauit: hic: cecus: aut pa-
rentes eius vt cecus nasceret: Quia. s. v. c. dixerat
sanato: Ecce sanus factus es: tam amplius noli peccare: intel-
lexerunt peccati esse

7 quid
9.3.9.1

causam infirmitatis:
propter hoc requi-
runt pro quo peccato
iste puniatur: suo an-
ppinquorum. Vel
aliter dicitur fm Chry-
sostomum: **Quid**
peccauit etc. Di-

cit em Chrysofomus: q. sicut est videmus puerum mala facien-
tem: dicimus: quid fecit puer: non interrogantes sed apozitan-
tes: id est comparantes: ita et hic discipuli: non solum inter-
rogantes sed apozitates loquebant. **Respondit iesus:**
Neqz hic peccauit neqz parentes eius: Repete: vt
ceco nasceret: sicut vult Chrysofomus et Augustinus. q. d. pec-
cauerunt quidem: sed non illorum peccato factum est vt cecus
nasceret. **Sed** hęc est causa: vt manifestent opera
dei: id est potētia dei ad operandū: **In illo:** id est in ei
illuminatiōe operū manifestet esse deus q. hoc opero. Chry-
sostomus habet hęc litterā: **Sed vt manifestet gloria dei**
in illo. Chryf. De se ait nō de patre. Illi em gloria mani-
festa: quia em audierāt quoniam deus hominē de puluere terre
fecit: propter hoc et hic de luto eum illuminauit. Dicit ergo:
Gloria dei: id mei. Vbi de se subdit: **De oportet etc.**
Chrysofomus. Aiunt autē quidā q. hoc vt non est causatiū
sed euentus: sicut. i. codē. g. In iudiciū veni in mūdū: vt q. non
vident videant: et qui vidēt cęci fiant. Irē Ro. v. d. Lex sub-
intravit vt abundaret delictū. Item Ro. j. c. Deus illis ma-
nifestauit vt inexcusabiles sint. Nota tamen q. li. vt potest esse
causatiū finale. Nec facta est iniuria illi puero si cecus nat-
est ppter gloriā dei. Unde Chrysofomus querit: Nūquid si-
ne huius supplicio non licebat manifestari gloriā dei: Licebat
vtriqz. Quid igitur multa passus est ppter gloriā dei: So-
lutio. Quā dicit iniusticiā si eum omnino pducere voluisset:
Ego autem et beneficiū eum accepisse aīo a cęcitate. Interio-
bus em oculis aspexit: qd nō iudēt. Sed obijcitur de hoc qd
dicit: **Neqz hic peccauit etc.** Scdm hoc em videt q. pēna cę-
citatō non venierit ei ex peccato. Cōtra quod est illud dicitere:
iij. d. Uic tūc et cogitationes tuę fecerūt hęc tibi. Et dicit ibi
Hieronymus. Quisquid nobis accidit mali / vltij nostri est: nō
dei: Intelligē de malo pēne. Irē sup illud dicitere. v. d. Per-
cussisti eos et non doluerunt: dicit Gregorius: Omnis diuina
percussio / aut purgatio est nobis vitę pēntis: aut iniriū pēne
sequētis. Sed constat q. pēna que est ad purgationem est ex
peccato: et alia similiter que est ad damnationem: ergo omnis
pēna est ex peccato. Tamē contrariū videt Beda dicere sup
illud Dar. ij. a. Dimittunt tibi peccata. Dicit em sic: Quicqz
de causis affligunt homines molestij carnis: Aut ppter me-
rita augēda: vt iob et martyres: Aut ppter humilitatē cōser-
uādā: vt pau. ij. Corinth. xij. b. Aut ob peccata intelligēda
et corrigēda: vt maria soroz moysi: Numeri. xij. c. et paraly-
ticus: Dar. ij. a. Aug ad gloriā dei: sic cecus hic: et lacarus. j.
xj. f. Aut ad iniriū eterne dānationis: vt herodes: Act. xij. d.
Ergo isti ceco ē malū inflictiū ppter gloriā dei: et nō ppter pēn-
suū: qd qdē vep ē: sic dicit textus. Ad illud g. Hieronymus: Quic-
qd nob accidit: vltij nri ē. i. pti originālis: nō merito illi: qz
nihil eo demeremur: s. corruptiōe: vt vltij nostri ē: qz nisi nos
vel adā peccassemus: nullā pēnam sustineremus. Ad illud Gre-
gorij: O is diuina percussio etc. dicendū q. omnis pēna in hac
vita est ad purgationē: quantū est de intentione pcutientis: et
intelligit de purgatiōe a quocūqz peccato vel corruptiōe que
est i. qlibet iusto: s. ex volūtate hominis puerfa fit ei ad dam-
nationem. Ad diuisionē Bedę: dicendū q. ipse assignat secu-
darias causas inflictiōis pēne: gregorij autē pmas et pncipa-
les: et ideo non est cōtrarietas inter illos. Sequit: **De**

oportet opari opera eius qui misit me: id est opa ad
gloriam patris. q. d. iste cecus natus est: vt gloria dei patris i
eo ostendat: **Decet enim me talia operari in quo glorificetur**
pater: b. **Donec dies est:** id est dum ego sum in mundo.
Venit nox: id est pcutio apostolorū: vel psecutio anti-

tes ei: sed vt manifestent ope-
ra dei i. illō. **De oportet ope-**
rari opera eius qui misit me
donec dies est. Venit nox
quādo nemo potest operari.

christi. **Vel nox:** id
est mea mors et tur-
batio apostolorum.
Quādo nemo
potest operari: qz
in tempore passiois
apostoli nihil fecerūt
pdicādo vel miracu-
lando: sed tm latue-

rūt. Chrysofomus sic legit: **Et manifestet gloria dei:**
id est mei qui sum deus. De se em dicit: non de patre. Unde
subdit: **De oportet opari opera eius qui misit**
me: id est me oportet manifestare meipsum: et facere ea q. pos-
sunt me ostēdere eadē cū patre factērem: nō talia: sed eadem:
qd maiora est inalterabilitatis: in quo ostendit se parem pa-
tri et cōsubstantialē. Nō em plasinauit oculos in ceco sed neqz
aperuit: sed et videre largitus est: qd argumentū est eius q. et
animā insufflauerat. Anima em non agente in oculo / oculus
est expletus fuerit: nequaquā videbit.

Sed quia non solum tūc sed quotidie **Chrysofomus.** Me
operatur vt credamus: subdit: **Donec dies est:** id est vita pēsens.
q. d. donec licet hominibus credere in
me: donec vita hęc cōsistit: oportet me
operari. **Venit nox:** id est futu-
rum tempus. **Quādo nemo**
potest operari: id est credere. Non
dicit quando non possum operari: sed

quando nemo: quia nō
* pcutiūt naturā. Qd significatū est i. lamech: Gen. iij. d.
qui credens interficere ferā / interfecit cain. Sed vitia extin-
guenda sunt nō natura. Unde abraā ex pcepto domini arietem
mactauit: sed filium referuauit: Gen. xxij. c. Item quidā
sūt q. in se et in alijs deberent damnare pctm et malā volūtātē:
et damnant naturā: et per consequens in auctorem refundunt
culpā. Ps. Non declines cor meū in verba malicię etc. Idē
dicit alibi. ij. Reg. vlt. b. Ego sum qui peccauit: ego inque
egit. Septimo: quia nesciunt discernere: sicut in comestiōe cę-
coz: quādo cecus debet ponere in ore alterius: tunc ponit in
aure: Sic faciūt multi in pditione qui qn debēt pdicare ad
pastum cordium: pdicāt ad puritum aurium et ad fauorem.
Esa. xxx. c. Loquimini nobis placentia etc. ij. Timoth. iij.
a. Ad sua desideria coaceruabunt sibi magistros puzientes
auribus: et a veritate quidē auditū auertent: ad fabulas autē
conuertunt. Sed Esa. xl. a. dicit: Loquimini ad cor hierusalē
nō ad aures. Ridiculi est ponere cibū in aure et nō in ore: ita
ridiculi est ad fauorem pdicare et nō ad vtilitatem. Sequit:

Et interrogauerunt eum discipuli etc. neqz hic pec-
cavit neqz parētes eius. Per istos iudeos qui cęci bui
cęcitatē peccatis suis vel parentum attribuebant: significat
quidā q. ignorantia alioz peccatis eoz attribuit. Vel illi qui
simplices et idiotas ita vilipendūt ac si essent peccatores: vel
in hoc culpabiles. Sed dominus dicit q. non peccauit: neqz
parētes eius: **Sed vt manifestent opa dei in illo.**
Quādoqz em videmus q. per tales qui qdū fuerunt in scho-
lis fuerūt obtusi / facit dñs magnum fructū. Unde. ij. Pet. ij.
d. Correptionem habuit suę vesantię sub fugale murum anti-
mal in hominis voce loquens prohibuit prophete insipienti-
tiam. j. Corinth. j. d. Videte vocationē vestrā fratres: quia
non multi sapientes fm carnem: non multi potentes: nō mul-
ti nobiles etc. Sequit: **De oportet operari ope-**
ra eius qui misit me: donec dies est: id est qdū est
pēsens vita. **Venit nox:** id est mors vel futura vi-
ta: **Quādo nemo potest operari:** id est mereri.
Pēsens vita dicitur dies: et mors dicitur nox / vel futurus

* status: quia dies

Doralliter

Ps. 146

Quando nemo: quia non ultra fides est: nec labores: nec pecunia. Eccl. ix. c. Quodcumque facere potest manus tua: instanter operare: quia nec opus nec ratio nec sapientia nec scientia erunt apud inferos quo tu properas. Fides autem dicitur opus: sicut. s. vj. d. Hoc est opus dei ut credatis in eum quem misit ille. Dodo autem tempus est operandi: quia modo lux est. Unde sequitur: a. **Quid sum in mundo: id est usque ad consummationem se-**

culi: b. Lux sum mundi: monens bonos: et terris malos: dicit Glo. Sicut lux monet bonos opera

rios ad surgendum ad opus: et terret fures. Unde Ps. Ortus est sol et congregati sunt: et in cubilibus suis collocabunt. Exhibit homo ad opus suum et ad operationem suam usque ad vesperam. Eccl. xliij. a. Sol in aspectu annuncians exitum: vas admirabile opus excelsi: in meridiano exiit terram: et in conspectu ardoris eius quis poterit sustinere: a. **Quid sum in mundo et. Barth. viij. d. Nobiscum sum usque ad consummationem seculi. j. xij. f. Dum lucem habetis credite in lucem. c. **Hec cum dixisset: ut probaret per signum quod dixerat: d. **Expuit in terram: vel deorsum: et fecit lutum ex sputo: id est per admixtionem spuri fecit de pulvere lutum. Et dicit Glo. quasi collyrium. f. **Et liniuit lutum super oculos eius: id est super locum oculorum eius. Chryso-********

stomus. Ostendit evangelista quod sermonem quem christus dixerat: ut manifestent opera dei in illo et. credi per opera fecit: ostendens se deum ex operibus. Quia enim deus factus de pulvere terre fecit: faciens hominem: ideo christus lutum fecit: q. d. ego sum qui feci adam de luto. Hoc autem non per verba dicit: sed per opus ostendit: ne videatur se inaniter iactare: Unde significare se maluit auctorem facti quod dicitur Jobo. Per hoc autem quod oculos restauravit: se totius hominis conditor probavit: sicut dicit Chryso-stomus: ut a parte totum credatur. Et enim quod de maiori est fides: etiam quod minus est certiorat. Creatorum enim honorabilior est homo: et eorum que in nobis sunt membrorum: honorabilior est oculus: ideo illo modo oculos condidit in alto. s. super alia membra et sensus. Et si enim parvum est magnitudine membrum hoc: in toto corpore magis necessarium est. Et hoc ostendens Paulus dixit. j. Corinth. xij. c. Si dixerit auditus: quoniam non sum oculus: non sum de corpore: num ideo non est de corpore? Item Chryso-stomus. Omnia nostra membra dei sapientie sunt demonstratio: Hoc enim totum gubernat corpus: hoc omni corporali pulchritudini operatur: hoc ornat visum: hoc lucerna est omnium membrorum. Quod enim sol in orbe: hoc oculus in corpore. Si extinxeris solem: omnia perdis et turbas: sic si extinxeris oculos: et pedes inutiles sunt et manus et anima. Discedit enim cognitio ex cecatis oculis: Inuisibilia enim dei a creatura mundi per ea que facta sunt intellecta conspiciunt: Roma. j. c. Non igitur corporis lucerna solum est oculus: sed et anime: Idcirco ut in quodam regali loco collocatur: superiorem quietem sentiens et alijs sensibus prestat. Item nota quod dicit: **Fecit lutum ex sputo. Chryso. Cur non aqua visis sed sputo ad lutum faciendum? Respondet. Debebat mittere ad siloam: ut igitur nihil inscriberet fonti: sed discas quoniam hec que ex ore extitit virtus: plasmauit et aperuit oculos cecis: ideo expuit in terram. Item ne vide-**

retur emplastrum status: quia dies dati sunt ad operationem: et noctes ad quietem. Ita in presenti vita debemus operari: ut postea in alia vita quiescamus et lecti dormiamus. Apoc. xliij. c. Amodo tam dicit spiritus ut requiescat a laboribus suis: opera enim illorum sequitur illos. Item bonus operarius de die parum comedit et multum operatur: ut de nocte possit et melius comedere et lectius quiescere. Ps. Labores manus tuas quia manducabis: beatus es et bene tibi erit. Eccl. v. c. Dulcis est somnus operanti: siue parum siue multum comedat. Item Proverb. iij. c. Dulces et suavis erit somnus tuus. Eccl. xxxj. c.

Doraliter *

Ps. 127.

Somni? sanitatis in homine parco. Hier. xxxi. e. Somni meus dulcis mihi. Et nota quod non est salubre dormire de die infirmis: id est in presenti vita non est bonum torpere nec quietem querere: sed operari. Proverb. x. a. Egessatem operata est manus remissa et. Item in eod. b. Qui congregat in messe filius sapiens est: qui autem stertit est: et filius confusionis est. Dodo ergo tempus est operandi:

in terra: et fecit lutum ex sputo et liniuit lutum super oculos eius:

Item Eccl. ix. c. Quodcumque facere potest manus tua: instanter operare et. Et dicit: Opera eius qui misit me: non opera nostra debemus agere: sed mittentis: et ad honorem eius. Omnes enim misit: et maxime litteratos in vineam suam: Barth. xx. a. a. **Quid sum in mundo: lux sum mundi. Sup. viij. b. Ego sum lux mundi. Ibi require effectus lucis. c. **Hec cum dixisset: expuit in terram et fecit lutum ex sputo: et liniuit lutum super oculos eius. Mystice: Deus in terram expuit: cum in mundum diuinitas descendit: et sic de saluta lutum fecit: quando verbum caro factum est et habitavit in nobis. Salua enim est dei sapientia: que ex ore altissimi prodit: Eccl. xliij. a. Terra est caro christi. Lutum ex sputo et terra est christus in utraque natura: deus. s. et homo. In bulis si de cecis: id est humanum genus vel gentilis populus a cecitate infidelitatis et peccati liberatur. Lutum ergo super oculos habet: qui utraque naturam in christo credit: sicut cathecumini. Sed non sufficit fides sine baptismo: ideo mititur ut lauetur in siloam: id est in misso: id est in christo: id est in baptismo tradito a christo: quia in baptismo non aqua lauat: sed christi gratia. Propter quod et nomen piscine interpretatur evangelista. Moraliter: Cecus a natiuitate: id est ille qui excedit per superbiam de nobilitate stirpis suae: luminat per duo: per sputum et lutum: si apponat ad oculos suos. Considerare enim debemus vilitatem nostram: que significat per sputum: et fragilitatem: que significatur per terram. Hec duo sunt collyrium oculorum: ut homo se videat et cognoscat. Vel aliter. Per sputum intelligitur expulso siue exprobratio peccati. Deut. xx. v. c. Qui ducebat repudiatam spuebat in faciem repudiantis. Et Numeri xij. d. Si pater eius spussit in faciem illius: nonne debuerat saltem septem diebus rubor suffundi: Quia exprobrationem peccati debet sequi rubor penitentiae: de quo dicitur Eccl. liij. c. Est confusio adducens gloriam et gratiam. Eccl. xx. a. Non bonum est correptum manifestare penitentiam. Indicum penitentiae est rubor verecundie. Philosoph. Erubuit salua res est. Per terram intelligitur peccatum: quia ponderosa est: et frigida: et mari circumdata: Sic peccatum ponderosum est et ad limum trahit: id est ad infernum. Esai. xliij. c. Veritatem in profundum detraheris usque ad fundamentum lacu. Job. xvij. d. In profundissimum infernum descendet omnia mea. Ideo dicitur Deut. xij. a. Deponetes omne pondus et circumstantias nos peccati: per patientiam curramus ad propositum nobis certamen et. Item frigidum est peccatum. Hier. vj. b. Sicut frigidam facit cisterna aqua suam: sic frigidam facit maledictam suam. Item mari circumdatur: quia peccatum multis amaritudinibus respargitur. Job. xvij. a. Peccaui et in amaritudinibus moratur oculus meus. Esai. xij. d. Ad tractum prouocauit me ebrietas in amaritudinibus suis. Terra autem dum est arida videtur munda: sed admixta spuro sordidatur: Sic quando peccatum exprobratur: apparet sordidum. Dicit ergo: d. **Expuit in terram: quod est: quando predicator detestatur peccatum. c. **Et fecit lutum ex sputo: quia ex ipsa exprobratione peccati apparet ipsa imundicia peccati. Et liniuit lutum super oculos eius: quod est: quando ipsa vilitas********

quia dies est: natiuitate: gratia: dicitur. Ergo dicitur: pus habent: operemur bonum ad oculos: Gal. viij. c.

De c. s. b. s. a. i. bap. i. t.

D. s. i. b.

D. s. i. b.

* peccati cum diligentia

retur emplastrum de terra hanc sanitatem conferre: et ne crederetur indigentie gratia vsus materia luti: sed magis vt ostēderet se esse conditorem eundem qui in principio vsus est luto/ iussit lauare. Unde sequitur: a **E**t dixit ei: Uade et laua/ vel/ lauare: quasi lutum ablue et remoue vt videas: quoniam non luro in/

B

digeo ad faciendū oculos **C** In nata/ toria siloe: id est in piscina q̄ dicit siloe. Et nota q̄ fons est in hierusalē cūctis ho/ ris ebulliens: cuius aqua ita recipiebatur in quadam piscina: quę dicta erat natato/ ria per antiphrasim / quia nihil narabat in ea: sicut et piscina dicitur quia caret pi/ scibus. Sed queritur: cur eum nō curat statim sed mittit ad siloā: Solutio Chry/ stostomi: vt discas cęci fidem: et vt destru/

atur iudeorū inuidia semp derogantisū miraculis. Decens em̄ erat: omnes videre abeuntem / lutum habentem super oculos vnctum: Inopinabili enim vnctione omnes conuertit ad se/ ipsum respiciendum. Quia enim nō est facile cęcum cognosce/ re postq̄ illuminatus est: multos facit prius fieri testes p̄ lon/ gam viam et diligentes inspectores inopinabilitate considera/ tionis: vt attentiores facti non possint dicere: hic est / non est hic. Item per hoc vult ostendere q̄ non est alienus a lege mit/ tens ad siloam. Etenim multi solebant illuc mitti ad ablutio/ nem: sed nullo potiti sunt dono. Unde per hoc ostendit q̄ nō in fonte erat virtus: sed a christo / cuius virt̄ ibi operabatur.

Propter hoc euangelista interpretationē adiecit: **D** **I**nterpretat̄ missus. q. d. ibi misit christus virtutem suam. Vel christus fuit illa siloa. i. missus: qui ibi eum curauit. Vel christus missus in mundum ibi eum curauit: sicut Paulus ait: Bibeant omnes de spirituali / cōsequēte eos petra: Pe/ tra autem erat christus. i. Corinth. x. a. Sicut enim spiritua/ lis petra erat christus: ita spiritualis siloa erat. e **A**bijt ergo et lauit. Chrystostom^o. Uide cęci mentē obedientem et credentem: non excogitauit lutum imponere: hoc magis ex/ cęcitate est: nec dixit non potuit prius p̄sens curasse et tunc misisse ad siloā: si quā virtutē haberet p̄sens curasset: qd̄ et naaman ad helisum dixit. iij. Regl. v. c. Nec cogitauit: mul/ toriēs ibi laui et nullo potitus sū beneficio. Nec iterum dixit:

Chrystostom^o. **V**i/ bi videtur repenti/ na aque siloe p̄sen/ tia insinuare myste/ rium nobis ineffabi/ le / quale vtriq̄ hoc in/ opinabile epiphantē id est manifestatiōis: et p̄ter spem omnē id est incarnationem christi: Nulli em̄ tūc natiuitatē sperabat.

potest. Hoc autem et interrogatus dixit. i. eodem: Lutum su/ perposuit super oculos meos: et laui / et video. Qualiter autē hoc factū est: non poterat dicere: et si infinite interrogauerint.

S **I**taq̄ vicini / qui eū ex cohabitatiōe nouerāt. Sed qz aliunde magis erat not^o q̄ ex cohabitatiōe / subdit: b **E**t qui viderant eum prius / cęcum. f. **Q**uia mendic/ us erat: et ideo a multis notus. k **D**icebant: Nonne hic est qui sedebat et medicabat: id est sedens ad ostiū templi mendicabat. Chrystostom^o. Non eorum pauperū qui circumibant: sed eorum qui sedebant ad ostiū templi erat iste: et ideo magis notus. Sed quare sanauit dominus plures pauperes q̄ diuites? Quia aliā habent gratiam diuites: id est opes. Unde Chrystostom^o. Pape de dei clemētia ad quos descendebat: in hoc iudeos obstruens / quoniā non p̄claras neq̄ insignes neq̄ principes eligēs sed et ignobiles eadem di/

gnabat puidētia: Etem̄ i salutē omnīū venerat / nō dūctū tm̄

* peccati cū diligētia magna ostendit p̄ctōz. a **E**t dixit ei: Uade / a peccato recedendo. b **E**t lauauit te in na/

tatoria siloe: cum dolore et lachrymis peccatum cōfittendo. Aqua enim lachry/ marum est natatoria siloe: quę per inter/ ualla datur a deo: et raro / non quoricensū / q̄ volumus: et secreto / sicut aque siloe quę fluunt cum silentio: Esa. viij. b. Unde et dicunt aque siloe: quia mitteruntur a deo. **L**iere. liij. d. Lava a malicia cor tuum hierusalem. **E**sā. j. e. Lauamini / mundi estote. Unde naaman leprosus sepius la/ uit se i aquis iordanis: id est in aquis gra/ tię: quę ad humiles descendunt: s̄m illud

P̄s. Inter medium montū pertransibunt aque. j. **P**et. v. b. **H**umilibus dat gratiā. Et nota q̄ sup hoc quod p̄dictū est hic: **M**ō oportet opari opera ei^o q̄ misit me do/ nec dies est tē. dicit Chrystostom^o: q̄ propter alias p̄rie/ tates diei et noctis: vt dicit apostol^o **R**oma. xij. d. **H**or p̄z/ cessit dies autem appropinquauit. **D**iem enim vocat futuram uitam: vbi erunt omnīū merita clara: vbi nihil absconditum quod nō reuelet. **H**oc tē autē vocat tempus p̄sens: pro/ pter illos qui in p̄senti versant in tenebris malitię et infide/ litatis: vel pro comparatiōe ad illam diem: id est ad eternam diē. Et loquit̄ hic Chrystostom^o de gloria: sic nūc pro habē/ do lucidas domos in mūdo et bene aert parulas / infinitas cō/ suenūas pecunias fabricates afflicti dare. **E**xcogita quali/ ter oportet nos non solum pecunias sed et corpora ipsa con/ sumere pro edificando nobis p̄claras in cęlis domos vbi lux ineffabilis. Et ponit plures rationes quare ibi potius q̄ hic debemus edificare. **P**rimo: quia ibi non est inuidia neq̄ liuor neq̄ altercatio de terminorū positione: hic autem bel/ la et rixę circa terminos et parietes. Unde **B**en. xij. b. **E**rat substantia eorum multa: et non quibant habitare cōmuniter: vnde et facta est rixa inter pastores gregū abraam et loth. **E**t **B**en. xxvi. e. **P**hilistijm rixati sunt pro puteis aque. **I**tem **O**see. v. c. **F**acti sunt principes iuda quasi assumentes ter/ minum. **S**ecūda ratio: quia p̄sentes domos et mansiones relinquere necesse est: illa autē semper remanet hominī. **D**eut. xxvij. c. **D**omum edifices et nō habitabis in ea. **E**cce. xxvj. c. **D**omos p̄claras tuas subuertēt. **T**ertia ratio ē: quia p̄z/ sens habitatio marcescit: illa autē manet infenscibilis. **M**at. chę. j. c. **T**ransite vobis habitatio pulchra / confusa ignomi/ nia. **L** Corinth. v. a. **S**cimus quoniā si terrestris domus nō stra hui^o habitatiōis dissoluat q̄ edificatiōē ex deo habem^o domū nō manufactā / s̄ eternā in cęlis. j. **P**et. i. a. **S**cōm mi/ sericordiā suā magnā regenerauit nos in spē viuā in heredita/ tem incorruptibilē et incōtaminatā et imarcescibilē p̄seruatā in cęlis. **Q**uarta ratio Chryf. est: quia hāc inops nō potest fa/ bicare: illa s̄o p̄ duos oculos est fabricare: sic vidua **L**uc. xxi. a. **P**ropterea suffocor / quoniam tot nobis p̄positis bo/ nis pigritamur et desideris sumus: et qualiter quidem hic cla/ ras possideam^o dom^o omnia agimus: qualis autē in cęlis sal/ tem paruum habeamus domiciliū / nō curamus neq̄ sollici/ ti sumus. **Q**uinta ratio: qz in loco bono et in bona et famosa ciuitate bonū est edificare nō i deserto: id est in mūdo. Unde **C**hryf. dicit mibi: nō velles habere domū hic / vel in deserto vel in vna paruarū ciuitatū: **E**stimo q̄ in regalissimis ciuita/ tibus: et vbi maior est copia. **E**go autē te in ciuitate duco talem cui^o fabricator et cōdītor deus est: **H**eb. xj. c. **I**llic domū pu/ rē fabricant man^o. **S**exta ratio est: qz ibi est bonus rex et bona lex et boni vicini et inhabitatores. **E**nī **C**hryf. **A**rtifex ē opti/ m^o et valde curat de his q̄ tibi p̄sunt: nemo tibi edificat inui/ det. **I**llic s̄o ciues habes oēs martyres / plebem angelorū et archangelorum. **P**ropter hoc igitur omnia in paupes euacu/ emus / vt illis fruamur tabernaculis. **L**uc. xvj. c. **F**acite vobis amicos de māmōna iniquitatis tē.

Doraliter

4. Regl. 5. d.

Ps. 105.

18 a Alij dicebant: quia hic est / qui sedens mendicabat. b Alij autem dicebat. s. nequaquam: sed similis est ei. c Chrysostr. Inopinabilitas i incredulitate ducebat. Et sic dicit Augustinus: quia oculi aperti vultu eius mutauerant. c Ille vero dicebat: quia ego sum: ille cepit. s. Vox gratia ne damnaret in / gratus: id est per in / gratitudinem: sicut ezechias fuit ingratius: Esa. xxxix. c. Chrysostr. Non verecundat e iste de porci cecitate neqz for midauit furorē plebis neqz ostēdere se ipsum vt p̄dicet be nefactorē. d Dicebāt ergo ei: Quō apti sūt tibi oculi: id est quō vides? e Rēspōdit: ne sciens modū sed factū. f Ille homo qui dicit iesus luti fecit etc. Chrysostr. Quid dicit: homo talia operat? Sed nihil magnū interm nouerat de eo: ideo hominē vocat. Et nota qz iste nō noscebat christū / sicut nec paralyticus. s. v. b. Hoc autē fiebat: quia semper recedebat curans iesus / vt omnino suspicio signorum tolleretur. Qui enim ignorabant eum / nō p̄dicarent neqz laudarent eum nisi p̄ facta miracula. g Lutum fecit et vixit oculos meos. Chrysostr. Vide qz verax est: non dicit vnde fecit lutum: qd em non nouerat non dicit: neqz enim sciuit qz in terram expuerit: sed qz vixit tactu didicit. h Et dixit mihi: Vade ad naratoriam siloe et laua. Et hoc auditus testatus est. Sed vnde cognouit eius vocem? Disputatio: qz fiebat ad discipulos quando quesiunt: quis peccator: hic aut parentes eius etc. i Et abij et laui: s. m̄ p̄cepit eum / et video: Ecce factum dicit sed non modum. k Et dixerunt ei: Ubi est ille? Chrysostr. Hoc autē dicebāt iam occasionem meditantes aduersus eum. l Ubi? Rescio. Ecce qualiter omnia cecus veraciter rēspōdit: non em nouerat eum. Christus em recesserat cum ei lutum imposuisset: p̄pter quod redditur insuspiciabile testimoniu cecū: qd etiā ignoto testabat. Itē Chrysostr. Christus non aderat his qui curabant in morando: non em gloria fructificare volebat: neqz turbam sanatorū ducere secum: neqz ostentari: in quo docet nos vanam gloriā fugere. m Adducunt eum ad phariseos qui cecus fuerat: vt eorum iudicio factum probare: vt dicit quidam: Sed verius est qz vt reprobare itez. Vnde Chrysostr. Volebāt christum inuenire et capere vt ducerent eum ad sacerdotes: vnde et quesiunt: Ubi est ille. Sed qz hoc nō sunt potiti: ducunt ipsum cecū ad phariseos quasi vhemētius interrogaturos. Propterea z euāgelista dicit: n Erat autē sabbatū qn̄ luti fecit iesus / et aperuit oculos eius: per hoc ostēdens p̄ntisiam eozū mentē z causam p̄pter quā querebant christū: quia habebant occasionē reprehendendi et detrahendi miraculo p̄ estimatā legis p̄uaricationē. Et qz calumniari occasione sabbati vellent / patet: quia pharisei vidētes eum / statim querūt qualiter aperuerit oculos ei? Tū sequit: o Item ergo interrogabāt eū pharisei / quō vidisset: iubētes rēspōdere qd egisset in eo / vt sic occasione sumeret detrahēdi ab opatione. p Ille autē dixit eis: Lutum posuit mihi sup oculos / et laui / et video. Succinctus loquit illis qz pus plebi: qz iā audierant: vnde neqz nomē iesu dicit neqz p̄ceptū. Chrysostr. Corā turba pus sine piculo interrogabat: nō ita magis erat veritate dicere: sed mirabile est qz nūc corā phariseis in ampliori timore cōstiturus neqz negat neqz contrariū dicit

poribus. Ad hoc em adduxerāt eum corā phariseis: vt negaturū corā eis. Contrariū autē passi sūt: qz qd nolebāt: certū dicerūt p̄ iterationē. q Dicebāt g ex phariseis quidā: Nō est hic homo a deo: vel ex deo: quō vidisset. Ille autē dixit eis: Lutū posuit mihi sup oculos / et laui / et video. Dicebāt ergo ex phariseis quidā: Nō est hic homo a deo qui sabbatū non custodit. Alij autē dicebāt: Quō pot homo peccator hec signa facere? Et schisma erat iter eos. Dicunt ergo ceco iterū: Tu quid dicit de illo qui aperuit oculos tuos? Ille autem dixit: quia p̄pheta est. Nō crediderunt ergo iudei de illo / quia cecus fuisset et vidisset: donec vocauerūt parētes eius qui viderat.

nisi purū hominē crederēt / haberēt aliter rēspōdere. s. qz sabbatū dñs erat / et qz sabbatū fecerat: sed nōdum hanc habebant mentē / qz deus esset. Item nullus eozū audebat ea que crederat manifeste dicere: neqz in enunciatione sed cū ambiguitate et sub interrogatiōe. Vnde dicit: Quō potest etc. Vnde res quidē p̄pter amorē p̄ncipatus: ne. s. cū amitterent / eice rent de synagoga et publice notarent. y Et schisma erat inter eos. i. dissensio. Chrysostr. Hoc schisma p̄mū incepit in p̄lo: deinde in p̄ncipibus. Et hi quidē dicebāt: qm̄ bonus est: alij hō / nequaquam: sed seducit turbas. s. v. b. x Dicit g ceco iterū: q̄ntes calumniā / vt ille de synagoga pelleret: vt dicit Blo. Sed s̄m exponit de incredulis phariseis et magnatib. Sed s̄m Chrysostr. illi loquunt: qd dixerūt: Quō potest homo peccator hec signa facere: Nō audentes em ipsi defendere christū verbo suo / eum qz virtutis experientiā susceperat in mediū ducūt z interrogant: vt ipse testet nō ipsi. Vnde dicit: y Tu quid dicit de illo qui aperuit oculos tuos? Non dicit sic alij: Qui sabbatū nō custodit. Ille autem dixit eis: quia p̄pheta est. Cōstanter exprimit qd sentit: tamē nondū iunctus vt crederet illū dei: vt dicit Blo. a Nō crediderūt g iudei de illo / quia cecus esset z vidisset / donec parētes ei vocauerūt qz viderat: id est eius qz cecus fuerat z viderat. Et vide quot modis temptant miraculū obumbrare z destruere. Etenim conati sunt p̄ modū illuminatiōis subvertere cecū / dicētes: qualiter aperuit oculos tuos. i. nūqz p̄stigio aliqz: Alibi em i facto nihil habētes detrahēre / conant detrahēre mō curatiōis / dicētes: Non egerit eū demonia nisi i beelzebub: Matth. xij. b. Et hic sūt signa dicētes: Quā soluit sabbatū: et iō peccator ē z nō ex deo. S. qz hoc inane apparuit crimē qbusdā qz aderāt: vndiqz p̄pediti ad aliud veniūt stulti? z inuere cūdi: vt dicāt eū nō fuisse cecū z vidisse. Et hē qd dicit euāgelista: Nō credidit g etc. S. si nō credebāt eū fuisse cecū z illuminatū / q̄nt i eufabāt qz sabbatū nō obseruat: qz in sabbato curabat: Ecce mēdaciū vbiqz sibī p̄st obuiat: z p̄ ea qz nocere s̄tate videt: ipsā clariorē ostendit: qd vtiqz z nūc factū ē: P̄t em a vicinis z qz eū viderāt inq̄sierant. Et qz posset aliqz dicere: vicini de eo forte erāt decepti omnia facerent

Handwritten marginal notes in a smaller script, likely a commentary or gloss on the main text. The notes are dense and cover the right margin of the page.

erant decepti similitudine: sicut et quidam dixerunt: Nequaquam sed similis eius est. s. eodem. b. ducunt in medium parentes eius: A parentibus quidem volentes abortivum facere miraculum. Sed ex hoc magis est confirmatum: quia confessi sunt quod filius eorum erat et cecus natus. a. Et interrogaverunt

eos. Chrysostomus. Vocantes et statuentes in medium: ut agonia et timorem immitterent eis: cum multa vehementia et furore inducunt interrogationem. b. Vocantes: hic est filius vester quem vos dicitis: quia cecus natus est. Mog dicit: qui quandoque cecus fuit: sed quem vos dicitis etc. q. d. vos ita fingitis malignantes contra nos et christo applaudentes. Nec dicunt: quem vos fecistis cecum: sed dicitis: quasi prodidistis vbiq; sermonem hunc. Chrysostomus. O inquinati et quod vtiq; eligeret pater talia meriti de filio: c. Quomodo ergo nunc videt: si cecus ut dicitis natus est: Chrysostomus. Duobus his eos in negationem inducere conant: in dicendo. s. que vos dicitis. Et in dicendo: qualiter igitur videt modo. d. Responderunt eis parentes eius: cecus et dixerunt: Scimus quia hic est filius noster: et quod cecus natus est: Quomodo autem nunc videat: nescimus. Veniunt forte p. timore iudeorum: vel quia nesciebant modum. e. Aut quis eius aperuit oculos: nos nescimus. Hi sciebant sed dicere non audebant. f. Ipsum interrogate: ut instruatini ab eo: Quasi quid nobis calumiamini: g. Etatem habet: et ideo: h. Ipse de se loquatur: quasi non est opus nos loqui pro eo quasi pro infante. Chrysostomus. Tribus interrogatiobus factis: si filius eorum esset: si cecus natus: et qualiter respererit. Duas illas confitent. s. quod filius eorum esset: et quod cecus natus: tertiam vero non adiciunt: sed qualiter videt. Sed et hoc p. veritate factum est: ut nullus alius quam is qui curatus est et dignus fide erat: hoc profiteretur. i. Nec dixerunt parentes eius: quoniam timebant iudeos. Dic euangelista opinionem eorum et mentem in medium dicit: quia. s. propter timorem hoc dixerunt: Et subdit causam timoris: k. Nam enim conspirauerant iudei: id est conspirando statuerant: l. At si quis eum confiteretur christum: extra synagogam fieret: quasi ethnicus et publicanus. m. Propterea. s. ne extra synagogam fieret: n. Parentes eius dixerunt: quia etatem habet: ipsum interrogate. q. d. non est puer neque imperfectus: sed sufficiens sibi testari. o. Vocauerunt ergo rursus hominem qui fuerat cecus: quasi quia parentes miserunt eos ad eum qui curatus fuerat: rursum

interrogaverunt eos: dicens: Dic est filius vester quem vos dicitis: quia cecus natus est: quomodo ergo nunc videt: Responderunt eis parentes eius: et dixerunt: Scimus quia hic est filius noster: et quia cecus natus est: Quomodo autem nunc videat: nescimus: aut quis eius aperuit oculos: nos nescimus: Ipsum interrogate. Etatem habet: ipse de se loquat. Nec dixerunt parentes eius: quoniam timebant iudeos. Nam enim conspirauerant iudei: ut si quis eum confiteretur christum extra synagogam fieret. Propterea parentes eius dixerunt: quia etatem habet: ipsum interrogate. Vocauerunt ergo rursus hominem qui fuerat cecus et dixerunt ei: Da gloriam deo: Nos scimus quia hic homo peccator est. Dixit ergo ille: Si peccator est nescio: vnum scio: quia cecus cum essem modo video. Dixerunt ergo illi: Quid fecit tibi: Quomodo aperuit tibi oculos: Quasi non presigilo aliquo: Sicut dicebat Matth. xij. b. In beelzebub princeps demoniorum etc. Respondit eis: Dixi vobis iam et audistis: Quid iterum vultis audire: bo non attendentibus et inanis interrogatiobus: non pro discendo sed p. cavillando. Aug. Stomachus iam contra duriciam cordis et cecos iam

plendi est: sicut et ego volo discipulus ei fieri. Per hoc enim quod dicit: et vos scipsum in discipulorum cetero ordinat. Item in h. versu conviciatus est eis: et percussit sufficienter: quod enim noverat quoniam hoc eos valde percutiebat: tangere eos cum supabundantia voluit. Chrysostomus. Videt appellationem et medicum ad oes scribas et phariseos: ita forte et patens quid est veritas: ita imbecille mendacium. Nam veritas est contingentes: id est viles assumptis: claros eos victores ostendit: Mendacium vero est cum fortibus fuerit qui tuent illud imbecilles eos monstrat. y. Abba dixerunt ei et dixerunt: Tu discipulus illius sis. Et sic cor suscitavit. s. in opinionem suam maledixerunt ei in hoc quod dixerunt: Tu discipulus illius sis: ut dicit Sio. Vel aliter in littera. y. Maledixerunt ei. Et hoc etiam dicitur ei: Tu discipulus etc. Dic dicit Aug. in originali: Maledictio hec super nos venit et super filios nostros. Gen. xxvij. b. In me sit hec maledictio filii mei. s. Nos autem moysi discipuli sumus. In hoc voluit ostendere quod christus contrarius sit moysi et ceteris si christo adhereret: sed mentuntur: quod si discipuli moysi essent: christo crederet: quem moyses ubi clavit: Deut. xvij. c. Unde. s. v. g. Si

plendi est: sicut et ego volo discipulus ei fieri. Per hoc enim quod dicit: et vos scipsum in discipulorum cetero ordinat. Item in h. versu conviciatus est eis: et percussit sufficienter: quod enim noverat quoniam hoc eos valde percutiebat: tangere eos cum supabundantia voluit. Chrysostomus. Videt appellationem et medicum ad oes scribas et phariseos: ita forte et patens quid est veritas: ita imbecille mendacium. Nam veritas est contingentes: id est viles assumptis: claros eos victores ostendit: Mendacium vero est cum fortibus fuerit qui tuent illud imbecilles eos monstrat. y. Abba dixerunt ei et dixerunt: Tu discipulus illius sis. Et sic cor suscitavit. s. in opinionem suam maledixerunt ei in hoc quod dixerunt: Tu discipulus illius sis: ut dicit Sio. Vel aliter in littera. y. Maledixerunt ei. Et hoc etiam dicitur ei: Tu discipulus etc. Dic dicit Aug. in originali: Maledictio hec super nos venit et super filios nostros. Gen. xxvij. b. In me sit hec maledictio filii mei. s. Nos autem moysi discipuli sumus. In hoc voluit ostendere quod christus contrarius sit moysi et ceteris si christo adhereret: sed mentuntur: quod si discipuli moysi essent: christo crederet: quem moyses ubi clavit: Deut. xvij. c. Unde. s. v. g. Si

plendi est: sicut et ego volo discipulus ei fieri. Per hoc enim quod dicit: et vos scipsum in discipulorum cetero ordinat. Item in h. versu conviciatus est eis: et percussit sufficienter: quod enim noverat quoniam hoc eos valde percutiebat: tangere eos cum supabundantia voluit. Chrysostomus. Videt appellationem et medicum ad oes scribas et phariseos: ita forte et patens quid est veritas: ita imbecille mendacium. Nam veritas est contingentes: id est viles assumptis: claros eos victores ostendit: Mendacium vero est cum fortibus fuerit qui tuent illud imbecilles eos monstrat. y. Abba dixerunt ei et dixerunt: Tu discipulus illius sis. Et sic cor suscitavit. s. in opinionem suam maledixerunt ei in hoc quod dixerunt: Tu discipulus illius sis: ut dicit Sio. Vel aliter in littera. y. Maledixerunt ei. Et hoc etiam dicitur ei: Tu discipulus etc. Dic dicit Aug. in originali: Maledictio hec super nos venit et super filios nostros. Gen. xxvij. b. In me sit hec maledictio filii mei. s. Nos autem moysi discipuli sumus. In hoc voluit ostendere quod christus contrarius sit moysi et ceteris si christo adhereret: sed mentuntur: quod si discipuli moysi essent: christo crederet: quem moyses ubi clavit: Deut. xvij. c. Unde. s. v. g. Si

mine et preterit religionis hoc idem constitutere volunt dicentes: Da gloria deo. Et est sensus: id est confitere quoniam hic nihil operatus est sed solus deus. Vel aliter: p. Da gloriam deo: id est dicite mentium fuisse de hoc quod dixisti eum prophetam esse: et te curasse: et sic cognosce peccatum

tuum: quod est dare gloriam deo. Et habet simile Josue. vij. c. Da gloriam deo et confitere peccatum tuum. q. Nos scimus quia hic homo peccator est: q. d. potes secure dicere quod hic non curavit te: sed deus. r. Dixit ergo ille: Si peccator est: nescio: id est non diffinjo modo. Et hoc dicit: ut nec ostendat calumie: nec veritate celet. Unde subdit: s. Unum scio etc. Sed querit Chrysostomus. Nunquid timuit cecus et Absit. Qualiter ergo qui supra dixerat: propheta est: modo dicit: si peccator est nescio: Solutio. q. d. nihil p. eo dico: nunc ipsum beneficii vos condemnat: et cum non esse peccatorem probat. Unde dicit: Unum scio: quia cecus cum essem modo video. q. d. de me dico: sed ipsa opus quod scio eum fecisse ostendit quod non est peccator. Unde p. hoc insusceptibilem se ipsum fecit: et testimonium incorruptum vobis non gratificans sed a re testans. u. Dixerunt ergo illi: Quid fecit tibi: Chrysostomus. Quia nequiverunt evertere neque destruere quod factum est miraculum: rursus ad prius veniunt: s. in modum curationis circumscurantes: quemadmodum quidam canes venatici fallaciter codusa bestia veldiq; investigantes: et nunc quidem huc: nunc autem illuc circumscurantes ad priores redeunt sermones. Et dicit: Quid fecit tibi: Quomodo aperuit tibi oculos: quasi non presigilo aliquo: Sicut dicebat Matth. xij. b. In beelzebub princeps demoniorum etc. Respondit eis: Dixi vobis iam et audistis: Quid iterum vultis audire. q. d. non respondebo non attendentibus et inanis interrogatiobus: non pro discendo sed p. cavillando. Aug. Stomachus iam contra duriciam cordis et cecos iam

plendi est: sicut et ego volo discipulus ei fieri. Per hoc enim quod dicit: et vos scipsum in discipulorum cetero ordinat. Item in h. versu conviciatus est eis: et percussit sufficienter: quod enim noverat quoniam hoc eos valde percutiebat: tangere eos cum supabundantia voluit. Chrysostomus. Videt appellationem et medicum ad oes scribas et phariseos: ita forte et patens quid est veritas: ita imbecille mendacium. Nam veritas est contingentes: id est viles assumptis: claros eos victores ostendit: Mendacium vero est cum fortibus fuerit qui tuent illud imbecilles eos monstrat. y. Abba dixerunt ei et dixerunt: Tu discipulus illius sis. Et sic cor suscitavit. s. in opinionem suam maledixerunt ei in hoc quod dixerunt: Tu discipulus illius sis: ut dicit Sio. Vel aliter in littera. y. Maledixerunt ei. Et hoc etiam dicitur ei: Tu discipulus etc. Dic dicit Aug. in originali: Maledictio hec super nos venit et super filios nostros. Gen. xxvij. b. In me sit hec maledictio filii mei. s. Nos autem moysi discipuli sumus. In hoc voluit ostendere quod christus contrarius sit moysi et ceteris si christo adhereret: sed mentuntur: quod si discipuli moysi essent: christo crederet: quem moyses ubi clavit: Deut. xvij. c. Unde. s. v. g. Si

plendi est: sicut et ego volo discipulus ei fieri. Per hoc enim quod dicit: et vos scipsum in discipulorum cetero ordinat. Item in h. versu conviciatus est eis: et percussit sufficienter: quod enim noverat quoniam hoc eos valde percutiebat: tangere eos cum supabundantia voluit. Chrysostomus. Videt appellationem et medicum ad oes scribas et phariseos: ita forte et patens quid est veritas: ita imbecille mendacium. Nam veritas est contingentes: id est viles assumptis: claros eos victores ostendit: Mendacium vero est cum fortibus fuerit qui tuent illud imbecilles eos monstrat. y. Abba dixerunt ei et dixerunt: Tu discipulus illius sis. Et sic cor suscitavit. s. in opinionem suam maledixerunt ei in hoc quod dixerunt: Tu discipulus illius sis: ut dicit Sio. Vel aliter in littera. y. Maledixerunt ei. Et hoc etiam dicitur ei: Tu discipulus etc. Dic dicit Aug. in originali: Maledictio hec super nos venit et super filios nostros. Gen. xxvij. b. In me sit hec maledictio filii mei. s. Nos autem moysi discipuli sumus. In hoc voluit ostendere quod christus contrarius sit moysi et ceteris si christo adhereret: sed mentuntur: quod si discipuli moysi essent: christo crederet: quem moyses ubi clavit: Deut. xvij. c. Unde. s. v. g. Si

plendi est: sicut et ego volo discipulus ei fieri. Per hoc enim quod dicit: et vos scipsum in discipulorum cetero ordinat. Item in h. versu conviciatus est eis: et percussit sufficienter: quod enim noverat quoniam hoc eos valde percutiebat: tangere eos cum supabundantia voluit. Chrysostomus. Videt appellationem et medicum ad oes scribas et phariseos: ita forte et patens quid est veritas: ita imbecille mendacium. Nam veritas est contingentes: id est viles assumptis: claros eos victores ostendit: Mendacium vero est cum fortibus fuerit qui tuent illud imbecilles eos monstrat. y. Abba dixerunt ei et dixerunt: Tu discipulus illius sis. Et sic cor suscitavit. s. in opinionem suam maledixerunt ei in hoc quod dixerunt: Tu discipulus illius sis: ut dicit Sio. Vel aliter in littera. y. Maledixerunt ei. Et hoc etiam dicitur ei: Tu discipulus etc. Dic dicit Aug. in originali: Maledictio hec super nos venit et super filios nostros. Gen. xxvij. b. In me sit hec maledictio filii mei. s. Nos autem moysi discipuli sumus. In hoc voluit ostendere quod christus contrarius sit moysi et ceteris si christo adhereret: sed mentuntur: quod si discipuli moysi essent: christo crederet: quem moyses ubi clavit: Deut. xvij. c. Unde. s. v. g. Si

plendi est: sicut et ego volo discipulus ei fieri. Per hoc enim quod dicit: et vos scipsum in discipulorum cetero ordinat. Item in h. versu conviciatus est eis: et percussit sufficienter: quod enim noverat quoniam hoc eos valde percutiebat: tangere eos cum supabundantia voluit. Chrysostomus. Videt appellationem et medicum ad oes scribas et phariseos: ita forte et patens quid est veritas: ita imbecille mendacium. Nam veritas est contingentes: id est viles assumptis: claros eos victores ostendit: Mendacium vero est cum fortibus fuerit qui tuent illud imbecilles eos monstrat. y. Abba dixerunt ei et dixerunt: Tu discipulus illius sis. Et sic cor suscitavit. s. in opinionem suam maledixerunt ei in hoc quod dixerunt: Tu discipulus illius sis: ut dicit Sio. Vel aliter in littera. y. Maledixerunt ei. Et hoc etiam dicitur ei: Tu discipulus etc. Dic dicit Aug. in originali: Maledictio hec super nos venit et super filios nostros. Gen. xxvij. b. In me sit hec maledictio filii mei. s. Nos autem moysi discipuli sumus. In hoc voluit ostendere quod christus contrarius sit moysi et ceteris si christo adhereret: sed mentuntur: quod si discipuli moysi essent: christo crederet: quem moyses ubi clavit: Deut. xvij. c. Unde. s. v. g. Si

De cōse. d. f. 4. c. cū p. parvulis

Et. t. mendacij

EE S crederetis moysi

Euangelij scdm Johannem

Crederetis moysi / crederetis fortis et mibi. Causa aut subdit: qz potius adherendu est certo qm incerto: qm dicit: a. Nos scimus quia moysi locutus est deo...

Hic scimus vbi sitis: hic abijcimus. Vel nesciebat? diuinitate: vbi mittentis autem dicebat se nescire: cu th nosceret ei? ortu sm carne. Th Chryf. Quis scit qm moysi locutus est deo? A pge nitorib? ait: vos ea q ex auditu sunt vt scietes certificati: ea ho q a visu / minora putatis: et nimirum illa quide no nouistis sed audistis: hoc autem no audistis sed videtis. Unde de hoc irridet eos ceptis: sicut statim dicit.

Rndit ille ho et dixit eis: In hoc enim mirabile est: qz vos nescitis vnde sit. i. nescire vos dicitis. Vel nescitis. i. no creditis vel approbatis q a deo sit vel q deus. dicit: et aperuit oculos meos. Chryf. Et ibiq signu dicitur: qz hoc falsificare non poterat. Ad h signa facit q. v. miru est q vos no nouistis vbi sit: cu tot et tanta figura facit q nemo quatuorq insignis vel illustis et glificat apud vos facere pot vel potuit.

Scimus aut qz peccatores deo no audit. i. merita eoz no exaudit. Chryf. Quia dixerat sup: Qualis pot ho peccator tanta signa facere: illoz assumit iudicij ppioz reminiscens verboz. q. d. opinio hęc et mea et vestra est comunis: in hoc pmanete. Sed si quis dei cultor est: vel in deū pius et p fide. Et qz in deū se ee pios iudij dicebat: adiecit: q. Et voluntate ei facit: quia no sufficit fides sine opibus: Iaco. ij. d. Hic exaudit. Ex hoc intēdit cōcludere: sed relinquit eis cōclusionē: qz ex q est deo exaudit: no est peccator. Ad hoc facit illud Prouer. xv. d. Lōge est dñs ab impijs: et ofones iustoz exaudit. Irē ps. Oculi dñi sup iustos et aures ei? in pces eoz. Irē Eccl. xv. c. Mō est speciosa laus in ore peccatoris. Irē ps. Intēdit si asperi in corde meo no exaudit dñs. Sed pra. iij. Regi. xij. a. Depcatus est ioachaz facie dñi: et audivit eū dñs. Et. j. dñi: Verūtamē no recessit a peccatis hieroboab. Irē. n. Paral. vj. g. Si peccauerit et ozauerit: dimittas pō tuo qz nō peccat: Tu es enim deo meo. Irē Interl. dicit hic: deo peccatores et. Adhuc inuincit: qz peccatores deo audit: vt publica nū cōfiteat: Luc. xvij. c. Sol. Deus peccatores pgnitētes audit: s peccatores manētes no audit. i. merita eoz no exaudit: nec em merent exaudiri: licz aliqñ dñs eis tribuat sua gra qd petūt. Sed tollit miraculū dicit: quē: A seculo non est auditū.

A seculo non est auditū. Si qd apertit oculos ceci nati. Et cōfitemini q deo peccatores no audit: hic q. d. res magna est et noua. Th. k. A sūr miraculū fecit et si esset hic a deo: missus vel aliqd dī miraculū tale qle nul uinū habēs. Mō poterat facere lus hoim fecit: manū quicqz tale: quale. i. nemo ali? vnqz festū est q oia vincit. Sile. s. ij. a. Nemo pot hęc signa virtute et q maior est facere quē tu facis nisi fuerit deo cū eo. q. sm hominē virt? Nec obest qd dī de malo: Darth. vij. c. Mōne i noie tu. phauim? et. Chyff. em i potestate et ppria aucte faciebat miracula qūa nemo fecit: s mali miracula facit mīserio. m. Rndert et dixit ei. Chyff. Donec expectabat eū negaturū / fide dignū reputabat et semel et secūdo vocātes eū: qz ho veritate locut? ē i nullo cōfusus: qm est marie admirari oportebat: tūc cōdemnat dicit: n. In peccatis nat? et totus. i. nat? es cecus p peccatis parētū: vt dicit Glo. sm qd illi putābāt: et tu doces nos: qm indignū est vt tu peccator: et a peccatorib? nat? In h cecitate exprobrat irremissile: ac si diceret: a pma eate in peccatis es tu: ostēdētes qm pterea fact? est cec? qz rationē no habebat. Et vide qūter falso de arrogātia eū norant: dicētes: Et tu doces nos. Quid em dicit ho: Mō em ppriam mentē exposuit: noue cōmune iudiciū scrutat? est: dicit: qm nouim? qm peccatores deo no audit: no ne ea que ab eis dicebant in mediū dicit: p. Et eiecerit eū foras: qm no locū cōuerti sunt: sed et psecuti sunt turpiter expellentes. Chyff. Vides pconē hīra? qūter inopia phig p. hībit? no fuit: vel facta est phibitio: quāta audivit: quāta passus est: et p verba et opera: et qūter nihilomin? testat? est. Hęc autē scripta sunt vt et nos imitemur. q. Audivit iesus: qz eiecerit eū foras: extra templū: r. Et cū inuenisset eū qm qūter. Hęc em verbo innuit euāgelista: qm ppter hoc venit: vt. s. et loqueret? dicit ei: Tu credis i filiū dei: Chyff. Qui pff

Irē loq Chyff. de studio scripturę et de restituēdo aduersarij fidel sup illū locū: p. Et eiecerit eū foras: dicit. Vides pconē hīra? qūter inopia phig no facta ē phibitio: vides quāta audivit ex multo et quanta passus ē et p pba et p opera: et qūter testat? ē. Hęc autē scripta sūt: vt et nos imitemur: Si em q mē dicitus erat et cecus: q neg viderat chrystū tantā cōtinuo ppa tionē ofudit ante chrystū cōsolationē aduersus totā plebē stans occisione meditante et demoniū habētē et insantē: ab ipis voce volētes cōdemnare chrystū: et no cessit neq secessit: sed cū ppatitōe of eos obstruxit: et voluit enī foras ma gis qz no pdere veritate: quāro magis nos q tanto tpe in fide vixim? q in finitā miracula p fide vidim? qui maiorā illo bñficia suscepim? et intantū vocati sum? honore: omnē ppatationē ofidere oportet aduersus aduersarios nomis chrystiani et obstruere eos. Poterimus aut hoc facere si audaciā habuerim? et cras autē alias legi scripturis attenderim?. Et loquitur hic Chyff. sup illos q no venist ad sermo nes: dicit: Si cithared? vī saltator: nos vocauerit: omis qdē currūt cū studio: et gratū ei de vocatiōe scūt: et diei integri dimidiū pē psummāt illi soli attendētes: deo ho p pphas vobis et plos loquētes oscram? / scalpim? et mult? est? vt def esse. Irē Chyff. Plures multi sunt bñb? delectis et vto aquā i oculos. phic ientē / stant insantētes i foro vel i theatro et frig? et pluuia et luru nec et lōgitudinē vī cōtemnūt: et nihil eos detinet neq illuc ire phibet: hęc autē et sub tecto et in calore tardat et no pcurrūt: et hoc in lucro aīq. Qualis hęc tabernacula sūt dic mibi: In vanitatib? fortēs existētes: et necessarijs puer? sum? imbecillores. Irē Chyff. Hęc volebā ptt nūe dicere ad vos: vereor aut ne ianis odio habeat et absq lucro. Vides em insantētes no stantes solū / sed et senes: sup quib? maxie verecūdorū qm vīdeo virū a canicie reuerēdū confundentē caniciem: et filium ad ludū vīdendum supertrahētem. Quid culm derisione hac veteriū: * quid opere

Chyff. Si aliq au rigā vī saltatorē te vocauerit: doles et q? si opprobriū ab hō: st ad viles ludos traxerit te no refillas: et cur? nomē fugis ar tis: hęc sequeris sere vīniferis aut et no: mē et rem hęc debes esse et vocari chrystian? / nec qd ē nouit.

ps. 33. ps. 65.

peccatis parētū: vt dicit Glo. sm qd illi putābāt: et tu doces nos: qm indignū est vt tu peccator: et a peccatorib? nat? In h cecitate exprobrat irremissile: ac si diceret: a pma eate in peccatis es tu: ostēdētes qm pterea fact? est cec? qz rationē no habebat. Et vide qūter falso de arrogātia eū norant: dicētes: Et tu doces nos. Quid em dicit ho: Mō em ppriam mentē exposuit: noue cōmune iudiciū scrutat? est: dicit: qm nouim? qm peccatores deo no audit: no ne ea que ab eis dicebant in mediū dicit: p. Et eiecerit eū foras: qm no locū cōuerti sunt: sed et psecuti sunt turpiter expellentes. Chyff. Vides pconē hīra? qūter inopia phig p. hībit? no fuit: vel facta est phibitio: quāta audivit: quāta passus est: et p verba et opera: et qūter nihilomin? testat? est. Hęc autē scripta sunt vt et nos imitemur. q. Audivit iesus: qz eiecerit eū foras: extra templū: r. Et cū inuenisset eū qm qūter. Hęc em verbo innuit euāgelista: qm ppter hoc venit: vt. s. et loqueret? dicit ei: Tu credis i filiū dei: Chyff. Qui pff

Irē loq Chyff. de studio scripturę et de restituēdo aduersarij fidel sup illū locū: p. Et eiecerit eū foras: dicit. Vides pconē hīra? qūter inopia phig no facta ē phibitio: vides quāta audivit ex multo et quanta passus ē et p pba et p opera: et qūter testat? ē. Hęc autē scripta sūt: vt et nos imitemur: Si em q mē dicitus erat et cecus: q neg viderat chrystū tantā cōtinuo ppa tionē ofudit ante chrystū cōsolationē aduersus totā plebē stans occisione meditante et demoniū habētē et insantē: ab ipis voce volētes cōdemnare chrystū: et no cessit neq secessit: sed cū ppatitōe of eos obstruxit: et voluit enī foras magis qz no pdere veritate: quāro magis nos q tanto tpe in fide vixim? q in finitā miracula p fide vidim? qui maiorā illo bñficia suscepim? et intantū vocati sum? honore: omnē ppatationē ofidere oportet aduersus aduersarios nomis chrystiani et obstruere eos. Poterimus aut hoc facere si audaciā habuerim? et cras autē alias legi scripturis attenderim?. Et loquitur hic Chyff. sup illos q no venist ad sermo nes: dicit: Si cithared? vī saltator: nos vocauerit: omis qdē currūt cū studio: et gratū ei de vocatiōe scūt: et diei integri dimidiū pē psummāt illi soli attendētes: deo ho p pphas vobis et plos loquētes oscram? / scalpim? et mult? est? vt def esse. Irē Chyff. Plures multi sunt bñb? delectis et vto aquā i oculos. phic ientē / stant insantētes i foro vel i theatro et frig? et pluuia et luru nec et lōgitudinē vī cōtemnūt: et nihil eos detinet neq illuc ire phibet: hęc autē et sub tecto et in calore tardat et no pcurrūt: et hoc in lucro aīq. Qualis hęc tabernacula sūt dic mibi: In vanitatib? fortēs existētes: et necessarijs puer? sum? imbecillores. Irē Chyff. Hęc volebā ptt nūe dicere ad vos: vereor aut ne ianis odio habeat et absq lucro. Vides em insantētes no stantes solū / sed et senes: sup quib? maxie verecūdorū qm vīdeo virū a canicie reuerēdū confundentē caniciem: et filium ad ludū vīdendum supertrahētem. Quid culm derisione hac veteriū: * quid opere

Chyff. Si aliq au rigā vī saltatorē te vocauerit: doles et q? si opprobriū ab hō: st ad viles ludos traxerit te no refillas: et cur? nomē fugis ar tis: hęc sequeris sere vīniferis aut et no: mē et rem hęc debes esse et vocari chrystian? / nec qd ē nouit.

Chyff. Si aliq au rigā vī saltatorē te vocauerit: doles et q? si opprobriū ab hō: st ad viles ludos traxerit te no refillas: et cur? nomē fugis ar tis: hęc sequeris sere vīniferis aut et no: mē et rem hęc debes esse et vocari chrystian? / nec qd ē nouit.

Chyff. Si aliq au rigā vī saltatorē te vocauerit: doles et q? si opprobriū ab hō: st ad viles ludos traxerit te no refillas: et cur? nomē fugis ar tis: hęc sequeris sere vīniferis aut et no: mē et rem hęc debes esse et vocari chrystian? / nec qd ē nouit.

Chyff. Si aliq au rigā vī saltatorē te vocauerit: doles et q? si opprobriū ab hō: st ad viles ludos traxerit te no refillas: et cur? nomē fugis ar tis: hęc sequeris sere vīniferis aut et no: mē et rem hęc debes esse et vocari chrystian? / nec qd ē nouit.

Chyff. Si aliq au rigā vī saltatorē te vocauerit: doles et q? si opprobriū ab hō: st ad viles ludos traxerit te no refillas: et cur? nomē fugis ar tis: hęc sequeris sere vīniferis aut et no: mē et rem hęc debes esse et vocari chrystian? / nec qd ē nouit.

Marginal notes on the right side of the page, including references to other parts of the text and commentary.

veritate et christi confessione opprimunt/ hi maxime honorant:
 Sicut est qui divitias perdit/ ille invenit: et qui animam odit/ ipse
 est qui amat: ita qui conscientia opprimunt/ hic maxime est qui honorat.
 Sed et in isto ceco factus est. Elegerunt enim eum iudei ex templo: et
 invenit eum dñator templi. Eiectus est a consistorio pestilentiolo et
 potius salutari. For-
 te debonorat est ab
 his qui christum devo-
 norauerunt: et honora-
 tus est ab angelorum do-
 minatore: talia sunt
 signa veritatis. Sed
 gratia hic Chryso-
 interrogat eum an cre-
 dat post tot verba fi-
 dei ad iudeos: Et sol-
 vit quod non ignoras quod
 rit de fide eius: sed lau-
 dans et volens seipsum
 notum facere: et ostendens quoniam multum approbat et fidei. q. d. con-
 titata est mihi plebs tanta: sed nulla mihi cura illorum: vni mihi
 cura est. s. vt tu credas: melior est enim vnus facies voluntate dñi
 quam mille iniqui. Tu inquit/ credis in filio dei: vt presens et ac-
 ceptans quod dicta sunt: Ita eum interrogat. Et nota quod in hoc tra-
 hit eum ad amorem suum ipsius. Non enim dicit: Crede: quod seruis di-
 ci potest: sed interrogando: Credis in filio dei: quod amicus dici so-
 let. **Respondit ille et dixit: Quis est dñe/ filius dei/ vt
 credam in eum?** Scdm Aug. iste adhuc inuenerat his verbis ostē-
 dit se iam dudum cor ad credendum paratum habuisse: sed in quem
 credere deberet/ ignorasse. Eccl. ij. d. Qui timet dñm ppara-
 bit corda sua. Scdm Chryso. videt quod crederet patrem eum esse deum et
 messiam missum: sed non nouerat eum secundum faciem. **Quod enim erat an-
 nuntius veni-
 niret ad christum: et postquam sanatus est in siloa/ traheretur a iudeis: ita
 quod visus non viderat christum: id dicit: Quis est dñe: Chryso.
 Desideratis et valde inquit/ etis autem et huiusmodi per quod tot disputauit/ hunc
 ignorat: vt per hoc discas eius amorem veritatis: quod sic per ignorato dis-
 putabat: Non enim viderat eum. **Et dixit ei iesus: et vidi-
 sti eum.** Chryso. personaliter. Sed quod hoc adhuc manifestum et inde-
 terminatum erat/ manifestum induxit. **Et qui loquitur tecum
 ipse est.** Non dixit: ego sum: sed medie loquitur. **At ille
 ait: Credo dñe.** Non dixerat ei dñs: ego sum qui curauit te:
 qui dixit tibi: vade lauare in siloa: sed oia illa tacens ait: **Credis
 in filio dei.** Et ille ad hoc respondit: **Credo dñe/ in filio
 dei/ in te.** Unde quale credidit/ tale adorando indicat. **Ubi se-
 quitur: Et prociens adorauit eum/ vt deus/ et vt filius dei.
 Chryso. Me quod estimet verbum solum esse quod dictum est a ceco: et
 non rem: adiecit et opus. s. adorationem. Itē quod dixerat: **Credo
 dñe: et non determinauerat in quem/ adoratione determinat. Ado-
 rante autem eo: **Dixit ei iesus/ respondeas fidelis ipse
 cecus/ et infidelitati pharisaeorum. **In
 iudicio ego in hunc mundum veni.
 ad discernendum huiusmodi a superbis: creden-
 tes huiusmodi ab infidelibus/ superbis. **Et tu/
 qui condemnauerunt eum
 qui condemnati sunt. **Iudicium enim damnationis in fine fiet.
 Hic autem dicit duas
 rationes/ et duas ex-
 citationes: et sensibile et
 intellectualem.**************

Et qui vident/ ceci fuerunt.
 Et audierunt quidam ex phari-
 seis qui cum ipso erant/ et di-
 xerunt ei: Numquid et nos ceci
 sumus? Dixit eis iesus: Si ce-
 ci essetis non haberetis pec-
 catum: Nunc vero dicitis: quia
 videmus peccatum vestrum
 manet.

los non videt: et aures et non auditis. Itē Esa. xliij. c. Quis ce-
 cus nisi seruus meus? Ps. Obscurēt oculi eorum ne videant. Chryso. Ps. 68.1
 Hoc et paulus dicit ad Ro. ix. g. Bētes qui non sectabantur iusticiam
 apprehēderunt iusticiam: isrl' ho sectado legē iusticiam legē iusti-
 cię non puenit. Itē Ro. xj. b. Isrl' non est persecutus: electio ho cō
 secuta est: ceteri ho ex-
 ceptati sunt: sicut scri-
 ptū est zc. n. Et au-
 dieit/ hoc/ quidā
 ex pharisęis/ illi. s.
 qui cū ipso erāt.
 Erāt em quidā sup-
 biteret/ sequētes: et
 facile in p̄rariū tras/
 murati: sicut et illi q
 prius crediturūt. s.
 vi. g. et postea abi-
 erunt. **Et dixit/
 rūt ei: Numquid et
 nos ceci sumus? sic alibi dicit. s. vij. d. Memini seruū
 vnq; et ex fornicatione nati non sumus? Ita hic de cecitate corpo-
 rali intellexerūt: et in hac verecundant solū. **Dixit eis ie-
 sus/ ostēdens quoniam melior est cecos esse quam vidētes. **Si ce-
 ci essetis. i. si cecos et insipientes vos reputaretis: **Non
 haberetis peccatum: quia curretis ad medicū qui venit tolle-
 re peccata mundi. **Et sic vero dicitis: quia videmus. i. de
 sapiētia vos iactatis et iusticia. Et ita/ **Peccatum vestrum
 manet. i. ceci permanētis in infidelitate. Chryso. Non dixit/ vi-
 detis/ sed dicitis quia videtis: sicut. s. vij. g. Quē dicitis/ quia
 de nos ter est. Itē autē quod estimabat laudem esse magnā: hoc ostē-
 dit eis supplicium ferre: et de potestate cecitate psolar' eum cecū. q. d.
 ad bonū tuū fuisisti cecus: et illi ad detrimētū suū vidētes.
 * quid ope hoc turpi? Fuit a patre
 docet deformare seipsū. Itē Chryso. Chryso. **Horrent
 Sed autē: quod iactura est vti quod nocumē/
 tū est ludos videre: Properea gemo/ quoniam
 neque damnum estimatis rem hanc: neque
 neri a dolore qui per ver-
 sensum accipitis malorum: dedit tibi vitę
 terminū deus ad currendū eum: tu ho
 inaniter consumis eam et vane et in nullo
 ytili. **Scrutaris adhuc quod est damnum?
 Et si argentū paucū cōsumperis/ simpliciter damnum reuocas:
 dies autē tuos consumēs integros in sathanicas pompas/ nullū
 puras facere incōueniēs: cōgruo existēte in letanijs et orōnib'
 consumere vitā tuā oēm: Tu ho i clamorib' et tumultib' et turpi-
 bus huiusmodi et pugna et locūditate intēpanea et opib' lasciuis vitā
 tuā consumis et in malo tuo: et post hō oia infrogas quod est damnum: ne
 scies quod nullū rei magis perire oporteret quam tui. Itē Chryso. **Au-
 rū si cōsumperis/ poteris rursus recuperare: tempus ho si perideris
 difficile id resumēs: paruū enim tempus est nobis vitę presens. **Se-
 quitur: **In iudicio ego in hunc mundum veni.
 ad discernēdū huiusmodi a superbis. **Iaco. iiij. b.
 De' superbis restitit: huiusmodi autē dat gratiā. **Dñs enim discernit
 bonos a malis: his dādo gratiā/ illis nō: sic mulier discernit
 oues per signationē quarū dā trā. **Ubi Ps. **Judica me deus et
 discerne causā meā zc. Itē: Signatū est sup nos lumē vultus tui
 dñe. **Sic sumit hic/ **In iudicio veni. i. dādo gratiā discere
 ui. **Ubi subdit: **Ut qui non videt. i. se non videre reputat/ vi-
 deant lumē gratię illuminari. **Ubi. i. **Cor. j. d. **Quę stultia sunt
 mundi elegit de' vt confundat sapiētes. **Et hoc est: **Et qui
 videt. i. videre se reputat: **Et ceci fuerunt. Esa. xxij. g. **Ape-
 riet et non erit qui claudat: claudet et non erit qui aperiat. **Apert enim hu-
 milib' et claudit superbis. Itē Esa. vij. c. **Erit vobis in sanctiffi-
 cationē: i. lapidē autē offēnsiōis et i. petrā scādali zc. **Luc. x. d.
 Cōfiteor tibi dñe pater celi et terre: quia abscondisti ea paruulis.
 Ps. **Declaratio sermonū zc. **Prover. ix. a. **Si quis est paruus
 ad veniēte me zc. **Est autē multiplex iudiciū: **De quo habes
 s. vij. c. **Molite iudicare secundum faciem: sed rectū iudiciū iudicāte.
**Ibi redire. **Sequitur: **Si ceci essetis peccatum non ha-
 beretis. **Ceci. i. simplices et per ignorantiam peccātes/ non habēt
 tantū peccatū: quia sciētia multū aggrauat peccatū. **Ps. **Descen-**

Ps. 68.1

Doralter

Ps. 42

Ps. 118

Ps. 54

EE 1 * datus in infernū

Johannem
 non est videt
 et aures et non auditis
 et in isto ceco factus est
 Elegerunt enim eum iudei ex templo
 invenit eum dñator templi
 Eiectus est a consistorio pestilentiolo et potius salutari
 For- te debonorat est ab his qui christum devonorauerunt
 et honoratus est ab angelorum dominatore
 talia sunt signa veritatis
 Sed gratia hic Chryso interrogat eum an credit post tot verba fidei ad iudeos
 Et solvit quod non ignoras quod rit de fide eius
 sed laudans et volens seipsum notum facere
 et ostendens quoniam multum approbat et fidei
 q. d. contitata est mihi plebs tanta
 sed nulla mihi cura illorum
 vni mihi cura est
 s. vt tu credas
 melior est enim vnus facies voluntate dñi quam mille iniqui
 Tu inquit/ credis in filio dei
 vt presens et acceptans quod dicta sunt
 Ita eum interrogat
 Et nota quod in hoc trahit eum ad amorem suum ipsius
 Non enim dicit
 Crede
 quod seruis dici potest
 sed interrogando
 Credis in filio dei
 quod amicus dici solet
 Respondit ille et dixit
 Quis est dñe
 filius dei
 vt credam in eum
 Scdm Aug. iste adhuc inuenerat his verbis ostēdit se iam dudum cor ad credendum paratum habuisse
 sed in quem credere deberet
 ignorasse
 Eccl. ij. d. Qui timet dñm pparabit corda sua
 Scdm Chryso. videt quod crederet patrem eum esse deum et messiam missum
 sed non nouerat eum secundum faciem
 Quod enim erat annuntius veni- niret ad christum
 et postquam sanatus est in siloa
 traheretur a iudeis
 ita quod visus non viderat christum
 id dicit
 Quis est dñe
 Chryso.
 Desideratis et valde inquit/ etis autem et huiusmodi per quod tot disputauit
 hunc ignorat
 vt per hoc discas eius amorem veritatis
 quod sic per ignorato disputabat
 Non enim viderat eum
 Et dixit ei iesus
 et vidi- sti eum
 Chryso. personaliter
 Sed quod hoc adhuc manifestum et inde- terminatum erat
 manifestum induxit
 Et qui loquitur tecum ipse est
 Non dixit
 ego sum
 sed medie loquitur
 At ille ait
 Credo dñe
 Non dixerat ei dñs
 ego sum qui curauit te
 qui dixit tibi
 vade lauare in siloa
 sed oia illa tacens ait
 Credis in filio dei
 Et ille ad hoc respondit
 Credo dñe
 in filio dei
 in te
 Unde quale credidit
 tale adorando indicat
 Ubi sequitur
 Et prociens adorauit eum
 vt deus
 et vt filius dei
 Chryso. Me quod estimet verbum solum esse quod dictum est a ceco
 et non rem
 adiecit et opus
 s. adorationem
 Itē quod dixerat
 Credo dñe
 et non determinauerat in quem
 adoratione determinat
 Ado- rante autem eo
 Dixit ei iesus
 respondeas fidelis ipse cecus
 et infidelitati pharisaeorum
 In iudicio ego in hunc mundum veni
 ad discernēdū huiusmodi a superbis
 creden- tes huiusmodi ab infidelibus
 superbis
 Et tu
 qui condemnauerunt eum
 qui condemnati sunt
 Iudicium enim damnationis in fine fiet
 Hic autem dicit duas
 rationes
 et duas ex- citationes
 et sensibile et intellectualem

Euangelij scdm Iohannem

* dant in Inferni viuentes: id est scilicet. ij. Def. ij. d. Velus esset eis viam veritatis non agnoscere: qd post agnitionem re- trosum conuerti ab eo quod eis traditum est sancto manda- to. Unde Gregori. Ubi maius est donum scientie: ibi trans- gressor maior subiacet culpe. Expo. Ca. X.

1. q. 1. 6. ordi- nationes 23. q. 4. c. tres personas De iure patro. c. relatum

Amen amen dico vobis: qui non intrat per ostium etc. Istud capitulum diuidit in duas partes princi- pales. In prima agi- tur de pastore. In secunda de dedicatione templi. Prima ps diuidit in tres partes. Primo ponitur metaphora pastoris et furis: ostij et ouilis ouium. Secundo aperit qd ipse est ostij et pastor: et ponit proprietates pastoris et furis et mercenarij: ibi: Ego sum ostium etc. Tertio ponit dissensionem populi: ibi: Dissensio iterum facta est etc. Et sic terminatur hec prima pars. Alia suo loco subdiuidet. Dicit ergo: a Amen amen dico vobis: qui non intrat per ostium etc. Et conuincit sic. Supra arguerat phariseos de cecitate: qui ipsi non cognoscebant: ne ergo dicerent ipsi pharisei: non est hoc a nostra cecitate qd ad te non accedimus: sed te vt erroneu et seductorem fugimus: ideo ponit differentiam pastoris et la- ceratoris siue furis: et concludit per hoc qd non est erroneus siue fur: sed pastor. Dicit ergo: b Qui non intrat per ostium in ouile: vel in atrium ouium: id est qui non scripturis vitur. c Sed ascendit aliunde: hoc est: aliam et non legitimam incedit via: d Ille fur est et latro. Chrystosomus. Ostium est scriptura: atrium autem vel ouile ouium est earum prudentia. Scripturas autem vocat ostium: hec em adducunt ad deum: et vel cognitionem aperiuunt: hec oues fa- ciunt: hec custodiunt oues: et lupos arcet: id est hereticos. Per hoc ostium: id est per scripturas cognoscimus eos qui pasto- res: et eos qui non pastores. Unde adhuc subdit: f Qui autem intrat per ostium: id est per scripturas in ouile ouiu et quasi ad oues et earu prudentiam: id est qui scripturis vit- tur: et fm eas vitur et docet: g Pastor est ouium. q. d. ego sum pastor: qui fm scripturas venio ad docendum. Unde ppter hoc dicit. s. v. f. Scrutamini scripturas etc. Et nota qd cum dicit: Qui non intrat per ostium etc. duas posu- it ostensiones latronis. Primam: quoniam aperte non intrat. Secundam: quoniam non fm scripturas: hoc est non per osti- um. Item in hoc qd dicit: Sed ascendit aliunde: seruat metaphoram furis. Furis enim est supralire et cum periculo omnia agere. Per hoc autem enigmatice insinuat eos qd ante eum fuerunt: et qui post eum futuri erant: antichristum et pseudo

Alia expositio

Alter: a Amen amen dico vobis: qui non intrat per ostium etc. Pharisei tactabant se esse sapientes et scien- tiam legis habere: et propter hoc dicebant se dignos esse pa- stores aliorum: Sed dominus ostendit non esse pastores nisi illos qui intrant per ostium: id est per se: in quo percutit: tam su- dgos qd gentiles qd hereticos: qui glorian- de magisterio: qz nec sapientia nec obseruanti legis: nec bona vita valet quicqz pter christu: in quocunqz fuerit siue pho siue phariseo qui vo- cent beate vitare: siue heretico sub nomine christi pdicante: sed omnes sine eo rapit et occidit. Dicit ergo: b Qui non intrat per ostium. i. p me in fide. f. et charitate. c In ouile ouiu: id est ad curam et prudentiam ouium. Duplex est in- gressus in ouile domini siue in ecclesia. Unus est ouis: vt. f. sit de ecclesia. Alter est pastoris ad culmen pationis et regimi- nis: de quo loquitur hic. d Sed ascendit aliunde: quoquo modo ppter christum: vel non bene de eo sentiendo: vel non eius gloria querendo: sed sua: e Ille fur est et latro. Fur: quia qd alienum est: suu dicit. i. oues dei suas facit: et comodis ppriu de eis querit: non dei honore. Latro: quia qd furatus est occidit. d. sec. vij. a. Fur ingressus est spolijs: latro culus fo- ris. Esa. f. f. Principes tui infideles socij syru. Et nota qd di- citi ascendit: Auertit em ascensum: ex alio casuri grauius.

Chrystosomus. Furis est supralire et omnia cum periculo age- re. Hieronymus. Letamur ad ascensum: timeamur lapsum: Mo est tanti gaudij excelsa tenuisse: quart megoris e de excelso ce- cidisse. Job. xxx. c. Eleuasti me et quasi super ventum ponens elisisti me valde. Gregorius. Fugitiuq pspertatis aura suble- uat vt deterius in in- firmum sterner. Ps. Delectasti eos dsi alle uarentur. Unde tol- lunt in altu: vt lapsu grauiore ruant. Ps. Vidi impium super-

altatum etc. Esa. xliij. d. Ascendam in celum etc. verumam in infernu detraheris. Abdiq. i. b. Si exaltat fueris vt aqua etc. d Aliunde: no ppter christu: neq a christo vocat. Heb. v. a. Nemo assumpsit sibi honore etc. Matth. xxij. b. Amice quo- modo huc intrasti no habens vestem nuptialem: id est quem non introduxit mea caritas: sed ppria cupiditas. Pbil. ij. c. Omnes que sua sunt querit. f Qui autem intrat per ostium: id est qui recte de christo sentit: et non sua sed christi h- rit: g Pastor e ouiu: ab officio pascendi oues: Contra illos qui se non oues pascunt: sicut dicit Eccl. xxxij. b. Nota qd christus est ostium. Ps. Hec porta domini: iusti intrabunt in eam: id est p eam. Hec porta siue hoc ostium humile est: ideo repelluntur ab eo superbi. Unde Jaco. iij. b. Deus superbis resistit. Item angustus est: ideo arceat diuites diuitijs sarcina- tos. Matth. xix. c. Facilius est camelum per foramen acus transire qd diuitem intrare etc. Item artum est: ideo arceat carna- les et delictuosos. Matth. vij. b. Angusta est porta et arda est via que ducit ad vitam: et pauci sunt qui inueniunt ea. h Ille fur e et latro: Sed mercenarij aliunde ascendit: ergo fur est et latro. Sed contra sup illud. j. eod. b. Mercenarij aut et qd non est pastor etc. dicit Glo. Mercenarius tolerandus est: fur ho cauendus: ergo mercenarius no est fur. Solutio. Homen fu- ris large sumit et stricte. Large dicit fur omnis ille qui querit suum comodis et peruerit per malu exempli: et sic sumit bic. Stricte ho dicit fur: qui infert damnus: et peruerit per doctri- nam et exemplum: sic hereticus est fur et non mercenarius: et sic sumit in Glo. inferius. f Qui autem intrat per ostium: christum: pastor est ouium. Augustinus. Omnes qui veri- tatem tenent et docent: et in christo pastore sunt vnus pastor. Unde nota qd loquitur de pastoribus: loquit in singulari: quia

omnes gerunt rypum f Qui autem intrat etc. Item nota qd quattuor psonę bic distinguunt a domino. Pastor: fur: mercenarius: lupo. Pastor autem bono se comparans christus: formam officij sui pebet omnibus pastoribus. Et tangit sex in quibus consistit pfectio pastoris. Primo: Intrat per ostium: in quo distinguit a fure qui ascendit aliunde. Secundo: pprias oues cognoscit: Unde: Et cognosco oues meas etc. Tertio: quia oues educit et antecedit: Ali: Et cu pprias oues emisit an- eas vadit. Quarto ad pascua ducit et reducit: Un: Per me si quis introierit saluabit: et ingrediet et egrediet et pascua inueniet. Quinto vitam suam ponit p ouib: Unde: Bonus pastor animam suam etc. et in hoc distinguitur a mercenario qui fugit. Sexto gregem suum congregat: sociat et coniungit: Unde dicit: Alias oues habeo etc. in b distin- guit a lupo: qui rapit et dispergit. Primum igitur e qd bonus pastor intrat per ostium: id est per christu qui dicit: Ego sum ostium. Qui ergo no intrat per christu: nec per ostium intrat. Item christus spiritus est: qui ergo intrat per carnem et san- guinem: id est per preces carnales vel carnale obsequium: vel aliquo modo carnaliter: no intrat per christum. Tales signi- cantur per petrum. j. xvij. c. quem introduxit ancilla ostiaria in atrium pntificis: id est in patione vel beneficijs: Et bi ne- sciunt generare in ecclesia dei nisi similes. Unde. s. ij. a. Qd natum est ex carne caro est: qz nepotes suos et cognatos indu- cit in ecclesia. Sed dicit d. lch. iij. d. Ue qui edificatis sion in sanguinib: Propter b Exo. xij. d. pceptu est: vt postes domus liniant sanguine agni: qz p agni debent intrare. i. no per alieni sanguine

Christos et iuda et theoda: Act. v. f. In b qd dicit: Ascendit
 aliud de isinuar scribas et pharisos: qd docebat madata et doc
 trinas hoim: et lege puaricabat: vt dicit Mat. xv. a. **Huic**
 l. pastor: b **Ostiar** apit. Chyff. Nihil pphibet ostiaru
 hic vocari moysen: illi em tradita sunt eloquia dei: Ro. iij. a.
Hic apit pastor: qz christu ondit et recipit.
Et oues voce ei audiunt. i. pastor:
 qz qd ex deo e vba dei audit. s. viij. f. Per
 b significat qd no sut de ouis ordie ipsi scri
 be et pharisai qd eu no audierit. **Et** p
 prias oues vocat nominatim. i. vocat
 ad gratia quos elegit. Et p hoc isinuar qz
 cum quem quasi ouiculam suam vocauit
 rat ad se de iudis. Unde sequitur: **Et** educit eas:
 ad pastum verbi. Et nota qd in hoc qd dicit: **pprias oues**
 ostendit se omnia

oēs gerit typū christi: de ouib⁹ aut i plurali: qz duo sunt ge/
 nera ouis. Quidā em sunt oues ecclie tm p p̄sentē iusticiā: q/
 dā p p̄destinatōē. **Huic ostiar** apit. i. christ⁹ / qui se
 apit: vt scriptura q̄ ducit ad christū: vt sp̄llat⁹ qd docet omnē
 veritatē. j. xvj. c. Aug⁹. **Caueam⁹** ne ostiarū faciam⁹ maio/
 rē ostio. **Ostiar** idē est z ostiū. i. christ⁹: ipse se nobis apit: et
 scripturā z celū. Esa. xxxij. f. **Dabo** clauē dom⁹ dauid sup hu
 merū ei⁹ z apiet. Apoc. v. b. **Vicit** leo de tribu iudarū dicit da
 uid apire libru zc. **Et oues voce ei audiunt:** a qdūqz
 pferat vox christi ē. **Hic** dicitur: **Beati** paupes spū zc.
Mat. v. a. Et oues voce ei audiunt: qz christo nō so
 lū viuēt obediūt: sed z mortuo. **Et** nota qd dicit: oues audire:
 qz simplices libetē audiūt vbi dei z obediētē sūt. **Prover.**
 iij. d. **Cū** simplicib⁹ f̄mociatio ei⁹. **Et** qz dixerat: audiūt/
 subdit quō loquit vocādo. **Et** hē: **Et pprias oues vo**
cat nominatim zc. **Tria** dicit p ordinē de pastore. **Vocat**
 ad p̄mia: educit vel emittit a culpa z ignorātia: an eas vadit
 ostendēs exēpla. **Itē** vocat: q̄si de peccato ad gratiā reuocat
 p penitentiā. **Educit** de gra ad ampliorē gra: f̄m illud **P̄.**
Itē dicit: **Abunt** de virtute in virtutē zc. **Ante** eas vadit p̄gando in ce
 lo mātionē eternā: f̄m illud: **Dado** vobis pare locū. **Itē** chri
 stus vocauit oues i vita sua p̄dicādo: f̄m illud **P̄.** **Laborauit**
clamās: rauē zc. **Ca. vj. d. Reuertere: reuertere zc.** **Eduxit**
eas in morte redimēdo de lacu miserie z de luto fecis: f̄m illud
Zach. ix. c. Tu dñe i sāguie testamēti tui eduxisti vincros de
 lacu in qd nō est aqua. **Ante** oues iuit in ascēsiōe: iter i celū pan
 dendo: f̄m illud

aliter * p alienū sanguinē: sic illi qd p cognatos z p sanguineos habent
 accessū ad patrimoniu crucifixi. **Cōtra** qd dicit **Gal. j. a. Pau**
lus ap̄tus nō ab hoib⁹ neqz p hoim: sed p iesū christū. **Sūt**
 aut quidā qd se sp̄iales eē simulāt: **Ali** sp̄iales in p̄ncipio vo/
 cant: s̄ postea cōuertūt se ad carnē et sanguinē. **I** ad nepotes.
Eccl. xx. b. Est ppter
 gliaz minoratio. **Itē**
Eccl. xij. c. Si hūilla
 tus vadat curu⁹ / abij
 ce aim rui⁹ qz custodi
 te ab illo. **Prover. b.**
xxvj. d. Qui submisit
 rit voce suā / ne credi
 deris ei: qm̄ septē ne/
 q̄tē sūt in corde illi⁹.
Eccl. xij. a. Quasi
 vulpes in deserto zc.

lētā z corruptiōe ingredit: sic dñs sanuis clausis ad discipu
 los. j. xx. c. **Et** sic lux p vitru. **Si** qz corrupant vitru ecclie ostē
 dūt factō qd nō sunt lux: nec p christū ingredunt si p violentiā
 introducunt. **Et** significat p sodomitas: **Gen. xix. c. Jā** ppe
 erat vt infringerēt fores loth: **Et** h ad polluendū angelos: qui
 p̄ sp̄ualitatē significat sacerdotiū vt ipsos sacerdotes. **Da**
lach. ij. b. Labia sacerdotū custodiūt sc̄las: z legē de ore ei⁹ re/
 drent: qz āgel⁹ dñi exercitū ē. **Itē. f. Cor. xi. b. Debet** muli
 erycliamē b̄re sup caput suū p̄ angelos. **Illi** volūt ostiū in

fringere: qd p suā vel suoz potestātē p̄la
 tionē vt aliqd b̄ficiū ecclesiasticū sibi
 volūt vsurpare. **Ad** āgelos polluere vo
 lūt: qd dignitatē sacerdotij si verent infra
 mare: z hęc vera sodomia ē. **Cū** em gra
 nō sit gra / nisi qz gra
 tis data: qd magi cō
 trariū ē gratie q̄ id
 qd gratis accipien/
 dū z gratis cōcedē/
 dū est: p violentiā car
 nis vel carnaliter ra/
 pere vt emere: **Qui**
 dā em rapit: vt cho: qz de qb⁹ **Hume**
ri. xvj. b. Idcirco fecit te accedere ad se
 dñs et om̄s fr̄es tuos filios leui: vt vob
 etiā sacerdotiū vēdicet: z ois glob⁹ tu
 us stet p̄ dñs. **Quidā** vsurpāt: vt rex oxi
 as: qd iō i fronte lepza p̄cussus ē: z expul
 sus a regno. **Itē. Reg. xv. a. et. ij. Pa**
ral. xxvj. d. Quidā per potestātē intru
 dunt: vt alchim⁹ p bachidē cōstitūt⁹ est
 in sacerdotiū. **j. Dabab. vj. b. Qui**
 dā p seruitiū corpale vel pecuniale: sic
 iason: qd ambiebat summū sacerdotiū: z
 adito rege promisit ei talenta argenti
 trecenta sexaginta: vt dicit. **Dabab.**
ij. a. Unde hodie solent dicere ep̄s:
 si cōcedatis illi decanatum illū ruralē: magis seruet vobis q̄
 iste. **Et** sic fecisse legitur menelaus iasoni. **ij. Dabab. ij. d.**
Jason cōmēdat⁹ regi: cū magnificasset faciē potestatis ei⁹: in
 semetipsū retorxit summū sacerdotiū supponēs iasoni talēta
 argenti trecenta. **Itē** christ⁹ charitas ē: qd nō q̄rit q̄ sua sūt: vt dē
j. Cor. xij. b. Quicūqz qd nō q̄rit lucrū aiaz sed p̄p̄tū p chri
 stū nō ingrediunt. **Phil. ij. c. Oēs** q̄ sua sunt q̄rit. **Itē** poti⁹
 sunt tōiores q̄ pastores. **Jacob** erat pastor: laban tōior. **Itē**
iacob. i. christ⁹ fugit: cū labā ad tōdēdas oues iuit: **Gen. xxxj.**
c. Dabab. xxij. b. Amice quō huc intrasti zc. **Beni. Ter** di
 ctū est petro: pascē: s̄ nec semel dictū est: tonde vt mulge. **Itē**
christ⁹ ē vitas. **Qui** q̄ intrat p simulationē nō intrat p christū:
 sic hypocrite qd simulāt religionē habitu z puerfatiōe vt pmo
 ueant. **Eccl. xxxvij. a. O** p̄sumptio neq̄ssima vnde creata es
 coogire aridā malicia z dolositate illi⁹: **Zach. xij. b. Cōfūdēt**
pp̄he vnusq̄s in visione sua cū p̄phauerint: nec opient vltra
 pallio sacco vt mētiant. **Alij** p alios q̄si p lras cōmēdatiō/
 as intrāt: vel impetrāt b̄ficiā. **ij. Cor. ij. a. Nūquid** idigim⁹
 cōmēdatiōis ep̄istol⁹ / sic qdā. **Itē** aliq̄ p lras p̄catorias intrāt:
 vt curiales per p̄ces magnatorū. **P̄.** **De** post q̄tates accepit
 eū. **Itē** dicit: de post reges: vel post ep̄os. **Itē** aliqui eligunt
 ppter pulchritudinē sup p̄sonē. **j. Reg. xvj. b. Dixit** dñs ad sa/
 mul: **Ne** respicias vultū ei⁹ neqz altitudinē stature eius: qm̄
 ablect eū: nec iuxta intuitū hois ego iudico. **Et** postea sequit:
Et huc reliqu⁹ ē paruul⁹ z pascit oues. **Item** aliq̄ / quia largi
 sūt in donis: z sup̄flus in cōuiujs. **Unde** **Daniel. xij. b. Nō**
 ne videtur tibi bel esse viuēs de⁹: an nō vides quāta comedit
 z bibit quotidie: **Item** qz dant vestes z equos z talla. **Unde**
Esa. ij. a. Vestimentum est tibi / princeps noster esto. **Item**
 aliq̄ propter alios comprimēdos: vt filij israhel elegerunt bie/
 roboam vt cōculcāret roboam. **ij. Reg. xij. e. Itē** aliq̄ eligūt
 alios ppter societātē vel subiectionē: quia credūt eos futuros
 sibi sociales vel subiectos: sicut elegerūt abimelech spurium:
Judic. ix. a. Itē q̄nqz tales eligūt p q̄s p̄moucant ipsi vel eo
 rū parētes: vt **Judic. xvij. a. Impleuit** vni⁹ filij sui manū: et
 fact⁹ ē ei sacerdos. **i. ad** vtilitatē suā. **Oēs** isti nō intrāt p ostiū:
 z ideo fures sūt re alienā iuito dño cōtractātes. **Sed** vtinā sal
 tē vxores ide pascēt: sic iudas. **Sz** ipsi pascūt cōcubinas de
 bonis christi raptas ab ouib⁹: **De** quib⁹ **D. lch. ij. a. Qui** vi
 olenter tollitis pellē eoz desup eos zc. **Et** h est qd dicit: **Sur**
 non venit nisi vt furef pelles. **i. tpalia:** z mactet corpa: z pdat
 aias. **Secūdu** ē: qd bon⁹ pastor cognoscit oues suas: vt dixi/
 mus: qd tāḡt ibi: **Et pprias oues vocat noiatim.**

Et iterū ibi:
EE 3 *

177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200

177.

Euangelij scdm Johannem

Ostendit se omnia possidentem cum patre. **a** **Et cum pprias oues emiserit:** de ouili legis & figurati ad lumen euangelij & pastu verbi diuini: vel de consortio malozu: vel de massa perditoy. **b** **Ante eas vadit:** dans exempli: vel ad regnu: vel pimus contra lupum: pimus ad patibulu. **c** **Et oues illu sequuntur:** qz sciunt vocē eius: sicut cōp. auditur ei: vocē & cognouit. **Et nota qd contrariū ei: facit: ad litterā/pastores:** quia sequunt oues/non pcedunt. **Unde p hoc vt dicit Chrysostom:** ostendit qd de spūali pastu loquit: sicut dicit **Matth. x. b.** **Eccc ego mitto vos sicut oues in medio lupozum.** **Oues em ad lupos non solent mitti.** **e** **Alienū autē nō sequunt:** sed fugiunt ab eo: quia nō nouerunt vocē alienoz: id est non recipiūt p voce pastozis. **Hoc autē dicit propter eos qui circa theodā & iudā fuerūt:** Omnia enim quicūq; crediderūt eis dispersi sunt ab eis: vt dicit **Act. v. f.** **Aut ppter illos q post hoc futuri erāt & pseudo christi.** **Et em nō dicerēt q ipse christus esset vn' talis: ppter hoc seipsum ab illis diuidit.** **Et pma**

uit edrū. Sic nec ipsi nisi sint i martyrologio p memoratōe alicui' bñficij. S; si dispētor dom' sumas rerū tenet scire: quāto magis sacerdos aiay: cū et dicat illud. **ij. Regl. xx. g.** **Erit aia tua p aia illi.** **Itē Prouer. xxvij. d.** **Diligēter agnosce vultū pecoris tui: omnesq; greges tuos cōsidera: non em habebis iugiter potestare. q. d. erit quādo dicef tibi: Redde rationē villicationis tuę.** **Prouer. xij. b.** **Mouit iust' aias iumentoz suoz: qd nō**

tm dē de exteriōri noticiā: sed magis de interiori. i. de sciētia cui' est videre. Sed multi sacerdotes faciē exteriorē magi intuent: cū nihil ad eos de illa. **Cōtra quos dicit Eccl. ix. a.** **Virgine ne cōspicias: ne forte scādalis eris i decore illi.** **Sed de interiori noticiā intelligit: vt fm qualitatē aiay sciat se pforma re.** **Alij em indigent in exteriōre: alij p solatione: alij cōmunitiōe supplicioy: alij dulcedine pmissioy.** **Uñ Zach. xi. d.** **Su me tibi vasa pastozis stulti rē.** **Ibi Glo.** **Perā/baculi/sistula & sibilū.** **Vasa ista prudētis & boni pastozis sunt.** **Sed tūc dicunt esse stulti: cū qd dignitatē habet & ei' officiū nō exercet.** **Vsus istoz vazoꝝ explanat apłus. i.** **Thessal. v. c.** **Corripite indetos: i crepationē sacre scripturę: Et hoc ad pgnā pñet.** **Uñ dauid quicq; lapides limpidiſsimos tulit de torēte in perā: quib' gollā pstravit. i.** **Regl. xvij. e.** **Edolamint pufilates: hoc pñet ad sibilum.** **Uñ Zach. x. c.** **Sibilabo eis & cōgregabo eos.** **Suscipite infirmos: Ecce bacul' q senes & itinerātes & infirmi appodiānt & fulciunt.** **Uñ sic q arūdine: quia maledicti qui baculū arūdineum ponūt in ecclesia vel q sustentare nō potest: sed mans' pforat inmentis: **Esa. xxxvi. b.** **Hic est sacerdos vel plarus carne fragilis: qz caro est & non os vel spūs: virtute & sciētia vacuus.** **Danū pforat: dū corū pit subditoy opa: dū per tales ecclesiastica dignitas diffamat.** **Uñ Ro. ij. d.** **Uomen dei p vos blasphemaf inter gentes.** **Et sumit hoc de **Esa. liij. b.** & **Ezech. xx. b. r. xxxvi. e.** vt dicit Glo.** **Patientes estote ad omnia: Ecce fistula cui' solatio labores releuant.** **Fistula q est patētia vel spes in patiētia: q omnes tribulatiōes cum gaudio sustinet: vt isaac copulet rebeccę.** **Uñ Ro. xij. c.** **Spe gaudeātes in tribulatiōe patētes.** **Uñ fistula sonat pastozale carmē & amatoziū.** **Uñ dicitur: Et canent i vjs dñi: qm magna est gloria dei.** **Et alibi: In voce exultationis & cōfessionis/sonus epulātis: qd est dū vitā eternā pmittit.** **Per sonū hui' fistule complex illud: Ipse q balantū grex obliuiscit esum.** **Ipse sonuerat in aurib' apłoz: qm obliuiscunt accipere panes. i. delectatiōes: vel necessitates etiā cozporales p eternoꝝ meditatione: **Matth. xvi. a.** **Tertium est: quia oues pcedit: qd tangit ibi: **a** **Et cum pprias oues emiserit/ante eas vadit: qd est quādo vita & doctrina pcellit/sicut & dignitate.** **Uñ. i. Regl. x. d.** **Stetit saul in medio populi & altior fuit vniuerso p̄lo ab humero & sursum.** **Itē in eodē: Ecce videtis quē elegerit dominus: qm nō sit ei similis i omni populo.** **Hinc dicit gadditis: Josue. i. d.** **Vos transite armati ante fratres vestros.** **Item Ben. rlix. c.** **Had accinet' p̄liabit ante eum.** **Sed heu hodie qui deberēt pcedere sublequunt' imo & psequunt'. Et sic dicit **Utero:** **Nihil intantum destruit ecclesiā dei/sicut clericos laicos esse veteriores.** **Esa. xliij. a.** **Erit sicut populus sic sacerdos.** **Et dicit **Uter:** **Et vtinā sic: nō petoz p̄lo sacerdos.** **Immo iā ē puerbiū populi: Nōne possū hoc facere cū hoc faciat sacerdos me? **Uñ **Uter:** **Uñ si nos sacrificam' regine celi & libamus ei libamina: nūquid sine vris nostris faciem' ei placētias ad colendū eam: **Eslū ē ecclesia vel cler': regina celi prudētia carnis & mūdi & diaboli: q hodie in clero/sicut in foro dominaf.** **Quid q est regine placētias libare: nisi q carnī/mūdo: diabolo placēt facere: Sed mulieres. i. infirmi laici dicunt: nūquid sine vris nostris hęc facim'. q. d. a plaris hmoi exēplū sumim': hi sūt mercenarij q nō pcedūt armati: nec exponūt se pro ouib': hi sūt sacerdotes cōducti mercede: falsas nuptias facientes: sacramēta vgendētes: a faucibus lupi. i. diaboli oues nō******************

Alla * expositio
Ps. 94. **Mos aut oues pascuę eius.** **Alla lra: Oues man' ei'. i. Pet. j. c.** **Mō corruptibilis' rē. i. Cor. vi. d.** **Empti estis p̄cio magno.** **Aug.** **Lanti emit vt solus possideat.** **Tocat nomia tim.** **Dñs v̄ iustos vocare ex noie: qz eos noscit p approbationē.** **Uñ Ps.** **Qui numerat multitudinē stellar: & omib' eis nomia vocās.** **Uñ Luc. xvij. e.** **ditos non nominat: sed paup laçat'. Ps.** **Nec memor ero nomis eozū p labia mea: qz vocauerit noia sua in terris suis: et ideo nō vocant i celis. **Bze/goz'. In p̄lo plus solēt nomia diuittū q paupz sciri: quid est ergo q dñs in euāgelio nomē paupz & nō diuittū dicit: nisi q deus hūiles nouit atq; approbat & supbos ignorat.** **Uñde Luc. xij. e.** **Nescio vos vnde stis rē.** **At ecōtra moyſi dicit: **Mou te ex noie: Exo. xxxij. d.** **Item Exo. xxxv. d.** **Vocauit ex noie beſeleel rē.** **Et. ij. Timoth. ij. c.** **Mouit domin' qui sunt ei'. Luc. x. c.** **Nomia vestra scripta sunt i libro vitę.** **Ide **Pbil. iij. a.** & **Apoc. xij. b.** **Et educit eas de peccato ad gratiā: de virtute in virtutē: de exilio in patriā.** **Ps.** **Deduxisti sic oues populū tuū.** **Itē Ps.** **Educ de custodia aiam meā: alia littera: de carcere.** **a** **Et cū pprias oues emiserit/ de egypto. i. de tenebris ignoratię & culpe: ad lucē fidei & gratię.** **b** **Ante eas vadit: in columna ignis & nubis: Exo. xij. d.** **ad illuminandum cōtra ignorantiā: & refrigerandum cōtra gñū peccati.** **Ante eas vadit/ dans exemplū/ faciēs qd docuit.** **Act. j. a.** **Lept iesus facere & docere.** **Uel ad regnū pcedit: **Dich. ij. d.** **Ascendet iter pandens ante eos.** **Uel/ Ante eas vadit: prim' ad tormentū/ dans exemplū penitētię vel patientię.** **Uñde. j. Pet. ij. d.** **Christ' passus ē p nobis vobis relinquēs exemplū.** **Bze/g'. **Prior bibit medic' ne medicinā abhorreret egrot'. **Uñde. j. xix. d.** **primo crucē suā basulauit: deinde alter.** **c** **Et oues illum sequunt/ quocūq; serit: **Apoc. xij. a.** **Et pſeuerādo vsq; in finē: **Matth. x. c. et. xliij. b.** **Ita et hodie si pastoz p̄ret/ grex sequeret: & ducē sequeret miles: & caput mēbra.** **Uñde. j. **Dachab. v. e.** **Transfretauit iudas p̄oz & ois popul' post eū.** **d** **Quia sciunt vocem ei'. **Popul' em sequit vocē scitā nō auditā.** **Scit' autē p vltimū cū transformaf in opus.** **Exo. xx. c.** **Popul' videbat voces.** **e** **Alienū aut nō sequunt: surē. i. q alien' ē a deo vltā et doctrina: vt hēreticus: vel antichrist' / vel doctor malus.** **f** **Sed fugiūt ab eo: id est ab eius suasiōe & imitatione.** **g** **Quia non nouerūt vocē alienoz: noticiā approba-**********************

Et iter ibi: Et cognosco oues meas. **S; multi sūt sic stult' auriga p̄actō: de q dicit: **Nec retinere valet: nec noia no****

Uñ dicitur: Et cognosco oues meas. **S; multi sūt sic stult' auriga p̄actō: de q dicit: **Nec retinere valet: nec noia no****

Dorallter * Duidi. li. 2. Metamorpho.

Quidem ponit ad differentiam / eam que a scripturis doctrina: Nam ipse quidem per eas eos adducebat: illi ho no hinc eos attraherant. Secunda ponit differentiam / ouium obedientiam: Nam eius vocem oues audierunt: quia ei non solum viuenti sed et mortuo omnes crediderunt: alios autem confestim reliquerunt: sicut iudam et theodam: Act. v.

B

Hoc puerbiu dixit eis iesus: **I**lli aut no cognouit qd loqueret eis. **D**ixit g eis itez ies: **A**me ame dico vobis: qz ego sum ostiu ouiu. **O**mes quot

centum cesari: **M**atth. xxij. c. **E**t dedit ipse: **M**atth. xvij. d. Quarta differentia est: quia ipse p salute ouium venit / vt vt / tam habeant et superabundanter habeat: ait: illi ho et p / resen / ti eos p / uauerunt vita. Unde dicit postea: Fur non venit nisi vt mactet. Unde ipsi pdiderunt eos qui crediderunt eis et fu / gerunt: ipse ho ita stetit generose p suis vt animam suam daret. **U**n die: **H**on? pastor aiam sua ponit p ouib? suis. Item hi quide inuit et coacti et fugientes passi sut q passi sut: hic ho vo / luntarie et desiderant. Et has differentias inferi? dicit in textu.

Hoc puerbiu: id est huc obscuru sermonem: vel huc co / munem sermonem: siue hac metaphora pastoris: dixit eis iesus. **I**lli aut pharisei: no cognouerunt qd loqueret eis. In quo ostendit se non esse oues. **C**hrystostom? Eius gra / tia obscure loquit eis hoc? Solutio. Per hoc attentiores face / re volens. **U**el fm Glo. vt conuincat eos esse cecos qui se vi / dere iactabant. s. tr. g.

Dixit ergo eis iterum iesus: ea que dixerat obscure et inanis / aperiens. **A**men amen dico vobis / quia ego sum ostium ouiu. **C**hrystostom? Ne turbetis si se dicit ostium: sed et ouem dicit se et pastorem. Cum adducit nos ad patrem / ostium vocat: cu pro / curat / pastore. Item supra dixim? scripturam esse ostium: hic autem dicit se ostium: quia ipse est in quo impletur scriptu / ra. **U**el scriptura est ostium christi: quia per scripturam quasi per ostium receptus est et introductus ad oues. **C**hrystus autem est ostium ouium: quia per christu habent introitum ad fidem vel ecclesiam vel patrem. Item ostium dicit se: quia omnes p eum: id est per eius fidem et voluntatem debent intrare ad ouile ouium: id est ad curam animarum et ad prelacionem: sicut apo / stoli fecerunt.

Omnis quotquot venerunt: et non p me: **F**ures sunt et latrones: quia venerunt ad rapi / endum et occidendum. **S**ed non audierunt eos oues: id est no secuti sunt eos. **C**hrystostom? No de pphe / tis hoc: sicut dicunt heretici: Illos em audierunt et per illos crediderunt christo quotquot crediderunt: sed de theoda et iuda loquit et de aliis seditiosis. Item christus laudando di / cit hoc: **E**t no audierunt eos oues. **M**ulq? aut videt lau / dalle eos qui non obedierunt pphe / tis: sed magis redarguisse. Unde patet q hoc dicit non de pphe / tis sed de seditiosis.

Ego sum ostiu. **R**epeat qd dixerat vt addat: **P**er me si quis introierit saluabit. q. d. illi furant et occidunt sed ego salu. Unde hic ostendit differentiam sui et illorum a / fine. Ipse enim est ostium per quod intrant oues ad salutem tutam. Unde subdit: **E**t ingrediet et egredietur et pascua inueniet. **C**hrystostom? Hoc in apostolis factu est: q cu ocio et securitate introierunt et exierunt vt tot? domini facti orbis

terraru: et nullus tionis. **H**oc puerbium dixit eis iesus: id est hanc parabolam siue hunc obscurum sermonem vel comunem de pastore. Et nota puerbiu est locutio generalis et breuis: aliud in sententia: aliud i superficie verborum continet. **B**asilius. Pro / uerbiu est moralis eruditio et emendatio vltiorum / vite pro / babilis regula: huanos actus linea dirigens cautiore. Et po / stea dicit: Prouerbioru nomen in verbis vulgaribus habere consuetudo hominu solet: id est ea que ex translatione antiqui /

tatis loquunt. Sed hec vulgi est opinio et comunis: nobis au / tem prouerbiu est sermo utilis habes aliqd utilitatis in aper / to: plurimu aut sensum cōtegens in occulto. **I**lli au / tem non cognouerunt quid loqueretur eis: quia cec / erant. **D**ixit ergo eis iterum iesus: quia cec / erant: exponens quod di /

Quot venerunt / fures sunt et la / trones: sed no audierunt eos oues. **E**go su ostiu. **P**er me si quis introierit saluabit: et ingre / diet et egrediet et pascua inue /

ostiu tabernaculi offerunt hostie: **L**euit. i. a. Ita ad christu vota et orationes. Unde finiunt orationes: **P**er dominu no / stru. **O**mnis quotquot venerunt. **R**ndet ad id qd posset ei obijci: **M**one fuerunt boni doctores / patriarche et p / phete: p quos multi intrauerunt: et ita fuerunt ostiu: **E**t ad hoc dicit q si boni fuerunt ab eo habuerunt. Unde dicit: **O** / mes quotquot venerunt / pter me: id est pter fidem mea: **F**ures sunt / rerum vel bonoru: **E**t latro / nes: id est occisores animaru et pseudo prophete: et alii sedu / ctiores. **H**ier. xiiij. c. **F**also pphe / te vaticinantur in nomine meo: no nisi eos et non pcepti eis. Item in eodem. **V**isionem mendacem et diuinationem fraudulentam et seditionem cordis sui pphe / tant vobis. **S**ed non audierunt eos oues / vere: id est non crediderunt eis veri fideles. Et nota q ex hoc textu obijciunt heretici q moyses fuit fur et latro et pphe / te: ideo nec legem nec pphe / tas recipiunt. Sed de istis non lo / quit: quia isti venerunt per ostium / christum. **E**go sum ostium. **R**epeat vt addat: **P**er me si quis intro / erit ecclesiam: et in ea pseuerauerit: **S**aluabit / in futu / ro. **E**t interim / ingrediet / per cōtemplationem: **E**t egredietur / per bonam operationem. **E**t pascua in / ueniet / per studium et lectionem: vel audiendo pdicationem. **U**el pascua: gratie in p / senti: et glorie i futuro. **U**el fm Glo. **E**t ingrediet: credendo / operado: **E**t egrediet / ad pugna contra hereticos. **U**el / **I**ngredietur / intus bene cogitando. **E**t egredietur / extra exemplo aliorum operan / do. **U**el / **I**ngredietur / in ecclesia vt hic viuat per fidem. Unde post dicit: **E**t vitam habeant. **E**t egredietur / de ista vita ad eteruam. Unde post: **E**t abundantius vitam habe / ant. **E**t pascua inueniet: ingrediens. **P**s. In loco **P**s. 22.

pascue ibi me collocauit. **E**zech. xxxiij. d. In pascuis vberri / mis pascam eas: et in montibus excelsis israel erunt pascua earum. **F**ur autem extrahunt clamore pdicationis. **Q**uartu est / q ad pa / scua ducit et reducit: vnde et dicit: **E**t ingredietur et egredietur et pascua inueniet. **P**rodest enim plurimu gregibus mutare pascua. **A**d hec ducit et reducit / quando ver / bo et exemplo instruit: vel quando diuersa sanctorum exem / pli quasi diuersa fercula pponit. **U**n petro dicitu est. i. xxi. d. **P**asce oues meas: id est maiores verbo. **I**te agnos. i. infir / miores exemplo: quia pueri solent diceri: da exempli: quia in eo qui habet verba sine vita: complet illud **P**rouerb. xiiij. c. **E**bi plurima verba / ibi frequenter egestas. **V**erba sut folia: opera fructus. **M**atth. xxi. b. **F**ic? habuit folia et no fructu. **E**t qlibet nutrit suo simili: magis aut simile e factu facto qz ho: et ideo facili? ad factu inuitat ho p factu qz p verbu. **E**cci. iij. d. **I**n lingua sapietia dinoscit et doctrina in ho: ad firmamentu in operib? iusticie. **M**elius etia inuitat medic? ad bibedum amara potionem: cu ipse prior bibit qz cu dicit / bibe. **E**t vulga / riter dicit alicubi hospiti: **B**ibite prius et assureate hospi / tes vestros. **E**t ad eundem melius inuitat qui dicit / venit: qz qui dicit / vade. Unde **P**s. **D**agnificate dominu mecum. q. d. **P**s. 55. ego sum socius. **A**poc. i. c. **E**go iohanes particeps et socius in tribulatione et regno. **E**t **E**xo. iij. a. dicit q moyses mina /

EE 4 * bat: id est manu

Doralster

P. 55.

terrati: et nullus eos efcere potuit. a Fur autem non venit nisi ut furef dominatu et honorem. b Et mactet corporalit: c Et perdat qrtum ad anima. Quod ruc fa- crum est in iuda et theoda/omnib occi- sis z perditis: Act. v. f. q. d. ipsi sunt fu- res et latrones: ego sum ostiu: id est mu- nimentu ouium. Itē ipsi furantur et occi- dunt et corporaliter et spiritaliter hic et in presenti: ego fo saluo z hic z in futuro. Unde adhuc subdit: d Ego veni ut vitam habeant in presenti. e Et abundantu ha- beant in futuro. Chrysofom. Dic mibi quid est abundan- tius vita: Si regnum celoꝝ: sed nondum dicit hoc: immo no- men vite circuoluit quod erat eis notu. f Ego sum pa- stor bonus zc. Supra posuerat differentiam sui z furis: hic ponit differentiam sui et mercenarij. Et sicut primo osten- dit se pastorem et ostium a fine z utilitate ouium: ita ostendit hic se pastore a prompta voluntate standi pro ouibus. Unde dicit: g Bonus pastor anima sua: id est vita temporalē: h Dat vel ponit: non inuitus sed libens et spontaneus: i Pro ouibus suis: pascendis et viuificandis z eruē- dis a lupo. Vel aliter potest continuari etiam fm Chrysofomū. Superius pmiserat: Ut vitam habeant et abun- dantius habeant: sed quia hoc in futuro erat implendum: et ideo non credebatur ei: idcirco ponit alterum. f. crucem et mortē suā: quod cito futurū erat: vt credatur vnum ab altero: id est vt credat daturus vitā in futuro qui sponte dabat vitā temporalē: z p dicitur mortē suam: quod non est puri hominis. Tertio continuat sic. Dixerat: vt vitam habeant zc. sed quia vitam dedit nobis per suam mortem: ideo subdit de mor- te sua: g Bonus pastor anima suam dat pro ouibus suis: a morte liberandis. k Mercenarius autē z qui non est pastor zc. Chrysofom. Ponēs ostensio- nes veri pastoris: duos ponit laceratores. Unum qui fur est: de quo iam dixit. Aliū qui mercenarij est: de quo modo agit. Fur rapit z mactat: mercenarius autē nihil horum facit: sed facientibus nō resistit. Per furem iudam z theodam: z simi- les seditiosos: per mercenarium iudeozum magistros desi- gnat. Ab vtrisque se christus distinguit. A fure: quia venit vt vi- tam habeant z abundantius habeant. A mercenariis: qz oues non deserit: sed p eis vitam ponit. Licet enim cōsiliarent eum interficere: tamē neq a doctrina cessauit: neq eos qui crede- bant deseruit: sed stetit z elegit mori. Propter hoc totiens re- perit: Ego sum pastor bonus. k Mercenarius autē z qui non est pastor: licz videat sed idolu pastoris.

Alia expositio

Ps. 83.

cus. j. xliij. d. Pacē relinquo vobis. i. pacis reliquias do vo- bis in presenti / pacem. f. pectoris: pacem meam do vobis: id est dabo in futuro pacem eternitatis. f Ego sum pa- stor bonus. Sicut aperuit qd sit ostiu / quia ipse est ostium: ita hic aperit quid di- xerit pastor: quia ip- se est pastor. Item prius posuit differē- tiam sui et furis: hic ponit differentiam sui z mercenarij / di- cens: g Bonus pastor anima suā ponit / vel dat p ouib suis. Chrysofom. Dancamus sub pasto- re tali / z securi a lupo erimus. Pastore enim habemus ita amātem nos vt ani- mā pro nobis det. Cum igitur z potēs sit et nos tātū dilgat / quid phibet nos saluari: Nihil: nisi nos ipsi desiterim. Roma. viij. f. Si deus p nobis quis contra nos. Deus qui iustificat: quis est qui condemnet. j. xv. b. Halozem hac dilectionē nemo habet zc. Esa. liij. d. Pro eo q tradidit in mortem ani- mā suam: z cum sceleratis deputat: z ipse peccatum multo- rum tulit. Judic. ix. b. Si recte z bene egistis cum hierobaal et cum domo eius et reddidistis vicē beneficijs eius qui pu- gnavit pro vobis: z animam suam dedit periculis vt erueret vos de manu madian: hodie letemini in abimelech: z ille letetur in vobis: Sin autem peruerse / egrediat ignis ex eo: et consumat habitatores sicheim et oppidum mello. k Mercenarius autem: qui querit que sua sunt. h Et qui nō est pastor: licz videat. Zach. xj. d. O pastor z idolum. Ad ita dicit: Mercenarij autē z qui nō est pastor: vt per hoc significet q est quidam mercenarius qui vere est pastor. Est enim duplex mercenarius. Unus bonus: qui seruit pro mercede eterna. De quo dicit Luc. xv. d. Quanti mercena- rii in domo patris bar: id est manucebat oues ad interiora deserti. Du- plex est desertū. Exterius z interius: quia dupliciter deserit peccatū: z dupliciter agit penitētia: vel superficialiter qrtum ad verba: vt intime z veraciter qrtum ad cogitata z facta. Oves ergo ad interiora deserti ducere / est non solum verbo sed etiā exemplo subditos informare / z in veram penitentiā cordis z operis: nō solū oris inducere. Et hoc ē q dicit: Et ingrediet z egrediet z pascua inueniet. Ingridiunt p factū: z egrediunt per verbū: z pascua inueniūt: tam verbi q facti. Act. j. a. Ep- ist iesus facere z docere. Luc. viij. c. Potens in opere z ser- mone. Vel triplex est past / fm beatū Berni. Predicationis / operis z orationis. Unde petro dictū est ter: pasc: exemplo. f. cōuersationis: verbo pdicationis: fructu orationis. Quintum est q pastor debet animā p ouib suis ponere: z lupo se expo- nere p eis: qd tangit ibi: g Bonus pastor anima suā dat zc. id est vitā temporalē p salute animar. Sed quomō hoc facit qui p lucro temporalium ponunt: z animas pro- prias p quib se exponūt: Debent etiā esse canes ad arcēdos lupos: sed canes muti sunt nō valētes latrare: vt dī Esa. lvi. d. Immo qd pelus est facti sūt lupi vespertini: qui in vespere nō distinguunt a canib. Un temporib nris nō est distigue- re inter lupum z canē: z ideo magis damnos: qz credunt esse canes z sunt lupi. Ezech. xxiij. f. Principes ei in medio eius qsi lupi rapiētes pzdā. Soph. iij. a. Iudices eius lupi vesp- tins. Et fm Bugl. dicit lupus apbzican: q simulat vocē ca- nis pastoris: z sic rapit oues. Silt isti habēt vocem iacob: sed manus esau ad rapiendū: Bēn. xxvij. c. Itē ipsi deberent esse gallinē ad fouendū pullos: z sunt vulpes. Un Ezech. xxiij. a. Quasi vulpes in deserto pphetez tui isrl erāt. Lbrei. viij. d. * Abrenebrati sunt

elus. j. xliij. d. Pacē relinquo vobis. i. pacis reliquias do vo- bis in presenti / pacem. f. pectoris: pacem meam do vobis: id est dabo in futuro pacem eternitatis. f Ego sum pa- stor bonus. Sicut aperuit qd sit ostiu / quia ipse est ostium: ita hic aperit quid di- xerit pastor: quia ip- se est pastor. Item prius posuit differē- tiam sui et furis: hic ponit differentiam sui z mercenarij / di- cens: g Bonus pastor anima suā ponit / vel dat p ouib suis. Chrysofom. Dancamus sub pasto- re tali / z securi a lupo erimus. Pastore enim habemus ita amātem nos vt ani- mā pro nobis det. Cum igitur z potēs sit et nos tātū dilgat / quid phibet nos saluari: Nihil: nisi nos ipsi desiterim. Roma. viij. f. Si deus p nobis quis contra nos. Deus qui iustificat: quis est qui condemnet. j. xv. b. Halozem hac dilectionē nemo habet zc. Esa. liij. d. Pro eo q tradidit in mortem ani- mā suam: z cum sceleratis deputat: z ipse peccatum multo- rum tulit. Judic. ix. b. Si recte z bene egistis cum hierobaal et cum domo eius et reddidistis vicē beneficijs eius qui pu- gnavit pro vobis: z animam suam dedit periculis vt erueret vos de manu madian: hodie letemini in abimelech: z ille letetur in vobis: Sin autem peruerse / egrediat ignis ex eo: et consumat habitatores sicheim et oppidum mello. k Mercenarius autem: qui querit que sua sunt. h Et qui nō est pastor: licz videat. Zach. xj. d. O pastor z idolum. Ad ita dicit: Mercenarij autē z qui nō est pastor: vt per hoc significet q est quidam mercenarius qui vere est pastor. Est enim duplex mercenarius. Unus bonus: qui seruit pro mercede eterna. De quo dicit Luc. xv. d. Quanti mercena- rii in domo patris

bar: id est manucebat oues ad interiora deserti. Du- plex est desertū. Exterius z interius: quia dupliciter deserit peccatū: z dupliciter agit penitētia: vel superficialiter qrtum ad verba: vt intime z veraciter qrtum ad cogitata z facta. Oves ergo ad interiora deserti ducere / est non solum verbo sed etiā exemplo subditos informare / z in veram penitentiā cordis z operis: nō solū oris inducere. Et hoc ē q dicit: Et ingrediet z egrediet z pascua inueniet. Ingridiunt p factū: z egrediunt per verbū: z pascua inueniūt: tam verbi q facti. Act. j. a. Ep- ist iesus facere z docere. Luc. viij. c. Potens in opere z ser- mone. Vel triplex est past / fm beatū Berni. Predicationis / operis z orationis. Unde petro dictū est ter: pasc: exemplo. f. cōuersationis: verbo pdicationis: fructu orationis. Quintum est q pastor debet animā p ouib suis ponere: z lupo se expo- nere p eis: qd tangit ibi: g Bonus pastor anima suā dat zc. id est vitā temporalē p salute animar. Sed quomō hoc facit qui p lucro temporalium ponunt: z animas pro- prias p quib se exponūt: Debent etiā esse canes ad arcēdos lupos: sed canes muti sunt nō valētes latrare: vt dī Esa. lvi. d. Immo qd pelus est facti sūt lupi vespertini: qui in vespere nō distinguunt a canib. Un temporib nris nō est distigue- re inter lupum z canē: z ideo magis damnos: qz credunt esse canes z sunt lupi. Ezech. xxiij. f. Principes ei in medio eius qsi lupi rapiētes pzdā. Soph. iij. a. Iudices eius lupi vesp- tins. Et fm Bugl. dicit lupus apbzican: q simulat vocē ca- nis pastoris: z sic rapit oues. Silt isti habēt vocem iacob: sed manus esau ad rapiendū: Bēn. xxvij. c. Itē ipsi deberent esse gallinē ad fouendū pullos: z sunt vulpes. Un Ezech. xxiij. a. Quasi vulpes in deserto pphetez tui isrl erāt. Lbrei. viij. d. * Abrenebrati sunt

* bar: id est manucebat oues ad interiora deserti. Du- plex est desertū. Exterius z interius: quia dupliciter deserit peccatū: z dupliciter agit penitētia: vel superficialiter qrtum ad verba: vt intime z veraciter qrtum ad cogitata z facta. Oves ergo ad interiora deserti ducere / est non solum verbo sed etiā exemplo subditos informare / z in veram penitentiā cordis z operis: nō solū oris inducere. Et hoc ē q dicit: Et ingrediet z egrediet z pascua inueniet. Ingridiunt p factū: z egrediunt per verbū: z pascua inueniūt: tam verbi q facti. Act. j. a. Ep- ist iesus facere z docere. Luc. viij. c. Potens in opere z ser- mone. Vel triplex est past / fm beatū Berni. Predicationis / operis z orationis. Unde petro dictū est ter: pasc: exemplo. f. cōuersationis: verbo pdicationis: fructu orationis. Quintum est q pastor debet animā p ouib suis ponere: z lupo se expo- nere p eis: qd tangit ibi: g Bonus pastor anima suā dat zc. id est vitā temporalē p salute animar. Sed quomō hoc facit qui p lucro temporalium ponunt: z animas pro- prias p quib se exponūt: Debent etiā esse canes ad arcēdos lupos: sed canes muti sunt nō valētes latrare: vt dī Esa. lvi. d. Immo qd pelus est facti sūt lupi vespertini: qui in vespere nō distinguunt a canib. Un temporib nris nō est distigue- re inter lupum z canē: z ideo magis damnos: qz credunt esse canes z sunt lupi. Ezech. xxiij. f. Principes ei in medio eius qsi lupi rapiētes pzdā. Soph. iij. a. Iudices eius lupi vesp- tins. Et fm Bugl. dicit lupus apbzican: q simulat vocē ca- nis pastoris: z sic rapit oues. Silt isti habēt vocem iacob: sed manus esau ad rapiendū: Bēn. xxvij. c. Itē ipsi deberent esse gallinē ad fouendū pullos: z sunt vulpes. Un Ezech. xxiij. a. Quasi vulpes in deserto pphetez tui isrl erāt. Lbrei. viij. d. * Abrenebrati sunt

Docet

Alia expositio... Ego sum pastor bonus... Mercenarius autem... Quasi vulpes in deserto...

Cuius non sunt oues proprie: per curam et sollicitudinem et amorem. **V**idetur lupum venientem: id est tyrannum vel damnum vel aliquod incommodum imminens. **E**t dimittit oues. i. expositas malo relinquit: et fugit: Et eo fugiente lupus rapit et dispergit oues. Et subdit rationem quare fugit dicens:

Mercenarius autem fugit quia mercenarius est: id est quis querit que sua sunt: Psal. ij. c. **E**t non pertinet ad eum de ouibus: id est quia non curat de damno ouium vel morte: vel non

a cuius non sunt oues proprie: videtur lupum venientem: et dimittit oues: et fugit: et lupus rapit et dispergit oues. **M**ercenarius autem fugit: quia mercenarius est: et non pertinet ad eum de ouibus. **E**go

sunt suę tanq̄ veri pastoris. Per qđ inuit oues eę suas et sollicitudine et curatione. **E**go sũ pastor bonus: non fur neq; mercenarius: hoc concludit ex p̄dictis. Deinde qz dixerat. s. eodem: Et oues vocem eius audiunt et sequunt: ne quis dicat: quid ergo de his qui non crediderũt: Ideo induxit: **E**t cognosco oues meas. i. scio qui a me sunt p̄destinari. **E**t cognoscunt me meę: id est in proximo est: vt conuertant et credant multi. Vel loquit de illis qui tam crediderant: vt apostoli et cęcus et alij. Hoc etiam et Paulus ait: Roma. xj. a. Non expulit deus populu suum quem p̄p̄ cognouit. Cognouit em̄ dñs eos qđ sunt eius. ij. Timoth. ij. c. Et sumit hoc de Numeri: vt dicit ibi Mo. Vel fm̄ Chrys. de Deut. xxxj. f. vbi dicit: Scio cogitationes eius que facturus sit hodie atq; introduca eũ in terrã quã ei pollicitus sũ. Sed quia dixit: Cognosco oues meas et cognoscunt me meę: ne parem esse mensuram cognitiõis estimes: ideo hoc corrigi dicit: **S**icut nouit me pater: et ego agnosco patre. q. d. nõ est in illis et i me par cognitio: sicut in me et in patre: qz nisi vellet nos sup hoc instruere cuius gratia hoc induxisset. Item quia in multis locis christus seipsum ponit in ordine multorum: id est aliorum hominũ cõmuniter: ne quis estimaret qđ vt homo purus ita cognosceret: ideo hoc induxit: **S**icut nouit me pater etc. et ita certissime: vñ scio eũ si cur ipse me. Propterea et dixit Matth. xj. d. Nemo cognoscit filium nisi pater: et patrem nisi filius: separata quãdam cognitionem dicens: Et talem qualem nullus alius habere potest.

Et animã meã pono: id est depono a carne: nõ tamẽ a verbo: Vel animã meã pono. i. vitã expono: nõ pro ouibus meis. Chrys. Et dicitur. i. sepe hoc dicit: vt ostendat qđ non est erroneus sed verus pastor: quia et apostolus quãdo voluit se ostendere idoneum magistrũ / compans se ad pseudo apostolos: a periculis et mortib; seipsũ cõstituit et probauit idoneum. ij. Corinth. xj. c. In plagis supabundanter: in mortibus frequẽter. Ita et hic christus: Nam dicere: quoniam lux sum / vita sum: putaretur liuoris apud insipientes. Dicere ergo: morti volo: id est animã pono: nullũ liuorem habet neq; inuidiã: ideo non dicunt ei modo: Tu testaris de teipso: testimoniũ tuum non est verũ. Multis enim ostendebat verbis p̄curationem: id est sollicitudinem et amorem pro ouibus qui pro lapidantibus volebat tradere seipsum: propterea et oportune eum quide gentibus est inducit sermonem dicens:

Et alias oues habeo: p̄destinatã de gentibus. **Q**ue non sunt ex hoc ouili etc. q. d. quid mirum si hi me debent sequi: et oues vocem meã audire: quãdo em̄ et alias videtis me sequẽtes et vocẽ meã audietes: sicut Paulus ait Gal. iij. c. **E**t hoc ouili. i. de ipso vel de ritu et cultu legali. **E**t illas oportet putum. **R**ij in domo patris mei abũdãt panib;. Et Job. vij. a. Sicut mercenari

laboriosas enumerat mihi. Itẽ Job. vij. a. Sicut mercenarij dies ei. Alius est mercenarij malus: qđ querit mercedẽ temporalem tm̄: de quo dicit hic. Et. j. Timoth. vj. b. Estimãtes questum esse pietatem. Et Osee. ij. c. Corrupam vineam eius et ficum eius: de quibus dixit: mercedes hęc meę sunt.

Ego sũ pastor bonus: et cognosco meas: et cognoscunt me meę. Sicut nouit me pater: et ego agnosco patrem: et animã meã pono pro ouibus meis. Et alias oues habeo que non sunt ex hoc ouili:

Cuius non sunt oues proprie. i. qui non amat oues: nec comodũ ouium tanq̄ propriũ. Lanam et lac habent pro suis: et non oues: id est animas. Ezech. xxxij. a. Lac comedebatis et lanis operiebamini: et quod crassatum erat occidebatis: gregem autem meũ non pascebatis. **V**idetur lupum venientem: diabolus vel tyrannus vel hereticus. **E**t dimittit oues. i. negligit earum salutem: vel localiter: **E**t fugit. **H**ere. xlvj. e. Mercenarij eius qđ versabant in medio eius: quasi vituli saginati versi sunt: et fugerunt simul nec stare poterunt. Ezech. xij. a. Nõ ascēdistis ex aduerso: neq; opposuistis murum pro domo israel: Cum tamẽ hoc sit officium p̄lati: et opponere se lupo: id est heretico / vel tyranno / vel diabolo / vel peccato. **H**ere. j. d. Dedit te in ciuitatem munitam. Eccl. vj. a. Noli querere fieri iudex nisi valeas virtute irrumperere iniquitates etc. Unde nota qđ aaron se opposuit igni: Numeri. xvj. g. et Sap. xvij. d. Sed notandum sicut dicit Mo. pastores non dicuntur fugere: si cedunt persecutioni: et seruãt se ouũ utilitati: sic Paulus. ij. Corinth. xj. Quib; etiã corporalit absentibus spiritu p̄sentes sunt. i. spirituali sollicitudine. i. Corinth. v. a. Nã et si corpore absens sũ: sed spiritu vobiscũ sum. **E**t lupus rapit et dispergit oues. Duo dicit: rapinam et dispersionẽ. Diabolus em̄ aufert bonum et dissipat ad malũ. Ad diuersa mala spargit diuidẽs ab incõmutabili bono. **H**ęc sũt duę partes iniusticię: proijcere bonum et adherere malo. Ezech. xij. f. Prin / Vel fm̄ Mo. lupus est tyrannus qui cipes eius qđ lupi rapit: vel diabolus qui spiritualiter dissipat: et qđ ad hoc dicit: et dispergit oues. Subdit autẽ qđre fugiat mercedem: dicens: **M**ercenarij autem fugit: quia mercenarius est. i. quia querit sua comoda.

Et nõ pertinet ad eũ de ouibus. i. nõ amat utilitatem earũ. **H**ere. xlvj. e. Fugit qz timuit: qz tpale p̄ eterno amauit. **H**ere. vj. c. A minori vsq; ad maiore oēs auaricię studet. **T**ñ dicit ap̄t. ij. Cor. xij. c. Nõ quero vestra s; vos. Et. j. Cor. x. g. Nõ qro qđ mihi vtile ẽ sed qđ multis: vt salui fiãt. Sequit: **E**go sũ pastor bonus: et cognosco meas etc. Ab hoc loco nõ mutam; expositionẽ: Sed pot̄ hic sumi thema in synodo. **T**ñ nota trã i qđ p̄cipue attendit bonitas pastoris: In sollertia pascendi: in diligentia custodiendi: in audacia defendendi. Sollertia pascendi consistit in nouẽ. Primũ est in vobis aptudẽ: vt manifeste doceat et apte ad intelligẽdũ. Pro

* **O**btenebrati sũt oculi nři p̄ montẽ sion qz dispũt: vulpes abulauerũt i eo. Sextũ ẽ qđ oues sociat et piũgit: **T**ñ dicit: **E**t alias oues habeo etc. Sic debet abbas piũgere in uicẽ p̄ amorem et pacẽ monachos et cõuersos actiuos et p̄tẽplariuos. **E**pus s; clericos laicos seculares et scholares p̄ pacẽ sociare: vt impleat illud Osee. j. d. Cõgregabũtur filij israel et filij iuda pariter: et ponet sibi caput vnũ. **E**t cetera omnia patient per primã expositionem.

Matth. 11. d.
Luc. 10. d.
De pe. dñs. 4. s.
hanc societatem

B. 8. b.

expositio

Et illas oportet me adducere per aplos. Passione em dñi secuta e vocatio geniu p aplos. Chrys. Dic opozter no e necessitatis sed ei qd oino erit demonstratiu. Tre p hoc qd dicit adducere: significat illos dispfos virosq. i. iu dgos r gentiles r si ne pastore. Unde et pcedit copulatio / ne futura sub vno pastore dicens: b Et vocem meam audient in aplis. Nec dicit meozum: quia i ipis ipse loquitur.

B

Ps. 117.

Unu ouile r vn pastor. Hoc pphe tarum est Ecceh. xxxvij. e. vbi dicit q duo ligna iuncta sut r. Et in Ps. Lapi de que reprobauerut edificates r. Eph. ij. c. Qui fecit vtraq vnu. Tre in eod. d. Sugedificati sup su dametu aploz et p pphetaz ipso summo angulari lapide chri sto iesu. Item Ben. xlix. b. Ligas ad vinea pullu suu. i. gen tilē pplm sibi p fidem annectas. Chri st em e vinea. j. xv. a. Ego su vitis vera. Et ad vite a sinā suā. i. plē bē iudaicaz. Osee. j. d. Cōgregabunt filii isrl r iuda parit et ponet sibi caput vnu

et illas oportet me adducere: b et vocem meam audient: et si d et vnu ouile: et vnus pastor.

Propterea me pater diligit: quia ego pono animā meam. Et fiet vnu ouile. i. vna ecclesia de iudeis r gentib. Et vnde sit ista vni tas: sedit: d. Et vn pastor. q. d. sub vno pastore erit vn grex. Ad r paul ostēdit: Eph. ij. c. Et duos condit in semetipsū in vnum nouū hominē. Tre in eodē. Ipse est pax nra q fecit vtraq vnu. Sequit: Propterea me pater diligit: qz ego pono animā meā. i. volūtate deponovitā vel aiaz a carne: nō a pbo: ita tñ. Et iterū sumā eā. i. vt resurgā. Sed opponit: Quia eadē ratioe bonū op est eā qre dicit de nos dilgere: sed hoc falsū est: imo ecōuerso: quia nos diligit bonū factū. Tre qrt Chrys. quid hoc verbo pōt esse hūil? si ppter nos dñator no ster amari debet: quia p nobis morit? Quid igit dicit mibi: Pat nō amabat? nūc amorē incepit: et nos facti sum? amoris ei? causa: Solutio. Quia deus diligit petrū / bñ opat: r qz bñ opat dū habet gratiā magis diligit a deo. i. ma ior ei grā dat a deo: r maior gloria ei p parat. Sed qz charitas chri sti ab insā ti cōceptiōis suę fuit in summo dilerit eū de? magis ppter aliq op? Dicitur q qz / quia r ppterea vtraq e ostē / suū dilectiōis: vt ita qz / diligit / dicat effectū qru ad accele rationē resurrectionis quā chri st meruit hūilitate passiōis: vt dicit Phil. ij. b. Propter qd r de exaltavit rē. Vel sic intel lige: c Propterea me pater diligit. i. valde ei placet oblatio quā ego ei offero. s. Un Chrys. sic soluit dicens: qz cō / descē siue loquit: qz em eū alienū dicebat a pte r erroneū: et in pditionē illoz venisse / dicit: et si nihil aliud esset hoc falsū mibi suāsit amare vos / qz vos ita amamini a patre / vt ego etiā pzo / pter hoc diligar ab eo / qz p vobis morior. Tre p hoc intendit cōstruere r ostēdere q nō inuit ad hoc venit: si em inuit / nō esset amoris factiū qd fiebat. Tre p hoc vult ostēdere q pa tri cū supabūdantia hoc placet. Si pō vt hō loquit / ne mire / ris: multoties em hūi dicitur causam: r rursus eadem dicere sup suū est r onerosum. Et nota q duo dicit: Pono animā meā / et iterū sumā eam: morte volūtariā r resurrectionē. Et ex pōz secū dū pstruit: a morte resurrectionē: a depositione aīę resumptionē: qui em pōt ponere vt nō ponere animā / pōt r resumere. Oz autē in sua potestate r volūtate sit mori ostē / dit / dicens: s. Nemo em tollit. i. pōt tollere: s. Eam a me. Hoc dicit: qz bñ sciebāt q multoties insidiati ei nō value rūt eū detinere: Etenī extulit de manib? coz milles. Un nota qz a pncipio sup pdicatiōis nō dixit: qz tūc nō crederēt: sed qñ ab ipis reb? susceperat testimoniū: qz multoties insidiati ni / hil potuerūt dicere: sic hoc dixit. b Sed ego pono eā a meipso. i. mea volūtate. Esa. liij. c. Oblat est qz ipse vo / luit. Job. vij. c. Suspendiū elegit aīa mea / r mortē ossa mea. Ergo electio ē crux nō coactio. Sz ne aliq dicat: Tu dicit qz tu ponis animā a teipso: ita facit et ille qui se interfecit: ideo subdit: Potestatem habeo ponēdi eā. i. ego solus dñs

sum dimitte di animā vel nō dimitte di: qd nō est ille q interfecit se: qz r alius silt posset eum occidere. Tre liz posset se occidere: nō tñ resurgere: Un subdit: k Et potestatem habeo iterū sumēdi eā / in resurrectione. Et ne putet eū i hoc patri

et iterū sumā eam. Nemo tol lit eā a me: sed ego pono eā a meipso. Potestatem habeo ponendi eam: et potestatem habeo iterum sumendi eam.

de doctrina christiana. Quid em pdest locutiōis integritas quā nō sequit intellect? audietis: cū loquēdi oīno nulla sit cā: si qd loquimur nō intelligit / ppter quos vt intelligat loqui mur. Item Aug. Quid enim pdest clavis aurea si aperire qd volum? non pōt: r quid obest ligno si pōt / qñ nihil queri mus nisi patere qd clausum est. j. Cor. xij. b. Si incertā vo cē det tuba qz pparabit se ad pugnā: Secūdo cōsistit in cog nitōzū breuissimā tractatiōe. Un Aug. Sicut ingratus est qui icognita obnubilat: sic onerosus est qui cognita inculcat. Unde. ij. Machab. vlt. g. Legentibus si semper exactus sit sermo / non erit gratus. Tertio consistit in sententiarum pondere. Eccl. xxviii. d. Verbis tuis facito stateram. Item Eccl. xxj. d. Verba sapientum statera ponderabunt. Quar to consistit in ornat? verborum vitatione: cōtra illos q inuol uūt sētētias fmonib? impitis: Job. xxxvij. a. Et Eccl. liij. d. Me abscondas sapientiā tuā i decore eius. Aug. de doctrina christiana. Cauendū est ne diuinis grauibuscq; sentētias dum addit numerus / pondus detrahaf. Numer? est pportio syl labarū r metrozū: r hmoi rhetorici colores. Item Aug. ibi dem. In doctorib? nris hoc mibi plus placet qz ibi rarissime inuenis eos numeros. Satis em est ei ppt qd agit / vt verba cōgruētia nō oris eligant industria: s pectoris sequant ardo rē. Quito cōsistit in cōpendiositate. Un Esa. x. f. Cōsumā / tio abbreviata inundabit iusticiā. Sexto in dulcedine r suau ite loquēdi: r in flectēdo cum māsuertudine. Eccl. vj. a. Verbū dulce multiplicat amicos. Ps. Superuenit māsuertudo r cor ripiemur. Aug. Sicut delectaf si suauit loquar: ita flectit si amet qd polliceris: timeat qd minaris / oderit qd arguas / qd approbas amplectaf: qd dolendū exaggerat: qd lēradum pdicas gaudeat: misereaf eoz qz miserēdos ante oculos do cēdo cōstituis: fugiat eos qz cauēdos terrēdo pponis. Septi mo cōsistit in electiōe pascuoz. Exo. iij. a. Cūq; minasset gre gē ad interiora deserti: venit ad montē dei ozeb: qd inter pta ē mēsa: qz in mēsa scripture reficiunt aīę: vel in mēsa grāę vel glie. Ecceh. xxxij. d. In locis yberrimis pasca eas i mont? isrl. Esa. xxx. e. Pasce i possessiōe sua i die illa. Possessiō nra ē padis. i. in fmonib? de dulcedie padisi. Sz qdā sūt files fra trib? ioseph: q pascut gregē dñi in dothaim: qd iter ptaf dese ctio. i. in mūdānis: Ben. xxxvij. d. Octauo cōsistit in tempa nez educatiōe ad pasua. Hō em semp est aptū ducere eas ad pasu. Luc. xij. f. Quis putas ē fidelis dispesator r prudēs quē cōstituit dñs sup familiā suā / vt det illis in tpe tritici men surā. Nono cōsistit in cōgrua aduatiōe: qd ē qñ cū lachry mis r cōpassiōe pdicat vt hortaf. Tūc greges aduati: r tūc cōcipiūt bonū / ppositū / vidētes virgas in aqua. i. correctionē in lachrymis r in cōpassiōe: sicut oues cōcēperūt qñ ad aqua bank i aspectu virgāz: Ben. xxx. g. Secūda bonitas pastoris boni i diligētia custodiēdi q cōsistit i nouē. Primo infirmos pfolādo. i. Thessa. v. c. Cōsolami pusillanimes. Secō i ggro tos sanando: qd fit pgnitētiā intūgēdo r pssēdiōes audiēdo: Tūc em sana morb. Eccl. xlij. c. Dedicia oim i festināiōe nebule. Pgnitētia v f nebula: qz magna videt / s statim dispa ret / r a longe videt spissa / s a ppe qñ nulla: sic pgnitētia videt pgnitenti. Tertio in cōfractoz alligatiōe: qd fit phibitiones addēdo / ne eas ad occasiōes peccatoz. Eccl. vj. d. Vincula illius alligatura salutaris. Quarto in abiectiōzū reduciōe: qd fit per exēdicatorū r schismaticozū cōcillationem. * Unde bic: Alias oues

Alla expost

ps. 117.

Marginal notes on the right side of the page, including references to other biblical passages and commentary.

Hoc mandatū: de omnib' pdictis z ponendū z sumen di animā: vt dicit Glo. **Accepi a patre meo**. i. hoc habeo a patre a q' habeo esse. Scdm Chrysostomū: **Hoc mandatū**. i. mori p mūdo/ **accepi a patre meo**: Quasi igit dicit. s. eodē: Ego pono animā meā a melpo: Solutio. Bonus pastor non indiget incitante vel mādato: Si fo i bo minib' hoc ē: multo magis in deo. Est g a melpo: id ē a mea voluntate: quia mibi placet. **Qz autē dicit hic: Mādatū accepi a patre meo**: sensus est. i. et placet qd facio. Sicut em. s. eo. Propterea me pater diligit: qz ego pono animā meā: per hoc significauit voluntariū pcessum/ z cōtrarietatis distinxit suspicionē: id est placet patri q' animā pono: ita z hic mandatū se suscepisse a patre/ dicens: nihil aliud ostendit q' q' illi placet hoc qd ego facio: vt cum eum interfecerūt/ nō estiment vt derelictū z pditū a patre inter/ fuisse eū: Neqz exprobrant q' exprobrauerūt: Alios saluauit seipsum nō potest saluare. Et iterū: Si fili' dei es/ descēde de cruce. Et notandū q' ne nos audientes/ hoc mandatū accepi: putarem' inferioritate vel aliquā voluntatis diuersitate z coactionē obedientie: ideo h'misit: Ego sū pastor bon' : q' si idē cō patre: z animā meā pono p ouib' meis voluntarie. Suas oues dicit z sū actū: z p hoc ostēdit se deū z volūtarium z non indigentē mādato. **Uñ p hoc qd dicit: Hoc mādatū accepi**: nihil aliud vult significare q' cōcordiā ad patre. Et loquit' ita hūilliter z humane/ ppter imbecilles audito/ res. Sequit': **Dissensio iterū facta est inter iudeos ppter sermones hos**. i. occasione pdictorū: quia tenebrę lucē nō cōprehēdūt: z alijs sūt odor mortis: alijs odor vitę. Et ostēdit qualis erat dissensio. **Dicebāt autē**: vel quidē: s'm Chrysostomū. **Multi ex ipsis**: Ibi sūt tenebrę. **Demoniū habet z insanit**. Quia em' maiora erāt q' s'm hominē ea que dicebant/ z nō cōmunis cōsuetudinis: ideo dicebāt eum demoniacū z insanū. **Quid eum auditis**: quasi insanū loquētem. Et nota q' quarto tā dicunt hoc et. i. q' demoniū habet: Magis autē nō quarto/ sed multo tortiēs: qd patet sup. viij. f. **Mōne bñ dicit' nos**: qz samaritān' es z demoniū habes? **Alij dicebāt**: Istoz oculi sam incipiebāt aperiri: **Hęc verba nō sūt demoniū habētis**. i. insanit: qz vtilia dicit z ordinata z s'm scripturas. Sed qz p verba nō poterāt eos obstruere/ demonstratio nē faciūt q' nō ē demoniac' p opa. **Uñ subdit**: **Quid demoniū pōt cecoz oculos apire**: q. d. si nō suadem/ ni vtilis saltē opib' moueamini. **Chryf. Cides syllogismū**. Si demoniū habētis nō sūt: maiora autē sūt q' s'm hoīes/ manifestum est qm recte cutulda z diuine sūt hęc virtutis. **Qz autē nō sūt demoniū habētis**: ostēdūt per ipsa opera. **Qz autē sūt maiora q' s'm hominē**: habēt ex verbis illoz qui dicebāt: qm demoniū habet: ideo em' dicebant: qz s'm hominē nō erāt ea q' dicebat. Sed q' h'c: qre chris' nihil rīdet hic: **Mā. s. viij f. respōdit**: Ego demoniū nō habeo: hic nihil respondet. **Solutio Chryf. quia chris' p res. i. p signa tribuerat demonstratiōne**. **Cecū em' illuminauerat**: ideo silebat de reliquo. **Efficiator em' erat respōsio p opa q' per verba**. Itē neqz digni erant respōsione qui demoniū habentē eū vocabāt p bis p quib' eū admirari z deū estimare oportebat. Itē nō erat opus ipsū respōdere z eos redarguere ipsis ad inuicē stātib' z arguētib' se iuicē: p'pterea silebat z māsuere oīa ferebat: nō p' hoc solū sed z nos erudiēs māsuere oīa ferebat: nō p' hoc solū sed z nos erudiēs māsuere oīa ferebat: nō p' hoc solū sed z nos erudiēs māsuere oīa ferebat: nō p' hoc solū

no: s'm illud **Prover. xliij. b. Libera eos q' ducunt ad mortē**. Et **Eccl. iij. b. Libera eum qui iniuriā patit de manu superbi. i. diaboli**. De his habet **Eccl. xxxij. a. Qd infirmū erat nō cōsolidasti: qd contractū est nō alligasti: z qd absectū est nō reduxisti: z qd perlerat nō h'stisti: sed cū austeritate impabatis et cū potentia. Sexto bonū pponēdo. **Eccl. xxxij. d. Qd pingue z forte custodiā** Per cōtrariū ibidē: **Qd crassū erat z pingue occidebātis**. **Septimū est in vigilātia sollicitudinis. Ben. xxxi. f. Ego damni oē reddebā tibi** quicqd furtiue pterat a me exiges: die noctuqz estu vrgebar z gelu: fugebatqz somn' ab oculis meis. **Octauū ē i s'ditorū diligēti examinatiōe**. **Prover. xij. b. Non uir iustus aias iumentoz suoz. Eccl. vij. c. Pecora tibi sūt arēde illis: z si sint vtilia pferent apud te**. **Nonū cōsistit in augmētū z diminutiōis s'ditorū diligēti cōputatiōe**. **Matth. xliij. b. Adhuc trāsibūt greges ad manū numerātis**. **Pauci curāt de numero s'ditorū/ tñ dñs reqret. Uñ Mathe. xliij. d. Ubi ē grex q' dat' ē tibi**: **Tertia bonitas pastorū q' ē audacia i defēdēdo cōsistit in quib'qz**. **Primū in hereticos expugnādo**. **j. Reg. xvij. d. Dixit dauid ad saul: Pascebat seru' tu' gregem patris sui: z ueniebat leo z vrsus. i. tyrannus vel hereticus: z tollebat arētē de medio gregis: z psequēbar eos z percursebam eruebāqz de ore eozum: z illi pangebant aduersum me: z apprehēdebā mentū eozum: id est imponebā silentium hereticis**. **Secundū est: vt pncipibus se audacter opponat: sicut helias opossuit se achab pro naboth. iij. Reg. xxi. f. Et Eccl. xlvij. a. Deiecisti reges ad perniciē: z confregisti facile potentiam ipsozum**. **Itē in eodē. b. In dieb' suis non pertulit pncipem et potentia nemo vicit illum**. **Tertū est litigantes z discordes cōprimendo**. **Job. xxx. c. Cōturbā molas iniqui: z de dentib' illius auferebam pcedam**. **Matth. v. a. Beati pacifici zc.** **Quartū consistit in damniū temporale z periculū corporale p s'ditis negligendo**. **Luc. viij. c. Si dederit homo cōmunē substantiā suā zc.** **Prover. xij. d. Qui negligit damniū ppter amicū iustus est**. **Quintū est infamiā malozū cōtemnendo pro iusticia inimicorū. ij. Cor. vj. b. Per infamiā z bonam famam**.**

E De cōse. dñs. i. c. solēnitates. 2.

Facta sunt autē encenia zc. **Hęc est secūda pars hui' capituli: q' diuidit' in quattuor partes**. **Primo agit de dedicatione templi z tempore eius**. **Secūdo de q'stione iudeozū subdola: z respōsione dñi: ibi: Quousqz animā nostram tollis**. **Terno de voluntate iudeozū lapidandi chris'ū: z qualiter ostēdit se nō esse dignū lapidatiōe neqz blasphemū: ibi: Sustulerūt glapides zc.** **Quarto q'lit q'sierāt eū apprehēdere z fugit trās iordanē: z accedētes quidā crediderūt tibi: Querebāt g eū ap'phēdere zc.** **Dicit' autē: Facta sūt encenia. i. festa dedicatiōis tēpli: m' in hierosolymis**. **Et dicit pluralit' : qz p octo dies festū protendebat**. **Et hyems erat**. **Glo. Hyems cōmēmoratur / vt significatiōnū: que nō in hyeme/ sed in autūno in mense septembri: vel in vere/ in marcio. i. fiebat**. **Dicit autē Aug. Encenia erat festiuitas dedicatiōis templi**. **Bez Deut. iij. d. et Deb. ce em' cōnd' dñ noui: z q'icūqz nouū aliqd fuerit dedicatū encenia vocat'**. **Jā z vsus habet hoc verbū: si q's noua tu/ nica induat enceniare dicit'**. **Vel encenia dicit' quasi encenia: a neos quod est nouum: z sonat in nouatiōe: et est in tibi intensiū**. **Unde Moraliter: Facta sūt encenia i hierosolymis**. **Thema i dedicatiōe vel recōciliatiōe ecclie**. **Et hyems erat. i. gelicidiū peccatorū: per qd immūit quare debeant fieri * dedicatiōes: quia**

Moraliter

c. et. 8. f.

positio

Intensius: Unde dicit ab/en/qd est in: r/meos/nouus: et/ce/est ibi syllabica adiectio. Hoc aut festum no ad primam vel secundam templi dedicationem spectabat sed ad tertiam. Prima em fuit in autumno qm salomon dedicauit templum decima die septembris. iij. Reg. viij. et. ij. Paral. v. et. vj. Et vsq ad templi illi subuersionem sic bant singulis annis duo festa eade die: b

Et ambulabat iesus in templo in porticu salomonis. Circu- r

Et ambulabat iesus in templo in porticu salomonis. Circu- r

Et ambulabat iesus in templo in porticu salomonis. Circu- r

Et ambulabat iesus in templo in porticu salomonis. Circu- r

Doraliter * dedicationes: qz ad purificandū spiritū a sordibus hyemis et calefaciendū. Cañ. ij. c. Hyems transijt imber abiijt rē. Et nota q in principio sunt peccata frigida. Unde Diere. vj. b. Sicur frigida facit cisterna aquam: sic frigida fecit malicia suam. In consuetudine aut cogelant. Eccl. xlij. c. Selauit crySTALLUS ab aqua. Et Eccl. vj. b. Sicur in sereno glacies soluent peccata tua. Et loquitur faciens elemosynas. Et bene coparat hyem status peccatorū ppter noue causas. Prima est ppter pigritiam hominū in hyeme. Prover. xx. a. Propter frigus piger arare noluit. Secūda ppter sterilitate bonorū operū. Eccl. xlij. c. Belu sicut salē effundet super terrā. i. gelicidū peccatorū: super terrā liberi arbitrij: vt nō fructificet: sicut nec terra fallita. Tertia qz generata mortificant in hyeme: sic bona opa p peccatū. Diere. viij. e. Nō est vna in vrbib: nec ficus i ficulnea. i. nec exercitatio corpis: nec dulce op' pietatis est in eis: solum defluxit: qz nec etiā bonū verbū habēt. Quarta: qz estatis pteritē vestigiū non apparet in hyeme. Eccl. lxxij. c. Exiit desertum et extinxit viride qm ignis. i. exemplū bonē cōuersationis. Quira: qz in hyeme sunt inundationes aquarū et torrensū: sic abūdātia iniquitatū. Ps. Torrens iniquitatis conturbauerūt me. D. See. iij. a. Daledictū furtū homicidū inundauerūt. Esa. viij. b. Ibit p iudā inundās: et trāsies vsq ad collū veniet. Ps. Gerūtamē in diluuiū aqz multaz rē. Sexta ppter frequētes tribulationes et instātes tēptantes: sicut in hyeme est cōmotio venti et intēperies artes. Esa. xxxij. a. Er erit vir sicut q abscondit a vento et celat se a tēpestate. Septima ppter facilitatē cadendi ppter lubricū et gelu. Diere. xxx.

Status peccatū coparat hyemi

Status peccatū coparat hyemi

Status peccatū coparat hyemi

viā. f. Demerserunt se in ceno et in labalco pedes suos. Ps. Via illoz tenebz et lubricū. Octana ppter cōgregationē heterogencorū. Gelicidū em peccati cogelando animā cōgregat et cōglutinat eā cū rpalibus. Ps. Adhesit pauimēto aia mea. Et alibi. Cōglutinat' ē i fra venter nī. Diere. xv. d. Si

dederūt q eū iudei: et dicebāt ei: Quousq aiaz nraz tollis?

tem suā. Esa. x. g. Dns deus exercitus cōfringet lagūtulā in terroze. i. diuitē faciet epacuare diuitias suas i terroze mortis alteri' vel ppq: qz tūc velint nolint relinquē eas. Sicur em vestes terre adhrētes p gelu nō possunt trahi nisi rumpant: ita nec auari a diuitijs. Vñ Job. xx. b. Diuitias quas deuorauit euomet: et de ventre illi' extrahet eas deus: nō p distēriū: sed sicut dī D. See. xij. c. Dirumpā interiora lecoris eorū. Mona: qz in pnti vita cōgregant et multiplicāt rpalia: sicur vestes solent in hyeme multiplicari et ligna: hyems enim est eis. Unde null' est q p calore abijciat vestes: sicut pet' q dicit: D. Atth. xix. d. Ecce nos reliquim' omnia rē. Et sponsa Cañ. v. b. Expolauit me tunica mea. i. sollicitudine acquirēdi temporalia. Ben. xliij. g. Descendit rebecca de camelo et induit se teristro: qd ē vestis estualis: hęc est charitas q omnia fere temporalia abijcit. Dis igit nouē rationib' comparat status peccatorū hyemi. In hoc q hyeme: vt. i. expellat ab aia debent fieri engētia. i. templi dedicatio: que primo facta est sub salomone: secūdo sub esdra: tertio sup iuda. Templū est fidelis anima. j. Cor. iij. d. Templū dei sanctū est quod estis vos. Primo edificat et dedicat in baptismo. Secūdo in pntentia. Tertio i gloria vel etiam in mūdatione venialū quōtidiana. Primo fuit templū edificatum et dedicatū a salomone: sic in baptismo anima accipit a christo materiā sanctę conuersationis. i. gratiā siue virtutes. j. Cor. iij. b. Dei edificatio estis. Et h' significatū est. iij. Reg. vj. a. vbi dicit filij pphē: tarū: Eam' vsq ad iordanē: qui significat baptismū: et tollāt singuli singulas materias: et edificem' nobis domū per bonā cōuersationem. Sed hoc templū destructū est a nabuchodonosor. i. diabolo. Et ideo debet reedificari p esdrā. i. p pntentiā. Ezech. xxxvj. c. Cuitates inhabitabunt: et ruinosā instaurabunt. Sed qz astra nō sunt munda in cōspectu dei: vt dicit Job. xxx. b. ideo oportet quōtidie innouari nos p iudā. i. p cōfessionē ppter venialū instantiā. Unde. s. ij. a. Erant autem bydrię lapideę sex positę fm purificationē iudeoz.

tem suā. Esa. x. g. Dns deus exercitus cōfringet lagūtulā in terroze. i. diuitē faciet epacuare diuitias suas i terroze mortis alteri' vel ppq: qz tūc velint nolint relinquē eas. Sicur em vestes terre adhrētes p gelu nō possunt trahi nisi rumpant: ita nec auari a diuitijs. Vñ Job. xx. b. Diuitias quas deuorauit euomet: et de ventre illi' extrahet eas deus: nō p distēriū: sed sicut dī D. See. xij. c. Dirumpā interiora lecoris eorū. Mona: qz in pnti vita cōgregant et multiplicāt rpalia: sicur vestes solent in hyeme multiplicari et ligna: hyems enim est eis. Unde null' est q p calore abijciat vestes: sicut pet' q dicit: D. Atth. xix. d. Ecce nos reliquim' omnia rē. Et sponsa Cañ. v. b. Expolauit me tunica mea. i. sollicitudine acquirēdi temporalia. Ben. xliij. g. Descendit rebecca de camelo et induit se teristro: qd ē vestis estualis: hęc est charitas q omnia fere temporalia abijcit. Dis igit nouē rationib' comparat status peccatorū hyemi. In hoc q hyeme: vt. i. expellat ab aia debent fieri engētia. i. templi dedicatio: que primo facta est sub salomone: secūdo sub esdra: tertio sup iuda. Templū est fidelis anima. j. Cor. iij. d. Templū dei sanctū est quod estis vos. Primo edificat et dedicat in baptismo. Secūdo in pntentia. Tertio i gloria vel etiam in mūdatione venialū quōtidiana. Primo fuit templū edificatum et dedicatū a salomone: sic in baptismo anima accipit a christo materiā sanctę conuersationis. i. gratiā siue virtutes. j. Cor. iij. b. Dei edificatio estis. Et h' significatū est. iij. Reg. vj. a. vbi dicit filij pphē: tarū: Eam' vsq ad iordanē: qui significat baptismū: et tollāt singuli singulas materias: et edificem' nobis domū per bonā cōuersationem. Sed hoc templū destructū est a nabuchodonosor. i. diabolo. Et ideo debet reedificari p esdrā. i. p pntentiā. Ezech. xxxvj. c. Cuitates inhabitabunt: et ruinosā instaurabunt. Sed qz astra nō sunt munda in cōspectu dei: vt dicit Job. xxx. b. ideo oportet quōtidie innouari nos p iudā. i. p cōfessionē ppter venialū instantiā. Unde. s. ij. a. Erant autem bydrię lapideę sex positę fm purificationē iudeoz.

tem suā. Esa. x. g. Dns deus exercitus cōfringet lagūtulā in terroze. i. diuitē faciet epacuare diuitias suas i terroze mortis alteri' vel ppq: qz tūc velint nolint relinquē eas. Sicur em vestes terre adhrētes p gelu nō possunt trahi nisi rumpant: ita nec auari a diuitijs. Vñ Job. xx. b. Diuitias quas deuorauit euomet: et de ventre illi' extrahet eas deus: nō p distēriū: sed sicut dī D. See. xij. c. Dirumpā interiora lecoris eorū. Mona: qz in pnti vita cōgregant et multiplicāt rpalia: sicur vestes solent in hyeme multiplicari et ligna: hyems enim est eis. Unde null' est q p calore abijciat vestes: sicut pet' q dicit: D. Atth. xix. d. Ecce nos reliquim' omnia rē. Et sponsa Cañ. v. b. Expolauit me tunica mea. i. sollicitudine acquirēdi temporalia. Ben. xliij. g. Descendit rebecca de camelo et induit se teristro: qd ē vestis estualis: hęc est charitas q omnia fere temporalia abijcit. Dis igit nouē rationib' comparat status peccatorū hyemi. In hoc q hyeme: vt. i. expellat ab aia debent fieri engētia. i. templi dedicatio: que primo facta est sub salomone: secūdo sub esdra: tertio sup iuda. Templū est fidelis anima. j. Cor. iij. d. Templū dei sanctū est quod estis vos. Primo edificat et dedicat in baptismo. Secūdo in pntentia. Tertio i gloria vel etiam in mūdatione venialū quōtidiana. Primo fuit templū edificatum et dedicatū a salomone: sic in baptismo anima accipit a christo materiā sanctę conuersationis. i. gratiā siue virtutes. j. Cor. iij. b. Dei edificatio estis. Et h' significatū est. iij. Reg. vj. a. vbi dicit filij pphē: tarū: Eam' vsq ad iordanē: qui significat baptismū: et tollāt singuli singulas materias: et edificem' nobis domū per bonā cōuersationem. Sed hoc templū destructū est a nabuchodonosor. i. diabolo. Et ideo debet reedificari p esdrā. i. p pntentiā. Ezech. xxxvj. c. Cuitates inhabitabunt: et ruinosā instaurabunt. Sed qz astra nō sunt munda in cōspectu dei: vt dicit Job. xxx. b. ideo oportet quōtidie innouari nos p iudā. i. p cōfessionē ppter venialū instantiā. Unde. s. ij. a. Erant autem bydrię lapideę sex positę fm purificationē iudeoz.

tem suā. Esa. x. g. Dns deus exercitus cōfringet lagūtulā in terroze. i. diuitē faciet epacuare diuitias suas i terroze mortis alteri' vel ppq: qz tūc velint nolint relinquē eas. Sicur em vestes terre adhrētes p gelu nō possunt trahi nisi rumpant: ita nec auari a diuitijs. Vñ Job. xx. b. Diuitias quas deuorauit euomet: et de ventre illi' extrahet eas deus: nō p distēriū: sed sicut dī D. See. xij. c. Dirumpā interiora lecoris eorū. Mona: qz in pnti vita cōgregant et multiplicāt rpalia: sicur vestes solent in hyeme multiplicari et ligna: hyems enim est eis. Unde null' est q p calore abijciat vestes: sicut pet' q dicit: D. Atth. xix. d. Ecce nos reliquim' omnia rē. Et sponsa Cañ. v. b. Expolauit me tunica mea. i. sollicitudine acquirēdi temporalia. Ben. xliij. g. Descendit rebecca de camelo et induit se teristro: qd ē vestis estualis: hęc est charitas q omnia fere temporalia abijcit. Dis igit nouē rationib' comparat status peccatorū hyemi. In hoc q hyeme: vt. i. expellat ab aia debent fieri engētia. i. templi dedicatio: que primo facta est sub salomone: secūdo sub esdra: tertio sup iuda. Templū est fidelis anima. j. Cor. iij. d. Templū dei sanctū est quod estis vos. Primo edificat et dedicat in baptismo. Secūdo in pntentia. Tertio i gloria vel etiam in mūdatione venialū quōtidiana. Primo fuit templū edificatum et dedicatū a salomone: sic in baptismo anima accipit a christo materiā sanctę conuersationis. i. gratiā siue virtutes. j. Cor. iij. b. Dei edificatio estis. Et h' significatū est. iij. Reg. vj. a. vbi dicit filij pphē: tarū: Eam' vsq ad iordanē: qui significat baptismū: et tollāt singuli singulas materias: et edificem' nobis domū per bonā cōuersationem. Sed hoc templū destructū est a nabuchodonosor. i. diabolo. Et ideo debet reedificari p esdrā. i. p pntentiā. Ezech. xxxvj. c. Cuitates inhabitabunt: et ruinosā instaurabunt. Sed qz astra nō sunt munda in cōspectu dei: vt dicit Job. xxx. b. ideo oportet quōtidie innouari nos p iudā. i. p cōfessionē ppter venialū instantiā. Unde. s. ij. a. Erant autem bydrię lapideę sex positę fm purificationē iudeoz.

Innouari debem' multis modis.

Innouari debem' multis modis.

Innouari debem' multis modis.

Marginal notes on the right side of the page, including references to other biblical passages and commentary.

Si tu es christus: id est messias venturus quem homi-
neri putabat: sed p[ro] oib[us] regnatur: **D**ic nob[is] palā:
Slo. Nō s[er]uatē rē. Si hoc diceret: statim caperet eū q[ui] cōtra
augustū faciētem. Si nō: diceret: non ergo creditis ei: Ideo
ipse responsum temperat. Unde sequitur: **R**espondit
eis ies[us]: Loquor
vob[is] v[er]ba doctrine
que nemo ali[us] vniq[ue]
locut[us] est: et ideo po-
testis me per ea co-
gnoscere. **E**t ita
mē non creditis.
Verba: et nō solū ver-
ba sed et f[acta] Opera

Si tu es christus dic nob[is]
palam: **R**espondit eis iesus:
Loquor vobis: et non credi-
tis. **O**pa q[ue] ego facio in nomi-
ne patris mei: hęc testimoniū

que ego facio in nomine patris mei: id est ad gloriā
patris: non meā propriā et separatam: **H**ęc testimo-
niū perhibet de me: quoniam sum deus et messias. Unde. j.
xv. d. Si opera nō fecisse in eis que nemo alius fecit: peccatū
non haberent. Unde etiam quidam ipsorum dixerūt. s. ix. c.
Quomō pōt hō p[ro]p[ri]o talia signa facere: Et. s. iij. a. Nemo
potest facere hęc signa que tu facis: nisi fuerit deus cum eo.
Sed vos non creditis. q. d. doceo s[ecundum] scripturam: fa-
cio opera supra naturam: et tamē non creditis mihi: Unde su-
persuasi[us] esset si diceret vobis q[uo]d s[er]uatis. Scio enī q[uo]d tēptādo q[ue]-
ritis. Et subdit: cur nō credāt: **Q**uia nō estis ex ouib[us]
meis. Chrys[ostomus]. q. d. oia compleuit q[ue] pastorē facere oportebat:
vos autem non sequimini: nō quia nō s[un]t pastor: sed quia vos
nō vultis e[ss]e oues. Hoc autē dicebat vt studeret fieri oues. Et
nota s[ecundum] Chrys[ostomum]. ab illo loco: Circūdederūt ergo eū iu-
dei. Corrupta erat eor[um] mēs et callida: q[uo]d enī nō poterāt infer-
re calumniā operib[us] / insidiant vt captāt eū in sermonib[us]: ideo
interrogāt vt possint capere. Et vide peruersitatem et alterca-
tionem eor[um]: quādo cōcionabatur et per sermones erudiebat:
tūc dicebat: q[uo]d signum ostēdis. s. vj. d. Quādo alia signa fa-
ciat: tūc dicit ei: **S**i tu es christ[us] dic nobis palā. Operi-
bus clamantibus / verba requirunt: et verbis docētib[us] / ad ope-
ra defugiunt: ad contrariū semper stantes. Et nota qualiter
maliciā cooperiūt: p[ro]mittūt enī verba adulationis: **Q**uo-
usq[ue] animā nostrā tollis: Videbat enī amoris discendi
verbū et dilectionis esse cutisā: sicut Matth. xxij. b. **B**a-
gister scim[us] q[uo]d verax es rē. Et de septē viris mulieris: **I**bidē.
c. Eodem modo. s. viij. a. quando querunt de iudicio mulie-
ris adulterę. **S**i tu es christ[us] dic nobis palā: hoc
dicunt vt eum de factantia accusent / velut cęsari contrarium.
Chrys[ostomus]. Sed et modus interrogatōis plen[us] erat odio:
Dic nobis palā: Et nimirū cum p[ro]p[ri]atione omnia vi-
cebat in festiuitatibus assistens semper / et nihil occulte loque-
bat. j. xviij. d. Ego in abscondito locutus sum nihil. **O** autē
non discendi sed temptandi gratia quererent: ipsa lapidatio
secura monstrauit. Quē enī ita fidedignum esse estimabant:
vt de seipso testantem susciperēt / parua queq[ue]dam locutum / cō-
festim lapidauerūt. Item patet q[uo]d temptando quebāt: quia
multoties hoc eis significauerat et verbis et operib[us]. i. q[uo]d esset
christus. s. iij. d. Ego sum qui loquor tecum: dixit samarita-
ne. Et. s. iij. c. Et qui loquit tecum / ipse est: et hoc dixit cęco.
Et illis etiam dixit idem / et si non ita: sed per talia verba et per
opera. Unde patet q[uo]d temptando querunt. **R**espondit
eis. Matth. xxij. d. Illis querētib[us] dolose: **B**agister / scim[us]
quia verax es rē. arguit eos dure / dicens: Quid me tempta-
tis hypocrite? Per hoc ostendēs quoniam nouit abscondita
mentis eor[um]: **H**ic autē nihil loquit: per hoc erudiens nos nō
de oib[us] arguere eos q[uo]d insidiant: sed p[ro]p[ri]e mansuetudine hu-
militate multa dissimulare. **U**n[de] etiā **P**rouer. xxvj. a. vtrūq[ue]
dicit: Et responde stulto rē. Et nō respōde stulto. Quia ergo
dementię erat operib[us] ipsam ostendētib[us] sermonis querere
testimoniū: audi qualiter eis respondit / simul insinuans quo-
niā hoc superflue quebāt / et nō p[ro]p[ri]e discendo: et ostendēs quo-
niā voce q[ue] est p[ro] verba manifestiore dedit vocē: i. eā que est p[ro]
opera. **U**n[de] dicit: **L**oquor / vel dixi vob[is] / multoties. i. me
esse christum: **E**t non creditis. Et hoc per opera dixerat:

Unde subdit: quia. s. **O**pera que ego facio in no[m]i-
ne patris mei: nō ei contraria / vt mihi imponitis: **H**ęc
testimoniū perhibent de me. q. d. patet q[uo]d superflua et sub-
dola est v[est]ra interrogatio: q[uo]d si operib[us] non creditis / quali-
ter v[est]ris crederetis: i quo aperit maliciā eor[um] q[ue] simulabāt tūc
a nudo eius s[er]uo sua-
deri: qui tot non sunt
suasi operib[us]. Et sub-
dit cur non credunt:
Sed vos non
credit[is]: quia nō
estis ex ouibus
meis. q. d. nō est cul-
pa in me: qui feci om-

nia que sunt pastoris: sed in vobis qui non vultis esse oues.
Ques mee vocem meā audiunt / per fidē: **E**t
ego cognosco eas: per approbationē vel p[ro]destinationē:
Sic cōtra d[icitur] malas nescire: **M**arth. vij. c. et. xxv. a. **E**t
sequunt me: per imitationem et beatitudinē: vt dicit Slo.
De qua beatitudine ostendit: **E**t ego vitam eternā
do / vel dabo eis: audiētib[us] fidē / et sequētib[us] operis imi-
tatione. Chrys[ostomus]. **H**is p[ro]missis scalpit eos vt eos eri-
gat et in desiderium sui cōmutet. Et nota q[uo]d ista quatuor pos-
sunt referri ad illa quatuor Roma. viij. f. Quos p[ro]destina-
uit / illos et vocauit / iustificauit / et magnificauit: vt p[ro]destina-
tio referat ad cognitionem: et vocatio ad auditum: et iustifica-
tio ad secutionem: et magnificatio ad vitę eterne dationē. Et
s[ecundum] hoc exponit: **Q**ues mee vocem meā audiūt:
qua voco eas. Et bene dico vocē. **E**t id est q[uo]d: **E**go
cognosco eas: id est ab eterno p[ro]eligens: vnde et voco: q[uo]d
quos p[ro]destinauit voco. **E**t sequunt me: in iusticia:
Et ego vitam eternā do eis / in magnificētia. Sed q[uo]d
p[ro]miū nō solū ē in adeptione boni: sed in euasione mali / subdit:

Et non peribunt
Si tu es christ[us] .i. si ita dulcis es et tante cōsolatiōis
vt dicit p[ro]dicatores: **D**ic nob[is] palā: p[er] effectū. Sic enī
q[ui] de egypto extierūt murmurabāt: **C**ōtra q[ui]s d[icitur]. j. **L**or. x. b.
Mec[um] murmurātes sicut quidā murmurauerūt: et a serpētib[us]
perterūt. **R**espondit eis iesus: **L**oquor vobis: interius
p[er] inspirationē: exterius p[er] scripturas et b[en]eficior[um] largitionem.
Et nō creditis: adhuc dulcedinē mellis non sentitis: q[uo]d
adhuc palatū insectū habetis. **O**pa q[ue] ego facio rē. i.
miraculū q[uo]d feci in dimittēdo peccata tua: debet esse testimo-
niū q[uo]d cōsolationes confero. Vel aliter vt sit hic p[ro]thema.
Loquor vobis et nō creditis. **N**ō credim[us] autē v[est]ris
christi. p[ro]pter q[ui]tuor vel quinq[ue]. **O**z nobis displicet. **E**ccl. xxi. c.
Buduit luxuriosus et displicebit ei: et p[ro]p[ri]et illud post dorsū
suū. **I**tem: q[uo]d sunt cōtraria sapiētę n[ost]re. j. **L**or. ij. d. **A**nimalis
hō nō p[er]cipit q[ui] sūt sp[iritus] dei: stulticia est illi et nō pōt itelligere.
Item: q[uo]d de talibus nō cogitam[us]. **P**rouer. xvij. a. **N**ō recipit
stult[us] verba prudētę nisi ea dixerit q[ue] versant[ur] i corde ei. **I**tem:
q[uo]d fingim[us] ea dicta ad terrorem / non ad veritatē. Unde **H**iere.
xxxvij. a. **D**e industria dissoluit man[us] viroz bellatoz. **I**tem
q[uo]d nō videm[us] penas quas cōminat. **H**iere. xx. b. **F**actus sum
in derisū tota die: q[uo]d omnes subamnat me: q[uo]d tā olim loquor
vociferans iniquitatē et vastitatē clamito: et fact[us] est mihi ser-
mo d[omi]ni i opprobriū et i derisū. **O**pa q[ue] ego facio i no[m]i-
ne patris mei: hęc rē. q. d. nō loquor tm[er] verba sed ago bona
et intētiōe recta: et iō recipere deberetis tale testimoniū: q[uo]d hi
duo vel tres testes sufficiūt: **D**euf. xix. d. **I**n nomine d[omi]ni
rē. **A**ct. j. a. **E**ppit iesus facere et docere. **S**ed vos nō
credit[is]: q[uo]d nō estis ex ouib[us] meis. s. viij. d. **Q**ui ex deo
est verba dei audit. **I**bi req[ui]re de hoc. **Q**ues mee vocē
meā audiūt. **P**s. **M**os autē p[ro]plus eius et oues pascuę ei.
j. xx. d. **M**aria audita voce christi dicētis: maria: recognouit
eū: et r[ati]ōdit / rabboni. **J**ob. xliij. d. **T**ocab me: et ego respōde-
bo tibi. Et nota q[uo]d oues nō respōdēt: sed fugiūt ad vlularū lu-
porū. **U**lulat[us] aut[em] sūt rēp[ro]bationes dęmonū: vel cantilenę et le-
nocinia maloz: et b[en]ed[ic]ti. **N**ō sunt q[ui] ad hęc currūt: sed
qui verbū dei lib[er]et audiūt. **E**tera nō mutant.

Doraliter

Quattuor mo-
dis nō credim[us]
verbis christi

P[er] 92.

[Marginal notes on the left side of the page, including the name 'Johannem' at the top and various scriptural references and commentary.]

Erabijt iterum trans iordanem: Per quem transijt significavit recessum de iudeis ad gentes. **In** enim locum ubi erat iohannes baptizans primu. s. iij. c. De collaris erat ia iohannes: vt dicitur Matth. xij. b. **Et mansit illic:** docēs z miracula faciens: vbi prius iohannes docuerat. **Et nota** qd sicut dicit Chryso- mus: cu christus magnus quid et excelsum de se locutus fuerat: velociter recedebat vt remitteret eorum furibz z sedaret z desceret passio inuldie p absentia ei: qd z nuc fecit: sicut habet. s. vij. g. z. ix. a. z ibi dicit: qd exiuit de

Et abijt iterum tras iordanē
in eum locum vbi erat iohannes baptizans primū/et mansit illic. Et multi venerunt ad eum/et dicebant: quia iohannes quidem signum fecit nullum. Omnia autem quecumqz dixit iohannes de hoc vera

templo: z pteritis vidit eum zc. Sed queritur: cur locum quod iuit determinavit euangelista: Et dicit Glo. qd per hoc ostendebat se esse impletionem vmbz iam cessantis. Iohannes enim cuius locum pzedicationis intravit: legem significat. Chryso- stomus aliter soluit ad litteram: dicens: qd locum designat euangelista: vt discas: quonia propterea abijt illic vt reminisceret eoz que illic facta sunt et dicta a iohanne baptista: z testimonij ipsius iohannis de christo: Ecce agnus dei. Unde z venientes illic: statim meminerunt iohannis: sicut dicitur hic: **Et multi venerunt ad eum z dicebant quia iohannes quidem signum fecit nullum:** id est nullum miraculu: vt dicit Glo. Et quicquid dicebat testimonium perhibebat huic. Ergo huic credendu tanq maior iohanne: quia signa facit z tanq testificato a iohanne. Et hoc est: **Omnia autem quecumqz zc.** Vel fm Chryso- stomus: Iohannes quidem signum fecit nullum. Unde qualiter coplicant syllogismos indubitabiles. Iohannes quidem nullum facit signum: hic autem facit: quare et huic eius pzeminentia ostendit ad iohannem. Si igitur illo nullum signum faciente crediderunt: multo magis huic credendum. Et quia iohannes testatus fuerat christo: ne propter hoc quia nullum signum fecerat putaretur indignus ad testimonium enuncian- dum: subdunt: **Omnia autem quecumqz dixit iohannes de hoc vera sunt/vel erant:** quasi et si signum nullum fecit: tamē omnia veraciter dixit: z per hoc eos attrahent ad christum. Deminuerunt enim verborum que dixerat iohannes: ipsum esse fortiorē se z lucem z vitam et veritatem: z reliqua omnia que dixerat. Deminuerunt etiā vocis que desuper delata est in iordanem: z spiritus qui in columbe specie apparuit: que z ostēdit eum omnibus: z cum his etiā eam que miraculis ipsius christi erat demonstrationem con- spexerūt: et sic certiorabant syllogizantes sic: Si iohanni credere oportebat: multo magis huic cum iohannis testimonio et signorum. Unde sequit: **Et multi crediderunt in eum: sic quasi: sicut dictum est.**

Rat autem quidam lazarus zc. (Expo. Ca. XI.) In hoc capitulo primo agitur de resurrectione lazari. Secundo de quorūdam iudeorum fide vi so miraculo: et de quorūdam aliorum machinatione in christum: ibi: **Multis ergo ex iudeis venerant.** Tertio de ppheta caiphe: ibi: **Unus autem ex ipsis caiphas nomine zc.** Quarto de fuga christi z recessu: z qualiter in hierusalem requirebant eum ante diem festum: ibi: **Iesus ergo iam nō palā ambulabat zc.** Sic ergo: **Et erat autē quidā nobilis z magne opinionis z domus ei.** Et notificat eū a fama: cu dicit: **Quidā.** Et a noie: cu dicit: **Lazarus.** Et ab infirmitate: cum dicit: **Languens:** vel fm Chry- stomus: **infirmitas.** Vultū enim diffundit rumor qd magni infirmanur. Et a loco: cum dicit: **A bethania.** Et quia duplex fuit bethania. Una circa iordanem: de qua habetur. s. i. d. **Alia prope hierusalem: ideo determinando subdit: De**

castello marie et marthe sororum eius. Et ista erat prope hierusalem itadijs quidecim: vt dicit. j. codē. c. Et nota: qd qz iste mulieres familiariores erāt christo: z notiores erāt in euangelio: quia alij euangelistę agunt de eis: ideo iohannes euangelista notificat hic lazarum per eas. Unde subdit:

erant: et multi crediderunt in eum. Capitulu. XI.
Rat autē quidam languens lazarus a bethania de castello marie z marie soroz ei. Maria autē erat q vnxit dñm unguento z extertit pedes ei capillis suis:

Maria autē erat q vnxit dominū unguento. Luc. vi. f. Et extertit pedes ei capillis suis: sicut habetur in eodem Luc. vi. g. Quia enī multę erant huic nominis / ne errem p nois similitudine ostēdit euangelista q sit ista ex notissima actione.

Moraliter: s. Erat autē quidam languens zc. Tres tangunt perionę in bethania: Lazarus: martha: z maria: que significant tria genera hominū in ecclesia: Infirmos siue incipientes / pscientes z perfectos. Vel pzelatos / contu- gatos z deo dicatos: qui significant per noe et iob et daniel: Ezech. xliij. e. Et per petrum / iacobum z iohannē: qui inter- sunt resuscitationi puellę: Marci. v. d. Et transfigurationis: Matth. xvij. a. Itē significant per illos qui sūt i agro z mo- la z lecto: Matth. xliij. d. Et nota qd lazarus infirmus z moritur: Sic pzelati frequētius magis torpent in bono et moriunt in malo. Unde iob inebriat: Gen. xix. g. Et petrus negat: Matth. xxvi. g. Et nota qd sorores eius rogant pro eo resuscitando: z resuscitatur: Sic debet plebes rogare p pzelato suo. Quaru duo sunt genera: aut virgines: aut cōiuga- ti: vel actiui z contemplatiui: quas pzelatus debet habere p sorozibus: vt sorozie et castę eas diligat: z se non extollat: sed quasi cōqualis sit: fm illud Eccl. xxxij. a. Rectorem te posuerūt zc. Vel aliter: **Et erat autē quidam languens:** per torpore ignauę z accidie: vt aliquis claustralis. De quo languore dicit Eccl. x. b. Languor proluxioz grauat medicū: id est pzelatorem siue pzelatum. Apoc. iij. c. Utinam frigidus esses aut calidus zc. Proverb. xvij. b. Qui mollis et dissolutus est in opere suo / frater est sua opera dissipantis. **Lazarus quidem interpretatur adiutus domini siue auxiliatus a domino: Et ideo mirum est qd claustrales torpent cum pzelato sit eis dominus auxiliari. Ps. Lamauit ad me z ego ex- audia eum / cu ipso sum in tribulatione zc. Esa. xlix. c. In tem- pore placito audiu te. i. qd intrasti religionē. Ps. Tempus beneplaciti deus: Et i dieb salutis auxiliari sum tu. Unde dñs talibus cōmemorat quod plures abraę recitat: Ego sū dñs q eduxi te de hur chaldęoz. i. de igne feroz. i. demonū. An significant p pueros: Daniel. iij. e. **A bethania: q interpretat domus obedię: z significat claustrum. De castello marie z marthe sorozum eius.** In claustro suę quidam cōtemplatiui: quidam actiui. Maria enim que sedet ad pedes domini et audit verbum eius: vt dicit Luc. x. g. significat cōtemplatiuos. Martha autem que saragebat circa frequēs ministeriū / significat actiuos: qui olim conque- rebant de cōtemplatiuis. Et sicut dicit Bern. Felix illa do- mus in q martha cōquerit de maria: sed hodie fere infelices sunt omnes: quia maria conquerit de martha. Et nota qd la- zarus est de domo: qz in omni domo est aliquis infirmus sup- portandus inter bonos: z iste debet esse frater marie z marthe: quia boni infirmos et pusillanimes debēt diligere fraterne z p eis orare. Gal. vj. a. Si poccupat fuerit hō i aliquo delicto / vos q spirituales estis zc. **Maria autē erat q vnxit dñm unguento. Cōtemplatiui vnģūt triplici unguento: Cōtritiōis: deuotiōis: z cōpassiōis siue pietatis. Et extertit pedes eius capillis suis: quod est / quando diuites sua superflua dant pauperibus: qui sunt membra christi.****

* Culus frater lazarus

Moraliter

Ps. 90.

Ps. 68.

Gen. 15. b.